ALTINCI
MAARİF ŞÛRASI

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ

p. 170/6.

ALTINCI

MAARİF ŞÛRASI

18—23 MART 1957

(TIPKI BASIM)

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yayım ar Dairesi Başkanlığı
Ankara Kütüphanesi
Demirbaş No: 23160 | Tasnif No:

ÇALIŞMA ESASLARI
KOMİSYON RAPORLARI
KONUŞMALAR

Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları : 23
Tanıtıcı Yayınlar Dizisi : 58

91.34.Y.0002.920

Beğlenmesi

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... : 2313
TANITICI YAYINLAR DİZİSİ ..... : 58

1.34.Y.0002.920

Millî Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığının 19.10.1990 tarih ve 8544 sayılı emriyle ikinci defa 3.000 adet basılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığının 19.10.199
~~Maarif Vekâleti Yayın Müdürlüğü 3/7/1951~~ tarih
ve ~~8235~~ sayılı emriyle ~~1500 sayı olarak~~ basılmıştır.

8544 ikinci defa 3.000 ado

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa:
Proğram	IX
Altıncı Maarif Şûrası Gündemi	XI
Komisyonlar	XIII
Altıncı Maarif Şûrası Çalışma esasları	XIV
Başkanlık Divanı	XV
Genel Sekreterlik	XVII
Şûra Üyeleri	XIX
Şûra Üyeleri İçin Faydalı Bilgiler	XXXVII

KOMİSYON RAPORLARI ve KONUŞMALAR

Açılış Nutku (Birinci birleşim)	5
Birinci Birleşim İkinci Oturum	31
İkinci Birleşim	34
Üçüncü Birleşim	84
Dördüncü Birleşim	144
Beşinci Birleşim	173
Beşinci Birleşim İkinci oturum	199
Altıncı Birleşim	224
Altıncı Birleşim İkinci oturum	258
Altıncı Birleşim Üçüncü oturum	294

ÇALIŞMA ESASLARI
ve
TEŞKİLÂT

PROGRAM

Açılış Töreni

18 Mart 1957	Saat: 10	İstiklâl Marşı.
	10, 05	Şûra Başkanı Prof. Ahmet Özel'in açış nutku.

Dinlenme

Şûra Çalışmaları

18 Mart 1957	Saat: 12	Yoklama. Başkan Vekilleriyle Başkanlık Divanı Sekreterlerinin, seçilmesi, komisyonlara ayrılma.
	Saat: 15	Tebliğlerin okunması.
19 Mart 1957	Saat: 9 30	Komisyon çalışmaları.
	» 15	Komisyon çalışmaları.
20 Mart 1957	Saat: 9 30	Komisyon çalışmaları.
	» 15	Komisyon çalışmaları.
21 Mart 1957	Saat: 9 30	Komisyon çalışmaları.
	» 15	Genel Kurul toplantısı.
22 Mart 1957	Saat: 9 30	Genel Kurul toolantısı.
	» 15	Genel Kurul toplantısı.
23 Mart 1957	Saat: 9 30	Genel Kurul toplantısı.
	» 15	Genel Kurul toplantısı ve kapanış.

VI. MAARİF ŞÛRASI GÜNDEMİ

A – MESLEKÎ VE TEKNİK ÖĞRETİM

a) Erkek Teknik Öğretim:

1 — Erkek Teknik Öğretim Okulları, bilhassa Sanat ve Yapı enstitüleri teşkilât ve programlarının yeni ihtiyaçlara intibak ettirilmesi. Küçük sanatlar ve endüstri ile işbirliği. (Vekâletçe seminerlerde yapılan tetkik neticelerinin, ILO ve UNESCO teknik öğretim mütehassıslarının plân ve tavsiyelerinin değerlendirilmesi)

2 — Tekniker okulları programları.

3 — Teknik öğretimde formasyon ve unvanlar.

4 — Zonguldak Maden Teknik Okulunun inkişafı mevzuunda Teknik Üniversite ile işbirliği.

5 — Formasyon kademelerine göre memleketin teknik personel ihtiyacının nasıl tesbit edilebileceği.

6 — Meslekî ve teknik öğretim okullarının, çıraklık müessesesiyle münasebete girme şekillerinin tâyini. Bir çıraklık kanununda, sosyal ve ekonomik şartlarla memleket maarifi bakımından bulunması gerekli esasların tesbiti.

7 — Şûra üyelerince tetkiki lüzumlu görülen diğer problemler ve tebliğler.

b) Kız Teknik Öğretim:

1 — Kız Teknik Öğretimin, bilhassa kız enstitüleri program ve teşkilâtının incelenmesi, bu teşkilâtın ihtiyaca daha uygun bir hale getirilmesi. Enstitülerde sekreterlik, hasta-bakıcılık, okul sağlığı asistanlığı v b. seksiyonlarının ihdası. (Vekâletçe seminerlerde yapılan tetkik neticelerinin, ILO ve UNESCO ev ekonomisi mütehassısının kız teknik öğretim hakkındaki raporunun incelenmesi, tavsiyelerin değerlendirilmesi.)

2 — Kız teknik öğretim alanında hazırlanan program taslaklarının incelenmesi.

3 — Şûra üyelerince tetkiki lüzumlu görülen diğer problemler ve tebliğler.

c) Ticaret öğretimi:

1 — Ticaret liseleri eğitim ve öğretiminin yeni ihtiyaçlara intibak ettirilmesi. (Vekâletçe seminerlerde yapılan tetkik neticelerinin ve ICA - New York Üniversitesi mütehassıslarının raporunun incelenmesi, tavsiyelerin değerlendirilmesi.)

2 — Meslek okulları ile genel eğitim okulları programlarında ticaret iş bilgilerine verilmesi gereken yer.

3 — Türk klâvyesi ve Türkçede stenografi.

4 — Şûra üyelerince tetkiki lüzumlu görülen diğer problemler ve tebliğler.

B — HALK EĞİTİMİ

1 — Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü kurulması hakkında kanun tasarısı pro esi.

2 — Umumî bir halk eğitimi programı esaslarının tesbiti. (İlgili dokümanların incelenmesi.)

3 — Temel eğitim merkezi ihtası hakkındaki UNESCO Millî Komisyonu raporu hakkında bilgi edinme.

4 — Şûra üyelerince tetkiki lüzumlu görülen diğer problemler ve tebliğler.

KOMİSYONLAR*

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu

Kız Teknik Öğretim Komisyonu

Ticaret Öğretimi Komisyonu

Halk Eğitimi Kmisyonu

Not: Lüzum görüldüğü takdirde yeniden komisyonlar veya küçük komisyonlar kurulabilir.

---

* Komisyonların çalışma yerleri bu rehbere eklenmiş olan plânlarda gösterilmiştir.

VI. MAARİF ŞÛRASININ ÇALIŞMA ESASLARI

1 — Şûra başkanlığına bağlı bir Genel Sekreterlik Bürosu vardır. Bu Büro, Şûranın her türlü yönetim ve yazı işlerini düzenliyecekfir.

2 — Şûranın ilk günü, açılış töreninden sonra üyeler, komisyonlara ayrılma fişleri dağıtılacaktır. Bu fişler doldurulduktan sonra, komisyonların tesbiti için Genel Sekreterliğe verilecektir. (Şûra üyeleri arzu ettikleri komisyonun müzakerelerini, reye iştirak etmemek şartiyle, takip edebilirler).

3 — Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı ve üyeleri, Teftiş kurulu Başkanı, Öğretim Genel Müdür ve Müdürleri lüzumuna göre bütün komisyonlara iştirak edebileceklerdir.

4 — Her komisyon ilk toplantısında Başkanını, Başkan Vekilini, sözcüsünü ve raportörlerini seçip Şûra Genel Sekreterliğine bildirecektir.

5 — Şûra programına dahil konular, önce ilgili komisyonlarda incelenecek ve alınan kararlar mucip sebepleriyle birlikte, birer rapor halinde Genel Kurula sunulmak üzere, Genel Sekreterliğe verilecektir.

6 — Komisyonların hazırlıyacakları raporlar Genel Kurulda müzakere edilecek ve karara bağlanacaktır.

7 — Şûranın çalışmaları hakkında basına geçecek ve ajansla yayınlanaçak her türlü bilgi, Genel Sekreter tarafından verilecektir. Bunun için komisyon sözcüleri, komisyonlarınının günlük çalışmalarına ait notları her akşam Genel Sekretere vereceklerdir.

8 — Genel Sekreterlik Bürosu, Genel kurul tutanaklarından ilgili kısımları, lüzum görürse söz söylemiş olan üyelere verecek ve üyeler bunları okuyup imzaladıktan sonra Genel Sekreterliğe iade edecekierdir.

9 — Şûra Genel Kurulu ve komisyonları saat 9 30 13 ve 15·18 30 arasında çalışır.

VI. MAARİF ŞÛRASI BAŞKANLIK DİVANI

Başkan:	Prof. Ahmet ÖZEL Maarif Vekili
Başkan Vekili	Osman Faruk VERİMER Maarif Müsteşarı
» »	Prof. İLhami CIVAOĞLU İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü
» »	Prof. Fehim FIRAT İstanbul Üniversitesi Rektörü
» »	Prof. İzzet BİRANT Ankara Üniversitesi Rektörü
Başkanlık Sekreterleri	Süleyman KAZMAZ Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
» »	Kâzım EKE Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Md.
» »	Sezai ÖNEROĞLU Mf. V. Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
» »	İsmail YALMAN Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
» »	Sabahattin SERTOĞLU Ankara Akşam Yüksek Ticaret Okulu Öğretmeni
» »	Rebia İREN Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Müdürü
» »	Neriman BİNAL Ankar İsmetpaşa Kız Enstitüsü Öğretmeni
» »	Mahir TUNA Aydın Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni

(4 Başkan Vekili ile 8 Başkanlık Divanı Sekreteri Genel Kurul tarafından seçilmiştir).

GENEL SEKRETERLİK BÜROSU

Genel Sekreter : M. Nuri KODAMANOĞLU
Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Kurul Üyesi

Genel Sekreter Yardımcısı: Neşet ŞAYLAN
Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü

Genel Sekreter Yardımcısı: Reşat ÖZALP
Meslekî ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Şube Müdürü

Genel Sekreter Yardımcısı: Osman ÖZGÖNÜL
Meslekî ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Şube Müdürü

Genel Sekreter Yardımcısı: Kemal YILMAZ
Kültürel Dış Münasebetler Müdürlüğü Şube Müdürü

Halk Eğitimi Komisyonunda Vekâlet Temsilcisi : Suphi ARMAN
İlk Öğretim Umum Müdür Muavini

Erkek Teknik Öğretim Komisyonunda Vekâlet Temsilcisi : Hasan YAMAÇ
Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğü Şube Müdürü

Kız Teknik Öğretim Komisyonunda Vekâlet Temsilcisi : Leman SUBAŞI
Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğü Şube Müdürü
Nebile BAKIRCI
Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü

Ticaret Öğretimi Komisyonunda Vekâlet Temsilci : Reşat TUNCAY
Meslekî ve Tekik Öğretim Umum Müdürlüğü Şube Müdürü
İtimat TEZGÖREN
Ticaret Öğretmen Okulu Müdür Vekili

Redaksiyon Komitesi Üyes: Sezai ÖNEROĞLU
Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü

„ „ „ Beşir GÖĞÜŞ
Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü

„ „ „ : Fazıl BENGİSU
: Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü

„ „ „ : Ahmet SEVİNÇ
Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü

Sekreterler : Mustafa SADIKOĞLU
Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğü Şb. Md. Muavini

Mahmut ÜNAL
Halk Eğitimi Şube Müdür Muavini

Macit OSKAY
Vekâlet Ayniyat Muhasibi

Müracat : Galip KINAY
Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğü Şb. Md. Muavini

Ömer GÜRGEN
Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğü Memurlarından

Yazı, Tutanak ve Yayım : Namık R. KATOĞLU
Yayım Müdürü

NOT: Genel Sekreterlik Bürosu Kız Teknik Öğretmen Okulundadır.

ŞÛRA ÜYELERİ

ADALI Fuat Dr.	Meteoroloji Umum Müdürü
ADIYAMAN Süleyman	İzmit - Derince İlkoku Öğretmeni
AKAN Mustafa	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
AKBEL Danyal	Yozgat Mebusu
AKDENİZ Hüseyin	Erzurum Yapı Enstitüsü Müdürü
AKER Mükerrem	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
AKGÜDER Kemal Rüştü Prof.	İzmir Tıp Fakültesi
AKI Niyazi	Erzurum Valisi
AKIN Baha	Meslekî ve Teknik Öğretim Muamelât Şefi
AKIN Nüzhet	Kocaeli Mebusu
AKINER Sabri	Mersin Ticaret Lisesi Müdürü
AKİPEK Bahaettin	İstanbul Sultanahmet Erkek Sanat Enst. Öğ.
AKSAKAL Leman	Artvin Kız Orta Sanat Okulu Müdürü
AKSAN Sabriye	Bilecik Kız Orta Sanat Okulu Öğretmeni
AKSEL İhsan Şükrü Ord. Prof.	İstanbul Tıp Fakültesi
AKSOY Reşit	Askerlik Öğretimi ve Seferberlik Müdürü
AKSOY Sabri	İşçi Sigortaları Umum Müdürlüğü Etüt ve Organizasyon Dairesi Başkanı
AKYAPLI Hasan	Edremit Erkek Orta Sanat Okulu Müdürü
AKYAZI İlyas	İstanbul Musevi Lisesi Müdürü
AKYÜZ Hüsamettin	Gaziantep İlköğretim Müfettişi
ALAM Muhittin Prof.	İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu
ALAPINAR Can	Zonguldak Maden Teknik Okulu Öğretmeni
ALDAN Mehmet	Ayaş Kaymakamı
ALGON Enver	Makine Yedek Parçaları Türk A.Ş. İmalât Md.
ALOĞAN Bedri	Balıkesir Maarif Müdürü
ALOYAT Ali	Bergama Erkek Orta Sanat Okulu Öğretmeni
ALP Sedat Prof.	Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı
ALPMAN Cemal	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ALPSOY Münip	Erkânı Harbiyei Umumiye Reisliği Eğitim Dairesi Üçüncü Şubeden
ALPTEKİN Mehmet	Samsun - Lâdik İlköğretmen Okulu Öğretmeni

ALSAÇ Orhan	Nafia Vekâleti Yapı İşleri Reisi
ALTAR Cevat Memduh	Güzel Sanatlar Umum Müdürü
ALTAY Ekrem	Ankara Bahçelievler Lisesi Müdürü
ALTÜMSEK Ahmet	Edirne Maarif Müdürü
ALYOT Halim Dr.	Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürü
ANIL Muallâ	Ankara Kız Lisesi Öğretmeni
ANSAY Sabri Şakir Ord. Prof.	Ankara İlâhiyat Fakültesi Dekanı
ARAS Kâzım Prof. Dr.	Ankara Tıp Fakültesi Dekanı
AREL Süheylâ	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
ARIK Fikret Prof.	Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı
ARIKAN İsmail	İş ve İşçi Bulma Kurumu Plâsman Şubesi Md.
ARINSU Reşat	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğret.
ARIOBA Muazzez	Türk Kadınlar Birliği Üyesi
ARİFİOĞLU Remzi	Gönen İlköğretmen Okulu Müdürü
ARKAN Baha	Sağlık İşleri Müdürü
ARKAN Hüsamettin	Bursa Maarif Müdürü
ARKAN Mehmet	Beden Terbiyesi ve İzcilik Müdürü
ARMAĞANCI İhsan	Çankırı Halk Eğitimi Merkezi Müdürü
ARMAN Suphi	İlköğretim Umum Müdür Muavini
ARSAN Erdoğan	Elektrik İşleri Etüt Dairesi Genel Md. İşletme Şefi
ARSLANTÜRK Mehmet	Maarif Vekâleti Müfettişi
ARTUN Mithat	Ankara Yapı Enstitüsü ve Tekniker Okulu Md.
ASAL Tarık	Orta Öğretim Umum Müdürü
ASLAN Halit	Beşikdüzü İlköğretmen Okulu Müdürü
ASLANSOY Mustafa	Zonguldak Maden Teknik Okulu Müdürü
AŞKIN Necip	Diyarbakır Koleji Müdürü
ATA Pertev Prof. Dr.	İstanbul Diş Hekimliği Okulu Müdürü
ATABAY Nuri	İstanbul Sultanahmet Ticaret Lisesi Müdürü
ATADEMİR Hamdi Ragıp Prof.	Konya Mebusu
ATASAĞUN Sıdıka	Ankara Mimarkemal Ortaokulu Öğretmeni
ATASOY Hamdi	Fiziyopatoloji Mütehassısı
ATAV Fethi	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğret.

ATAY Zahit	İzmir İlköğretim Müfettişi
ATILGAN Ahmet	İstanbul İlköğretim Müfettişi
ATİLÂ Dıcrmuş	Millî Müdafaa Vekâleti Kara Kuvvetleri Teknik Dairesinden
AYATA Avni	Maarif Vekâleti Başmüfettişi
AYDEMİR Nezahat	Balıkesir Köy Kadınları Gezici Kursu Başöğ.
AYGÜN Tahsin	Ankara İlköğretmen Okulu Müdürü
AYKURT Vakkas	İstanbul Teknik Okulu Öğretmeni
BABAN Şükrü Prof.	İstanbul İktisat Fakültesi Dekanı
BAÇ Nurettin	Aydın Lisesi Müdürü
BAKIOĞLU Arif	Özel Kalem Müdürü
BAKIRCI Nebile	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
BALANLIOĞLU Mehlika	Ankara Ticaret Lisesi Öğretmeni
BALOĞLU Zekâi	Maarif Vekâleti Kültürel Dış Münasebetler Müdürlüğü Şube Müdürü
BALTACIOĞLU İsmail Hakkı	Türk Dil Kurumu Üyesi
BARRET F.	İCA Uzmanı
BARUTCUOĞLU Nihal	Talim ve Terbiye Kurulu Mütercimi
BARUTÇU Şinasi	Vekâletlerarası Prodiktivite Komitesinden
BAŞCAVUŞOĞLU Fahri	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
BAŞGÖZE Cemil	Etibank Maden İşletmeleri Mühendisi
BAŞMAN Avni	Eski Maarif Vekillerinden
BAYER Muhsin Zekâi	Orman Umum Müdürlüğü Neşriyat Şubesi Md.
BAYHAN İrfan	İstanbul Teknik Okulu Mimarlık Şubesi Şefi
BAYIN Ömer	Orta Öğretim Şube Müdürü
BEDRETTİN Hasan	Gazete Muharriri
BENER Osman	Maarif Vekâleti Müfettişi
BENNER T. Prof.	Deneme Okulları Mütehassısı
BENGİSU Fazıl	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
BERK Halid	İlköğretim Umum Müdürü
BERK Süheyl	İzmir Motor Sanat Enstitüsü Müdürü
BERKALP Behice	Konya Kız Enstitüsü Müdürü
BERKER Aziz	Kütüphaneler Müdürü
BERKİ Osman Fazıl Prof.	Ankara Hukuk Fakültesi Dekanı
BERKMAN Lâtif Prof. Dr.	Ankara Veteriner Fakültesi Dekanı
BERKÖZ Naci	Hatay Maarif Müdürü

BEZMEZ Hüseyin	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğ.
BİLEN Ali Fuat	Gaziantep Lisesi Fizik Öğretmeni
BİLEN Sırrı	Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü Şefi
BİNAL Faik	Özel Okullar Müdürü
BİNAL Muhsin Âdil	Maarif Vekâleti Başmüfettişi
BİNAL Neriman	Ankara İsmetpaşa Kız Enstitüsü Öğretmeni
BİNGÖL Serbilent	Nafia Vekâleti Tesisat Müdürü
BİNGÖL Yusuf	Maarif Vekâleti Dördüncü Hukuk Müşaviri
BİRAN Lütfi Prof. Dr.	İstanbul Fen Fakültesi
BİRANT İzzet Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi Rektörü
BİRGİVİ Mebuse	Ankara Namıkkemal İlkokulu Öğretmeni
BİRSEN Mehmet	Mustafakemalpaşa Muhtelif Gayeli Ortaokulu Müdürü
BODUROĞLU Turgut Prof.	İstanbul Elektrik Fakültesi Dekanı
BORAL Candan	Bafra Kız Orta Sanat Okulu Öğretmeni
BORCAKLI Nihal	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
BOYMAN Nurettin	İstanbul Yüksek Denizcilik Okulu Müdürü
BOZKURT Sebahat	Düzce Akşam Kız Sanat Okulu Öğretmeni
BOZKURT Turhan	Maarif Vekâleti Üçüncü Hukuk Müşaviri
BOZOĞLU Saadet	Ziraat Vekâleti Gençlik Teşkilâtı Mütehassısı
BURÇAK Rıfkı Salim Prof.	Erzurum Mebusu
BROOKNER L. Prof.	Ticaret Öğretim Mütehassısı
CAN Turgut	Demirlibahçe İlkokulu Başöğretmeni
CANDAN Necmettin	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
CANKAT Hüsamettin Dr.	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti Mütehassısı
CIVAOĞLU İlhami Ord. Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü
CİVELEK Hami	Trabzon Ticaret Lisesi Müdürü
CONK Ahmet Cemil	İktisat ve Ticaret Vekâleti Sayı İşleri Umum Müdürü

COOPER J. R.	Radyo ve Elektrik Mütehassısı
COŞKUNER Kadri	Erkânı Harbiyei Umumiye Riyaseti Eğitim Dairesinden
CURA Mustafa	Türk Kooperatifçilik Kurumundan
ÇAĞAL Kadir	Bursa Çelebimehmet Ortaokulu Müdürü
ÇAKIRCIOĞLU Nazan	Lüleburgaz Akşam Kız Sanat Okulu Öğretmeni
ÇAKMAKÇIOĞLU Adnan	Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü Müdürü
ÇAVUŞOĞLU Muammer	İzmir Mebusu
ÇEKİN Fuat	İzmir İlköğretim Müfetişi
ÇELTİKÇİ Fikret	Yüksek Mühendis
ÇETİNGİL İsmet Prof. Dr.	İsantbul Tıp Fakültesi Dekanı
ÇIĞI Kemal	İstanbul İslâm - Türk Eserleri Müzesi Müdürü
ÇOBAN Sudi	İktisat ve Ticaret Vekâleti Tetkik Kurulu Üyesi
ÇORUH Selâhattin	Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü Turizm Dairesi Müdürü
ÇUHADAR Nurettin Prof.	İstanbul Makine Fakültesi Dekanı
DADAŞ Sırrı	İstanbul Kabataş Lisesi Öğretmeni
DAĞDELEN Fahrettin	Kırklareli Lisesi Öğretmeni
DAĞLIOĞLU Ulvi	İzmir İlköğretim Müfettişi
DALKILIÇ Muzaffer	İşçi Sigortaları Umum Müdürlüğü İdarî Müşaviri
DANİŞMENTGAZİ-OĞLU Sait Sadi	Münakalât Vekâleti Uzmanlarından Yüksek Mühendis
DELİBEYOĞLU Zatiye	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
DEMİR Mehmet Ali	Gaziantep Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
DEMİRKUT Mithat	Münakalât Vekâleti Müşaviri
DEMİRSOY Kâmil	Samsun Ortaokul Öğretmeni
DENER Hilmiye	Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
DEVELİ Saip	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
DEVRES Nezih	Nafia Vekâleti Yüksek Fen Heyeti Âzası
DEVRİM Cemile	Maarif Vekâleti Müfettişi
DİKMEN Cemil Prof.	Ankara Fen Fakültesi Dekanı
DİKTABAN Yorgi	Fener Rum Erkek Lisesi Müdürü
DİKEÇLİGİL Hüsnü	Kayseri Maarif Müdürü
DİLEGE Muhittin Doçent.	İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi
DİNÇER Vasfi	Yalova Halk Eğitimi Merkezi Müdürü

DİRİM İhsan Arslan	Bergama Halk Eğitimi Merkezi Müdürü
DÖNMEZER Hayrettin	İstanbul Yıldız Teknik Okulu Öğretmeni
DÖNMEZER Sulhi Prof. Dr.	İstanbul Hukuk Fakültesi
DRANAZ Faik	İstanbul Kabataş Lisesi Müdürü
DURSUNOĞLU Abdullah	Tapu Sicil Memuru
DURU Kâzım Nami	Emekli Öğretmen, Muharrir
DUYURAN Rüstem	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü
DÜNDAR Feridun	D.D.Y. Umum Müdürlüğü Okullar ve Kurslar Müdürü
DÜNDAR İsmail	Yerköy - Kayadibi Köyü Öğretmeni
EGEMEN Bedii Ziya Prof.	Ankara İlâhiyat Fakültesi
EĞİLMEZ Mazhar	Ziraat Vekâleti Ziraî Tedrisat Müdürü
EKE Kâzım	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
ELAM Bekir	Konya İmam - Hatip Okulu Müdürü
ELBE Halûk	İzmir Halk Eğitimi Merkezi Eski Müdürü
ELBİ Süreyya Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu
ELGİN Ahmet	Ziraat Vekâleti Ziraî Tedrisat Şube Müdürü
EMİRALİOĞLU Mehmet	Ankara İlköğretim Denetmeni
ER Şükrü	Türk Mühendis ve Mimar odaları Genel Sekreteri
ERAŞ Ekrem Dr.	Türkiye Kimya Cemiyeti Başkanı
ERCİ Gıyasettin	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğret.
ERDAL Tevfik	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
ERDEM Hasan	Kastamonu Halk Eiğitimi Merkezi Müdürü
ERDOĞAN Tahsin	Kayseri Ticaret Lisesi Öğretmeni
EREL Muhittin Ord. Prof. Dr.	İzmir Tıp Fakültesi Dekanı
ERENÇİN Zihni Prof. Dr.	Veteriner Fakültesi
ERGENELİ Adnan	İstanbul Teknik Okulu Elektrik Şubesi Şefi
ERGİN İsmail Hakkı	Adana İmam - Hatip Okulu Müdürü
ERGİN Mustafa	Nevşehir Muhtelif Gayeli Ortaokul Müdürü
ERGİN Osman Nuri	Emekli Öğretmen ve Muharrir

ERGÜNÇ Sezai	Yapı İşleri Müdürü
ERGÜN Sami	Polis Enstitüsü Müdür Vekili
ERKAN Ali	Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
ERKMAN Nazmi	Adana Yapı Enstitüsü Müdürü
ERKOÇ Remzi	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ERSÖZ Mithat	Sümerbank Umum Müdürlüğü Teknik Müşaviri
ERSUDAŞ Ahmet	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğret.
ERSUN Vecihi	Balıkesir Mithatpaşa İlkokulu Başöğretmeni
ERTANA Baha	Kara Kuvvetleri Hareket Dairesinden
ERTEKİN Sabri	Türk Fen Memurları Birliği İdare Heyeti Başkanı
ERTEN Veli	İstanbul Çemberlitaş Ortaokul Müdürü
ERTUĞRUL Muhsin	Devlet Tiyatrosu Umum Müdürü
ESENALP Melâhat	Akhisar Kız Orta Sanat Okulu Müdürü
ESENİŞ Adnan	İstanbul Atatürk Kız Lisesi Müdürü
EŞBERK Tevfik Prof.	Ziraat Fakültesi
ETGÜ Ekrem	Ankara Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Müdürü
EVRİMER Rıfat Necdet	Emekli Öğretmen
EYÜBOĞLU İsmail	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
FELEK Burhan	Gazete Muharriri
FENERCİOĞLU Sevim	Mersin Kız Enstitüsü Öğretmeni
FERAY Sebahat	İstanbul Barbaros Akşam Kız Sanat Okulu Md.
FINDIKOĞLU Ziyaettin Fahri Prof.	İstanbul İktisat Fakültesi
FIRAT Fehim Prof.	İstanbul Üniversitesi Rektörü
GATHEFRAD Hansman Prof. Dr.	Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
GORVİNE E. S.	Ev Ekonomisi Mütehassısı
GÖĞÜŞ Beşir	Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
GÖKALP Cevdet	Maliye Vekâletinde Şube Müdürü
GÖKAY Fahrettin Kerim Ord. Prof. Dr.	İstanbul Valisi ve Belediye Reisi
GÖKÇE Mustafa	Maarif Vekâleti Özel Okullar Şube Müdürü
GÖKÇE Tevfik Dr.	İstanbul Veremle Savaş Derneği Başkanı

GÖKÇORA Kemal	Ziraî Donatım Kurumu Umum Müdür Muavini
GÖKDOĞAN Mukbil Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
GÖKSEL Hüseyin	İzmir Motor Sanat Enstitüsü Öğretmeni
GÖKSEL Leman	Ankara Namıkkemal İlkokulu Öğretmeni
GÖLBAŞ Ahmet	İstanbul Sultanahmet Ticaret Lisesi Öğretmeni
GÖNEN Pembe	İstanbul Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü Öğ.
GÖNENÇ Nezahat	İstanbul Kadıköy Kız Enstitüsü Müdürü
GÖNÜLALP Sabahat	Mudanya Akşam Kız Sanat Okulu Öğretmeni
GÜLMEN Neriman	Bursa Kız Enstitüsü Müdürü
GÜLSER Fahri	Ankara Ticaret Lisesi Müdürü
GÜN Nilüfer	Ankara Kız Lisesi Müdürü
GÜN Vahdet	Uzman
GÜNDEŞ Süreyya	Mühendis
GÜNDÜZ İlhami	İstanbul Beyoğlu Ticaret Lisesi Öğretmeni
GÜNEY Osman	İstanbul Maarif Müdür Muavini
GÜNGÖR Kemal	Atatürk Müzesi Müdürü
GÜRAN Ali Talip	Nafia Vekâleti Yüksek Fen Heyeti Reisi
GÜREL Rıza	Konya Maarif Müdürü
GÜRENCİ İhsan Dr.	İzmir Halk Eğitimi Derneği Başkanı
GÜRGÂN İrfan	Malatya Ticaret Lisesi Müdürü
GÜRKAN Ali Riza	İstanbul Tophane Akşam Erkek Sanat Okulu Müdürü
GÜRKAN Kâzım İsmail Ord. Prof. Dr.	İstanbul Tıp Fakültesi
GÜRMEN Haldun Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi
GÜROL Şerif	İş ve İşçi Bulma Kurumu Umum Müdürü
GÜRTEN Ahsen	İzmir Fevzipaşa İlkokulu Başöğretmeni
GÜVEN Zahir	Ankara İmam - Hatip Okulu Müdür Vekili
HAKSEL Kemal	Azot Sanayii T.A.Ş. Kimya Sanayii Uzmanı
HATİBOĞLU Güzin	Salihli Akşam Kız Sanat Okulu Öğretmeni
HANSSEN K. F.	Elektrik Mühendisi
HAYALİ Küçük Ali	Sanatkâr
HEKİMGİL Emin	Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Müdürü
HEKİMOĞLU Nuriye	Çamlıca Kız Lisesi Müdürü
HIZIR Nusret Prof. Dr.	Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
HORASANLI Osman	Teftiş Kurulu Başkanı
HUŞ Savni Prof. Dr.	İstanbul Orman Fakültesi

İLAYDIN Hikmet	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
İLERİ Hilmi Ord. Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi
İLERİ Tevfik	Samsun Mebusu
İİLKMEN Şeref Nuri Prof.	İstanbul Orman Fakültesi Dekanı
İNAL Emin	İsparta - Yalvaç Kurs Öğretmeni
İNAN Hakkı	Gaziantep Maarif Müdürü
İNAN İsmail	Türkiye İşçi Sigortaları Konfederasyon Genel Sekreteri
İNAN Mustafa Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi
İNAN Şefik	İstatistik Umum Müdürü
İNCESULU Hilmi	Adana Valisi
İNCİKAYA Mücellâ	Nişantaşı Kız Enstitüsü Müdürü
İNÖZÜ Muhittin	Ankara Ticaret Lisesi Öğretmeni
İREN Rabia	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Müdürü
İRTENK Saffet	İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Müdürü
İYİCİL Fuat	Manisa Orta Ticaret Okulu Müdürü
KABAN Hulûsi	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğret.
KAFLI Kadircan	Gazete Yazarlarından
KALAÇ Mehmet	İkinci Hukuk Müşaviri
KALKANCI Halit Ziya	Talim ve Terbiye Kurulu Emekli Üyesi
KALUSTİYAN Hermine Agavni	İstanbul Eseyan Kız Lisesi Müdürü
KANAD Halil Fikret	Emekli Öğretmen
KANSIZLAR Azime	Alanya İlçe Kursu Öğretmeni
KANSU Sedat Prof. Dr.	Ziraat Fakültesi
KANTEMİR İzzet Prof. Dr.	Ankara Tıp Fakültesi
KAPLAN Mehmet Prof. Dr.	İstanbul Edebiyat Fakültesi
KARABUDAK Nail Dr.	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti Müsteşarı
KARADENİZ Pakize	Ünye Akşam Kız Sanat Okulu Müdürü
KARAFAKIOĞLU Bedri Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu Md.
KARAL Enver Ziya Prof.	Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi

KARCI Nusret	Maarif Vekâleti Yüksek Öğretim Şube Müdürü
KARLUK Mustafa	Konya Akşam Erkek Sanat Okulu Müdürü
KATOĞLU Namık	Yayım Müdürü
KAYA Halil	Mineapolis Traktör Fabrikası Uzmanı
KAYA Kemal	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü Müdürü
KAYA Mehmet	Maraş Kurtuluş İlkokulu Öğretmeni
KAYRAL Sami	Ankara Öğretmen Derneği Başkanı
KAZANOĞLU Ali	Çemberlitaş Ortaokulu Türkçe Öğretmeni
KAZMAZ Süleyman	Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
KERPİÇÇİ Kemal	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Md.
KESEROĞLU Hüsnü	İstanbul Teknik Okulu İnşaat Şubesi Şefi
KESKİN Hamdi	Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Dairesi Muamelât Müdürü
KILIÇERİ Macit	İstanbul Kolej Müdürü
KIRŞAN Nizamettin	Beden Terbiyesi Umum Müdürü
KOCATÜRK Ekrem	Ankara Abidinpaşa İlkokulu Başöğretmeni
KOCAASLAN Adnan	Nafia Vekâleti Yapı İşleri Proje Tetkik Fen Heyeti Müdürü
KOCATÜRK Vasfi Mahir	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
KOÇOĞLU Nermin	Kırıkkale İş Okulu Öğretmeni
KODAMANOĞLU Nuri	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
KOLÇAK Sabri	İzmir Maarif Müdür Muavini
KONNOLU Yavuz	İzmir - Bornova Kolej Müdürü
KONUK İsmet	Konya Kolej Müdürü
KOPAR Daniş	Nafia Vekâleti Müsteşarı
KOPARAL Muhittin	Tophane Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
KORKUT Doğan	Hava Kuvvetleri Harekât Dairesinden
KOŞAY Hamit Zübeyr	Ankara Etnoğrafya Müzesi Müdürü
KÖMÜRCÜOĞLU Turgut	İzmir Öğretici Filimler Bölge Başkanı
KÖSE Altan	Karabük Akşam Kız Sanat Okulu Öğretmeni
KÖYMEN Nusret	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
KULİN Muhittin	Uzman
KUNDUH Nimet	Türk Kadınlar Birliği Üyesi
KURAL Esat	İstanbul Kabataş Lisesi Öğretmeni
KURAL Natık	İnhisarlar Umum Müdürlüğü Uzman Müşavir
KURAN Sait Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

KURT Remzi	Elâzığ Yol Makinaları Uzmanlık Okulu Müdürü
KUTCA Halis	İzmit Maarif Müdürü
KUTLAY Mehmet	Denizli İlköğretim Denetmeni
KUTLAY Sadık	Uzman
KUTLUÖZEN Lütfi	Ergani Ortaokul Müdürü
KUTLUTAN İbrahim	Ankara Temizlik İşleri Müdürü
KUTSAV Saim	Erkânı Harbiyei Umumiye Harekât Dairesi 3. Şubeden
KÜRKÇÜOĞLU Kemal Edip	Ankara İlâhiyat Fakültesi Okutmanı
KÜRKÇÜOĞLU Nusret Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi
LÂLİK Sıtkı	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Mekanik Öğretmeni
LANZA A. Prof.	Ticaret Öğretimi Mütehassısı
MEARTENS P.	Mensucat Mütehassısı
MERİÇ Ali	Adana Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
METİN Ahmet	Ankara 1. Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
METİN İbrahim	Ankara Yavuz Selim İlkokulu Başöğretmeni
MIZRAK Reşat	Samsun Koleji Müdürü
MOCAN Raşit	İstanbul Eğitim Enstitüsü Matematik Öğret.
MODAKBAŞI İsmail Hakkı	Ceza ve Tevkifevleri Umum Müdürü
MÜLDÜR Süleyman	Ankara Güdül Kurs Öğretmeni
NARTER Fikret Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi
OĞUZ Ali	İstanbul Maarif Müdür Muavini
OĞUZ Kadri	Köy Postası Sahibi
OĞUZKAN Turhan	Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
OKANDAN Recaî Ord. Prof.	İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanı
OKANDAN Selâhattin	İzmir Atatürk Lisesi Öğretmeni
OKTÜRK Şerif	Eskişehir Koleji Müdürü
OKYAY Mehmet	Kayseri Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
OLCAY Kemal	Maarif Vekâleti Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdür Muavini

ONAR Sıddık Sami	
Ord. Prof.	İstanbul Hukuk Fakültesi
ONAT Esat	Edirne Lisesi Müdürü
ORAN Sabri	İstanbul Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu Müdürü
ORMAN Mustafa	Erzurum Yapı Enstitüsü Öğretmeni
ORSAN Fahri Fuat	İktisat ve Ticaret Vekâleti Tetkik Kurulu Üyesi
ÖCAL Ömer	Manisa 8 Eylûl İlkokulu Başöğretmeni
ÖĞET Arif	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğ.
ÖĞET Murat	Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğü Müşaviri
ÖĞÜL Ethem	Çanakkale İlköğretim Müfettişi
ÖLÇEN Süleyman	Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
ÖNAL Nafi	Balıkesir Ticaret Lisesi Müdürü
ÖNCEL Sacit	İstanbul Işık Lisesi Müdürü
ÖNCÜL Remzi	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ÖNCÜL Şakir	Maarif Vekâleti Muhasebe Müdürü
ÖNDER İsa	Maarif Vekâleti Kitaplıklar Müdür Muavini
ÖNER Necati	Ankara İlköğretim Müfettişi
ÖNEROĞLU Sezaî	Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
ÖNERTAY Yusuf	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğret.
ÖNGÖR Sami	Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
ÖRS Hayrullah	İstanbul Maarif Müdürü
ÖTÜKEN Adnan	Millî Kütüphane Müdürü
ÖYMEN H. Raşit	Emekli Öğretmen
ÖYMEN M. Raşit	Kabataş Lisesi Öğretmenlerinden
ÖZADALI Suphi	İskenderun Erkek Orta Sanat Okulu Müdürü
ÖZAK Zeki	Korgeneral
ÖZALP Reşat	Maarif Vekâleti Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
ÖZBAY Hasan	Ankara Maarif Müdürü
ÖZBEK Sabahattin	
Prof.	Ankara Ziraat Fakültesi Dekanı
ÖZÇELİK Mehmet Ali	Ceyhan Erkek Orta Sanat Okulu Öğretmeni
ÖZDİL İlhan	Meslekî ve Teknik Öğretim Mütercimi
ÖZDİLEK Fahri	Millî Müdafaa Vekâleti Müsteşarı
ÖZDİRİL Yusuf	İstanbul Tophane Erkek Sanat Enstitüsü Öğ.
ÖZEK Ömer	İstanbul Eczacı Okulu Müdürü

ÖZGEN Enver	Samsun Halk Eğitimi Merkezi Müdürü
ÖZGÖNÜL Osman	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
ÖZGÜ Halis	Bursa İlköğretmen Okulu Müdürü
ÖZGÜÇ Ali Riza	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Müdür Muavini
ÖZIŞIK İsmail	Tophane Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
ÖZKAN İhsan	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğret.
ÖZKAN Nuri	Ankara Akşam Tekniker Okulu Müdürü
ÖZKURT Ali	Ankara Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
ÖZSOY Şekip	Sivas Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
ÖZSOY Kadri	Ankara Yıldırım Bayezit Erkek Sanat Enstitüsü Müdürü
ÖZTOPÇU İbrahim	Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
ÖZUYGUR Nezihe	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
ÖZSUN Avni	Etibank Sosyal İşler Müdürü
PAKKAN Selâhattin	Deniz Kuvvetleri Harekât Dairesinden
PARLA Perihan	Ankara Belediye Meclisi Üyesi
PARS Vedide Baha	Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürü
PELİT Bahri Dr.	Sağlık Propagandası ve Sıhhî İstatistik Umum Müdürü
PEYNİRCİOĞLU Hamdi Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi
PRAXN	Amerikalı Mütehassıslar Heyeti Başkanı
ROCKAR	Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Asistanı
SABIS Turgan Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Dekanı
SAFA Peyami	Muharrir
SAĞLAM Tevfik Dr.	Halk Sağlık Komitesi Başkanı
SAĞIŞMAN Muzaffer Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu
SALMANGİL Ethem	İstanbul Gedikpaşa Ortaokulu Müdürü
SALTKAYA Mustafa	Ziraat Vekâleti Neşriyat Müdürü
SALTOĞLU Remzi	Adana Halk Eiğitimi Merkezi Müdürü
SANAN Neşet	Samsun Kız Orta Sanat Okulu Müdürü
SANER Ferit	Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürü
SANER Macit	Galatasaray Lisesi Müdürü
SANIR Ferruh	İşletmeler Vekâleti Etüt ve Plân Kurulu Üyesi

SANUS Burhan Zihni Prof. Dr.	İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu
SARACOĞLU Burhan	Denizli Lisesi Müdür Muavini
SARRAÇ Celâl Prof.	Ankara Fen Fakültesi
SARAYLI M. Ali	İstanbul Yapı Enstitüsü ve Teknik Okulu Md.
SARGUT İbrahim	Ziraat Vekâleti Müsteşarı
SARI Necmi	Çalışma Vekâleti Araştırma Kurulu Üyesi
SARMAT Gœrra	İzmir Karataş Ortaokulu Öğretmeni
SAYAR Malik Ord. Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi
SAYAR Nihat	İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Md.
SAYDAM Nihat	İstanbul Teknik Okulu Makina Şubesi Şefi
SAYGUN A. Adnan	Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümü Şefi
SAYGUNER Tevhide	İstanbul Selçuk Kız Enstitüsü Müdürü
SELEN Fevzi	İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Meslek Dersi Öğretmeni
SELEN Necmettin	Meslekî ve Teknik Öğretim Müşaviri
SERDAROĞLU Kemâl	Bergama Halk Eğitim Derneği Başkanı
SERDAROĞLU Nami Ord. Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi
SERT Sami	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Okulu Öğ.
SERTOĞLU Sabahattin	Ankara Akşam Yüksek Ticaret Okulu Öğret.
SEVENGİL Belkıs	Ankara Atatürk Kız Enstitüsü Öğretmeni
SEVENGİL R. Ahmet	Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğünden
SEVGİ Nazmi	Toprak Mahsulleri Ofisi Neşriyat Müdürü
SEVİNÇ Ahmet	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
SEVİNÇ Mücevher	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
SEZERKAN Nurettin	İstanbul Bağlarbaşı İlkokulu Başöğretmeni
SILAN Cenan	T. B. M. M. İnşaatı Tesisat Kontrolörü
SİLİER İzzettin	İnşaat Mühendisleri Odaları Genel Sekreteri
SİNANGİN Nadide	İstanbul Cağaloğlu Akşam Kız Sanat Okulu Müdürü
SİREL Nejat	İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü
SİYRET Halil	İstanbul Sultanahmet Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
SOKULLU Adnan Prof. Dr.	İstanbul Fen Fakültesi Dekanı
SOMAR Ziya	Haydarpaşa Lisesi Felsefe Öğretmeni

SÖYLEMEZOĞLU H. Kemâli Prof.	İstanbul Mimarlık Fakültesi Dekanı
SÖZEN Rüştü	Ankara Devlet Konservatuvarı Öğretmeni
STEFFEN H. G.	Öğretmen Yetiştirme Mütehassısı
SUBAŞI Leman	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
SUNAR Kemal Sahir	Başvekâlet Umumî Murakabe Heyetinden
SUNGUR Naime	Bingöl Akşam Kız Sanat Okulu Müdürü
SUVAR Fikri	Mühendis
SÜER Fikret	Nafia Vekâleti, Nafia Şirket ve Müesseseleri Dairesi Başkanı
SÜMER Remzi	Kırıkkale İş Okulu Müdürü
SÜYÜR Osman	İstanbul Tophane Akşam Erkek Sanat Okulu Müdürü
ŞAYLAN Neşet	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
ŞEHSÜVAROĞLU Halûk	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü
ŞEKERCİOĞLU Reşat	Kayseri Yapı Enstitüsü Müdürü
ŞEMİN Refia, Doçent	İstanbul Edebiyat Fakültesi
ŞENTÜRK Mustafa	Aydın - Çine Kurs Öğretmeni
ŞİMŞİR Aziz	Uzunköprü Maarif Memuru
TAMER Zeki	Sinop Erkek Orta Sanat Okulu Müdürü
TANAYDI Zeynep	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
TANIL Zeki	Eskişehir Maarif Müdürü
TANOĞLU Ali Prof.	İstanbul Edebiyat Fakültesi Dekanı
TANSEL Selâhattin	Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi
TANSUĞ Atıf	İstanbul Teknik Okulu Müdürü
TANYELİ Türkân	Elâzığ - Ağın Kurs Öğretmeni
TARHAN Talât	Sakarya Vilâyeti Halk Eğitimi Merkezi Müdürü
TARIM Ahmet Tevfik	Kadıköy Atatürk Ortaokulu Müdürü
TARIMAN Celâl Prof.	Ziraat Fakültesi
TATE D.	Profesör
TAYŞI Vamık Prof. Dr.	İzmir Ziraat Fakültesi Dekanı
TECER A. Kutsi	İstanbul Galatasaray Lisesi Öğretmeni
TEMUÇİN Aliye	Ankara Mebusu
TEOMAN Süheylâ	Ziraat Vekâleti Ev Ekonomisi Mütehassısı
TEZCAN Tahir	İstanbul Şehremini Ortaokulu Müdürü
TEZGÖREN İtimat	Ankara Ticaret Öğretmen Okulu Müdür Vekili
THORP W. H.	ILO, UNESCO Heyeti Başkanı - Mütehassıs

TİMUR Hıfzı Prof. Dr.	İstanbul Hukuk Fakültesi
TİRYAKİOĞLU Mihriban	Ankara Atatürk Kız Enstitüsü Öğretmeni
TOKAY Hayri	Ankara Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Öğretmeni
TOKAY Melih Dr.	Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Maden Etüt Şubesi Müdürü
TOKER Şükran	Adana Kız Enstitüsü Müdürü
TOLUN Reşit	Maden Tetkik ve Arama, Tahlil ve Tecrübe Lab. Şubesi Müdürü
TOLAY Şükrü	Ankara 1. Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
TOLON Adnan	İzmir Maarif Müdürü
TOLUNAY Hakkı	İstanbul İlköğretim Müfettişi
TOROL İhsan	Bursa Erkek Sanat Snstitüsü Müdürü
TORTAK Nuriye	Ankara İsmetpaşa Kız Enstitüsü Öğretmeni
TORUN Aziz	Nafia Vekâleti Müsteşar Muavini
TUĞ Mustafa	Rize Yapı Enstitüsü Öğretmeni
TUGAL Ziya	Basın - Yayın ve Turizm Um. Md. Şb. Md.
TUĞRUL Mehmet	Yüksek Öğretim Şube Müdürü
TUNA Mahir	Aydın Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
TUNCA Raşit	Meslekî ve Tekink Öğretim Şube Müdürü
TUNCAY Ali	Bursa Ziraat Okulu Müdürü
TUNCEL Akif	Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Md. Muavini
TUNCEL Bedrettin Prof.	Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
TUNÇOKU Kemâl	Erzurum Maarif Müdürü
TURAL Cemal (Gnl.)	Erkânı Harbiyei Uumumiye Riyaseti Eğitim Dairesi Başkanı
TURAT Hikmet	Türk Yüksek Mühendisleri Birliği Başkanı
TURHAN Mümtaz Prof.	İstanbul Edebiyat Fakültesi
TURKAY Fuat	Ankara Devlet Konservatuvarı Müdürü
TURNER C. E.	UNESCO Program Mütehassısı
TÜRER Leman	Bitlis Akşam Kız Sanat Okulu Müdürü
TÜRKMEN Abdullah Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi
TÜZÜN Cemal	Kocaeli Mebusu
TÜZÜN Zerrin	Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni

TÜTENGİL Cavit Orhan Dr.	İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Asistanı
ULUSOY Ekrem	İstanbul Teknik Okulu Kadastro Şubesi Şefi
ULTAV Rüştü	İstanbul Kabataş Lisesi Öğretmeni
ULUDAĞ İ. Hakkı	Maarif Vekâleti Müsteşar Muavini
ULUDAĞLI Şerife	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
ULUSAL Mehmet Ali	Bergama Kaymakamı
UMA Hakkı Prof.	Ankara Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu
UNAT Nüzhet	Kocaeli Mebusu
URAL Şükrü	Trabzon İlköğretim Müfettişi
URAZ Murat	İstanbul Halk Eğitimi Derneği Başkanı
UYGUÇ Nüveyre	Ankara Keçiören İlkokulu Öğretmeni
UYANIK Muvaffak	Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni
UYGUR Güner	Milâs Akşam Kız Sanat Okulu Öğretmeni
UZDİLEK Salih Murat Ord. Prof.	İstanbul Maden Fakültesi Dekanı
ÜÇER Ziya Ferit	Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğünden
ÜÇOK Coşkun Prof. Dr.	Ankara Hukuk Fakültesi
ÜÇYİĞİT Ekrem	Maarif Vekâleti Müfettişi
ÜLGEN İsmail Hakkı	Maarif Vekâleti Birinci Hukuk Müşaviri
ÜLKÜ Feyzullah Sacit	İstanbul Yavuzselim Cad. No. 4
ÜLKÜ Niyazi	Maarif Vekâleti Levazım Müdürü
ÜLKÜMEN Osman	Maarif Vekâleti Müfettişi
ÜNAL Mehmet	Ankara Yapı Tekniker Okulu Öğretmeni
ÜSTÜN Kemal	Ankara Atatürk İlköğretmen Okulu Müdürü
VA-NÛ Vâlâ Nurettin	Muharrir
VASSAF Belkıs	Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
VERİMER Osman Faruk	Maarif Vekâleti Müsteşarı
VURAL Nazmi	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü
WİLLİAM F. Petterson	Amerika Birleşik Devletleri Çalışma Vekâleti Sekreteri
YADA Sait	İstanbul Matbaacılık Okulu Öğretmeni
YALÇIN Münire	Balıkesir Kız Enstitüsü Öğretmeni
YALKIN Âli	Maarif Vekâleti Zaitişleri Müdürü
YALKIN Semahat	Ankara Kız Lisesi Öğretmeni
YALMAN İsmail	Ankara Erkek Teknik Öğretmen Ok. Öğretmeni
YAMAÇ Hasan	Meslekî ve Teknik Öğretim Şube Müdürü

YAMANER Mustafa	Sümerbank Um. Md. Plân ve Org. Dairesi Yüksek Mühendisi
YARAR Rifat Prof.	İstanbul Teknik Üniversitesi
YARDIMCI Celâl	Devlet Vekili
YAVUZ Fehmi Prof. Dr.	Siyasal Bilgiler Fakültesi
YENER İhsan	Ankara Ticaret Lisesi Öğretmeni
YETİŞEN Cemal	Gümüşane İlköğretim Müfettişi
YILDIRIM Hüseyin	Talim ve Terbiye Kurulu Raportörü
YILMAZ Kemâl	Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Müdürlüğü Şube Müdürü
YÖRÜKOĞLU Kadri	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı
YUKİ Sadık	Edirne Erkek Sanat Enstitüsü Öğretmeni
YURDAKUL Mehmet	Maarif Vekâleti Evrak Müdürü
YÜCEL Hasan Âli	Eski Maarif Vekillerinden, Muharrir
YÜKSEL Osman	İstanbul Sultanahmet Matbaacılık Okulu Md.
YÜKSEL Remziye	Diyarbakır Kız Enstitüsü Öğretmeni
ZORLU Fahri	Ankara Yapı Enstitüsü Öğretmeni
ZORLUTUNA Halide Nusret	Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu Öğretmeni
ZORLUTUNA Salih Zeki	Edirne Halk Eğitim Merkezi Müdürü

ŞÛRA ÜYELERİ İÇİN FAYDALI BİLGİLER

1 — Şûraya Ankara dışından katılan kadın üyeler için Kız Teknik Öğretmen Okulunda, yatacak yer temin edilmiştir. Burada kalmak isteyenlerin Kız Teknik Öğretmen Okulu Müdürlüğüne başvurmaları rica olunur.

2 — Kız Teknik Öğretmen okulunda bir büfe mevcuttur.

3 — Üyelerin faydalanmaları için, Kız Teknik Öğretmen Okulunun birinci katında, Müdür Muavinleri koridorunda kumbaralı otomatik bir telefon vardır. Bu telefon numarasız olduğu için dışardan aranamaz.

4 — Lüzumlu olabilecek telefon numaraları:

Şûra Başkanlığı: 12714

Genel Sekreterlik: 14247

5 — 20 Mart 1957 Çarşamba günü saat 18 de Radyo Evinde yurttan sesler saatinde üyelerden bir grup; 21 Mart 1957 Perşembe günü saat 20 30 da, Büyük Tiyatro binasında verilecek olan Opera temsiline, 22 Mart 1957 Cuma günü saat 18 30 da Kız Teknik Öğretmen Okulunda Maarif Vekili Prof. Ahmet Özel tarafından verilecek çaya ve 20 Mart 1957 Çarşamba günü 20 30 da Devlet Konservatuvarı tarafından, okul salonunda, Maarif Şûrası üyeleri şerefine verilecek Bale resitali temsiline bütün üyeler davetlidir.

Radyo Evi ve Opera davetiyeleri Genel Sekreterlikten alınacaktır.

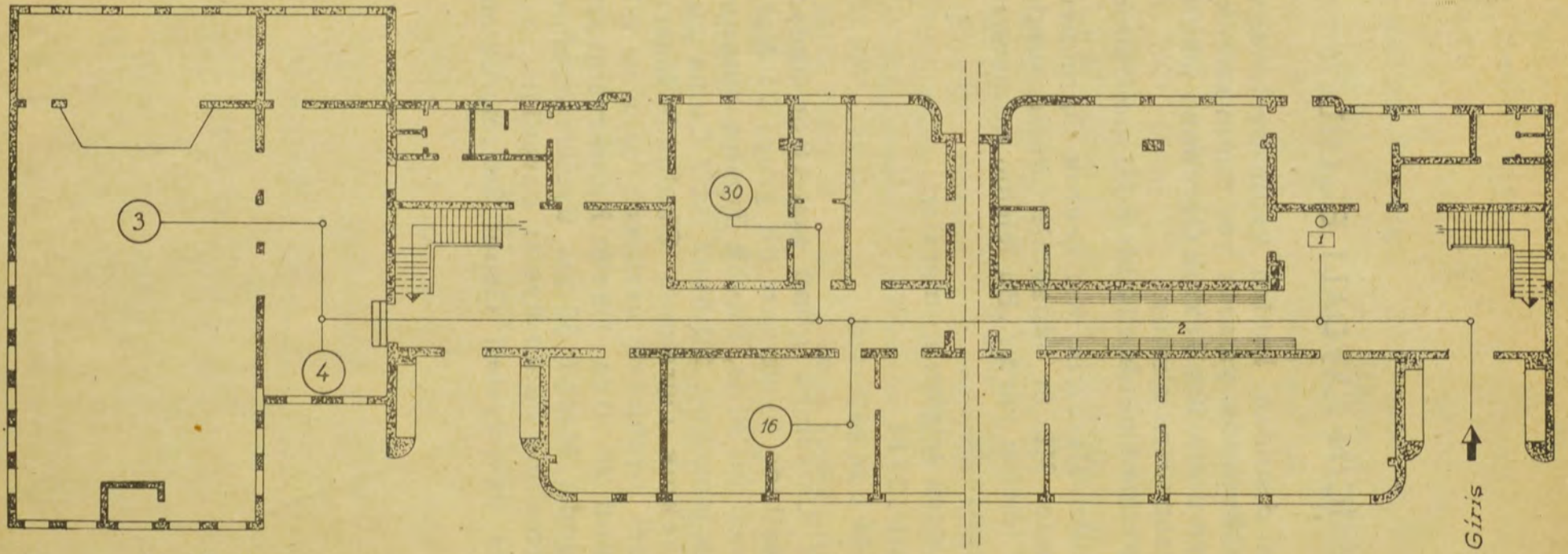

Oda Nº Komisyonlar

1. Müracaat
2. Vestiyer
16. Komisyon (11)
30. Komisyon (12)
3. Konferans Salonu
4. Soğuk Büfe

	Çizen	27-II-1951	Necip Aygün		Mf. V. Mes. ve Tek. Öğ. U. Md.
	Kontrol				
Gerec	Sayı				
Ölçek 1:200	Ankara İsmet paşa Kız Ens. Zemin kat planı				Resim Nº

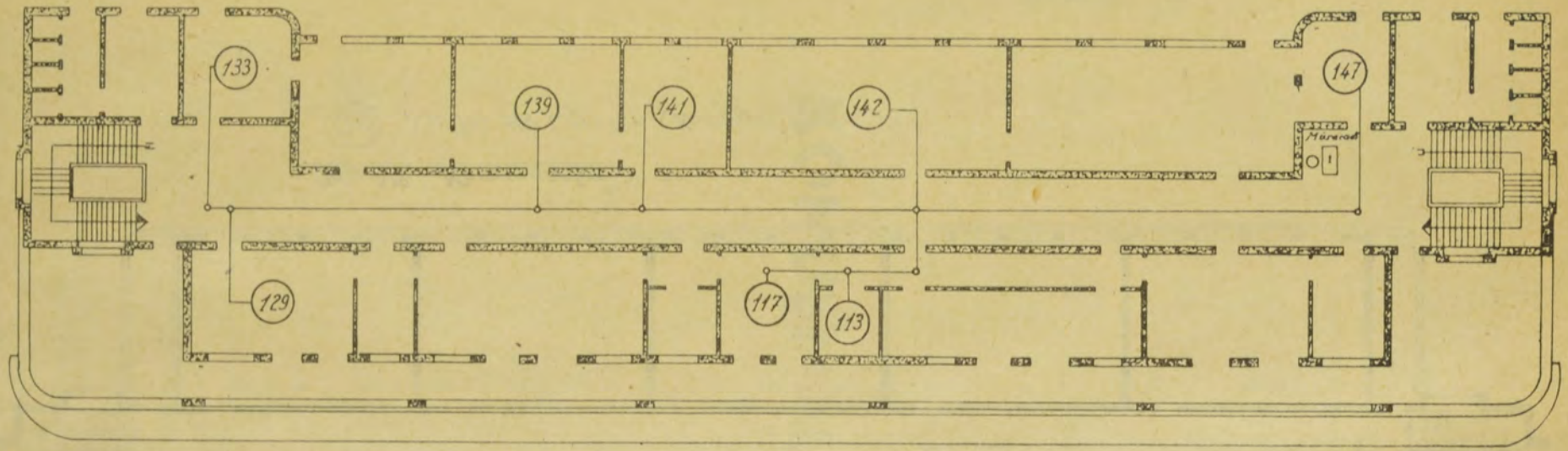

Oda Nº	Komisyonlar
113	Sekreter odası
117	Daktilolar
129	Komisyon (10)
133	Komisyon (7)
139	Komisyon (8)

Oda Nº	Komisyonlar
141	Komisyon (9)
142	Ticaret Öğretim Komisyon (3)
147	Şura genel sekreteri
1	Müracaat

		Çizen	27-II-1957 Necip Aygün		
		Kontrol			
Gerec	Sayı	Şef			
Ölçek 1: 200	Ankara İsmet paşa Kız Ens. Birinci kat planı			Teslim Nr.	Yerine geçer. Yenne geçti.

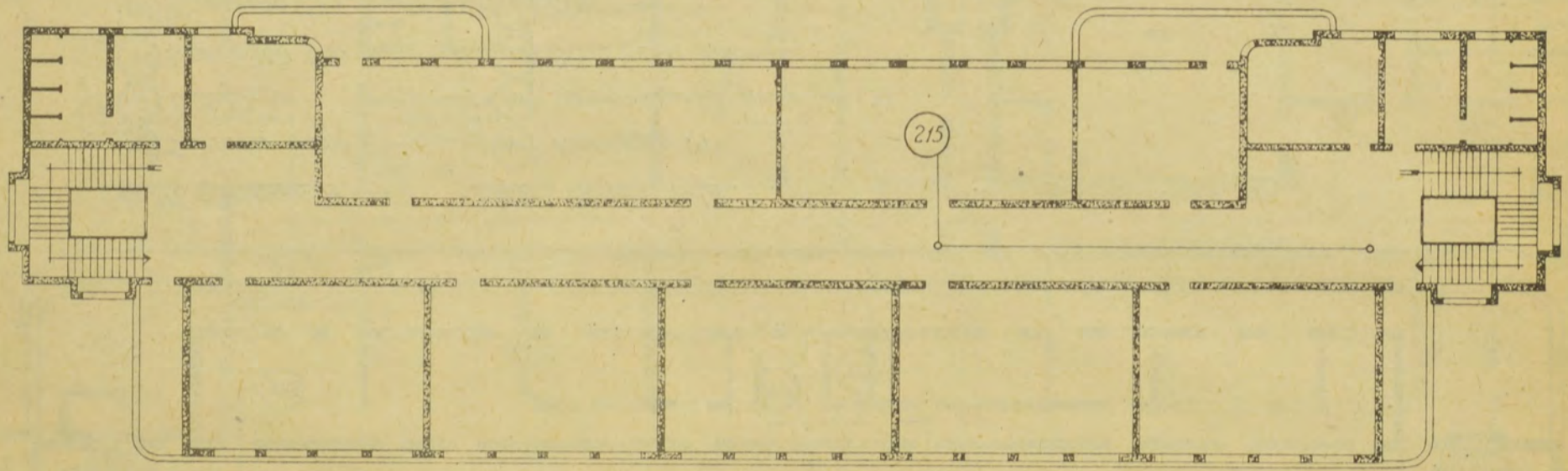

Oda Nº Komisyonlar

(215) Kız Teknik Öğretim (Komisyon: 2)

27 II 957 Haluk Özgen

1:200

Ankara İsmet Paşa kız Ens
İkinci kat planı

41

KONUŞMALAR

Konuşma Tutanakları B. M M.
Stenografları Tarafından tulul-
muştur.

43

BİRİNCİ GÜN
18. III. 1957

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI
BİRİNCİ BİRLEŞİM

Açılma Saati: 10
18 - III - 1957

«BANDO TARAFINDAN ÇALIŞAN İSTİKLÂL MARŞI AYAKTA DİNLENDİ»

Maarif Vekili Ahmet Özel — Aziz Reisicumhurumuz, Sayın Misafirlerimiz, VI. Maarif Şûrasının Sayın Üyeleri,

VI. Maarif Şûrasını açarken, millî hayatımıza modern bir istikamet veren, ideallerimizin önderi Atatürk'ü minnet ve şükranla anar, arkadaşlarımı O'nun ve 18 Mart 1915 Çanakkale Zaferi şehitlerimizin hâtıraları önünde üç dakika için ihtiram vakfesine davet ederim.

(Üç dakikalık ihtiram vakfesi yapıldı)

Ahmet Özel (Devamla) — VI. Maarif Şûrasını Meslekî ve Teknik Öğretim ile Halk Eğitimi mevzularının görüşülmesine tahsis etmeyi faydalı bulduk. Meslekî ve Teknik Öğretim konuları 1946 Şûra sında incelenmiş ve o yıldan bu yana, bu alanda kaydolunan ilerlemeler, istatistikleriyle, gerekli kısa izahlarla bir broşür halinde Sayın Şûra Üyelerine takdim olunmuştur. Bu mevzuda hedefimiz, Vekâlet çalışmalarından, Meslekî ve Teknik Öğretimin bugünkü durumundan Şûrayı haberdar etmek, aynı zamanda bu öğretimin memleket ihtiyaçlarını daha geniş bir şekilde karşılıyabilmesi için Şûranın tavsiye ve telkinlerini sağlamaktır.

Meslekî ve Teknik Öğretimin dünya yüzündeki ehemmiyetine Sayın Şûra Üyeleri her cephesi ile vakıftırlar; bu konunun, asrın yeni vasıta ve metodlarından faydalanan memleketimizin ekonomik ve endüstriyel hayatiyle ne kadar sıkı bir şekilde alâkalı olduğunu da takdir etmektedirler. Mil-

letimizin bugünü ve yarını bakımından bu derece ehemmiyetli bir faaliyet şubesinde gerekli tekâmülü temin etmek vazifemizdir.

İkinci mevzuumuz olan Halk Eğitimi, bilhassa V. Şûranın izhar ettiği arzu üzerine, bütünü ile ilk defa olarak, huzurunuza getirilmektedir. İlkögretim sahasındaki faaliyetlerimiz hayli ilerlemiş ve 2116202 yi mütecaviz çocuğun ilkokullara devamı temin edilmiştir. Ancak yetişkinlerin eğitimi, fikrî ve manevî tekâmülleride, öğrenim çağında bulunanlarınki kadar mühimdir. Bu sahada memleketimizin, Millet Mektepleri yoliyle geçirmiş olduğu tecrübe hatırlardadır. O günden bu güne kadar Halk Eğitimi, istediğimiz vüs'atte olmamakla beraber, ümmilikle mücadele bakımından köy okullarında, meslekî bakımdan da teknik öğretim okullarında devam edegelmiştir. Muhtelif Vekâletlerin, Basın - Yayın'ın ve Devlet sektöründeki diğer müesseselerle, umumî menfaatlere hizmet eden teşekküllerin türlü bakımlardan Halk Eğitimine yardımlarını zikretmeliyiz. Süphesiz, cemiyetin muhtelif müesseseleriyle fertler üzerine, fertlerin birbirleri üzerine kendiliğinden devam eden terbiyevî tesiri yanında, geniş ölçüde, teşkilâtlı bir Halk Eğitimine de ihtiyaç vardır.

Bu eğitimin, ümmilikle mücadeleden başka, iyi yaşama, vatandaşlık ve sağlık bilgileri verme, halkı aydınlatma, mesleklere hazırlama, verimi artırma ve umumiyetle mesleklerde ilerlemeyi sağlama gibi hedefleri olması da tabiidir. Esasen eğitimin gayesi, ferdi sosyal hayata hazırlamak, seviyeli, moral hayata kavuşturmaktır. Bu da onu bir meslek sahibi kılmak suretiyle tahakkuk safhasına girer. Memleketimizde ümmilik nisbeti, nesiller arasındaki bazı görüş farkları, birçok sahalarda makineli istihsal devrine girmiş olmamız, bir meslek sahibi olmak veya türlü mesleklerde ilerlemek istiyen vatandaşların çokluğu gözönüne getirilince, bu alandaki işlerimizin de ne derece mühim ve müstacel olduğu anlaşılır. Ele almış olduğumuz iki konunun birbirine yakınlığı aşikârdır. Umumiyetle girişilen işlerin verimli bir şekilde gelişmesi, teknik anlayışın memleket ölçüsünde yayılmasına bağlıdır. Bu da bir yandan okullar, öte yandan da Halk Eğitimi yoliyle temin edilebilir.

Şûrada izhar ve kabul olunacak görüşlerin tahakkuku için Hükûmet her gayreti gösterecek, memlekette Meslekî ve Teknik Öğretimin daha üstün bir değer kazanmasını, Halk Eğitiminin yayılmasını sağlıyacaktır.

Şûranın, toplantı halinde bulunacağı kısa zaman içinde her iki sahada elde edilecek neticelerin prensipler ve tavsiyeler olabileceğini düşünüyoruz. Mucip sebeplere sadece işaret olunması, hedeflerin tavzihi ve mütalâaların pratik tedbirler olarak maddeleştirilmesi, işimizi kolaylaştıracaktır. Teferruat sonradan Vekâlette işlenebilir; mevzuların hususiyetlerine göre uzun zaman çalışacak komisyonlar kurulabilir. Tesbit edeceğiniz prensiplerin, tatbikat yönünden ulaşacağınız neticelerin, ileriki çalışmalarımızda yolumuzu aydınlatacağına kani bulunmaktayız.

Teknik Öğretim Müesseseleri:

Bugün Türkiyede Meslekî ve Teknik Öğretim, yarı kalifiye işçiden başlıyarak yukarı kademelere doğru her çeşit meslekî formasyon sağlamak üzere başlıca:

a) Endüstri ile ilgili meslekî öğretim,
b) Kadın meslekleri ve ev ekonomisi,
c) Ticaret, ekonomi,
d) Ziraat,
e) Sosyal işler ve sağlık,
f) Güzel sanatlar, sahalarında faaliyet gösterir.

Meslekî ve Teknik Öğretim Okullarının hemen hemen tamamı Devlete aittir. Bunların %88 i Maarif Vekâletine bağlı bulunmaktadır. Maarif Vekâleti, bütün okullardaki eğitim ve formasyonla alâkalı olduğundan, lüzum hasıl oldukça, meselelerin, memleket ölçüsünde, resmî ve hususî sektörle işbirliği yapacak şekilde düşünülmesini de mevzuun bir icabı sayar.

İktisadî Hayat ve Personel İhtiyacı:

Memleketimizin iktisadî hayatında büyük bir gelişme olmuş, uzun ve kısır bir tasarruf devrinden dinamik bir yatırım devrine geçilmiştir. Yirminci asır dünyasına ayak uydurmak demek olan bu intibakı, büyük bir hızla başarmak mecburiyetindeyiz. Bu canlı ve hareketli devir, tabiatiyle

kendine mahsus bir takım problemler arzedecektir. Bunların başında da meslek ve teknik adamlarının süratle yetiştirilmesi gelmektedir.

İleri sanayi memleketlerinde personel ihtiyacı şu beş seviyede kendini gösterir:

1) Hususi bir maharet istemiyen işler,
2) Yarı maharet istiyen işler,
3) Tam maharet istiyen işler,
4) Yarı profesyonel işler,
5) Profesyonel veya teknik ihtisasa ve araştırmaya dayanan işler.

Bu kademelerde çalışan insanların yekûnu, hususi bir maharet istemiyen işlerden başlıyarak yukarıya doğru piramidal bir azalma gösterir. İşçilik, kısa zamanda ve kolayca öğrenildiği için özel bir meslekî yetiştirmeye lüzum hissettirmez. Diğer kademelere mensup personel ise, muntazam tahsil müesseselerinde yetişir. Bizim meslekî ve teknik kurumlarımızda, Halk Kurslarından ve Orta Sanat Okullarından başlıyarak, Teknik Üniversitelerin sonuna kadar aynı personel ihtiyaçlarını karşılamak maksadiyle teşkilât lanmıştır.

Son yıllarda orta dereceli teknik müesselerimizin miktarı artırıldıktan başka, Yıldız Teknik Okulu yalnız mühendis yetiştirmeye hasredilerek türlü Tekniker Okulları açılmış, İstanbul Teknik Üniversitesine bağlı ayrı bir Teknik Okulu daha ihdas olunmuş, Trabzonda Karadeniz Teknik Üniversitesi açılması hakkındaki kanun meriyete girmiştir. Ankarada Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurulmuş, İstanbul Teknik Üniversitesi, kadrolarını esaslı şekilde genişleterek birçok yeni enstitüler, bir de Maden Fakültesi açmıştır. Bugün mevzuubahis olan cihet, iktisadî ve endüstriyel ihtiyaçlarımızla öğretim müesseseleri arasında daha sıkı bir intıbak sağlamaktır. Şûramız, meslekî ve teknik öğretim müesseselerimizi, bilhassa keyfiyet bakımından daha da yükseltme tedbirleri üzerinde duracaktır.

Çıraklık Müessesesi:

Meslekler sahasında bilgi ve maharetlerin yetişkin nesillerden yetişen nesillere ilk intikali çıraklık yoliyle olmaktadır. Tarihî devirlerimizde ananelere bağlanarak teşkilâtlan-

mış olan bu müessese, zamanla bu ananevi hüviyetini kaybetmiştir ve henüz, umumî hükümler bir yana, kendi bünyesine uygun müstakil bir kanuna da sahip değildir. Günün tesadüfî şartlarına tâbi bulunan ve bilhassa okulla alâkası bakımından hiç organize olmıyan, meslekî iktisap yolları tesbit edilmiş bulunmıyan çıraklık müessesesinin, herşeyden evvel kanunî esaslara bağlanması, Meslekî ve Teknik Öğretim bakımından ehemmiyet arzeder. Bu müessese, okul teşkilâtiyle münasebet haline getirilmelidir; aşağı yukarı her meslek için çıraklıkta ve kurslarda geçirilecek asgarî-azamî öğrenim müddeti tesbit olunmalıdır. Kaderlerini bir usta yanında mesleğe bağlıyan çocukların zamanlarının ve haklarının kaybolmaması, sistemli bir öğrenime yöneltilmeleri, teknik standartlara uygun ehliyet kazanmaları temin edilmeli ve küçük sanatlarda çırak yetiştirme salâhiyetini alacak insanların vasıfları tâyin olunmalıdır.

Bu vüs'atte bir işin kısa zamanda halledileceği umulmasa bile, meslekî ve teknik öğretim müesseselerimiz, Halk Eğitimi çalışmalarında çırakların ihtiyaçları üzerinde ehemmiyetle durmalıdırlar. Bu konuda: a) bütün meslekî ve teknik okullarımızın çevrelerindeki çıraklık müesseseleri üzerinde bir survey yapmalarını ve mümkün olursa alâkalı kimselerden mürekkep birer çıraklık komitesi kurmalarını, b) okulların da yardımiyle esasen başlanmış olan meslekler envanterinin vücuda getirilmesini ve her mesleğin çıraklık seviyesinde elde edilmesi için lüzumlu müddetin tesbitini, c) meslekî halk eğitiminin türlü ihtiyaçları karşılıyabilecek şekilde teşkilâtlandırılmasını, lüzumlu görmekteyiz. Bu maksatla küçük sanatlar hakkında alâkalı Vekâletçe hazırlanmakta olan kanun lâyihasının tekemmül ettirilmesi yolunda işbirliği halindeyiz.

İş Eğitimi:

Hiçbir tahsil kademesi meslek eğitiminin dışında farz olunamıyacağı için, umumî eğitimde «iş»in mühim bir yeri olması tabiidir ve bu, eğitimin başarılı, hayat ihtiyaçlarına uygun bir eğitim olmasının tabii şartıdır. Bilindiği gibi küçük yaştan itibaren çocuklar basit âletler ve çeşitli materyallerle meşgul olmak suretiyle eşya hakkında bir

fikir edinmiye başlarlar; materyallerin kaynakları, kullanılacak hale getirilmeleri için gerekli işler üzerinde —basit de olsa— bir anlayış kazanırlar. Bu âletler ve materyaller kültürümüzün parçalarıdır ve çocuklar bunlarla çalışarak evlerinde ve cemiyet içinde karşılaştıkları birçok hallere uymaya alışırlar. Bidayette bu çalışmalardan beklenen, çocuklara maharet kazandırmaktan ziyade, onların büyüme ve serpilmelerini kolaylaştırmaktır. İlkokullarda çocuklarımızın ahlâk değerleri de kazanmalarına yarıyan iş eğitiminin bu esaslardan hareket eden bir gelişmesi olmuştur.

Ortaokullarda Tarım, Ticaret ve İş dersleri yer yer muvaffakiyetli neticeler vermekle beraber, daha da mütekâmil bir seviyeye ulaşmaları için çalışılmaktadır. Öğrencilerimiz, işin arzu edilir birşey olduğu, her türlü işin kendine göre bir ehemmiyet taşıdığı ve iyi yapılması lâzımgeldiği, bilhassa iyi öğrenmenin yapmakla mümkün olduğu, iş vasıtasiyle melekelerimizin uyandığı, düşüncelerimizin canlandığı anlayışına varmalıdırlar. İş karşısında anlayışlı olanlar ve iyi iş alışkanlıkları kazananlar, hayata ve mesleğe daha iyi intıbak edecek, arkadaşlariyle beraber çalışmayı, faaliyetlerini ihtiyaçlara uydurmayı öğrenecek, alâkalarını yenileyecek, hayatta kendilerine en uygun işin hangisi olduğunu anlıyacak seviyeye ulaşacaklardır.

Bu itibarla bütün okullarımızda iş, genel eğitimimizin bünyevî bir unsuru olmalıdır. Bir yandan okul, öte yandan da Halk Eğitimi yoliyle cemiyet içinde iş anlayışının üstünleşmesini temin etmek mecburiyetindeyiz. Vatandaşların iş üzerinde uygun fikirlere ve alışkanlıklara sahip olmaları, cemiyette, meslekî çalışmaların büyük muharrikidir ve bu fikirlerle alışkanlıklar da derece derece tatbikat ile elde edilir.

Orta Sanat Okulları:

İlkokullarımızı hemen takiben gelen ilk meslekî ve teknik okullar, Sanat Enstitülerimizin birinci devrelerini teşkil eden Orta Sanat Okulları ve benzerleridir. Erkek Orta Sanat Okuluna 12 - 13 yaşlarında giren öğrenciler; 15 - 16 yaşlarında buradan mezun olurlar. Orta Sanat Okulları programı umumî bilgilere, meslek bilgilerine ve tatbikatına yer

vermektedir. Haftada 36 saatten 44 saate kadar giden ders ve atelye çalışmaları, yaşlarının tahammülü dışında olduğu için, öğrencileri yormaktadır. Öğrencilerin atelye çalışmaları, bu yaşlardaki çocuklar için ağır görülmekte, kullandıkları âlet ve tezgâhlar da ancak daha yukarı yaşlarda olanlara uygun bulunmaktadır.

Orta sanat öğreniminin İlkokula mı, yoksa Ortaokula mı dayanması lâzımgeleceği hakkında Teknik Öğretim Dairemizce. yapılan tetkiklerde her iki şeklin fayda ve mahzurları tesbit olunmuştur:

Teknik öğretim için İlkokulun Ortaokuldan daha zengin bir kaynak teşkil etmesi, bazı ailelerin çocuklarını kısa zamanda müstahsil hale getirme arzuları bakımından Orta Sanat Okulunun müsait bir zemin olması, bu okulların İlkokula dayanmalarının faydalı cihetleridir. Öte yandan İlkokul mezunlarının bu çağda beden ve zihince henüz yeteri kadar gelişmemiş olmaları, kendilerine isabetli bir meslek seçecek yaşta bulunmamaları, bu yaştaki çocukların bedence sanat eğitimine elverişsiz olmaları, İlkokulda kazanılan bilgi ve maharetlerin sanat tahsili için kâfi gelmeyişi, enstitülerin İlkokula dayalı kalmalarının mahzurları olarak belirmiştir. Sanat ve Yapı Enstitüleri Ortaokula dayandırıldığı takdirde, bu müesseselere bedenen ve zihnen gelişmiş, nisbeten daha mütecanis öğrenciler alınacaktır; öğrenci, mesleğini daha şuurlu bir şekilde seçecektir; öğretim, türlü bakımlardan daha ekonomik olacak ve meslek öğretmeninden tasarruf temin edilecektir. — Enstitülerde Ortaokul mezunlarının muvaffakiyet nisbeti, ilkokul mezunlarına nazaran daha yüksektir. — Netice olarak Ortaokul mezunları Yapı ve Sanat Enstitülerini doyuracak derecede bol olan şehirlerde enstitülerin birinci devrelerinin kaldırılması, diğer yerlerde de bugünkü durumun devam ettirilmesi, fakat programların bir revizyona tâbi tutulması, v. s. gibi görüşler meydana çıkmıştır.

Kız Enstitülerimizin ve Ticaret Liselerimizin birinci devreleri için de vârit olan bu türlü mahzurlar, bizi ihtiyaca daha uygun umumî bir Ortaokul vücuda getirmek üzere çalışmalara sevketmiştir.

Türlü Görevleri Bakımından Ortaokul:

Daha üst kademedeki meslekî ve klâsik bütün okullara

öğrenci hazırlamak durumunda olan bugünkü Ortaokulun bu görevini hakkiyle yerine getirebilmesi için programlarında bazı esneklikler kabul edilmesi icabeder. Maarif Vekâleti halen bu bakımdan iki tecrübe içindedir: Bunlardan birisi Muhtelif Gayeli Ortaokullar, öteki de Deneme Okulları tecrübesi olup her ikisinin de programları dokümanlar arasında sizlere takdim olunmuştur. Bu okullar öğrencilerini Liseye, Meslek Okullarına ve yaygın tâbiriyle iş hayatına hazırlamaktadır. Muhtelif Gayeli Ortaokullar ikinci sınıfta kollara ayrılmakta, Deneme Okulları da birinci sınıftan itibaren seçime tâbi veya mahdut devrelere münhasır derslere yer vermektedir. Muhtelif Gayeli Ortaokullar bugün memleketimizde üç yerde faaliyet halindedir. Bunların programları birbirinin aynı olarak Vekâletçe hazırlanmıştır. Yine memlekette iki yerde faaliyette bulunan Deneme Okullarının programları birbirinin aynı değildir. Bunlar alâkalı öğretmenler heyeti tarafından hazırlanmış ve seminerlerde tetkik edildikten sonra Vekâletçe incelenip kabul olunmuştur.

Ford Fondation'un da yardımı ile yapmakta olduğumuz yeni ortaokul denemelerinden elde edeceğimiz neticeleri gelecek Şûraya getirebileceğimizi ümit ediyoruz. Deneme Okulları program ve yönetmeliklerinde ferdî farklara, çevre ihtiyaçlarına ehemmiyet verilmekte ve program zamanla tekâmül edebilecek esnek bir çalışma plânı olarak kabul olunmaktadır.

Erkek Teknik Öğretim:

Erkek Teknik Öğretim Kurumlarımız, Maarif hayatımızda, memleketin küçük sanatlar ve endüstri hayatında pek ehemmiyetli bir mevkii haizdir. Türkiyenin orta dereceli teknik personel ihtiyacını bu müesseselerle karşılıyoruz. Vekâletimizin yetiştirdiği personeli temsil ve istihdam eden teşekkküllerden mühim bir kısmı Şûramıza davet edilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla burada az çok işçiler ve işverenlerle, çalışan elemanları yetiştiren Maarif Vekâleti, müşterek mevzuları üzerinde buluşmuş oluyorlar. Yetiştirdiğimiz personelin tatmin eden ve etmiyen taraflarının ve yeniden hangi kollarda personel yetiştirilmesine ihtiyaç bulunduğunun sarahatle açıklanması, bizim için pek faydalı olacaktır.

1956 yılında Ankara, İstanbul ve İzmirde Teknik Öğretim Okulları Müdürlerinin katıldığı üç seminer yapılmış ve bu seminerlerde Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim ve Ticaret Öğretimi mevzuları etüd edilmiştir. Bu etüdlerin küçük bir hülâsası sizlere tevdi olunmuştur. Hülâsanın dayandığı raporlar dosyalar halinde Meslekî ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğünde mevcut olup müzakereler sırasında emrinizde bulundurulacaktır.

Vekâlet, müesseselerimizi geliştirme hususunda kendi teşkilâtiyle yaptığı çalışmalarla iktifa etmeyip, yabancı mütehassıslardan da faydalanmayı düşünmüştür: Erkek Teknik Öğretim meseleleri üzerinde çalışan İLO ve UNESCO Komisyonu, ahiren, «Türkiyede Erkek Teknik Öğretimin İnkişafı Plânı» adlı ilk raporunu vermiştir. Tetkikini gündemimize aldığımız bu raporda Erkek Tteknik Öğretim Okullarının teşkilât ve programlarına ait ihtiyaçlar esaslı bir şekilde tesbit olunmuştur. Plânını beş yıllık bir program mahiyetinde hazırlamış olan heyet, türlü bakımlardan tavsiyelerde bulunmaktadır. Erkek Teknik Öğretim teşkilât ve programlarını yeni ihtiyaçlara intıbak ettirmeyi düşünürken, arkadaşlarımdan bu tavsiyeleri de değerlendirmelerini bilhassa rica ederim. Raporda ileri sürülen esaslardan tersip edeceklerinizi önümüzdeki yılların çalışma programlarına alacağız.

Erkek Teknik Okullarımızın memlekette en yaygın olanı, sayıları 70i bulan Erkek Sanat Enstitüleridir. Enstitülerde bugün tatbik edilen programın, orta ihtisas öğretimi yanında genel kültüre de ehemmiyet verişi pek yerindedir. Ancak bu genel kültür derslerinin okul ihtiyaçlarına göre ayarlanması icabeder. Bu dersler çocuğun şahsiyetini geliştirecek bir mahiyet almalıdır. Umumî eğitim bakımından anadili'nin ehemmiyeti aşikârdır. Sanat Enstitülerinden mezun olan öğrenciler yazma ve söyleme bakımından sade ve doğru bir Türkçeye sahip olmalıdırlar. Yazılacak ve söylenecek mevzuların, çocuğun tecrübelerinden gelen konular olması, anadili öğretiminde muvaffakiyet sağlar. Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi derslerinin, çevreden hareket eden sosyal bilgiler halinde toplarması faydalı görülmektedir. Enstitü programlarında kültür dersleri bakımından yapılacak daha başka değişiklikler olup olmadığı tetkikler sonunda meydana çıka-

caktır. Herhalde teknik derslerde ve maharet istiyen işlerde bilhassa muvaffak olan öğrencilerin genel kültür derslerinde daha da muvaffak olmalarını sağlıyacak yolları aramalıyız.

Meslek ve atelye derslerinin, bu müesseselerin gayelerine daha uygun bir hale getirilmesi zarureti mütehassıslar tarafından ileri sürülmektedir. Program, meslekî maharet iktisabının aleyhine olarak, Teknoloji dersleriyle fazla yüklüdür. Bunun yüksek öğretime hazırlık endişesinden ileri geldiği ve müesseselerde başarısızlık nisbetini artırdığı belirtilmekte ve Enstitülerde bu derslerin bilhassa pratik formasyon yararına okutulmaları gerektiği üzerinde ısrar olunmaktadır.

İleri temayül, atelyeyi destekliyen derslerin de atelyede çalışan öğretmenler tarafından verilmesine doğrudur. Bunu derhal tahakkuk ettiremesek bile, bugün kalifiye işçi olarak çalışacaklar için nazarî derslerin fazla olup olmadığı ve Teknoloji dersleriyle atelye faaliyetlerinin birbirine yaklaştırılması meseleleri üzerinde durmalıyız.

Teknik öğretim teşkilâtımız yabancı mütehassıslarla da işbirliği yaparak Enstitülerin bünyesine uygun Matematik, Radyo, Elektronik, Ağaç işleri, Tesviyecilik ve Elektrik dersleri için yeni programlar hazırlamıştır. Komisyonda bu programlar hakkında gerekli izahat verilecektir.

Programda dikkate alınacak diğer bir nokta da şudur: Bilindiği gibi, Erkek Sanat Enstitülerimiz öğrencilerini küçük sanatlara, endüstriye ve yüksek tahsile gitmek üzere hazırlamaktadır. Bu üç sahanın kendine göre hususi bir takım ehliyetler istemesi tabiidir. Halbuki öğrencilerin hepsi branşlarının bütün derslerini aynı nisbette almaktadırlar. Enstitülerde seçime tâbi dersler yoliyle öğrencilerin ileride intisap etmeyi düşündükleri çevre için daha iyi hazırlanma imkânlarına sahip olmaları lüzumuna kaniiz. Mütehassıslar, öğrencilerin ileride yapacakları işle alâkası olmıyan derslerden ve bahislerden sarfınazar edilmesini, küçük sanatlara ve endüstriye gireceklerin pratik ehliyetlerinin kuvvetlendirilmesini lüzumlu görmektedirler.

Üzerinde düşüneceğimiz bir cihet de, bu müesseselerde ve diğer bütün teknik ve klâsik öğretim müesseselerinde

istidatların tesbiti bakımından test ve rehberlik faaliyetlerinin geliştirilmesi olmalıdır. Ders yılı sonunda ve başında yapılan imtihanlar bugünkü kadar uzun zaman almamalıdır. Öğrenci çalışmalarının, teklif edildiği şekilde, sene içinde testlerle değerlendirilmesi daha sâlim bir yol olacak, öğrenciler de kendi ehliyetleri hakkında daha doğru bilgi edineceklerdir.

Endüstri ile münasebetler tesisi meselesi, bugünkü Teknik Öğretimimizin, kanaatimizce, en mühim meselesi olarak tebarüz etmektedir. Vereceğimiz bir iki misâl Teknik Öğretimimizin sanayi ile işbirliği yapması halinde ne mühim gelişmeler kaydedebileceğini gösterecektir. Geçen ders yılı sonlarına doğru Malatya Pamuklu Sanayi Müessesesi bu vilâyetteki Sanat Okulumuzda bir Tekstil Şubesinin açılmasını istemiştir. Bu hususta gerek fabrika, gerek Sümerbank Umum Müdürlüğü ile müzakereler cereyan etmiştir; nihayet bu ders yılı başında Malatya Sanat Enstitüsü Tekstil Şubesi açılmış olacaktır. Öğrenciler tatbikatı fabrika atelyelerinde görecek, bir kısım dersler de fabrikanın yetkili teknisyenleri tarafından verilecektir. Geri kalan umumî ve pratik dersler Enstitü içinde temin olunacaktır. İzmir Vilâyetinde de Ticaret Odası tarafından bir Tekstil Enstitüsünün kurulması hususunda teşebbüse geçilmiş ve ilk merhalede mahallî yardımlarla 1000000 lira toplanmıştır. İmkânlarımızı artıran bu mahallî ilgi ile İzmirde bir Tekstil Enstitüsü ve lüzumlu atelyeler inşa edilecektir. Görülüyor ki endüstrinin teşkilâta yardımı pek büyük olabilecektir. Yer, bina ve bilhassa atelye temini esaslı masrafları icabettiren hususlardır.

Kırıkkalede açtığımız İş Okulu, gerek Halk Kursları, gerek ihtiva ettiği Akşam Teknik Öğretim müesseseleri yoliyle bu endüstri merkezimize esaslı faydalar sağlamaktadır. Fabrikalar personeli, akşam okullarına devam etmek suretiyle ehliyetlerini resmî bir diplomaya bağlıyabilmektedirler. Bu imkân, öğrenimlerini türlü sebeplerle tamamlıyamamış işçileri şahsî bakımdan olduğu kadar, formasyon bakımından da tatmin etmektedir. Bugün bu müesseseye devam eden öğrenci sayısı 3762 dir. Aynı neviden iş okullarının diğer büyük sanayi merkezlerinde de kurulması için talepler ve Vekâlet teşebbüsleri vardır.

Yine Vekâletimizin İzmirde kurmuş olduğu Motor Sanat Enstitüsü mahallî ihtiyaçlara cevap veren yeni müesseselerimiz arasındadır ve ICA kanaliyle Amerikadaki Spring Garden Teknik Okulundan gönderilen yedi mütehassısın da yardımiyle çalışmaktadır. Okulun öğrencileri, Orta Sanat ve Ortaokul mezunları arasından, teste tâbi tutularak seçilmektedir. Burada motorla ilgili konular üzerinde esas hazırlıklarını yapan öğrenciler tahsillerine motor tekniker kısmında devam edebilmektedirler. Motor Sanat Enstitüsünün bir diğerini önümüzdeki yıl Adanada açacağız.

Yapı Enstitülerinin de Erkek Sanat Enstitülerininkine müşabih teşkilât meseleleri vardır. Erkek Sanat Enstitülerinin, bilhassa Elektrik, Yapı Enstitülerinin Sıhhî Tesisatçılık Seksiyonlarının kuvvetlendirilmesi gerekmektedir.

Yapı ve Sanat Enstitülerinin üstündeki Ttekniker Okullarının bir kısım programlarını da Şûranın tetkikine arzediyoruz. Bilindiği gibi, bu müesseseler gündüz ve gece faaliyette bulunduklarına göre iki veya üç yıllıktır. Öğrencilerini de, 18 yaşlarında bulunan Sanat, Yapı ve Motor Enstitüleri mezunları arasından imtihanla seçer. Şûranın bu devresinde Gündüz Tekniker Okullarının Yapı, Elektrik ve Akşam Tekniker Okullarının Elektrik, Makine ve Yapı müfredat programları incelenecektir.

Zonguldak Maden Teknik Okulu:

Üniversitelerin, hususi kanununa uyarak, memleketin içtimaî, iktisadî, sınaî ve kültürel hayatiyle alâkalanmaları daima müsbet neticeler vermiştir.

İstanbul Teknik Üniversitesi içinde açılmış olan Teknik Okulu böyle bir alâkanın eseridir. İstanbul Teknik Üniversitesinde 1953 yılında kurulan ve memleketin maden kaynaklarını işliyecek mütahassısları yetiştirmekte olan Maden Fakültesi, günden güne inkişaf etmektedir. Zonguldak Maden Tetnik Okulunun tekâmülü hususunda Maden Fakültesi ile işbirliği yapmanın elzem olduğu kanaatindeyiz. Bu suretle Maden Fakültemiz, havzanın arzettiği tatbikat sahasiyle yakından münasebete gireceği gibi, Teknik Okulumuz da Fakülte öğretim personelinden ve ilmî imkânlarından fay-

Yok

da lanacaktır. Maden işlerinde çalışan elemanların salâhiyet hudutlarının daha sarih bir şekilde tesbiti işi de bu sahadaki meselelerimiz arasındadır. Memleketimizin iktisadî hayatında pek mühim bir yeri olan maden mevzuunun bugün ve yarın için beklediği üstün ehliyetli personeli süratle yetiştirmemiz gerekmektedir.

Formasyon ve Unvanlar:

Her derecedeki teknik öğretim, öğretmen ve profesörlerinin, fakülte dekanlarının ve üniversite rektörlerinin, yüksek okul müdürlerinin, alâkalı Vekâlet ve teşekküller mümessillerinin de hazır bulundukları bu Şûrada teknik öğretimde formasyon ve unvanlar meselesinin tetkik edilmesini faydalı bulmaktayız. Bilindiği gibi, Teknik Üniversitelerde tedrisat, ispatlar, nazariyeler ve bunların kritikleri üzerinde durularak yapılır. Ayrıca Teknik Üniversite pozitif ilmin teknik problemlere tatbikini temin eder ve araştırmalarda bulunur. Teknik Okulda bu türlü faaliyetler için imkânlar müsait değildir.

Bu iki müessesenin vereceği formasyon, sahiplerine kanunen yüksek mühendis ve mühendis unvanlarını temin etmektedir. Şûramızın bu unvanlar hakkındaki görüşünü belirtmesi; formasyon, unvan ve salâhiyet bütünü üzerinde durarak yüksekmühendislik ve mühendisliğin vasıflarını tamamiyle objektif ölçü dahilinde tesbit etmesi yerinde olacaktır.

Memleketimizde Teknik Okul tahsilinin Üniversite tahsiline direkt bir şekilde bağlı olmayışı bir takım meseleler doğurmaktadır. Teknik Okullarımızdan ve Amerikan Kolejinin teknik kısmından mezun olanlar, yabancı memleketlere gittikleri takdirde yüksek mühendislik tahsiline devam edebilmektedirler. Bizde son zamanlara kadar bu mümkün değildi. Ahiren İstanbul Teknik Üniversitesi, Teknik Okulu mezunlarından müstait olanların tahsillerini, tâyin edilecek bir ölçüye göre, Üniversitede ikmal etmeleri hususunu müzakere mevzuu yapmıştır. Eğer müesseseleri muayyen şartlar dahilinde birbirlerine bağlamak kararına varırsak ve hedeflerden feragat etmeksizin bazı program tadillerine lüzum hissedilirse, bunların işbirliğiyle yapılması tabiidir.

Asıl olan, memleket ihtiyaçlarına uygun personel yetiştirmektir. Bu itibarla okulların millî ihtiyaçlara göre tâyin edilecek hedeflerinden vazgeçilemez. Öte yandan da müstaitlerin ilerleme imkânlarının seddolunması, cemiyetin potansiyel enerjisinin gelişmesi aleyhinedir. Bu iki hususu telif edecek esasların tesbiti gerekir. Piramidal teknik kademelerin birinden diğerine yükselmek mümkün olmalı, fakat her iki mertebenin hedeflerine göre, programlarda temellerden itibaren mevcut olması muhtemel bilgi boşluklarının doldurulması ve yönetmeliklerde gerekli imkânların sağlanması dikkate alınmalıdır.

Ayrıca teknik sahadaki formasyon ve unvanlarla ilgili mevzuatta boşluklar görülüyorsa, bunlar hakkında da mütalâalarınızı bildirmenizi rica ederim.

İhtiyaçların Tesbiti:

1952 senesinde Vekâletimiz tarafından memleketin Yüksek Mühendis, Mimar, Mühendis ve Tekniker ihtiyacı üzerinde bir inceleme yapılmıştır. İhtiyaçların tesbiti için muhtelif müesseseler nezdinde bir anket açılmış, anket neticeleri elde edildikten sonra geniş bir komisyon kurularak mevzu müzakere edilmiştir. Bu komisyonun verdiği raporu, aynı komisyonun gösterdiği lüzum üzerine yapılan ikinci ankete alınan cevapları sizlere takdim etmiş bulunuyoruz.

Anket cevaplarında birbirinden farklı görünen rakamların, ihtiyaçların türlü yönlerden bir ifadesi olduğunda şüphe yoktur. Şüradan alınacak tavsiyelerin ışığında anket usulleri tekâmül ettirilerek bu türlü tetkiklere devam olunacaktır.

Vekâlet, ayrıca işçi ihtiyacının tesbiti hususunda ilmî bir survey denemesi de yapmıştır. Surveyin mahiyeti ve icra şekilleri, surveyde kullanılan formlar hakkında teknik öğretimde çalışan arkadaşlarım sizlere etraflı malûmat verebilirler. Bu türlü surveylerin mahallî ve millî ölçülerde çoğaltılması, ihtiyaçlarımızı ilmî şekilde tesbit etmemize yardım edecektir.

Öğretmen Yetiştirme:

Meslekî ve teknik okullarımızda genel bilgi dersleri öğretmenleri umumiyet itibariyle Eğitim Enstitüleri mezunlarıdır.

Teknik öğretim alanında Erkek ve Kız Teknik Öğretmen Okullarımıza, geçen yıl, bir de Ticaret Öğretmen Okulu ilâve edilmiş ve ilk olarak bu müessesenin Sekreterlik Şubesi açılmıştır. Biraz sonra ticaret öğretiminden bahsederken bu konu üzerinde ayrıca duracağız.

Teknik Öğretmen Okullarından yetişen öğretmenler, mevzularına nazarî ve amelî bakımdan hâkim olmalı, sınıfta ve atelyede aynı kudretle çalışabilmeli, bir öğretmen olmak itibariyle de çocuğu tanıtan meslek bilgilerine sahip, öğretim metodlarına vakıf meslekdaşlar olarak yetişmelidirler.

Bu itibarla Erkek Teknik Öğretmen Okulunun ihtiyaca daha uygun bir programa sahip olması derpiş edilmiş ve geçen yıl birinci sınıfın yeni programı ile tatbikata girişilmiştir. Programda öğretmenlik bilgisi derslerine ehemmiyet verilmiş, teknik bilgi ve pratik dersleri de okulun hedeflerine daha uygun bir hale konmuştur. Öğretmen yetiştiren müesseselerimizin programlarını, mezunlarının çalışacakları okulların ihtiyacına uymak üzere devamlı bir ayarlamaya tâbi tutuyoruz.

Erkek Teknik Öğretmen Okulunun tekâmülü üzerinde duran arkadaşlarımız, okula alınacak öğrencilerin muayyen bir meslekî hayat tecrübesi olanlar arasından seçilmesi, burada tedrisatta bulunacak öğretmenlerin hususi şekilde yetiştirilmeleri, okulda öğretmenlik mesleği atmosferinin, öğrencilerin şahsiyetine daha nâfiz bir hale getirilmesi gibi tedbirler ileri sürmüşlerdir.

Bu türlü okullarda çalışacak öğretmenlerin müsait ilmî imkânlar içinde yetiştirilmesi işi de bir sisteme bağlanmak lâzımgelir, kanaatindeyiz.

Kız ve Erkek Teknik Öğretmen Okullarımız, memleketimizde meslekî ve teknik öğretimin gelişmesi yolunda ciddî hizmetler ifa etmiş ve etmektedirler. Yeni inkişaflar için de bu okullar değerli birer kaynak olacaktır.

Kız Teknik Öğretim:

Memleketimizde Kız Teknik Öğretimi, Kız Orta Sanat Okullarında, Kız Enstitülerinde, Akşam Kız Sanat Okullariyle Gezici ve Sabit Kurslarda verilmektedir. Bu müessesele-

rin aile hayatımız üzerine olan müsbet tesirlerini bütün vatandaşlar takdir ederler. Birçok Enstitü mezunları, okulda bulundukları sıralarda ve ondan sonraki olgunlaşma çevrelerinde meslekî bakımdan da maharetler kazanırlar. Akşam Kız Sanat Okulları genç kızlara ve kadınlara büyük faydalar temin etmektedir. Köylerde ve kaza merkezlerinde bugün miktarı 580 i aşan Gezici ve Sabit Kurslarımızın ne kadar aranıp istendiklerini bilirsiniz. Bu müesseseler bir yandan aile hayatımızı güzel gelenekleri içinde, daha seviyeli ve sistemli bir hale getirmekte, öte yandan da genç kız ve kadınların iktisadî varlıklarının gelişmesine hizmet etmektedirler.

Türlü içtimaî ve iktisadî âmiller, günlük hayatta kadının çalışma sahasını esaslı şekilde genişletmiştir. Meslekî ve teknik öğretim teşkilâtımız kendi bünyesinde yapacağı bazı tadillerle yeni ihtiyaçlara cevap verme durumundadır. Bu mevzularda çalışmak üzere Vekâlet bir İstişare Kurulu teşkil etmiş, ev ekonomisi eğitiminde mütahassıs bir Amerikalı meslekdaşımız UNESCO ve ILO mümessili olarak, bu kurula değerli yardımlarda bulunmuştur. Mütahassısın bir tetkik zemini olmak üzere hazırladığı raporu, gündemimize almış bulunuyoruz. Alâkalı komisyonda raporun incelenmesini ve önce kız teknik öğretimin hedefleri üzerinde durulmasını rica ederim Burada fazla teferruata girmiyeceğim, ancak, esas olarak şunu söyliyeyim ki, teknik tahsil yapan kızlarımız, ev ekonomisinde olduğu kadar, seçecekleri meslek sahasında da başarı ile çalışıp hayatlarını kazanabilecek hale gelmelidirler. Meslek okullarımız, öğrencilerine muayyen meslekleri öğretmekle yetinmemeli, cemiyet içinde şiddetle ihtiyaç duyulan ve kızlarımıza geniş çalışma sahaları vâdeden branşlara da yer vermelidirler.

Erkek Orta Sanat Okulları için ileri sürülen tenkitler Kız Orta Sanat okulları için de vârit görülmektedir. 12 yaşındaki bir çocuğun hayat istikametini kati olarak tâyin etmesi, umumî hazırlığı henüz kâfi değilken, kesif denebilecek bir meslek eğitimi almaya başlaması doğru bulunmamaktadır. Arzettiğim neviden umumî bir ortaokul vücuda getirmeye doğru giderken, Kız Orta Sanat Okullarının durumu da gözönünde tutulmalıdır. İstişare Kurulunda müzakereler, Kız Orta Sanat Okullarında genel bilgi derslerinin kuvvetlendiril-

mesi lehinde inkisaf etmiştir; bu kısımda şimdiki meslek derslerinin aile bilgileri etrafında toplanması, öğrencilere verilecek bilgi ve maharetlerin meslekî olmaktan ziyade mesleğe hazırlık karakterini taşıması tercih olunmuştur.

Bugünkü Kız Enstitüleri programları da üniform programlardır: Buradan mezun olan öğrenciler herhangi bir branş üzerinde orta dereceli bir ihtisas yapmazlar; Biçki - Dikiş, Ev İdaresi, Nakış, Moda, Çiçek, Çamaşır... ve saire gibi çeşitli dalların herbiri hakkında bilgi edinirler; bu suretle kız teknik öğretimi konusunda sadece umumî bir hazırlığa mâlik olabilmektedirler. Meslek efkârı umumiyesindeki temayül, Kız Enstitülerinin ikinci devrelerinde bütün öğrencilere aile bilgisi dersini müşterek, ihtisas derslerini isteğe ve istidata tâbi olarak yürütmektir. Enstitülerde Sekreterlik, Okul Sağlığı Asistanlığı, Hemşirelik, Otel, Hastane ve benzeri yerlerde İdare İşleri, yatılı okullar ve hastanelerin Gıda Mütehassıslığı gibi yeni bir takım ihtisaslara yer verilmesi son derece elverişli görülmektedir. Tekliflere göre, atelyecilikde, Biçki - Dikiş, Çamaşır, Nakış, Moda, Çiçek, Pastacılık, Resim, Temizleme, Lekecilik ve Çocuk Bakımı gibi branşlara ayrılacak ve öğrenciler bu branşlardan birinde yetişmekle beraber, lüzumunda ehliyetlerini ikinci bir branşa intikal ettirebilecek şekilde yardımcı dersler de alacaklardır. Derslere tahsis edilecek zaman meselesinde birbirinden ayrı bazı görüşler olabilir. Pek tabiidir ki ilgili Komisyon bu hususdaki teklifleri büyük bir dikkatle inceliyecektir. İstişare Kurulu, türlü komisyonlar kurarak El Sanatları, Giyim ve Mensucat, Besin ve Beslenme, Ev İdaresi ve Tanzimi, Çocuk Bakımı ve Aile Münâsebetleri programlarını hazırlamış olup bunların teferruatını komisyona arzedecektir.

Kız Sanat Enstitüleri mezunlarının daha ileri bir tahsile gidebilmeleri meselesi de ehemmiyet arzetmektedir. Bugün bu Enstitülerden mezun olanlara ancak Kız Teknik Öğretmen Okulunun giriş imtihanı kapıları açıktır. Burası ise 800 e yakın müracaattan ancak 90 kadarını karşılıyabilmektedir. Enstitü üzerine bir Sekreterlik Okulu tecrübesine girişilmiştir. Diğer branşlar için de bazı okullar düşünülebilir. Bütün mesele öğrencilerin serbest iktisadî alanda bir yer alabilecek ehliyete ulaşmaları meselesidir. Sipariş atelyeleri-

nin kooperatifleştirilmesi, mezunların burada çalışmaları ve saire gibi teklifler, Enstitü mezunlarına iş sahası olarak büyük ehemmiyetle dikkate alınmalıdır. İstişare Komisyonumuz Akşam Kız Sanat Okulları ve Gezici Köy Kursları programları üzerinde de durmuştur. Kız teknik öğretimde yapacağımız her türlü değişikliğin, öğretmen yetiştirme mevzuundaki icaplarını da gözönünde bulundurmalıyız.

Sipariş atelyeleriyle, Olgunlaşma Enstitüleri Kız, teknik öğretimimizin iktisadî hayatla kurduğu münasebet merkezleridir. Enstitülerin birçoğu bu teşekküllerle de cihazlanmak yolundadırlar.

Kız teknik öğretiminde gözden kaçırılmaması gereken hususlar, kız orta sanat okullarında fazla meslek dersi ile öğrencilerin yıpranmalarının önüne geçmek ve bilhassa enstitüleri iktisadî hayat gerçeklerine daha sıkı bir şekilde bağlamak olmalıdır.

Ticaret Öğretimi:

Ticarî iş bilgilerinin genel eğitimimiz içerisinde daha ehemmiyetli bir yer almasını, memleketimizin ihtiyaçları bakımından zarurî görmekteyiz. Şüphe yoktur ki, bu eğitim ve öğretim nazarî kalmamalı, hayatımızın yeni inkişaflarına uygun, reel bir eğitim ve öğretim olmalı, öğrencileri manen teşebbüs ruhu ile, maddeten de üstün bir teknikle teçhiz etmelidir. Ortaokullarda bugün mevcut olan Ticaret Bilgisi derslerinin amelî ve fiilî neticeleri olmak lâzımgelir. Kız ve Erkek Sanat Enstitüleri gibi meslek okullarında da ticaret bilgilerinin inkişafı zaruridir. Enstitü mezunları fiyat, kâr, sigorta, kayıt tutma, banka muameleleri, büro idaresi ve saire hakkında tatbikî mahiyette bilgi sahibi olmalıdırlar. Bu cihet programların yeniden tanziminde gözönünde bulundurulacaktır.

Ticaret Liselerinin kendilerine göre birçok problemleri olduğu malûmunuzdur. Bu müesseseler iktisadî ve ticarî hayatımıza personel yetiştirmek ve daha yüksek iktisat ve ticaret tahsiline öğrenci hazırlamak hedefiyle çalışmaktadırlar. Ticaret Liselerimizin hedefleri, bu hedeflere en uygun şekilde ne suretle işlemeleri lâzımgeldiği hakkında, memleketimizde bulunan İCA - New York Üniversitesi mütehassıslarından aldığı-

mız raporu tetkiklerinize arzediyoruz. Mütehassıslar önce Ticaret Liselerindeki öğretim ve idare personeli nezdinde bir anket açmışlar ve bu anket neticelerini aldıktan sonra raporlarını yazmışlardır. Raporda ticaret öğretimimizin birçok problemlerine temas edilmiştir. Burada da Ortaokul mevzuu ele alınmış, Ticaret Liselerinin bugünkü durumu ile, eğitim, öğretim ve teşkilât bakımından bu müesseselerde yapılması zaruri değişiklikler tahlil edilmiş ve tavsiyelerde bulunulmuştur. Vakit müsait olduğu takdirde raporun ihtiva ettiği başka konular da görüşülebilir. Fakat herşeyden evvel Orta Ticaret Okulları ve Liseleri üzerinde prensip kararlarına varmak yerinde olur kanaatindeyiz. Bu liselerde: a) verilecek umumî ve meslekî bilgilerin reel bir karakter taşıması, b) yabancı dil mevzuunun halledilmesi, c) mezunların daha üst tahsile devam edebilmelerinin temini, d) öğrencilerin ticaret hayatiyle temasları, e) türlü istikametlere gidecek olanlara göre tatbik edilecek ders dağıtma cetvellerinin tanzimi v. s. hususları büyük bir ehemmiyet arzetmektedir.

Takdir edersiniz ki, türlü müesseselerde ticaret bilgileri vermek demek, bu müesseselerin ihtiyaçlarına uygun spécialisé ticaret öğretmenlerini de hazırlamak demektir. Vekâlet bu hususu dikkate alarak bahsettiğim mütehassıslar grubu ile işbirliği yapmış ve Ankarada Ticaret Öğretmen Okulunu kurmuştur. 1955-1956 ders yılında açılan bu okulun birinci sınıfına 39, ikinci sınıfına 16 olmak üzere 55 kadar öğrenci devam etmektedir. Ticaret Öğretmen Okulu başlıca: a) Ticaret Liselerinde, b) Kız Enstitülerinde kurulacak Sekreterlik Kollarında, c) Sanat Okullarında, d) Deneme Okullarında çalışacak öğretmenleri yetiştirecektir.

Halen Ticaret Liselerinde meslek dersleri Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu ve İktisat Fakültesi mezunları tarafından okutulmaktadır. Bir taraftan bu müesseselerde programların meslek dersleriyle yüklü oluşu ve öğretmenlik bilgilerine az yer verilişi, öte yandan da bu müesseseler mezunlarının mahdut bir kısmının öğretmenliğe intisap edişi, ticaret öğretimi sahasındaki gelişmeleri temin bakımından bizi istediğimiz kadar müsait bir durumda bulundurmamaktadır. Ayrıca Ticaret Öğretmen Okulumuzda bugünkü ticaret öğretiminin icabettirdiği spécialisé mev-

zuları da işlemek durumundayız. Şu ciheti hemen belirtmek isteriz ki Öğretmen Okulu açılmakla, Yüksek İktisat ve Ticaret Okulları mezunları ile İktisat Fakültesi mezunlarına öğretmenlik yolu kapanacak değildir. İktisat ve Ticaret mevzularına giren türlü derslerde bu mezunlardan da faydalanılacaktır. Yüksek İktisat ve Ticaret Okullarında öğretmenliğe hazırlayıcı seksiyonlar ihdası üzerinde durulmalıdır. Bu müesseselerin, memlekete, iktisat ve ticaret sahasında olduğu gibi, öğretim sahasında da hizmetleri büyüktür. Bu hizmetlerin yine bir bütün olarak devam etmesi tabiidir. İş hayatının fabrika, büro memuruna olan geniş mikyastaki ihtiyacını âcilen karşılamak için Ticaret Öğretmen Okulunun önce Sekreterlik Şubesini açmayı uygun bulduk. Bu kolun mezunları Steno, Daktilo, Büro İdaresi, Temel Ticaret Bilgileri gibi derslerin öğretmeni olacaklardır. Bu yıl okula Muhasebe Şubesi de ilâve edilmiştir. Önümüzdeki ders yılında Piyasa ve Dağıtım Şubesi açılacak ve öğretmen namzetleri bu üç koldan birini birinci, diğer birini de ikinci disiplin olarak alacaklardır.

Ankarada Atatürk Kız Enstitüsünde Ticaret Öğretmen Okulumuzun nezareti altında deneme mahiyetinde olmak üzere enstitü mezunları için iki senelik bir Sekreterlik Okulu açtık. Alacağımız neticelere göre, ve öğretmen yetiştiği nisbette bu okullar çoğaltılacaktır.

Ticaret Öğretmen Okulunu, Meslekî ve Teknik Öğretim teşkilâtımıza yardımcı bir merkez haline getirmiş bulunuyoruz. Esasen bu okulun kurulmasına çekirdek teşkil etmiş olan Sekreter Yetiştirme Merkezinin alâkalı diğer müesselerle birlikte çalışması neticesinde Türkçenin bünyesine uygun bir şekilde vücuda getirilen standart Türk Klâvyesi 20 Ekim 1955 tarihinde, 6400 sayılı kanununun 5. maddesinin verdiği salâhiyete istinaden Standardizasyon Komitesi tarafından kabul olunmuştur. Bu yeni klâvye ile yazının sürat ve sıhhati bakımından şayanı dikkat neticeler elde edilmektedir.

1945 ten bu yana Vekâletimizde stenografi mevzuunda çalışmalar olmuş, 1955 de Ankarada, 1956 da İstanbulda Ticaret Öğretmen Okulu mütehassıslarının nezareti altında Stenografi Seminerleri yapılmıştır. Yeniden düzenlenen Türk

stenografisi iki deneme sınıfında tatbik olunarak iyi neticeler elde edildi. Bu stenografi, içinde bulunduğumuz 1956-1957 ders yılında Ticaret Liselerinde ve Ticaret Öğretmen Okulunda tecrübe olunmaktadır. 1957 Haziranında Ankara Ticaret Öğretmen Okulunda yapılacak iki haftalık bir seminer sonunda nihaî şekle varılabileceğini ümit ediyoruz. Gelecek ders yılından itibaren gerek Ankara Ticaret Öğretmen Okulunda, gerek Ticaret Liselerimizde standartlaştırılmış bir stenografiyi, fonksiyonel bir metotla öğretebileceğiz. Ticaret Liselerimiz için büyük ehemmiyet taşıyan stenografinin Lise ve Öğretmen Okulları gibi kültür ve meslek müesseselerimizde de seçime tâbi olarak gösterilmesi lâzımgelir. Daktilo ve steno çalışmaları hakkında talebedeceğiniz daha geniş izahatı bu konuda çalışmış olan arkadaşlarım sizlere vereceklerdir.

Geçen yıl Ankara Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu açılmış ve büyük rağbet görmüştür. Bu okulun programı, bütünü itibariyle diğer Yüksek İktisat ve Ticaret Okullarımızın programına tekabül etmekle beraber, bazı hususiyetleri de ihtiva etmektedir; bir devrelik tatbikattan sonra elde edilecek neticelerle birlikte, Şûraya, yahut ilgili müesseseler arasında kurulacak bir heyete getirilecektir.

Teşkilât:

Teşkilât bakımından gerek merkezde, gerek vilâyetlerde Teknik Öğretim Danışma Kurulları ihdasını lüzumlu görmekteyiz. Bu Kurullar yoliyle teknik öğretimimiz, endüstriyel Devlet sektörü ve hususî sektörle daha yakın bir münasebet temin etmiş olacaktır. İlgili Vekâletler, Sendikalar, Endüstri çevreleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, bu Kurulda temsil edilmelidir. Alâkalı öğretim müesseselerinin temsilcileri, Kurulların tabii üyeleri olacaktır. Merkez Danışma Kurulu, problemleri millî ölçüde, Vilâyet Danışma Kurulları mahallî ölçüde mütalâa edecekler ve bütün ahvalde Maarif Vekâletine yardımcı olacaklardır. Danışma Kurullarının Erkek, Kız teknik öğretim ve Ticaret öğretimi mevzuları üzerinde çalışabilecek ihtisas kollarına da ihtiyacı vardır.

Bu Kurullarda ilk faaliyet zemini olarak aşağıdaki hususların ele alınabileceğini düşünüyoruz:

a) Memlekette meslekî ve teknik öğretime ait ihtiyaçları tetkik etmek ve endüstri ile yakın münasebetler kurarak nerede, hangi müesseseler için, ne vasıfta ve ne kadar teknik elemana ihtiyaç olduğunu tesbit etmek,

b) Meslekî ve teknik öğretim müesseselerinde teşkilâtın ve programların millî ve mahallî ihtiyaçlara uygunluğunu temin için tekliflerde bulunmak,

c) Halk ihtiyaçlarına göre ne neviden kurslar açılması lâzımgeldiğini tâyin etmek,

d) Sanayi ve ticaret sahasında müstakbel inkişafların neler olabileceği üzerinde durmak,

e) Çıraklık müessesesi ile meşgul olarak okulun çıraklara ne suretle yardım edebileceğini düşünmek ve hususi bir çıraklık komitesi kurmak.

Meslekî ve teknik öğretimin sahası genişlemiş, müesseselerinin miktarı haylı artmıştır. Filhakika Erkek Teknik Öğretim Okullarının sayısı 113 e, Kız Teknik Öğretim Okullarının sayısı 224 e, ticaret öğretimi veren müesseseler de 27 ye çıkmıştır. Miktarları 834 ü bulan Gezici Kurslar hariç, teknik öğretim müesseselerinin sayısı 364 tür. Bu müesseselerde 95 759 öğrenci ve 4 563 öğretmen çalışmaktadır.

Bir taraftan bu geniş teşkilâtı murakabe etmek, öte yandan da Mahallî Danışma Kurulları ile Merkez Danışma Kurulu ve Vekâlet arasında temas sağlamak üzere icrâ salâhiyetini de haiz bir takım ihtisas organlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu organlar eğitim ve öğretimin ıslâhı, programların mahallî ihtiyaçlara göre ayarlanması, öğretmenlerin meslek içinde yetiştirilmeleri, mahallî endüstri ile münasebetler tesisi gibi mevzularda Vekâlete tekliflerde bulunmalı ve bunların tahakkuku yolunda fiilen mesuluyetler kabul etmelidirler.

Meslekî ve teknik öğretim hakkındaki mâruzatımı bitirmeden evvel bu müesseselerimizin, kurslarından yüksek okullarına kadar, memleket hizmetinde değerli başarılar sağladıklarını ve bugün de büyük bir gayretle bu hizmetlerine devam ettiklerini ifade etmem yerinde olur. Alacağınız yeni

kararlarla meslekî ve teknik öğretimin daha da gelişmesi hususunda kıymetli yardımlarda bulunacağınıza inanıyoruz.

Halk Eğitimi:

Hâlen Vekâletin Halk Eğitimi çalışmaları Akşam Kız Sanat Okulları, Kadın ve Erkek Gezici Köy Kursları, Sabit İlçe Meslek Kursları, Halk Meslek Kursları, Akşam Erkek Sana Okulları, Ticaret Liselerine bağlı Akşam Kursları ve yer yer açılan Halk Dershaneleri yoliyle inkişaf etmektedir.

1951 yılında Halk Eğitimi Mütehassısı Profesör Watson Dickerman memleketimize davet edilerek kendisine tetkikler yaptırılmış, bu tetkikler sonunda Vekâlette ilgili Türk mütehassıslarının da iştirâkiyle bir seminer tertiplenmiştir. Dickerman'ın çalışmalarını matbu raporunda bulacaksınız. Bundan başka, Vekâlet idarî olarak mütevazı bir Halk Eğitimi Bürosu kurmuş, kendi elemanlarına da Halk Eğitimi tetkikleri yaptırmıştır. Bu çalışmaların mahsulü olan «Halk Eğitimi Rehberi» adlı bir broşürü de takdim etmiş bulunuyoruz. Broşürde Halk Eğitimi mefhumu, Halk Eğitimi tatbikatının çeşitleri ve Halk Eğitimi tekniğinin temel prensipleri açıklanmaktadır. Ayrıca «Türkiye Cumhuriyetinde Halk Eğitimi» adlı ve evvelce UNESCO tarafından İngilizce ve Fransızca olarak yayımlanmış bir tetkiki de takdim etmiş bulunuyoruz. Halk Eğitimi mevzuunda hazırlanacak programa esas teşkil etmek üzere bütün Vekâletlere, müesseselere, Vâliliklere anketler gönderilmiştir. Gelen cevapların özetini ihtiva eden «Halk Eğitimi Anketi» adlı bir broşür de vardır.

Bunlardan başka, Halk Eğitimi faaliyetlerine merkez teşkil etmek üzere, Maarif Vekâletinde bir Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü ihdası hakkında kanun tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır. Şûranın, gerek raporlardan, gerek şahsî görüş ve tecrübelerden mülhem olarak, bu tasarıyı daha mükemmel bir hale getirmesini temenni ederiz. Görüleceği gibi, teklif olunan merkez teşkilâtı küçüktür; fakat bu hususta esas düşüncemiz, merkeziyetçi bir idare mekanizması kurmak değildir; bu istikamette yapılacak çalışmalara yardımcı ve rehber olabilecek bir koordinasyon, haberleşme ve programlaşma merkezi vücuda getirmektir; fertlerin ve toplum-

ların yapmak istiyecekleri işleri bulmalarına, öğrenmelerine yardım etmektir. Meselâ Maarif Vekâletine bağlı İlköğretim, Meslekî ve Teknik Öğretim, Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlükleri ile Kütüphaneler Müdürlüğünün, Millî Kütüphanenin senelerden beri devam eden Halk Eğitimi çalışmaları yine bu müdürlükler tarafından tedvir edilecek ve genişletilecektir; yeni teşkilât başkalarının işine bir müdahale müessesesi olmıyacak, aksine Maarifin içinde ve dışında daha verimli bir işbirliğinin kurulmasına ve Halk Eğitiminin çeşitli cephelerinin ele alınmasına yardım edecektir.

Son zamanlarda UNESCO Millî Komisyonunun teşebbüsü ile UNESCO merkezinden davet olunan bir mütehassıs memleketimizde temel eğitim mevzuunda tetkiklerde bulunmuş ve bu zatın verdiği rapor Vekâletimiz, Sağlık, Zıraat, Haricive ve Millî Müdafaa Vekâletleri mümessilleri ve UNESCO Millî Komisyonu Temel Eğitimi Komitesi tarafından incelenmiştir. Bu komisyonda varılan kararlar da bir broşür halinde tetkiklerinize arzolunmuştur. Mevzuun mütalâası sırasında ve bilhassa kanun tasarısının incelenmesinden sonra bu raporun da Şûramızca incelenmesini rica ederim. Raporun telkinlerine uyarak gelecek yıl Atatürk İlköğretmen Okulunda bir Temel Eğitim Merkezi kurmak kararındayız. Buradan yetişecek gençler bir ilkokul öğretmeni oldukları kadar, birer temel eğitimci, yani halk eğitimcisi de olacaklardır. Bu tecrübeden alacağımız neticeleri peyderpey diğer Öğretmen Okullarımıza da teşmil etmek suretiyle bütün Öğretmen Okullarını, aynı zamanda birer Temel Eğitim Merkezi haline getirmeye çalışacağız.

Bilindiği gibi temel eğitim, halkın fert, aile ve toplum olarak kendi problemlerini müşahede ve halletmek için muhtaç olduğu temel bilgileri pratik bir şekilde edinmesi demektir. Sayıları hergün artmakta olan büyük Maarif ordumuzun temel eğitim dâvasında halkla işbirliği yapabilmesi, memlekette ümmiliğin tasfiyesini ve kalkınma sahasında halk teşebbüslerinin çoğalmasını mümkün kılacaktır. Halk Eğitimi çalışmalarının yalnız Maarife değil, bütün Vekâletlere, resmî ve hususi sektördeki bütün teşekküllere ait millî bir vazife olduğu muhakkaktır. İşbirliği bugünkünden daha sıkı

ve faaliyet sahası daha geniş olmalıdır. Halk Eğitimi teşkilâtının kurulmasının ve Halk Eğitimi idealinin geniş ölçüde gerçekleşmesinin memleketimiz için çok önemli olduğu muhakkaktır.

Şûra kanuna paralel olarak bir Halk Eğitimi programının esaslarını da verecektir. Bu programda Halk Eğitiminin umumî gayelerinin tesbit edilmesini rica ederim.

Gayelerin tahakkuku yollarını ararken:

a) Mahallî ihtiyaçların mümkün olduğu kadar mahallî imkânlarla karşılanması ve bu alanda mahallî dernekler teşkiline ehemmiyet verilmemesi,

b) Hükûmetin bütün teşkilâtı ile Halk Eğitimine yardımcı alması,

c) Halk Eğitimi teşekküllerinin mecburi bir öğretim teşkilâtı telâkki edilmesine meydan verilmesi, halkın istediği ve sevdiği faaliyetlerin yapıcısı olarak tanınmasına gayret olunması,

d) Halk Eğitimi sahasının, hiç tahsili olmıyanlarla birlikte, ilk, orta ve yüksek öğrenim yoliyle yetişmiş olanları da içine alan bir çalışma sahası olduğu fikrinin yayılması,

e) Halk Eğitiminde eğlence, spor ve sanat hareketleri yanında, tekniği değerlendirecek ve yurttaşın iktisadî imkânlarını artıracak çalışmalara da gereken yerin verilmesi,

f) Halk Eğitimciliğinin gençlik kitlelerine intikalini sağlıyacak tedbirlerin alınması gibi hususlarının gözönünde bulundurulması faydalı olacaktır.

Halk Eğitimi programımızı muvaffakiyetle tatbik edeceğimizden eminiz: İmecesi, ihtiyar heyetleri, köyü, mahallesi, ata sözleri, halk hikâyeleri, halk şairleri, oyunları, bütün folkloru, istiklâline bağlılığı, devam ve bekasını temin eden kuvvetli iradesi, bütün kültürü ile milletimiz zengin bir içtimaî verasete mâliktir. Bu veraset, Halk Eğitimi alanında da en büyük yardımcımız olacaktır.

Sözlerimi bitirmeden evvel bize kıymetli yardımlarda bulunan yabancı ve milletlerarası bütün teşekküllere ve on-

ların kıymetli mümessilleri olan mütehassıslara teşekkürlerimi ifade etmeyi zevkli bir vazife bilirim. Hür milletler arasındaki işbirlikleri, onları birbirlerine daha çok yaklaştırıp kuvvetlendirmektedir.

Şûranın hazırlanmasına iştirak eden millî müesseselerimize, üniversite ve okullarımızda vazife gören meslektaşlarıma, merkez teşkilâtında çalışan mesai arkadaşlarıma, Sayın Şûra Üyelerine teşekkür ederim. Şûramızın açılışını şereflendiren Aziz Reisicumhurumuza ve değerli misafirlerimize şükranlarımı arzeder, VI. Maarif Şûrası kararlarının memleketimiz için hayırlı ve feyizli olmasını dilerim. (*Sürekli Alkışlar*)

Toplantımıza yarım saat ara veriyorum.

Kapanma saati:
11,25

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI

BİRİNCİ BİRLEŞİM

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.30

18 / III / 1957

Başkan — Maarif Vekili Ahmet Özel

Genel Sekreter — Nuri Kodamanoğlu

Başkan — Muhterem arkadaşlar, şimdi Yoklama yapacağız. İsimleri okunan arkadaşların işaret buyurmalarını rica edeceğim. *(Yoklama yapıldı)*

Başkan — Ekseriyet vardır, celseyi açıyorum.

Gündemimizin birinci maddesi, dört başkanvekili ile sekiz sekreter seçilmesidir. Bu hususta verilmiş bir takrir vardır, onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Başkanlık Divanı seçimlerinin açıkoyla yapılmasını arz ve teklif ederim.

Diyarbakır Enstitüsü öğretmenlerinden
Remzi YÜKSEL

VI. Maarif Şûrası Başkanlığına

Başkanvekillerinin açıkoyla seçilmelerini teklif ve rica ederiz.

Mahir TUNA, İsmail YALMAN, Kâzım EKE, Akif TUNCEL

Başkan — Seçimlerin işari reyle yapılması hususunu reylerinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Seçimlerin işari reyle yapılması hususu kabul edilmiştir.

Başkanvekilleri için verilen takrirler var, okutuyorum:

VI. Maarif Şûrası Başkanlığına

Şûra toplantılarında Başkanvekillikleri için aşağıda yazılı zevatı teklif ederiz. Genelkurulun reyine sunulmasını saygılarımızla arzederiz.

A. TUMAL, M. TUNA, N. KATOĞLU, M. ARTUN.
Osman Faruk VERİMER,
Ilhami CİVAOĞLU,
Fehim FIRAT,
İzzet BİRANT,

Başkan — Başka Teklif varmı efendim.... Başka teklif bulunmadığına göre teklifteki isimleri teker teker reylerinize arzedeceğim. O. Faruk Verimer'in Başkan Vekilliğini Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İlhami Cıvaoğlu'nu kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Fehim Fırat'ı kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İzzet Birant'ı kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edilmiştir.
Bu suretle dört Başkanvekili seçilmiş oluyor.
Şimdi sekreterlerin seçimine geçiyoruz. Başkanlığa verilmiş bir takrir var. Bunda teklif edilen arkadaşların isimleri var. Bu isimleri okutuyorum.

Süleyman KAZMAZ,
Kâzım EKE,
Sezai ÖNEROĞLU,
İsmail YALMAN,
Sebahattin SERTOĞLU,
Rebia İREN,
Neriman BİNAL,
Mahir TUNA.

Başkan — Sekreterliklere sekiz arkadaş seçilecektir. Sekiz de namzet bulunduğuna göre bu arkadaşları reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.
Bir takrır daha var, okutuyorum.

Şûra Reisliğine

Şûra Umumi Heyetinin bugün münasip görülecek bir zamanda Büyük Önder Atatürk'ün kabirini ziyaret etmesi hususunun karara bağlanmasını rica ederim.

Arjf ÖGET

Başkan — Teklifi oynuza arzediyorum. Kabul edenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Riyaset Diyanı saat 14,30 da bütün üyeleri Anıt – Kabre götürecek otobüsleri temin edecek, buradan hareket edilecektir.

Saat 15 te tekrar toplanılmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Kapanış Saati :
12,30

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI
İKİNCİ BİRLEŞİM

Açılma saati: 15,25
18/III/1957

Başkan — Osman Faruk VERİMER

Sekreterler — Süleyman KAZMAZ, Sezai ÖNEROĞLU.

Başkan — Celseyi açıyorum.

Evvelâ, bizleri Başkanlık Divanına seçtiğiniz için Divandaki arkadaşlarım adına şükranlarımızı arzeder ve müzakereler devamınca bizlerden yardımlarınızı esirgememenizi rica ederim.

Şûraya gelen telgraflar var, bunları sırasiyle ıttılaınıza arzediyorum.

VI. Maarif Şûrası Genel Kurul Başkanlığına
Ankara

Şûranın açılışını kutlular memleket meselelerinde başarılı kararlara varmasını candan temenni eder muvaffakiyetler dileriz.

19.3.1957

Gaziantep Öğretmenler Yardımlaşma Derneği
Başkanı
Turgut GÜNGÖR

Maarif Şûrası Başkanlığına
Ankara

Kongre çalışmalarının memleket maarifi için hayırlı olmasını diler muhterem üyeleri hürmetle selamlar başarılar dilerim.

17.3.1957

İçel öğretmenleri adına
Maarif Müdürü
Raif ALTINOK

Yüksek Maarif Şûrası Başkanlığına

Hayatta En Hakikî Mürşid İlimdir diyen büyük Atatürk'ü rahmetle anarken gündeminizde halk eğitimi konusunun da bulunduğunu şükranla dikkate alarak halk terbiyesi yolunda Atatürk'ün Millet Mektepleri istikametinde alacağınız çok kıymetli kararlar arasında milyonlarca inkılabcının sevinç ve heyecan duyarak sizlere minnettar kalacağını arzederken pek sayın kıymetli delegelere başarılar temenni eder. şûrayı en derin saygılarımızla selamlarız.

Mustafa Kemal Derneği Başkanı
Muhtar Kumral DEVRİMCİ

Altıncı Maarif Şûrası Sayın Başkanlığına
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi
Ankara

Çalışmalarınızın memleketimiz için hayırlı ve başarılı olmasını diler, en derin sevgi ve sayğılarımızı sunarız.

Balıkesir Ticaret Lisesi
Kalkındırma Derneği

Altıncı Maarıf Şûrası Sayın Başkanlığına
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi
Ankara

Mesainizin asil milletimize nurlu feyizler getirmesini diler saygılarımızı sunarız.

Balıkesir Ticaret Lisesi
Öğretmenleri

Maarif Şûrası Sayın Başkanlığına
Ankara

Altıncı Maarif Şûrası çalışmalarının memleketimize ve milletimize hayırlı ve ugurlu olmasını diler ve sayın Şûra üyelerini saygı ile selamlarım.

İsparta
Bekir TÜRK

Sayın Ahmet ÖZEL
Altıncı Maarif Şûrası Başkanı, Maarif Vekili
Ankara

Şûrayı muhterem şahsınızda saygı ile selamlar, başarılar temenni ederim.

Yüksek Denizcilik Okulu Müdürü
Nurettin BOYMAN

Başkan — Bu telgraflara Riyasetce gereken cevaplar verilecektir. Bir takrir var, okutuyorum.

Maarif Şûrası Başkanlığına

Bir kadirşinaslık tezahürü olarak Şûra Üylerinden altı kişilik bir Komitenin Mustafa Necati'nin, Vasıf Çınar'ın, İhsan Sunğu'nun ve diğer maarifcilerimizin mezarlarını ziyaret etmelerini teklif ve arz ederim.

Kemal ÜSTÜN

Başkan — Okunan takrirde Mustafa Necati, Vasıf Çınar İhsan Sungu ve diğer maarifcilerin kabirlerinin ziyareti teklif edilmektedir. Bu takriri reyinize arzedeceğım. Kabul buyurduğunuz takdirde heyetler halinde kabirleri ziyaret ederiz.

Kabul edenler... Etmiyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

Gereği Başkanlık Divanınca yapılacaktır.

Gündem gereğince tebliğlerin okunmasına geçiyoruz. Bunun için bir teklif de vardır. Fakat esasen gündemde mevcut bir husus olduğu için takriri reye koymıyacağım.

Tebliğler arasında Teknik Öğretim ve Halk Eğitimi konuları vardır. Bununla ilgili, Üniversiteler vesaireden gelmiş bir çok raporlar vardır Bu raporları sırasiyle okutacağım. Vaktimiz kâfi gelmediği takdirde diğerlerini ilgili komisyonlara havale edeceğiz; icabederse bunlar üzerinde o komisyonlarda konuşmalar yapılacaktır.

Evvela Teknik Üniversiteden gelmiş bir rapor vardır, raporu profesör Rifat Yarar okuyacaklar. Buyurun.

Rifat Yarar — VI. Şûranın değerli üyelerini hürmetle selâmlarım. VI. Maarif Şûrasının ele aldığı mevzulardan en önemlisi Teknik Üniversitenizi yakından ilgilendirmesi itibariyle, Teknik Üniversitemiz memleketin bu günkü ve ilerideki teknik tahsilin alacağı şekil üzerinde bir komisyon halinde müteaddit toplantılar yapmıştır.

Müzakereler neticesinde Teknik Üniversitemizin bu mevzuda vardığı kararlar aşağıdaki şekilde hülâsa edilebilir:

1 — Teknik tahsil müesseselerimizin kademelendirilmesi mevzûu üzerindeki görüşmelerimizde: Bu müesseselerin mühendislik faaliyetlerini ifa edecek lüzumlu elâmanları yetiştiren müesseseler olmaları itibariyle bu faaliyetin icabettirdiği tahsil kademe ve seviyelerinin de meslek kademelerine paralel olarak tesis edilmesi lüzumu üzerinde durulmuştur.

Mühendislik sanatının neticelenmesindeki faaliyetlerin heyeti mecmuasını nazari veya pratik etüt, proje, form ve çeşitli construction namı altında kısımlara bölerek ifade etmek mümkündür. Bu faaliyet kısımlarının tahakkuku için bu günkü teknik bilginin eriştiği ileri merhale gözönünde tutulacak olursa etüt safhası ile proje ihsarı faaliyetlerinin lise seviyesindeki bilgi üzerine müesses kuvvetli bir ana bilim ile mücehhez meslek bilgisine sahip elemanlarla tahakkuk edebileceği aşikârdır. Bu ana bilim ve meslek bilgileri heyeti mecmuasından terekküp eden ileri meslek tahsili bölünmez bütün olup muhtelif memleketlerde sömestirlik bir süre zarfında tahakkuk ettirilebilmektedir. Birçok memleketlerde bu alt limit meslek tahsilinin bölümlerine göre bugün yine yukarıya doğru yükselmek istidadındadır. Alt limit için sarfedilen emekler muvacehesinde bu kısa müddet zarfında dahi ana bilgilerden hiçbir fedakârlıkta bulunulmaması ancak meslek bilgilerinin öğretimindeki müddetten fedakârlık edilmesi sanayii ilerlemiş memleketlerdeki tahsil müddetlerinin kısaltılması üzerine tesir eden amillerden biri olarak mütalâa edilmektedir. Bu tahsilin aynı zamanda araştırıcı ve yaratıcı elit namzedi meslek adamlarını yetiştirecek

tarzda ayarlanması ve çeşitli unsurlariyle ilerilik vasfını kaybetmemesi zaruri mahiyet taşır.

Bir konstrüksiyonun tahakkukunda bu konstrüksiyonla alâkalı ve ilgili bütün meslek elemanlarının bu çeşit ileri bir qualification'e tabi tutulması tamamen lüzumsuz olduğu gibi tamamen gayri iktisadi ve yersiz bir zorlamayı tazammun eder. Bir konstrüksiyonun tahakkukunda çalışan personeli kalifiye işçi, usta ve kalfa sıfatının üstünde esaslı iki katagoride toplamak lüzumlu ve neticeyi istihsale kifayet eder mahiyettedir. Bunlardan birincisi bu günkü yüksek mühendisler sınıfı olup evvelce zikredilen formasyonla yetişmeleri zaruri olan meslek sahipleri zümresidir. İkinci zümre ise formel manada mühendislik faaliyetlerinin çeşitli bölümlerinde birincilere yardımcı mahiyette kimseler olup etüt mahsulü tahakkuk ettirilmiş bir projeden anlayan ve bunu tatbik ederek konstrüksiyonun neticelendirilmesini sağlıyabilecek mühendisler zümresidir.

Proje ve detaylarından anlayış kabiliyetine sahip ve fakat kendilerinden ne yaratıcılık ve ne de araştırıcılık kabiliyeti muhakkak beklenmiyen bu elemanların mesleki formasyonlarını orta mektep üzerine tesis etmek tamamen kâfi görülmüştür. Bu normal tahsil seyrinin bir neticesi olduğu gibi böylece iki zümre arasında kâfi ve farklı bir tahsil kademesi teessüs ettirilmiş aynı zamanda daha geniş bir zümreden eleman temin imkânı elde edilebildiği gibi, okulların tesis ve faaliyetlerinin tahakkukunda da önemli kolaylık ve imkânlar sağlanmış olur. Bütün memleketlerin ve hususiyle Orta Avrupa memleketlerinin umumiyetle kabul ettikleri ve muvaffak oldukları bir metotdur. Kuruluşunun üçüncü yılını idrâk eden Üniversitemize bağlı Teknik Okulumuzdan elde ettiğimiz intibada bizi bu yolda karara sevketmeye amil olmuştur.

2 — Bu kademelere tevcih edilecek ünvanlar meselesi üzerindeki incelemelerimizde:

Bugüne kadar kanuni yollarla iktisap edilmiş belirli tahsilin verdiği hak ve niteliklerin devamını zaruri gören Teknik Üniversitemiz, mühendislik faaliyetlerini bir bütün olarak

mütalaa etmiş, faaliyet kısımlarının hepsini veya bir kısmını bizzat veya yardımcı olarak, meydana getiren veya tatbik eden şahısların heyeti umumiyesinin mühendislik mesleğini ifa ettiklerini kabul ederek bu meslek saliklerinin birinci kademelerindekine Mühendis ismi verilmesini, ikinci kademedeki ileri ve Yüksek tahsili ikmâl edenlere Yüksek Mühendis ünvanının devamını uygun görmüştür. Klâsik tahsilin üstünde ileri Akademik bilim yapan teknik elemanlara verilecek ünvanların da ayrıca kademelenebileceğini derpiş etmiş bulunuyoruz.

3 — Çeşitli kademelerdeki lüzumlu eleman miktarının tesbiti meselesi:

Bu problem, üzerinde ısrarla durulacak ve uzun zamanda istatistik bilgilerle tesis edilecek esaslar üzerine kurulacak çok şumullü bir meseledir. Hususiyle meslek adamlarının hayatta takip ettikleri vazife yollarını ve nerelerde nasıl hangi şartlar altında kullanıldıklarını, iş verme metotlarının ve çeşitlerinin rasyonalize olup olmadığını İktisadi ve randumanlı iş verme ve dağıtma prosedürlerinin tatbik edilip edilmediğini böylece mektep ve klâsik tahsil muhitinden ayrılarak hayattaki mesleki faaliyetleri muayyen zamana kadar takip ederek bunlardan elde edilecek İstatistik malumât üzerine eleman miktarının tesbitini imkân dahiline sokacak uzun vadeli bir Komisyon faaliyetiyle meselenin halledileceği kanaatındayız. Bu komisyon faaliyeti sırasında bilhassa Hükûmetin ileri yıllara matuf teknik ilerleme plânlarını, bunların muhtemel varyasyonlarını bilmek ve bu malûmatı elde etmek maksadiyle devlet daireleriyle sıkı bir işbirliği yapmak mecburiyetinde kalacaktır.

Memleketin istikbalde sahip olacağı teknik üniversitelerin ve teknik okullarının adetlerinin tayini meselesinde de büyük önem taşıyan bu çalışmaların bir an evvel başlamasını ve esasen bu mevzuda bazı kısmî de olsa araştırma ve faaliyetlerine başlamış olan Teknik Üniversitemizin bu işi neticelendirmek üzere vazife alabileceğini memnuniyetle ifade etmek isteriz. (*Alkışlar*)

Esaslı konular üzerinde Teknik Üniversitemizin elde ettiği neticeleri kısaca arzetmiş bulunuyorum. (*Alkışlar*)

Başkan — Teknik Üniversitenin raporunu dinlediniz. Şimdi müsaadenizle Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin hazırlamış olduğu bir raporu okutuyorum.

Şükrü Er — Sayın Öğretmenlerim ve Meslektaşlarım.

Memleketimizin manavî ve maddî yükselmesinde karşılaşılan zorluğun, eğitim ve öğretim meselesi olduğunu biliyor ve bu hususta gidilecek yolu görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Halk eğitimi ve teknik eğitim biribirini tamamlayan ve ayrılmayan iki problemdir. Halkı eğitirken tabiatiyle ona teknik bilgi de vereceğiz. Zira tekniğin boğuştuğu, bu devirde bütün vatandaşların az çok teknikten anlaması gerektiği bir çagda yaşıyoruz. Ve biz Mühendis ve Mimarlar bu boğuşmanın öncüleriyiz.

Bu bakımdan gerek bizlerin ve gerekse bizleri yetiştirenlerin yükleri çok ağırdır.

A. B. D. de 1952 yılında insan başına 720 kğ. Çelik, istihsal edildiği halde, bizde 7,5 Kğ. elde edilmesi ve dünya ortalama istihsalinin insan başına 100 Kğ. olması, endüstri yarışında memleketimizin çağdaş uluslara yetiştirilebilmesi için Türk Teknisyenlerinin yüklenmiş olduğu ağır sorumluluğu açıkça göstermektedir.

Yalnız eksoz gazlarında müstehlike mâliyet bedeli üzerinden otuz milyon lira civarında fuzûli bir akaryakıt sarfiyatımız oluşu, şoför vatandaştan mühendisine kadar hepimizce millî servetin ve döviz kaynaklarımızın korunmasında ne derece titiz davranılması gerektiğini gösteren pek çok misallerden biridir.

Bu kadar ağır yükler taşıyan meslek adamlarının yetiştirilmesi için gösterilecek itinanın önemini kavrıyoruz.

Ayrıca Amerika'da bin kişiye yılda üç kitap basımı düşerken, bizde yüz bin kişiye 13 kitap basılması ve halâ her türlü yetiştirmenin okuldan beklendiği bu günkü durumda

öğretmenlerimizin de ne zor şartlar altında çalıştıklarını biliyoruz.

Biz, Mühendis ve Mimar olarak yurdun dört bir köşesini karış karış dolaşırken; Ardıhan'ın Kutur Yaylası'nda bir ilk okulun bütün öğrencilerini yalnız başına yetiştirmeğe uğraşan kışın yedi ay kitap ve gazete yüzü görmeyen öğretmeni unutmuyor ve fedakâr öğretmenlerimizi, bizleri yetiştirenleri hürmetle anıyoruz.

İlmî, âlimleri ve bunları yetiştirenleri ihmâl eden milletlerin çökeceklerine inanan bizler, bu çalışmalarımızın hayırlı olacağına, tecrübe süzgecinden geçmiş ilmî metodlarımızla tesbit edeceğfmiz prensiplerin Millî Eğitim ve Öğretim işlerimizde önderlik edeceğine güveniyoruz.

Şûranın üzerinde çalışacağı konular, Birliğimizin üzerinde çalıştığı, her umumî heyet toplantısında müzakere konusu ettiği hususlardır. Bizim için çıraktan mühendisine kadar ayrıca ilgilendiğimiz önemli olan bu konunun memleket şumül bir hava içinde ele alınmış olması büyük bir bahti yarlıktır.

Memur, işadamı ve öğretmen olarak elektrik mühendisinden ziraat mühendisine kadar bütün kollarda 9000 mühendis ve mimarı bünyesinde toplıyan birliğimiz şimdi okuyacağım raporunu bu duyuş ve anlayış içinde hazırlamıştır.

Raporumuz, Maarif Vekâletince T. M. ve M. O. B. den Maarif Şûrasında Meslekî ve Teknik Öğretim mevzuunda müzakere edileceğinin bildirilmesi ve bu maksatla bir tebliğ hazırlanmasının istenmesi üzerine tanzim edilmiştir.

VI. Haarif Şûrası İçin Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin Mesleki ve Teknik Öğretim Mevzuunda Hazırladığı Rapor

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği bünyesinde bulunan on ihtisas odasından bu hususiaki mütalâalarını sormuş, gelen mütalâalar oda temsilcilerinden müteşekkil bir komisyonda müzakere edilerek tevhid edilmiştir.

A. I. *Meslekî ve Teknik Öğretim Unsurları*:

Mesleki ve Teknik Öğretimi bir bütün olarak ele alıp, (Memleketin sosyal bünyesinin mecburi kıldığı faaliyetlerin yapılmasında ve gelişmesinde lüzumlu teknolojik bilgi ve meharetleri haiz kimselerin yetiştirilmesi için yapılan faaliyetler) olarak tarif etmek icabeder. Bu anlayışla ferdin öğretimi muhtelif unsurların müşterek tesirleri neticesinde tamamlanır. Ve bu şekilde elde edilen bilgi ve maharet «İş» sahasında kullanılmaya başlanınca faydalı olur. Mevzubahis unsurları şöylece sıralayabiliriz.

1 — Her yaştaki şahıslara mekteplerde temin edilen «formal education»;

2 — Mesleki teşekkül ve müesseselerin temin ettiği yetiştirme;

3 — Ferdin, mesleki yayınlardan faydalanarak kendini yetiştirmesi;

4 — İş esnasındaki gelişme.

II. — *Unsurlar Arasında İş Birliği İmkânlarının Araştırılması. Zarureti:*

Hiç şüphesiz bu unsurlar arasında iyi bir koordinasyon bulunduğu takdirdedir ki fertden arzulanan verimin alınması mümkün olur.

Mekteplerde öğretim sisteminin hatalı oluşu diğer unsurların rolünü ortadan kaldırabileceği gibi her şeyin mektepte bitmesini istemekte imkânsızdır. Mektepler müstakbel işin icaplarına uygun olarak ayarlansa dahi meselâ; mesleki yayınların bulunmadığı bir memlekette veya mesleki yayınlara ilgi göstermiyen şahıslarla sosyal faaliyetlerin aksamaması imkânsızdır. O halde teknik öğretimin herhangi bir unsurunda bir islâhat yapmak düşünüldüğü zaman halihazır durumun kıymetlendirilebilmesi için en önce memleket realiteleri içinde işin icaplarını ve bunun gelişmesi için ihtiyaçları tesbit etmek, sonra bir bütün olarak diğer unsurların durumunu gözden geçirerek o unsurun diğer unsurlar arasındaki rolünü incelemek gerekir.

Memleketimizin mesleki ve teknik faaliyetlerinin icapları nelerdir, iş hayatı müstakbel elemanlarından neler bek-

lemektedir, iş hayatımızın gelişmesi ne yönde olmalıdır ve bunu temin edecek elemanların vasıfları nelerdir? Şeklindeki soruların cevapları verildikten sonradır ki, ferdin öğretimine müessir unsurlar arasında bu vasıfların temini için iş bölümü imkânları bulunabilir. Memleketimizin şartları içinde bu unsurların rolü başka memleketlerden tamamen farklı olarak büyük veya küçük olabilir, bir unsura düşenlerin birkısmının diğer unsura yüklenmesi icabedebilir, meselâ, mesleki teşekkül ve müesseselerin temin ettiği yetiştirme sanaî memleketlerinde ana unsur olduğu halde, biz de bunun rolü başka olabilir. Bu programlamanın geniş çapta bir araştırma faaliyeti sonunda yapılabileceği aşikârdır. Hatta bu araştırma faaliyetinin aralıksız devam etmesi, günü değişen ve inkişaf eden şartlarına uygun olarak yeni tedbirleri bulması gerekmektedir. Mühendislik faaliyetleriyle ilgili teknik elemanın yetiştirilmesi mevzuunda Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği bünyesinde bu çapta bir araştırma ihtiyacı eskidenberi hissedilmekte idi. Ancak gerek kuruluşunun üzerinden az sene geçmiş olması ve gerekse maddı hususlar bu araştırma organının teşekkülüne imkân vermemiştir. Hemen şunu ilâve etmeliyizki, Maarif Vekaleti teşkilâtında yaptığımız inceleme neticesinde Vekâletin bu çapta araştırma yapabilecek bir kolu olmadığını, hattâ araştırmaların neticesini tâkip ederek değerlendirecek bir şubeyi dahi fiili olarak ihtiva etmediğini müşahede ettik. Bu durumda mesleki ve teknik öğretimin islâhı elbette şahsi görüşlere ve tesadüflere bağlı kalır.

B. I. *Mesleki ve Teknik Öğretimin Ehemmiyeti*:

Bir memlekette tabiî servetlerin bulunması, işlenmesi, ziraî ve sanaî istihsalin arttırılması köy, şehir ve kasabaların imarı her şeyden evvel kâfi miktar ve kalitede teknik elemanın yetiştirilmesi için bütün gayretlerin sarfını gerektirir. Amerika, Sovyet Rusya, İngiltere, Almanya gibi büyük sanayi memleketleri en büyük problem olarak teknik eleman meselelerini ele almış bulunmakta ve birbirlerinin teknik eleman durumunu gayet sıkı olarak takip etmekte, istikbale ait programlarını buna göre ayarlamaktadırlar. Amerikanın en selâ-

hiyetli resmî şahısları, Sovyet Rusya'nın istikbalde teşkil edeceği tehlikenin en mühim sebebi olarak Rusya'nın batı memleketlerine nazaran üstün sayı ve kalitede mühendis ve diğer teknik eleman yetiştirmekte olmasını göstermişlerdir.

II. *Araştırma Teşkilâtı Kurulması:*

Bir milli kalkınma hareketlerine girişilirken ilk önce proğramlanması gereken problem teknik eleman yetiştirilmesidir. Bu bakımdan mesleki ve teknik öğretim hususundaki araştırmaların hemen yapılmağa başlanması zarurettir.

Bir çok memleketlerde, bu arada Amerika'da, teknik öğretimin ıslâhı ikinci dünya harbinden çok önce ele alınmıştır ve bunun çarelerini araştırıp teklifler yapmak vazifesini müstakil müesseselere vermişlerdir. Amerika'da 1932 yılında kurulan «Engineers Council Professional Development» bunlardan biridir. Türkiye'de meselâ Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından organize edilecek ve mali kaynaklarını hükûmetin temin edeceği bir enstitünün kurulması çok lüzumlu ve faydalı olacaktır ve üzerinde titizlikle durulması gereken bir mevzudur. Fakat bunun yapılması veya yapılmamasıyle ilgili olmaksızın kati olarak şunun ifade edilmesi gerekirki Maarif Vekâleti teşkilâtı içinde birinci derecede bir Umum Müdürlük olarak teknik öğretim mevzuunda araştırmalar yapacak, çalışmaları kıymetlendirecek bir organ kurulmalıdır. Hiç şüphesiz bu teknik öğretim teşkilâtına, Maarif Vekâleti içinde şimdikinden daha büyük ölçüde yer verilmesi, meselâ, eskiden olduğu gibi Müsteşarlık haline getirilmesini de icabettirir.

Türkiye'de iş hayatının ihtiyaçlarının ne olduğu, yetiştirilmekte olan elemanın iş hayatında nasıl kullanıldığı müstakbel gelişmelere temin için hangi tip ve efsafta nekadar elemen yetiştirilmesi gerektiği tespit edilmiş değildir. Bu sebeple Maarif Şûrasına arzedilen tebliğlerde yapılan tekliflerin daha ziyade problemleri muayyen zaviyelerden görmekte ve çözmeğe kalkışmakta olması ihtimali büyüktür. Böyle olunca alınacak kararların bütün üzerinde araştırmalar yapildığı taktirde bulunacak tedbirlere aykırı olması mümkündür.

Hele prensiplerden ayrılarak teferruata doğru gidilirse bu ihtimal daha da çogalır.

Gerçi haiihazır öğretim kapasite ve sisteminin memleketimiz bünyesine yetersizliği, kalkınma hareketlerimizi aksattığı hemen görülebilecek derecededir. Gecikmeksizin kalkınma hamleleri yapmak isteyişimiz, bu problemi araştırma yapılmaksızın, sathi görüşler neticesinde akla gelebilecek tedbirlerle çözmeğe kalkışmamız için sebep olmamalıdır. Bilâkis meselenin ehemmiyetiyle mütenasip bir teşkilât kurarak araştırmaların sür'atle yapılmasını ve ilk tedbirlerin bulunmasını temin etmek gerekir. Zira atılan her yanlış adım lüzumsuz birçok para ve emek sarfına, bunun yanında birçok şahısların mağdur olmasına sebep olduğu gibi, istikbâl için bulunacak tedbirlerin karışıklığına yol açmaktadır. Bazanda geri dönüşler zor olmaktadır. Raporumuzun bundan sonraki kısımlarında bugün müşahedesi kabil aksaklıklar ve bunlara karşı hemen hatıra gelebilecek tedbirler olarak ileri sürülen fikirlerin bu ışık altında nazarı itibara alınarak, gayenin gerçekte birtakım kararlara doğru gidilmesini temin değil, bir araştırma organını ne büyük vazifelerin beklediğini belirtmek olduğuna işaret etmek isteriz.

C. *Mektep Öğretimi Dışındaki Unsurlar:*

Türkiye'de mekteplerde yapılan öğretimin ehemmiyeti, ferdin yetişmesinde müessir diğer unsurların, maalesef rol verilmiyecek kadar zayıf bulunuşu dolayısiyle artmaktadır. Kanaatımızca bu unsurların inkişaf-imkânlarını araştıracak mektep öğretiminin yükünü hafifletmek ilk düşünülecek tedbirlerin başında olması icabeder. Esasen bu unsurlar bu günkü durumlarında kaldıkça. mektepler ne kadar mükemmel mezunlar verirlerse versinler bunlar meslek hayatının eşiğinde şaşırıp kalacaklar, kendilerine kazandırılmış vasıflardan faydalanmıyarak gün geçtikçe bu vasıflarını kaybedeceklerdir. Bu bakımdan bu unsurlar üzerinde biraz derinleşmeyi faydalı bulduk.

I. *Mesleki Teşekkül ve Müesseseleein Temin Ettiği Yetiştirme:*

Amerika ve İngiltere gibi batı memleketlerinde mesleki

eğitimin ana yükünü endüstri üzerine almış bulunmaktadır. Müesseseler kendi ihtiyaçlarına uygun eleman yetiştirmek için büyük çapta eğitim faaliyetine girişmişlerdir. Diğer taraftan Üniversiteler çok gelişmiş bulunan endüstrinin her koldaki teknik eleman ihtiyacını karşılamada sıkıntı çekmeye başlamış ve bu durumda sanayiciler, münhasıran kendi işleri için ihtisası gerektiren sahalarda Üniversitelerle işbirliği yapmak zorunda kalmışlardır. Amerika'da meselâ kolej mezunu mühendislerden büyük fırmalara girenlerin hemen hepsi meslekleriyle alakalı kurslara tâbi tutulur. Bu suretle bir taraftan kolej ile endüstri hayatı arasındaki mevcut düşünüş farkları daha kolay giderilirken, fabrika idarecileride yeni elemanların kabiliyetleri hakkında fikir edinirler. Bu Kurslar birkaç aydan 3 seneye kadar sürebilir. Bir misâl olarak Westinghouse fırmasının eğitim merkezinin her sene yeni işe alınan 400 Kolej mezununu kursa tâbi tuttuğunu zikredelim. Böylece yeni mezunlar:

1. Yeni girdikleri müessesenin çalışma tarzı ve mamulleri hakkında tam bir fikir sahibi oluyorlar,

2. Mektepte öğrenilenin endüstride ne şekilde tatbik edileceğini öğreniyorlar.

3 Kendilerine en uygun işi tayin edebiliyorlar.

Biraz farklı esaslara istinat etmekte olmasına rağmen İngilterede meselâ mühendislere iki senelik «Staj» devresi tatbik edilmektedir. Daha alt kademelerde sanat eğitiminde pratik taraflariyla ilgili esas mesuliyet endüstriye ve münferit olarak iş veren müesseseye düşmektedir. Büyük teşebüslerde özel mahiyette eğitim atelyeleri kurmak gittikçe yayılan bir sistem haline gelmektedir. Stajiyerler esas atelyeye geçmeden önce, bu özel yetiştirme atelyelerinde üç aydan on iki aya kadar devam eden temel kurslara tabi. tutulurlar. Genel olarak denebilir ki ileri memleketlerde mektep mezunlarının meslek hayatına girer girmez pratik tecrübeler kazanmaksızın mesuliyet mevkilerine getirilmesi hadisesine rastlanmaz, Fert girdiği müessesye istikbaliyle bağlanır, uzun seneler boyunca yetişerek daha verimli olmağa başlar. Amerika'da okul dışı eğitime verilen bu önemi belirtmek üzere memleketimizle şu ufak mukayeseyi yapmak faydalı

olacaktır. 1945 senesinde Amerika'da 1.250.000 kişi kursa tabi tutulmuştur. Bu nüfusun o/o 1 ine tekabül eder. Bizde bu miktar 1953 senesinde 2.000 kadarı Kuran kursu müdavimleri olmak üzere 14.000 civarındadır ki nüfusun binde birinden çok az bir nisbettir.

Türkiye'de sanat enstiüsü ve yapı usta okulu mezunlarının meslekleri̇nden ziyade memuriyet veya daha yüksek tahsil hevesine kapılmalarını, meslekî hayatlarının başında kendisine istikamet verecek, ürkeklikten koruyacak organların yokluğuna bağlamak mümkündür. Mühendislerin durumu da üzerinde çok titizlikle durulması icabeden bir konudur. Genç yeni mezun mühendisin değerce milyonlara varan mesuliyet yerlerine tayin edildiğini sık sık görmek kabildir. Esasen hiç bir müessesemizde mühendisin mektepten sonraki yetişmesini temin eden bir sisteme rastlanmaz.

Devlet Karayolları, Devlet Su İşleri Umum Müdürlükleri ve Sümerbank gibi bazı müesseselerin açmakta olduğu kurslar müesseselerin büyüklükleriyle mütenasip olmadığı gibi, devamlı olmaktan uzak bulunmaktadır.

Memleketimizde müşahade ettiğimiz bu durum kanaatımızca meslekî ve teknik eğitime araştırmalarıyla istikamet verecek, tavsiye edeceği prensiplerle problemi kolaylaştırılacak bir teşkilâtın yokluğundan gelmektedir. Sırf bu yüzdendir ki, küçük külfetlere katlanarak kıymetli eleman yetiştirip müesseseye kazandırmanın ehemmiyeti kavranamamaktadır. Maarif Vekâletinin bu organizasyonu yapması, kendisine bağlı eğitim müesseselerini ıslah etmek kadar önemli ve esasen onların değer kazanabilmeleri için zarurî bulunmaktadır.

II. *Kendi Kendini Yetiştirme:*

Kendi kendini yetiştirme problemi herşeyden önce ferdin küçük yaştan itibaren aldığı eğitimin kendisine kazandıracağı araştırıcı ruha sıkı sıkıya bağlıdır. Bilhassa mühendislik eğitiminin ders kitabının veya notunun ezberlenmesi esasına değil de, araştırma esasına dayanması zaruretine, ait olduğu bölümlerde okuyacağız. Ancak, bu vasıfları haiz kimselerin dahi, bu yetiştirme işini başarması için lüzumlu vasıtalar bizde büyük problem teşkil etmektedir.

Teknik personelimizin pek büyük kısmı, maalesef mektep sıralarından elinde kalan notları veya orada iken elde ettiği bir kaç belli kitabı bütün hayatı boyunca kullanmak durumunda kalmaktadır. Türkçe meslekî ve teknik kitaplar yok denecek kadar azdır; bunların da çok defa mevcudu kalmamıştır. İhtiyacı karşılayacak çapta teknik yayın yapan hiçbir müessesemiz mevcut değildir. Teknik elemanın çalışmaları arasında faydalanacağı kitapları havi kitaplıklar kurmuş müesseseler de yok gibidir. Tekniğin çok kısa zaman fasılaları esnasındaki muazzam tekâmülü karşısında, mektepte öğrendiği ile kalan, olsa olsa arada bir onu tekrarlıyan teknik elemanın bir kaç sene içinde düşeceği durumu, tasavvur etmek kolaylaşır, Teknik elemanın araştırıcı ruhu kaybetmemesi ve sürekli inkişafı ancak bol ve ucuz kitapla temin edilebilir. Bazı memleketlerin mühendis yetiştirmede muvaffak ve şahsi açlışmalarının mütekamil oluşu, ilim ve teknik kitapların bol ve fiyatlarının alınabilecek derecede ucuz olması ile mümkün olmaktadır. Bütün ileri memleketlerde kitaplara verilen ehemmiyeti de bu arada zikretmek gerekir.

Maarif Vekâleti, klâsiklerin yayınlanmasında tatbik ettiği sisteme eş bir yolla, bol miktarda meslekî ve teknik kitap (telif ve tercüme) yayınlama programı yapmalıdır. Yayınlanacak eserlerin seçilmesinde kurulmasını istediğimiz araştırma teşkilâtının tavsiyelerine uymalıdır, hatta bu iş tamamen bu teşkilâta bırakılmalıdır.

III. *İş Esnasındaki Gelişme:*

İş esnasında gelişme proplemine bir çok faktör tesir etmektedir. Bir defa teknik elemanın kabiliyet ve vasıflarıyla uygun işlerde istihdam edilmesi gerekir. Sonra bu uygun işler birbirine atlanabilen bir manzume teşkil etmelidir. Bir müesseseye giren eleman inkişaf ettikçe yeni işlere doğru gitmelidir. Bunun yanında modern endüstrinin ihtiyacı olarak yarı usta (semiskilled) ve tek-maharetli (single-skilled) kimselerin çalıştırılması durumu, vardır. İleri memleketlerde bu problemleri geniş etüdlere sebep olmuş hatta herkesçe bilinen sistemle, teoriler kurulmuştur, halen de geniş çapta araştırmalar yapılmaktadır.

Türkiye'de meslekî ve teknik öğretimin belki en aksak tarafı budur. Miktarın ihtiyaca göre ayarlı olmasının da neticesi olarak, teknik elemanın kabiliyet ve vasıflarıyla uygun işlerde çalıştırıldığı nadirdir. Mühendislerimizin ekserisi, tekniker ve kâtiplerin yapması gereken işlerle meşgul olmaktadırlar. Sanat ve Yapı Enstitüsü mezunlarının meslekleri dışındaki işler peşinde koşanları büyük yekûn tutmaktadır.

Hele son senelerde bilhassa ücret değişikliklerinin neticesi olarak mühendisler hatta umumî olarak teknik personel müesseseseden müesseseye akın eder duruma gelmiştir. Bunun neticesinde hergün değişen mevzularda çalışan teknik elemanın meslek hayatındaki inkişafi imkânsızlaşmaktadır.

Bu aksaklıkları doğuran sebeplerin üzerinde bugüne kadar ilmî bir etüde raslanmamıştır. Halbuki pratik hayatın bu durumu mektep esnasında takip edilen program ve metotların sıhhatinde tereddüt uyandırmakta, öğretmen ve öğrencileri müşkül duruma sokmaktadır. Kurulmasını istediğimiz araştırma teşkilâtı elbette bu bahsi geniş bir etüd mevzuu yapacak, tedbirler için tavsiyelerde bulunacaktır.

D. *Mektep Öğretimi*:

Ferdin meslekî ve teknik öğretimine müessir diğer unsurlar üzerinde böylece durduktan sonra Maarif Vekâletimizi bilhassa ilgilendiren mektep öğretimi unsurunu tahlil edelim.

I. *İlk Öğretim ve Orta Öğretime Geçiş*:

Türkiye'de ilk öğretim mecburiyetinin doğurduğu problemlerin, okur yazar olmayanların büyük nisbetinin tahlilini raporumuzun imkânları dışında addediyoruz. Keza bu problemin meslekî ve teknik öğretime intikal eden geniş tesirleri üzerinde de durmıyacağız, Maarif Vekâletimizin ou hususlar üzerinde derin tetkikler yaparak günün şartlarına uygun mükemmel programlarla çalıştığını ümidetmek istiyoruz. İlköğretimden gözetilen maksat daha ziyade insanın, bir fert ve topluluğun bir üyesi olarak tatminkâr bir şekilde gelişme

sini sağlayacak olan temeli kurmaktır. Eğitimin bu safhasında bir ihtisaslaşma mevzuubahis olamaz. Ancak, öğretimin konuları insandaki ilgileri uyandıracak ve istikbalde bir mesleğin temelini teşkil etmesi muhtemel olan istidatlar ortaya çıkaracak şekilde işlenebilir. İlk öğretime ait bu ve buna benzer problemler üzerinde müstakbel araştırma teşkilâtının incelemelerde bulunarak, tavsiyeler tesbit etmesi temenni edilir.

Eğitimdeki problemlerden en önemlisi, ilkokuldan orta okula geçişte ortaya çıkmaktadır. İlkokulları bitiren öğrencilerin pek büyük kısmı orta öğretime devam etmek imkânını bulmaktadırlar. Üzerinde bilhassa durulacak husus nisbetin yıldan yıla artarak devam etmekte oluşudur. Orta öğretime (Orta okullara ve meslekî teknik okullara) kayıt edilmiyenlerin bir yıl önceki ilkokul mezunlarına nisbeti 1940-1941 de % 35.8 olduğu halde, 1947-1948 de % 67.7 ye yükselmiş, 1951-1952 de % 73.5 e varmıştır. Türkiye'de kendi kendini yetiştirme unsurunun çok zayıf oluşu, meslekî kursların bulunmayışı dolayısiyle bilhassa köy ve kasabalardaki ilköğretimin sadece temel olarak kaldırıldığı ve bu temelin üzerine diğer öğretimin kurulması lâzım geldiği halde bilâkis bu temel dahi yılların tahribine serbestçe bırakılmış haldedir. Diğer memleketlerden misal vererek durumu şöylece ifade edebiliriz: Türkiye'de orta dereceli okullara devam eden öğrencilerin ilkokullara kayıtlı öğrencilere nisbeti onyedide birdir. Bu nisbet Birleşik Amerika'da 1/4, Batı Almanya'da 1/6, İtalya'da 1/7, Japonya'da 1/2, İngiltere'de 1/3, Bulgaristan'da 1/5, Yugoslavya'da 1/3, Yunanistan'da 1/5 civarındadır. İlkokul mezunlarının memleket kalkınmasının verimli unsuru haline getirilmesi problemi üzerinde titizlikle durmak icabeder.

II. *Orta Öğretimde Hümanist Yetiştirme ve Hüner Kazandırma Ayrılığı*:

Türkiye'de öğretim gayesi elit mi, yoksa vatandaşı mı yetiştirmektir?

Gaye vatandaş yetiştirmek olursa orta öğretim müesseselerimizin inkişafına ehemmiyet verilirken bunu beklemeksizin hüner kazanma kurslarının hemen fazlalaştırılması ge-

rekir. Bu kurs ilkokul çocuklarının meslek seçme yaşına gelince birer meslek kazanmalarına yarıyacaktır. Prensiplerle ilgili bir meseleye sırası gelmişken dokunalım: Hümanist öğretim sistemi (Raporumuzda bu tabirler Üniversiteye hazırlanışın normal yolu olan orta ve lise öğretimi kastedilmiştir) ile hüner kazandırma (sanatkâr yetiştirme) sisteminin karıştırılmaması gerekir. Hümanist öğretim sistemi diğerinin temelini, belkemiğini teşkil edecektir. Fakat hüner kazandırma kursları sonunda verilen sertifikalar hümanist öğretimle elde edilen diplomalardan ayrı karakterde olmamalıdır. Barem Kanunu veya yedek subaylık hakkı elde etmek gibi endişeler başka yollardan halledilmelidir. Hüner kazandırma kurslarının gayesi, yalnız ve yalnız kısa zamanda, fazla sayıda teknik eleman yetiştirmek üzerinde toplanmalıdır. Bu kurslar icabında gece okulları şeklinde düşünülerek, her yaştakilerin takiplerine imkân verecek şekilde sistemlenmelidir. Bir misal olarak Bahçıvanlık Okulları ile Ziraat ve Orman Okullarından bahsetmek mümkündür. Bunlardan teknik ziraat ve teknik bahçıvanlık okulları, orta okul muadeletini temin gayesiyle, programlarına koyduğu, geniş ölçüde kültür derslerini kaldırarak, bütün köy gençlerinin geçmesi lâzım gelen, pratik meslek seminerleri haline getirilmeli, netice itibariyle daha kısa zamanda fazla sayıda teknik çiftçi ve bahçıvan yetiştirmeyi mümkün kılmalıdır. Birçok meslek okulları gibi bölge ziraat okulları, hatta sanat enstitülerinin yüksek kısmı da lise muadeleti veya yedek subaylık hakkı endişelerinden kurtularak, orta okul formasyonu üzerine kurulmuş hüner kazandırma kursları halinde mütalâa edilmelidir. (Kurs tabiri geniş manadadır.)

Hiç şüphesiz ki ortaokul ve lise, ferdin kabiliyetlerine bakılmaksızın üniversiteye doğru gitmesini temin için kurulmuş birer kanal olduğu intibaından kurtulmalıdır. Esasen orta dereceli okullara giren 20.000 civarındaki ilkokul mezunundan, 4500 kadarının liseden mezun olduğunu, bunun 3.500 kadarının yüksek tahsile başladığını ve bundan 1300 kadarının tedrisat başında olduğu gibi bünyesi içerisinde hüner kazanmış olduğunu görürüz.

III. *Orta Öğretimde Kademelendirme:*

Kanaatımızca meslekî ve teknik öğretimde kademelendirmeyi de bu şekilde hümanist yetiştirme sistemini esas olarak yapma ve böylece anlamak icabeder. Kademelendirme çırağın, usta, ustanın tekniker, teknikerin mühendis kurs veya mekteplerine girmek hakkını haiz olması şeklinde düşünülmemelidir. Hüner kazandırma kursları ilkokul, ortaokul, lise ve yüksek tahsil formasyonlarını esas olarak programlamalı ve bu kademeler içindeki inkişaf hünerin inkişafı olarak düşünülmelidir. Bir üst kademeye atlamak ancak hümanist formasyonun ikmaliyle mümkün olmalıdır.

Şüphesizki bütün kanaatlarımızın icapederse düzeltilerek teferruatının tayini yine müstakbel araştırma teşkilâtının vazifesi olacaktır.

IV. *Miktarlar Arasındaki Nisbetin Ayarlanması:*

Meslekî ve Teknik Öğretimin sistemlenmesi ancak miktarların uygun şekilde ayarlanması halinde mümkündür. Teknik faaliyetler takım halinde çalışmayı icapettirir. Kifayetli nisbette çırak - usta - tekniker - mühendis - yüksek mühendis, işbirliği yapmadığı takdirde iş aksar, ya verimsiz veya bozuk olur. Bunun sebebi bir üst kademedeki elemanın alt kademedeki işte çalışması veya alt kademedeki elemanın üst kademenin yardımı olmaksızın faaliyet göstermesidir. Muayyen gayelerle yetişmiş fert, vasıflarına uygun yerlerde kullanılmazsa kendisine kızandırılmış vasıfların rolu ortadan kalkar, Türkiye'de bugünkü durum bu nisbetlerin elde edilmesini imkânsız kalmaktadır. Basit bir misal olarak Teknik Üniversitenin 1953 de hazırladığı bir rapora göre senede 350 yüksek mühendis, 2800 mühendis, 4500 kadar tekniker yetiştirmemiz icapetmektedir. Hiç şüphesiz bu miktarlar müstakbel araştırma müessesesinin tetkikleriyle değişebilecektir. Ancak rakamlar çok takribi de olsa hâlen 300 civarında mühendis, 200 civarında tekniker yetiştirdiğimiz düşünülürse, aradaki farkın muazzamlığı tedbirlerin acilliğini anlatır. Nisbetsizliğin böylece kalkmasında bir araştırma teşkilâtının seneler önce durumu açıkça

ortaya koyarak tedbirlerini göstermemiş olmasına bağlamak icabeder. Meselâ yüksek mühendis yetiştirme hususunda son yıllardaki gayretlerin benzeri bu yola teksif edilmiş olsaydı şimdi problemin hal yoluna girilmiş olunabilirdi.

V· *Mühendislik Öğretimi*

Teknik elemanların üst kademesi olması bakımından mühendisin yetiştirilmesi hususunun titizlikle tetkik ve takip edilmesi gerekir. Mühendis milletin seçkinleri arasına girerek cemiyeti bugünkü teşkilâtında «baş» olarak çalışmak vaziyetindedir. İçtimaî fonksiyonunu ifa ederken öyle çeşitli beşeri faaliyetlerle temasa gelir ki onlarla kendisi arasında muvazene kurabilmesi, onların ahengine uygun hareket edebilmesi ancak sağlam bir umumî kültüre dayanmakla mümkündür. Böyle bir umumî kültür sayesindedir ki mühendis mesleğinin çeşitli ihtimallerine, mütenevvi fırsatlarına süratle uyabilir; mahiyetleri bakımından birbirinden çok ayrı olan meselelerin tetkik ve takibine muvaffakiyetle girişebilir. Yetişme tarzındaki üstünlük, maiyetinde çalışanlar tarafından mühendise değer verilmesini, saygı gösterilmesini temin eder, onun cemiyet içinde lâyık olduğu mevkii korumasını sağlar. Bu sebeple mühendis okulu öğrencilerine dağınık ve çeşitli bilgilerden ziyade, yüksek ve sağlam bir kültür sağlıyabilmelidir. Bütün bu mülâhazalardan kolayca çıkarılabilir ki mühendis okuluna girmenin asgari şartı lise formasyonuna sahip olmaktır. Hattâ buna ilâve olarak lise formasyonuna sahip olanlar arasında seçim yapmak bir zarurettir. (Burada lise formasyonundan kastedilen, lisede okunmasa dahi lise mezuniyet imtihanını vermiş kimsenin haiz olduğu kültürü anlıyoruz) Mühendis yetiştiren müesseseler lisenin sağladığı umumî kültürle de iktifa etmiyecekler, öğrencilere istidatlarına göre teknik istikamet verirken, ilmî tedrisatın kâfi derecede şumüllü ve ihatalı olmasına bilhassa dikkat edeceklerdir. Bu arada «prensip»lerin öğrenciler tarafından tam manasiyle kavranılması, tedrisatın «prensipleri» tebaruz ettirecek yerde, onları bir yıl teferruat içinde boğmaması gerekir. Bu ise bilhassa öğretim sistemiyle ilgilidir. Halihazırda olduğu gibi öğretim sisteminin, ders kitabı veya notu-

nu ezberlemek yerine, araştırma esasına istinat etmesi lüzumludur. Öğrenci zekâ ve muhakeme hassalarının aleyhine olarak hafızaya çok büyük ehemmiyet atfetmek zorunda kalmamalıdır. Mühendislik her şeyden önce yaratıcı bir meslektir. Mühendis herhagi bir formülü tatbik edebilen, kendisine açık ve muayyen tarzda sorulmuş herhangi bir meseleyi çözebilen bir insan olmaktan ziyade, meseleyi çözmeğe yarıyacak denklemi kendiliğinden kurmağa kabiliyetli olmalıdır. Bu ise mühendis yetiştiren müesseselerin «üniversiter» karaktere sahip olmasiyle mümkündür. Kanaatımızca mühendis yetiştiren okulların en kısa zamanda Üniversitelerin birer kolu haline getirilmesi zaruridir.

Burada şunu ilâve etmeliyiz ki, mühendis yetiştiren üniversiteler iş hayatının ihtiyaçlarından uzak ve habersiz, kalamazlar. Müstakbel araştırma teşkilâtının veya kurulacak başka bir teşkilâtın bu bakımdan incelemeler yapması ve ders programlarının bu ihtiyaçları karşılıyacak şekilde ayarlanması gerekir. Ayrıca mühendislik öğretimi birkaç kademede mütalâa edildiği takdirde bir alt kademeden diğer bir üst kademeye geçme imkânı, tahsil programı ve süresindeki devamlılık nazarı itibara alınarak sağlanmalıdır.

VI. *Yabancı Memleketlerden Mezun Olan Mühendisler ve Unvan Meselesi*

Yabancı mekteplerden mezun olan mühendislere gelince: şu mhakkaktır ki her memleket kendi realite ve ihtiyaçlarına uygun evsafta mühendis yetiştirir. Bu bakımdan yabancı mühendis yetiştiren müesseselerin tasnif edilerek, Türk talebelerinin nisbeten bünyemize uygun yerlerde okumalarını temin etmek gerekir. Ayrıca bu öğrencilerin detrisat esnasındaki disiplini daha iyi esaslara bağlanması, üzerinde titizlikle durulacak bir mevzuudur. Esasen bütün dünya memleketlerinde mühendislik öğretimi çok farklı sistemlerle yapılmakta ve mühendis unvanına çok farklı formasyonlarla sahip olunabilmektedir. Bu bakımdan hâlen mühendislik ruhsatnamesi veren komisyonun ne kadar güç bir problemle karşı karşıya bulunduğunu takdir etmekteyiz. Mühendis unvanının dikkatli bir tetkikten sonra düşünülerek ve-

rilmesi bir zarurettir. Esasen memleketimizde mühendislik unvanları tatminkâr bir çözümle halledilmesi gerekli bir umumî meseledir. Bu arada mühendisin asgari formasyonu tesbit edilmelidir.

Bu hususlar, Birliğimiz IV. Umumî Heyeti toplantısında görüşülmüş ve halli için; Mühendislik ve Mimarlık unvan ve salâhiyetlerini tesbit eden 3458 sayılı kanunun tadili hakkında B. M. M. «ne meslekdaşlarımız tarafından münferiden teklifler yerine, 6235 sayılı kanunun ruhuna uygun olarak ve Maarif Vekâletinin teşebbüs ve rehberliği ile Nafia Vekâleti ve diğer ilgili Vekâletlerin mühendis ve mimar yetiştiren öğretim müesseselerinin Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin iştirak edeceği ilmî bir heyette hükûmet meselesi olarak ele alınarak tetkiki ve varılan sonuçların kanunlaştırılması yoluna gidilmesi uygun görülmüştür.

Kanaatımızca tekniker unvanı da Kanunun himayesine alınmalıdır. Bu tabir veya eski ismiyle fen memuru çok değişik kimselere verilmektedir. Halen liseden sonra birkaç senelik bir tahsille bu unvanı almış bulunanlar olduğu gibi, ilkokuldan sonra altı aylık kurslarla bu unvan a sahip olanlar da vardır. Geniş bir tekniker kadrosuna ve bunların asgarî bir formasyonda bulunmasına ihtiyacımız bulunduğuna göre istikbali karışıklıktan kurtarmak için Maarif Vekâleti tarafından araştırma teşkilâtının tavsiyelerine uyularak bir kanun hazırlanmalıdır.

Netice olarak şunu belirtmeliyiz ki, meslekî ve teknik tedrisatımızın ıslahı memleketteki kalkınmamızın en önemli meselesidir. Bu ıslahat ve günün ihtiyaçlarına göre daimi gelişme ancak bir araştırma teşkilâtının acil olarak kurulup, onun tavsiyelerine uyulmasiyle mümkündür. Bu teşkilât tamamen Maarif Vekâleti bünyesi içinde düşünülebileceği gibi, müstakil kurulacak bir müessese ile koordinasyon halinde çalışan Maarif Vekâleti bünyesinde bir teşkilât şeklinde de olabilir. Birinci şık tercih edildiği takdirde müstakil bir umum müdürlük selâhiyetleri kendisine tanınmalıdır. İkinci şık halinde ise bugünkü halde en iyi formül olarak, işveren, memur ve öğretim üyesi gibi her türlü memleket teknik elemanlarını büyük ölçüde, içinde toplayan Türk Mühendis

ve Mimar Odalarının bu işle vazifelendirilmesi düşünülebilir.

Bu takdirde ilgili Vekâletlerin, sanayiin ve öğretim müesseselerinin temsilcilerinin iştiraki temin olunmalıdır. Maddî kaynakları elbette hükûmet tarafından verilecektir. Bu teşkilât yabancı mütehassıslardan da faydalanarak geniş ölçüde bir anket faaliyetine girişmeli ve araştırmalarının her safhasında alınmasını uygun gördüğü tedbirleri geçer geçmez yürülüğe koymalıdır.

Hepinizi saygıyla selâmlarım. *(Alkışlar)*

Başkan — Türkiye Muallimler Birliği tarafından sunulan rapor okunacaktır.

I
TEKNİK ÖĞRETİM

Teknik Öğretim ayrı bir mesele halinde değil, maarif sistemimizin içindeki mevkii tayin edilmek suretiyle tetkik olunmalıdır. Bunun için de ilkin maarif sistemimizin bütün okul teşkilâtı ile toptan ortaya konulması ve ciddi surette gözden geçirilmesi gerekir.

1 — Teknik Öğretim ancak muayyen derecede umumî bilgiler verildikten sonra başlamalıdır. Bunun için teknik öğretim umumî bilgiler ve meharetlerde teksif olunur. Buna göre sanat enstitülerinin lise derecesindeki teknik okullarında geniş ölçüde umumî bilgi derslerine yer verilmez. Bütün nazarî ve amelî çalışmalar teknik bilgiler ve meharetlerde teksif olunur. Buna göre sanat enstitülerinin öğretim süresi, ticaret liseleri gibi, üç yıla çıkarılmalı ve bu müddet zarfında tatbikat ve staj için de geniş ölçüde zaman ayrılmalıdır. Kızlar için orta derecede meslek okulları açılmasına devam edilmesi muvafık olur. Programların mahallî şartlara uygunluğu esası, kız meslek ve teknik okullarında mahfuz tutulmamalıdır. Bu esasa göre kız ve erkek bütün teknik ve meslek okullarının programları üzerinde tekrar işlenmeli ve mahallî ihtiyaca göre yapılacak tadillerde tutulması gereken yollar da tayin olunmalıdır. Bu tadillerde mahallî iş yerlerinin, imalâthanelerinin, fabrikaların ve iş hayatı ile ilgili selâhiyetli kimselerin reyleri de alınmalıdır.

Bütün programlarda yorucu ve yıpratıcı müfredattan ve kayıtlardan mümkün mertebe kaçınmalıdır.

İlköğretimden sonra öğretim mecburiyeti çağını henüz geçirmemiş olan çocuklar ve gençler bazı küçük meslek ve sanatları öğrenmek üzere, akşam veya tatil zamanları meslek veya zanaat kurs ve okullarına devam edebilirler. Bu durumda olan çocuklardan iş yerlerine devam edenlere ihtiyaca göre bu türlü bilgilerin verilmesine müessese sahipleri mecbur tutulmalıdır.

Umumiyetle meslekî öğretimde ve her nevi meslekî kurslarda ev ekonomisine ve ev idaresine geniş yer ayrılmalıdır. Bu dersler ev hayatımızın geleneklerinin inkışafına yarıyacak şekilde bir programa bağlanmalıdır. Akşam kursları için yalnız teknik okulların binalarından değil, her dereceden genel öğretim yapan okulların binalarından da istifade olunmalıdır.

2 — Teknik Öğretimde «işbaşında yetiştirme» konusuna da yer vermelidir. Bu hususta mevcut olan kanunun, şimdiye kadar. tatbikat sahasında edinilen tecrübelere göre, tadili ve işler hale getirilmesi lâzımdır. İş başında yetiştirme kurslarına veya okullarına devam eden işçilerin ücretleri bu kurslarda edindikleri bilgi ve meharetleri ile yaptıkları işlerin kemiyet ve keyfiyeti üzerinde hasıl olacak müsbet inkişaflar nisbetinde ayarlanmalıdır. Maarif Vekâletince 1952 de Kırık Kalede açılan «İş Okulu»nda alınan netice bu neviden okulların tesisinde tutulacak yolun tayininde gözönünde bulundurulmalıdır.

3 — İlköğretim süresi için beş yıl kifayetsizdir. Bu müddetin herhalde 6 ya çıkarılması lüzûmludur. Mahallî icaplara göre 8 yıl kadar yükseltilmesi temenniye değer. Bu yeni okulların programlarına lise derecesindeki teknik okullara müteveccih bir istikamet verilmesi de mümkündür.

Ortaokulun bünyesinde, teşkilâtında ve programlarında, genel eğitim ve öğretim ile mütevazin olacak şekilde meslek öncesi bilgilere ve tatbikata hazırlayıcı mahiyette tadiller yapılmak gerekir. 1952 yılında üç kasabamızda girişilen denemelerin verdiği neticeler de bu münasebetle araştırılmalıdır.

4 — Her dereceden bütün teknik öğretim okullarında

ve müesseselerinde programlar mahallî ihtiyaçlara cevap vermelidir. Memleketin iş hayatı ile bu programlar arasında tenazürün sağlanması için teknik ihtiyaçların gelişmesi devamlı surette takip olunmalı ve programlarda gereken tadiller yapılmalıdır. Bu programlar yapılırken mahallî imalâthane, atölye ve fabrika gibi resmî ve hususî işletmelerle iş yerlerinde çalışan yetkili mütehassısların mutlaka mütalâaları alınmalıdır. Kabil olduğu takdirde bu türlü müesseselerden bir tatbikat okulu gibi istifade edilmelidir. Mahallî ihtiyaçlar sahasını ve seviyesini aşan istidada sahip gençlerin inkişaf edebilmeleri için gereken tedbirler düşünülmelidir.

5 — Teknik Öğretimde vaktiyle «Tevhidi tedrisat» kanunu ile tesbit edilen esasın tatbiki yolunda daha çok gecikilmemelidir.

6 — Teknik Öğretimde kabul edilecek esaslar bir kanun ile tayin olunmalıdır. «Teşkilât, öğretim süresi, ders nevileri gibi...»

7 — Hususî işletmeler ve iş yerleri, kendilerine yarıyacak teknisyenlerin teknik öğretim okullarında muayyen şartlar altında yetiştirilmelerini istedikleri takdirde, bunların yetişme masraflarına iştirak etmelidir.

8 — Teknik Öğretim hizmeti bütün şümulü ile Maarif Vekâletinde toplandığı takdirde Vekâlet Teknik Öğretim Teşkilâtının cihazlanması ve ayarlanması lâzımdır. Meselâ: teknik öğretim dairesi bütün teknik öğretim kollarına göre şubelere ayrılmalı ve Talim Terbiye heyeti buna göre takviye olunmalıdır.

9 — Lise teşkilâtında ve programlarında; türlü yüksek tahsil müesseselerine hazırlayıcı mahiyette bazı tadillerin yapılması uygun olur. Meselâ: şimdiki şube teşkilâtı liselerin birinci sınıfında başlamalı ve ihtiyaca göre, kollara ayrılmalıdır. Bu münasebetle gençlere ve velilere meslek seçiminde rehberlik etmek üzere yöneltme kurumları vücuda getirmekte daha fazla gecikilmemelidir.

10 — Teknik Okulların her derecesinde fizik, kimya, matematik gibi hem umumî bilgi kadrosunda yer alan, hem de teknik cephesi bulunan derslerin, muhtelif meslek şubele-

rindeki teknik bilgiyi artıracak ve tatbikatına yarıyacak mahiyette bir programa bağlanması lâzımdır. Teknik okulların her derecesinde öğretim için ders kitaplarından mahrumiyet bir gaile halini almıştır. Bu okulları her cihetten ihtiyaca uygun ders kitaplarına kavuşturmak gerektir. Ders kitaplarının bir de öğretmen kısmı bulunması temenniye değer.

11 — Teknik öğretmen okullarından yetişen teknik öğretim öğretmenlerinin mesleğe bağlanmadıkları anlaşılmaktadır. Bunlardan çoğunun, tazminat vermek suretiyle, öğretmenlikten başka mesleklere geçtikleri görülüyor. Teknik okullarda kalanların da ders ve atölye saatının ağırlığı, mecburi ders saatlerinin 28 saat olarak tesbit edilmiş olması, bu miktarı aşan sayıda ders verenlere ilâve ücreti verilmemesi yüzünden mesleğe gereği gibi bağlanmamaktadırlar. Orta okullarda ve liselerde ilâve ücretler 18 — 15 saat doldurulduktan sonra verildiği hâlde, sanat okullarında bundan farklı yol tutulması öğretmenler üzerinde kırıcı bir tesir hasıl etmektedir. Uhdelerinde atölye vazifeleri de bulunan öğretmenlere ayrıca bir yıpranma zammı verilmesi, yahut atölyedeki hizmetlerin kıdem hesaplarında ve emeklilik müddetinde öğretmelerin lehine bir fark gözetilmesi, teknik öğretim öğretmenliğinin cazibesini artıracak bir tedbir sayılabilir. Atölyede her hangi bir kazaya maruz olan öğretmenlerin istikbali de kanunî müeyyidelerle sağlanmalıdır.

12 — Umumiytle teknik okullarda ders vasıtalarının ve cihazlarının kemiyet ve keyfiyet bakımından ihtiyaca uygun bir seviyeye çıkarılması şarttır. Son yıllar içinde açılan teknik okullarda bu ihtiyaç azamî derecede hissedilmektedir.

13 — Sanat enstitülerinin son «üçüncü sınıfı iki kola ayrılmalıdır. İkinci sınıftan geçebilen öğrenci bu iki kola dağılırken ayrıca bir seçim imtihanına tâbi tutulmalıdır. Kollardan birinde, öğrenciler proğramda teknik derslere daha geniş bir yer verilmek suretiyle Teknik Okul, Teknik Üniveriste ve Güzel Sanatlar Akademesi mimari şubesi imtihanlarına hazırlıyacak şekilde yetiştirilmelidir. Öteki koldaki öğrenciler de serbest iş sahasına göre yetişmiş olurlar.

14 — Teknik öğretimde genel bilgi okullarında olduğu gibi her dersin terbiyevi değerinden de geniş ölçüde istifa-

de edilmelidir. Öyleki her dersin öğretmeni dersinde yalnız nazarî veya teknik meharetler vermekle kalmıyarak öğrencilerin meslek kültürü ve meslek ahlâkı yönlerinden de müsbet vasıflarla yetişmelerini sağlamağa çalışmalıdır. Bu münasebetle proğrama ayrıca bir umumî ahlâk ve mesleki muaşeret dersi ilâvesi de temenniye değer.

15 — Teknik öğretim müfettişlerinin yetişmeleri ve tâyinlerinde aranacak vasıflar ve ihtisas yönünden aralarında yapılacak iş bölümü kanunî hükümlere bağlanmalıdır,

Teknik Öğretim Okulunda (Mühendis) Yetiştirilmesi

San'at Enstitüleri ve Tekniker Okullarına atölye öğretmenlerini yetiştiren ve dört yıllık bir (yüksek öğretim) veren Erkek Teknik Öğretmen Okulu mezunlarının, «Nafia Vekâlti Meslek Sınıfı Personel Talimatı»nın 16.3.1956 tarihli 5 sayılı ekinin 6. cı sayfasında: (Mühendislik) görevlerinde istihdam olunabilecekleri belirtilmektedir.

Bu okul mezunlarının öğrencileri bulunan teknikerler. Nafia Vekâletinin ehliyet yönetmenliği gereğince, birinci sınıf ehliyeti haiz bulunmaktadırlar. Teknik Öğretmen Okulu mezunları ise, ancak; talebelerinin statüsü dahilinde addolunmuşlardır. Ehliyet yönetmeliğinde, sınıflar fevkinde bulunan (Mühendislik) ünvan ve salâhiyetinin Teknik Öğretmen Okulu mezunlarına da verilebilmesi çare ve imkânlarının araştırılarak, bu hususların bir statüye bağlanması; gerek aldıkları öğrenimin ve gerekse verdikleri öğretimin mantıkî ve zarurî bir neticesi olacaktır.

Bu gibi, mühendis formasyonu kazandıracak surette yetiştirildikleri takdirde, teknik öğretim kadrolarını terketmek isteyecekleri mütâlası vârid olamaz. Bil'âkis, haiz olacakları maddî müktesebât, manevi ünvan ve şevk ile öğretmenlik görevlerine bir kat daha bağlanacaklar; ve bunların öğrencileri de mühendis bir öğretmenden ders görmenin faydasını görecekleri gibi manevı hazzını da tadacaklardır.

Bu mülâhazlar; raporumuzun, müteakip (mühendislik) öğretimi bahsinde ileri sürülen, mühendis yetiştirme imkânlarının genişletilmesi hakkındaki mütalâya da uygun düş-

mektedir. Yurdumuzun teknik kalkınması da bu ihtiyacı, ayrıca zarurî kılmaktadır.

Mühendislik Öğretimi:

Teknik Öğretim içinde mühendislik öğretimi, kendine has hususiyetleri ile çok önemli bir konu teşkil etmektedir. Bu mevzuun münakaşasında dayanılacak esas prensipleri, mucip sebepleri ile birlikte sarih bir surette vazetmek icap eder. Fakat daha evvel, memleketimizin teknikteki bu günkü seviyesinin gelişmesi mevzuu üzerinde umumî olarak mütâlealar serdini ve bu hususta mühendislik öğretimini veren ilim müesseselerinin rollerinin önemini belirtmeyi muvafık buluyoruz.

Memleketimizin Teknikteki Seviyesinin Gelişmesinde Mühendislik Öğretim Müesseselerinin Rolü:

Halen memleketimizin bütün sathına yayılmış ölçüde, bina, yol, köprü, liman ve çeşitli su inşaatı faaliyetleriyle birlikte muhtelif endüstri tesisleri kurulması ve makineli ziraatın geliştirilmesi mevzularında fevkalâde gayretler sarf edilmektedir. Bu işlerin realizasyonunda büyük yapıların ve tesislerin projelerinin hazırlanmasında ve inşaatında ecnebi mütehassıs ve firmaların yardımları dikkate değer bir önem taşımaktadır.

Batı memleketlerinde tekniğin gelişme safhaları incelenirse bu mevzuda çok sayıda yüksek dereceli öğretim müesseseleri ile araştırma enstitülerinin başlıca rolü oynadığı görülür ve bir milletin kalkınması için bu gibi müesseselerin sağlam esaslara dayatılarak desteklenmesi ve teçhiz edilmesi icap ettiği sonucuna varılır. Sözü geçen ilim kaynağı müesseselerin kurulup geliştirilmediği memleketlerde ecnebi bilgiye büyük ölçüde başvurulduğu, bunun şüphesiz bir nakise olduğu, araştırma ve inceleme ruhunun katiyen teessüs etmediği ve netice itibariyle bu memleketlerin refâha kavuşamadıkları görülür.

Rollerini belirttiğimiz yüksek dereceli müesseselerin ilmî ve sağlam prensiplere dayanarak yetiştirdiği mühendisler, iş hayatlarında sayısı çok olması lâzım gelen teknisyenlerin

yetiştirilmesini de sağlarlar. Bundan başka materiyâl ve hoca temini itibariyle büyük zorluk göstermiyen tekniker okullarının kurulması da yüksek dereceli öğretim müesseslerinin yardımı ile çabuk ve verimli olarak gerçekleştirilir.

Yukarıda beyan ettiğimiz prensiplerin realize edilmesi sayesinde, bu gün, ileri memleketlerde her kademeden teknik adamlarının ihtiyaca yeter miktarde yetişmesi mümkün olmuş ve tabiatın âlemşumul kaidesi olan tekâmül fikri ile, öğretim ve araştırma müessesleri geliştirilmiştir. Bu memleketlerde üniversiteler ve yüksek öğretim müesseseleri bütün gayeleri ile seviyeyi yükseltmeye çalışırlar ve dış memleketlerle ilmî mubadele kurarlar; ilmî cemiyetlerin faaliyetlerinde bu müessese mensupları geniş bir rol oynarlar. İleri memleketlerde büyük hacımlı neşriyat ile birlikte muhtelif meslek teşekküllerinin münakaşalı toplantıları de tekniğin inkişafında mühim rol oynar.

Bizde bu sıraladığımız faaliyetler henüz tatmin edici edğildir. Seviyemizin yükseltilmesinde, yüksek dereceli mühendis okullarının oynıyacağı rol Avrupa ve Amerika memleketlerinden çok daha mühimdir.

Mühendislik Öğretiminin Dayandığı Temel Prensipler:

Bunun için evvelâ mühendislik öğretiminin hedefini belirtmelidir. Fikrimizce mühendislik öğretiminin birinci hedef ve gayesi, inşa etme, istihsal etme ve işletme görevlerinin, ekonomi ve gerekli emniyet esasları içinde, araştırıcı ve yaratıcı bir ruhla ifası için lüzumlu formasyonu vermektir.

Öğretimin ikinci hedefi, branşında inisiyatif sahibi, iş idaresi için gerekli sosyal vasıfları haiz, mesleğin taşıdığı büyük mesuliyetleri müdrik elemanları yetiştirmektir. Bu bakımdan devrimizde, mühendislik formasyonunu veren öğretim müesseselerinin telâkki tarzında büyük gelişmeler olmuş, mesleği dar bir çerçeve içinde mütalaa eden zihniyet terkedilmiştir. Bundan başka, tecrübelerin açık ifadeleri şu mühim neticeleri vuzuhla belirtmiştir:

1 — Bir memlekette rasyonel bir mühendislik öğretimi

sisteminin teessüsü için, ayrı karakter taşıyan yüksek dereceli müteaddit öğretim müesseselerine ihtiyaç vardır.

2 — Mühendislik diploması veren üniversite ve okullar, daha ziyade umumî esasları ve ilmî formasyonu sağladıklarından bu müesseselerden diploma alan mühendisler ancak uzun bir tatbikat hayatı, etüt ve tecrübeler ile olgunlaşırlar. Bu bakımdan, kendilerine, diploma alır almaz bir hayat boyunca imtiyaz sağlamaya müsait bir titr verilemez.

3 — Mühendislik öğretimi veren müesseselerle iş hayatını gayet iyi ölçülerle biribirine bağlamak gerektir. Yani okuldan sonrada gençlerin yetiştirilmesine imkân verilmesi, öğretimin sağladığı formasyonun iş hayatında kurulu sistemlerle tamamlanabilmesi lâzımdır.

Bu neticelerden biri, muhtelif metotlarla, muhtelif kabiliyetteki gençlerin yetiştirilmesine imkân vermesi, muhtelif öğretim müesseselerinin mevcudiyeti dolayısiyle ilmî bir rekabet doğurması ve böylece mühendislik ilmî müesseselerinin biribirlerini kontrol imkânını elde etmesidir.

İkinci netice, titr konusunda peşin hükümler veren kelimelerin kullanılmamasını ifâde etmektedir. Titr bahsinde bir kısım meslek mensuplarında «aşağılık duygusu» meydana gelmemesine dikkat etmelidir.

Bu bakımdan «Yüksek Mühendis» titrinin değiştirilmesi muvafık olur.

İtalya, Fransa ve diğer Avrupa memleketlerinde olduğu gibi mühendis kelimesi yanına, icap ederse, mezun olunan üniversite veya okulun yazılması tercih edilmelidir. Yukarı da arzettiğimiz gibi mühendislik titrini verecek bir öğretim hiçbir zaman sırf yardımcı eleman yetiştirmek gayesi gütmez üniversite veye okuldan yeni çıkan mühendislerin hepsi esasen yardımcı elemandır. Ancak proje ve şantiye mesaisinde monoton mahiyet taşıyan işler, pratikten yetişen teknisyenler veya teknisyen okulları mezunları tarafından görülebilir.

Üçüncü netice, mühendislik öğretimi veren müesseselerle dış hayatın gayet iyi bir şekilde bağlanması keyfiyetidir. Bu da, yeni mezun mühendislerin formasyonunu tamamlamak üzere, diğer mesleklerdeki gibi bir staj sistemine tâbi tutul-

ması ile mümkün olur. Staj yapanların mesaisinden istifade edileceğine göre, iş hayatı bakımından kaybedilmiş bir iş enerjisi de mezu bahis değildir.

Şimdi memleketimizde uygun düştüğüne inandığımız mühendis yetiştirme sistemini kısaca ele alalım:

Memleketimizde mühendislerin yetiştirilmesinde takip edilecek en rasyonel yol, Amerikan sistemidir.

Çünkü Birleşik Amerika'da kısa zamanda çok sayıda ve kaliteli mühendis yetiştirilmiş ve bu elemanların faaliyetleri ile muazzam bir medeniyet kurulmuştur. Bu sistemin, ferde daha ileri ihtisas öğretimi imkânını vermesi ve ferdî hürriyetin icaplarını böylece sınırlamaması cidden dikkate şayandır.

Amerikan sisteminin sağladığı başlıca faydalar şunlardır:

1 — Geniş araziye ve tabiî kaynaklara sahip ve halkının kültür seviyesi yeter derecede gelişmemiş ve bu sebeplerle sorumluluk yüklenecek büyük sayıda mühendise ihtiyacı olan memleketlerde, teorik mevzular üzerinde fazla israr eden klâsik sistemlerin mühendis namzetlerinin büyük ekseriyetine tatbiki başarı sağlamaz ve bu sistemle mühendislerin pratiğe intibakı için oldukça çok zaman kaybedilir. Halbuki Amerikan sisteminde hem yeter bir yüksek seviye sağlanmakta, hem de, Bachelor derecesini veren öğretim kademesinde teoriler üzerinde fazla israr edilmemektedir.

Birleşik Amerikada mühendislerin büyük ekseriyeti mesleğin esasını teşkil eden Bachelor of Science derecesini haiz olup, bunların «mühendis» unvanını kazanmaları için en az dört yıllık bir yüksek öğretim görmeleri icap etmektedir.

2 — Amerikan sisteminde Bacheler of Science derecesini almış her mühendisin öğrenimini belli konularda ihtisas yapmak suretiyle geliştirmesi ve en az iki sömestir gibi kısa bir sürede Master derecesinin alabilmesi imkânı vardır. Böylece bir şahsin tabiî hakkı olan gelişme imkânı bu sistemde mevcuttur.

3 — Amerikan sistemi teşebbüs kabiliyetini haiz adamı yetiştirmektedir. Nitekim Amerikada tahsil görmüş mühendislerimizin ekseriyetinin serbest iş hayatındaki başarıları dikkate şayandır.

Memleketimizdeki mühendislik öğretiminin, sistem itibariyle, Amerikadaki gibi teşkilâtlandırılmasının sağlıyacağı faydaların büyük olacağına inanıyoruz. Ancak şunu da gözden uzak tutmamak gerekirki, bunun için memleketimizde tecrübe edilmiş ve iyi neticeler alınmış müfredat programlarında ehemliyetli tâdilat yapılması zarureti yoktur. Esasen bizde yeni mezun genç mühendisin hızlı kalkınma davamızın gerçekleşmesi uğrunda batı memleketlerindeki meslekdaşlarına nazaran daha ağır mesuliyetler yüklenmesi zarureti hayata yeni atılan mühendislerimizin Avrupa ve Amerikadaki arkadaşlarından daha da bilgili ve yetişmiş olmasını mecburî kılmaktadır.

Netice :

İstidatlı, gayretli teknisyenlerin mühendis selâhiyeti iktisap etmelerine kadar varan imkân ölçülerinin yurdumuzda da teessüsü için lüzumlu bir teknik öğretim sisteminin ve bu arada mühendislik öğretim müesseselerinin dünya ve memleketimiz realitelerine uygun bir surette, yakın gelecekte tanakkuk ettirilmesini teklif ederiz.

II
Halk Eğitimi

Memleketimizde halk eğitiminin esas gayesi, sadece okur yazar yetiştirmek değil, aynı zamanda kendi hukukunu, ve cemiyetteki vazifelerini idrak edebilir bir topluluk meydana getirmeğe çalışmaktır. Bu demokrasinin de temel şartlarından biridir Yurdumuzda okur yazar nisbetinin çok düşük oluşu ve okuma çağındaki çocuklarımızdan tahsile devam edenlerin az bulunuşu halk eğitimi mevzuunda esaslı çareler aramağa bizi sevketmektedir. Esasen nüfusunun büyük bir kısmını köylü zümresinin teşkil ettiği halkımızın hayat seviyesinin yükselmesi, birer ekonomi süjesi olan vatandaşların her birinin müstahsil hale getirilmesi, iş ve çalışma sürelerinin değerlendirilmesi de bu dâvanın halline bağlıdır.

Halk eğitiminin çeşitli problemleri her memleketin hususiyetlerine göre değişik karekter taşımakta ve her memleke-

tin sosyal problemleri ve psikolojisi ile ilgili bulunmaktadır. Bu bakımdan ilki olarak halk eğitimi meselesine umumî bir göz atmak, sonra da memleketimizin şartlarına göre tutulacak yol ve tatbik şekilleri araştırmak muvafık olur.

Halk eğitiminden maksat mecburî öğretim çağını geçirmiş veya üst derecede bulunan muayyen bir öğretim kademesine kadar ilerlemiş olanların, memleketin medenî ihtiyaçlarına, kalkınma şartlarına ve kendi şahsî kabiliyetlerinin icaplarına göre muhtelif bilgi ve teknik kollarında ilerlemelerini ve yetişmelerini sağlamaya gayret etmektir. Halk eğitimi yalnız Maarif Vekâleti ile bazı vekâletlere tevdi edilmiş bulunan maarif hizmetleri sahasına girmekle kalmaz, resmî teşkilât dışında bir çok içtimaî faaliyetler ile de ilgili bulunur. Bunun için cemiyetimizin içinde muhtelif serbest mesleklerde çalışan aydınlar da halk eğitimi yönünden vazifeler düşmektedir. Halk eğitiminin hedefleri arasında vatandaşın istihsal gücünü artırmak da vardır. Meselâ, halk eğitimi mevzuundaki teşkilâtı pek geniş olan Birleşik Amerika'da yetişkinler eğitiminin sahası, memleketin istihsal yalundaki gelişmesi ile mütenâsiptir. Amerika'da 1947 de memleket çapında yapılan tetkikler bütün yetişkinlerin %41'inin tatbik edilen halk eğitimine devam etmek istediklerini göstermişti. Bu yüksek nisbetin sebepleri aşağıda sıralanmıştır:

1 — Halkın tahsil seviyesi yükseldikçe yetişkinlerin eğitimine karşı isteğin artması.

2 — Harp zaruretiyle gerek sivil hayatta çalışanların, gerekse askerî personelin tahsil plânlarını sonraya bırakmış olmaları.

3 — Harp için sarfedilen gayretlerle beraber, inkişaf eden zengin ve sistemli eğitimle tahsile devam etmenin değerine karşı yeni bir anlayışın doğması.

4 — Sür'atli teknolijik, ekonomik ve kültürel değişiklikler ile birçok yetişkinlerin aynı seviyeye çıkmağa ihtiyaç hissetmeleri.

Bu türlü ihtiyaçlar ve meseleler memleketimizde de ortaya çıkmakta ve hissedilmektedir. Gerek Avrupa, gerekse Amerika'da bugün halk eğitimi mevzuu içerisinde ilmi, halk tabakalarının anlayış ve kavrayış seviyesinde yaymak

ve istidadları kollamak problemi de devletçe ve devlet teşkilâtı dışında kalan ilim müesseselerince ele alınmış bulunmaktadır.

Halk eğitimi ile gerçekleşmesi beklenen bütün bu maksatlar, bu eğitimin güçlüğünü ve önemini belirtmektir. Halk eğitimi, birbirinden hayli uzak iki uç arasında bir faaliyet sahasıdır. Meselâ mecburi öğretim çağını geçirmiş, olduğu halde hiç okuma-yazma öğrenmemiş vatandaş ile yüksek öğrenimini bitirmiş fakat ilimde ve teknikte açılan yeni ufuklara ulaşmak ihtiyacını duyan aydınları yetiştirmek halk eğitimi sahasını teşkil etmektedir.

Halk Eğitimi Metodları ve Teşkilâtı:

Yukarda belirttiğimiz esaslara göre, halk eğitiminde tutulacak ana yollar şunlardır:

a — Halk eğitimi programlarında bu programa göre, yetiştirilecek vatandaşı, alacağı bilgilerin kendi gelişme ihtiyacını tamamiyle karşılayacağına inandırmak.

b — Her şeyden önce ziraî istihsal usullerini zenaat veya san'at öğretmek.

c — Vatandaşların anlayış ve kavrayış seviyesini yükseltmek,

d — Topluluğu işbirliği konusunda teşkilâtlandırmak.

Amerika'da ve muhtelif batı memleketlerinde halk eğitiminde tecrübe ve tatbik edilen yollar ve alınan neticeler hakkında etraflı incelemelere girişerek bunlardan memleketimizde halk eğitimi meselesinin çözülmesi için faydalanmamız gerekir. Bu münasebetle halk eğitimini tatbik yolunda ilerlemiş yabancı memleketlerden yalnız birini kendimize örnek tutmanın ve başka memleketlerin bu yoldaki çalışmalarını ihmâl etmenin isabetli olmıyacağını da kaydetmek icabeder.

Avrupa memleketlerinde halk eğitimi mevzuunda harcanan emeklere örnek olmak üzere İtalyan ve Alman halk eğitimi teşkilâtından bu muhtıranın sonunda kısaca bahsedilmiştir.

Halk eğitimi teşkilâtının Maarif Vekâletine bağlı katma bütçeli bir umum müdürlük etrafında toplanması uygun

olur. Halk eğitiminin süratle inkişafına yarayacak amelî tedbirlerin ve yardımların sağlanması için bu yol daha elverişli olsa gerekir. Bütün maarif sistemimizde yer alan öğretim şekilleri ve dereceleri gibi halk eğitiminin de prensipleri ve teşkilâtı kanunî hükümlere bağlanmalıdır.

Halk eğitiminde, teknik öğretimde olduğu gibi, bilhassa teknik bilgilerin ve maharetlerin yayılmasında programların mahallî şartlara ve icaplara uygun olması esas tutulmalıdır.

Filhakika Unesconun 1957 yılında neşretmiş olduğu «apprendre pour vivre» Yaşamak için öğrenmek adlı eserde Dünyada altı merkezde mütehassısların nasıl yetişeceği mevzuu esaslı bir surette incelenmiştir. Bunun memleketimiz bakımından muhakkak ki dikkatle göz önünde tutulması lâzım ve önemli bir çalışma olduğuna inanıyoruz.

Halk eğitimi teşkilâtında çalışacak öğretmenlerin ayrıca kurulacak bir enstitüde, tercihen öğretmen okullarında açılacak muayyen devreli kurslarda yetiştirilmeleri uygun olur. Mevcut eğitim enstitülerinde ve üniversitelerde halk eğitimi meselelerinin incelenmesinden faydalanılabilir. Halk eğitim geliştikçe bu alanda çalışacak öğretmenler için, lüzum hasıl olduğu takdirde, ayrıca öğretmen okulları ve enstitüler kurulabilir Halk eğitiminde öğretim ve eğitim teşkilâtı her dereceden umumî ve teknik öğretim okullarının teşkilâtı ile az çok müteşazır olmalıdır

Bundan başka halk eğitimi mevzuunda bilhassa sadece Maarif Vekâletinin değil, bütün vekâletlerin ve ayrıca mahallî derneklerin bir bütün halinde ve memleket içince bir koordinasyon ve mürakabe altında işler hale getirilmesi de memleketimiz bakımından çok mühim bir mesele teşkil eder.

Tiyatro, sinema, ve çeşitli kültür ve yardım dernekleri gibi devlet teşkilâtı dışında olan ve halk eğitimi ile ilgili bulunan teşekküllere devletçe gerekli yardım yapılmalıdır. Halk Eğitimi sahasında gönüllü olarak çalışmak isteyen vatandaşların hizmetlerinden de istifade yolu açık tutulmalı ve bunlar teşvik edilmelidir.

Halk eğitimi için merkezde, vilâyetlerde ve kazalarda işbirliğini sağlamağa ve mahallî ihtiyaçları tesbite yararlı mahiyette danışma heyetleri kurulmalıdır.

İlköğretim gibi halk eğitimi de en çok köylerimizde geri kalmış bir hizmet olarak belirdiğinden. halk eğitimi faaliyetlerinin mihrakı köy olmalıdır. Halk eğitiminin bütün halk tabakaları tarafından tam bir alâka ve rağbet görebilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Meselâ halk eğitiminde başarı gösterenlere devletçe bazı menfaatlar sağlanmalı, eğitimin tatbikinde külfetsiz ve amelî yollar tutulmalı, eğitim hareketleri halk topluluklarının ihtiyacını iş başında da karşılamalıdır. Halk eğitimi teşkilatı içinde gezici kollar bulunması bilhassa tavsiye olunur. Halk eğitiminin vasıtaları arasında Maarif Vekâletinin yayım hizmeti de bulunduğu için bu Vekâletin her nevi yayınlarında halk eğitimini hedef tutan kitaplara, dergilere geniş ölçüde yer ayrılmalıdır. Müellifler ve tâbilerin bu neviden neşriyatı da himaye edilmelidir.

Halk eğitiminin her derecesinde geceleri ve okul dışı zamanlarda çalışacak okullar ve kurslar da bulunmalıdır.

Türkiye Muallimler Birliği ile bütün öğretmen tekekkülrinin halk eğitimi ile yakından alâkalanması ve bu sahada kendisine düşen faaliyette örnek başarılar göstermesi beklenir.

Modern devletin maarif hizmetleri arasında okul sonu öğretimi ile halk eğitimini, bir de ilmi tutmak ve korumanın geniş ölçüde yeri vardır. Demokrasimizin tam manasiyle gerçekleşmesi devlet ile milletin işbirliği hâlinde halk eğitiminde göstereceği başarıya bağlıdır.

Meslekdaşların gayretleri ve Yüksek Vekâletin müzaheretleriyle İstanbul'da bir Halk Eğitimi Derneği kurulmuştur. Bu dernek kurulduğundan beri gerek doğrudan doğruya halkla temas ederek, gerek ilmî araştırmalar yapmak suretiyle güzel bir faaliyet göstermektedir.

Yüksek Şûraya İstanbul Halk Eğitim Derneği raporunu da sunmuş ve ilerdeki çalışmalarımızda bu mevzua yardım etmiş olmanın sevinci ile bahtiyar olmuş bulunuyoruz. *(Alkışlar)*

Başkan — Şimdi Türk Yüksek Mühendisler Birliğinin Tebliğini Okutuyorum.

Hikmet Turat — VI. Maarif Şûrasının kıymetli üyelerini Türk Yüksek Mühendisleri Birliği namına hürmetle selâmlarım.

I. *Mevzuun tahlili*:

1 — Her müterakki ve mütemeddin memlekette olduğu gibi, bizde de; bu terekkiyatı tam olarak değerlendirebilmek için, ilim ve meslek müesseselerinin gerek kemiyet ve gerekse keyfiyet itibariyle yetiştirmekte oldukları elemanları ihtiyaç ile mütenasip bir seviyede tutmaları, en hayati ihtiyaçlardan birisidir. Maarif Şûrasının bu zaviyeden teknik eleman durumunu ele alarak bunu, halihazır ve istikbal ihtiyaçları bakımından sıkı bir tahlile tabi tutmak ve gerekli tedbirleri tayin ve tesbit ederek tavsiyelerde bulunmak arzusu, şükranla karşılanmalıdır.

Memleketin her tarafında, gelişmekte bulunan imâr hareketlerinin, daha mütekasif ve mütezait bir hal alacağı açık olarak görülmektedir. Bu vaziyet, teknik elemana olan ihtiyacın daha da fazlalaşacağına delildir.

2 — Bugün teknik eleman bakımından memleket, on sene evveline nazaran çok daha fazla bir sıkıntı çekmektedir. Demek oluyor ki yetiştirme müesseselerinin randımaniyle tatbikat sahasının ihtiyacı sırasında, randıman aleyhine mahsus bir fark bulunmakta ve bu fark seneden seneye artmaktadır.

3 — Binaenaleyh bu gün iki mühim problem karşısında bulunmaktayız:

a) Artan nüfus ve artan imar faaliyeti muvacehesinde istikbale matuf muayyen bir devre için senede vasati kaç eleman yetiştirilmesi lâzımdır ki, memleketin mütezayit olan senelik vasati teknik eleman miktarı, devamlı olarak temin edilebilsin?

b) Bu miktara ilâveten muayyen bir devre zarfında ne kadar eleman yetiştirmek lâzımdır ki, bu günkü noksan da peyder pey telâfi olunsun ve ihtiyaçlar giderilmiş bulunsun?

Meseleyi bu zaviyeden tetkik edebilmek için evvelâ halihazır durumu bilmek lâzımdır. Saniyen ihtiyacın tayin ve

tesbiti zaruridir. Nihayet elde olunacak vaziyete göre tedbir düşünmek iktiza eder.

II. *Halihazır durum* :

1 — Bugün memlekette yüksek mühendis adedi 4000, mühendis adedi 3000 ve tekniker adedi de 1500 civarındadır. Bunlara mimarlar dahil, ormancı ve ziraatçiler dahil değildir. Mezkûr rakamlar yukarıdan aşağıya artarak çoğalması icabeden bu meslekî mesuliyet kademelerinde, aksine bir muvazenenin, yani bir muvazenesizliğin bulunduğunu aşikâr bir şekilde göstermektedir.

2 — Diğer taraftan bunların, formasyon bakımından aralarındaki farklar da mütenasip olmayıp, birbirinden çok değişik ve ihtiyaç ile kabili telif olmayan bir nisbettedir.

Şöyleki:

Yüksek Mühendis: 11 senelik orta + 5 senelik yüksek tahsil.

Mühendis: (10-11) senelik orta + 4 senelik yüksek tahsil.

Tekniker: (8-10) senelik orta + 2 senelik meslek tahsili.

Görülüyor ki, biri 16 diğeri (14-15) sene imtidat eden iki yüksek tahsil müessesemize mukabil, bir tane (10-12) senelik bir orta meslek tahsili bulunmaktadır.

Bir iki sene gibi cüzi bir zaman farkiyle yüksek tahsil veren iki müessese yanında, (2-6) sene gibi bir fark ile düşük bir tahsil veren üçüncü bir müessese, bu tarzı tevziin hem iktisadi ve hem de rasyonel olmadığını vazıhan göstermektedir.

Fılhakika yüksek tahsil bakımından, birbirine yakın tahsil senelerini haiz iki formasyon (B.S ve M.S), Anglesakson tahsil sisteminde mevcut ise de, onların mesnedi olan orta tahsil formasyonu ile bizim orta tahsil müessesemiz arasında büyük farklar mevcuttur. Bizim sistemimizde umumî kültür veren müesseselerle meslekî tahsil müesseseleri arasında nasıl bir umumi ahenk ve münasebet varsa, o sistemin muhtelif tahsil kademeleri ve organları arasında da kendi kuruluş, kültür ve ihtiyaçlariyle hem ahenk bir menasebet ve bağ mevcuttur.

Kuruluşları birbirinden farklı iki sistemden, birinden temeli, diğerinden de üst yapıyı alarak bunları mezcedip bir sistem ortaya çıkarmak her halde mümkün değildir.

Tahsil, heyeti umumiyesi itibariyle bir kül, bir vahdet teşkil ettiğine göre, değişik temel tahsillerinin, farklı yüksek tahsil sistemleri arzetmesi pek tabii görülmektedir. Orta tahsil müessesemizi tebdil ve tamamen yeni esaslara irca etmek gibi bir vaziyet melhuz ve muhtemel bulunmadığına göre, bizim de, cari orta tahsile tevafuk edip onunla birlikte bir kül, bir vahdet meydana getirmiş olan ahenkli yüksek tahsil sistemini ipka etmemiz zaruridir. Bunu ancak ihtiyaç bulunduğu takdirde islâha tevessül etmemiz uygun olur.

Bu günkü formasyon esasları tatbikatta bazı ihtilâtlar da doğurmuş bulunmaktadır.

Tahsil müddeti bakımından birbirine son derece yakın olup, gerek unvan ve gerekse bazı kanuni haklar bakımından farklı bulunan iki tahsil zümresinin müntesipleri, daimi bir endişe ve huzursuzluk içinde bulunmaktadır.

Buna mukabil büyük bir aralık ve açıklık ile arkadan gelen üçüncü zümre, formasyon bakımından aradaki ihtiyacı karşılıyamamakta ve boşluğu ne kemiyet ve ne de keyfiyet bakımından dolduramamaktadır.

3 — Halihazırda mühendisin yanında kendisine yar ve yardımcı olacak bir teknisyen sınıfı mevcut değildir, denecek kadar azdır. Bu zümrelerden iş ve tatbikat hayatında asla müstagni kalınamayıcağı gibi, uzun tahsil yıllarının gerek zaman ve gerekse masraf bakımından cemiyetlere tahmil ettiği büyük kayıplar ve azim külfetlerin izalesi veya haddi asgariye indirilmesi bakımından, rasyonel bir iş taksimi yapmak ve nisbeten kısa ve basit bir tahsil ile basit hizmetleri geniş bir kütleye gördürmek, bir ihtiyaç ve zarurettir.

Bu gün bu saha hemen tamamen bakirdir ve dolayısiyle pek çok basit hizmetler uzun senelerini tahsile vakfetmiş ve iş hayatına büyük emellerle atılmış olan elemanlara yaptırılmakta ve binenaleyh bu gibilerin iş gayreti ve şevki kırılmaktadır.

III — *Halihazır ve İstikbal İhtiyacı:*

1 — İhtiyaç, hiç şüphesiz ki iki esas unsura istinat eder. Birinci cemiyetin büyüklüğü, nüfuz kesafeti; ikincisi ise mesleksahasındaki faaliyet. Bu bakımdan bir kıyas yapacak olursak, faaliyet sahasında bize müşabih olan memleketlerde vasati olarak 1000 nüfusa bir mühendisin isabet etmesi uygun mütalâa edildiği görülür. Bu nisbet, Amerika Birleşik Devletlerinde binde üçtür.

Nüfuz artışı, meslekten çekilme, vefiyat ve mümasili tesir edici unsurlar nazarı itibara alınmak şartiyle, bir senede ihtiyacı karşılamak ve idame edebilmek için ise, beher yüz bin nüfusa vasati 3.5 teknik eleman yetiştirmek iktiza eder.

Bu vaziyete göre bizim nüfusumuzun 1960 da 27.5, 1965 de 31.5, 1970 de 36 5, 1975 de 42.0, 1980 de 48 5, 1985 de 56.0, ve 1990 da 64.0, milyon olacağı kabul edilerek beş senelik devrelerdeki nüfus vasatileri alınmış ve bu vasatilere göre senede matlup vasati teknik eleman mevcudu, bunların mühendis ve fen memuru olarak dökümü ve nihayet senede yetiştirilmesi icabeden vasati miktarları (I) numaralı cetvelde gösterilmiştir.

Senede yetiştirilecek miktarlar, bittabi normal ihtiyacın mevcudiyeti dahilinde muteber rakamlardır.

Noksanın telâfisi, bu rakamlara dahil değildir ve bu husus son fasılda tahlil olunarak neticelendirilecektir.

Bu gün mevcudumuz 8.500 civarında olduğuna göre, vaziyetimizin ne kadar hazin ve vahim olduğu derhal meydana çıkar. Filhakika ihtiyaç rakamlarına belki pek az cemiyetler ulaşmıştır ve bu gün teknik eleman darlığı ve sıkıntısı hemen hemen her cemiyette mevcuttur. Fakat hiç olmazsa elde ihtiyacın yarısından fazlasının olması icap etmezmiydi? Biz ise rakkamdan dahi pek çok uzaklardayız, ihtiyacımızın ancak üçte birine sahibiz.

2 — Formasyon meselesi, ihtiyaçlar ve rakkamlar yanında ayrı bir hususiyet arzetmektedir. İşçi ve ustalar hariç, teknik sahada çalışmaları iki sınıfa ayırmak iktiza eder. (Sanat sınıfı) ve (Meslek Sınıfı). Sanat sınıfına dahil olanlar,

meslek erbabının büroda olsun, şantiyelerde olsun yardımcısı ve tatbik organıdır.

Meslek sınıfı mensupları ise bu işin ilmi ve teknik bakımından hazırlayıcı, sevk ve idare edici elemanlardır.

Sanat sınıfı, ilk tahsil görmüş olanlar arasından yetiştirilen (arazi elemanı) kalfalar, formenler ve (büro elemanı) teknisyenlerden terekküp eder. Bunların mevcutlarının yekdeğerine müsavi miktarda olması uygun mütalâa edilebilir ve hepsine birden (tekniker) denilebilir.

Teknikerlerin, arazi elemanlarının tahsilinin daha kısa, buna mukabil çıraklık devrelerinin (staj) daha uzun, büro elemanlarında ise bunun aksi olması matluptur. Buna nazaran arazi elemanlarının ilk tahsilden sonra iki sene mektep ve üç sene staj, büro elemanlarının ise üç sene mektep ve iki sene staj görmeleri muvafık mütalâa edilmektedir.

Meslek sınıfına gelince: Bunun da iki gruptan terekküp etmesi uygun görülmektedir.

Ünvan esasları biraz sonra tahlil edilecek olan bu iki gruba şimdilik fen memuru ve mühendis diyelim.

Fen memurları orta mektepten mezun olduktan sonra dört senelik bir meslek mektebine intisap ederler. Ve mektepten mezun olduktan sonra bir senede staj görürler.

Mühendisler ise Liseden mezun olurlar ve beş senelik bir üniversite tahsilinden sonra hayata atılırlar.

Bütün bu mekteplerde tatillerde iş sahalarında çalışmak şarttır ve bu husus mektep statülerinde bir mükellefiyet olarak bulunmalıdır. Ancak, hangi ihtisas şubesinde kaç ay cem'an tatil mesaisi lâzımdır, keyfiyeti mektepler tarafından tayin ve tesbit ve Maarif Vekâletince tastik olunmalıdır.

Bu tahsil çağında amelî çalışmalara ne kadar ehemmiyet verilse yeridir. Binaenaleyh, bunun çok mazbut olması lâzımdır.

Bütün bu mülahazalara istinaden teklif olunan tahsil durumları kısaca II numaralı cetvelde gösterilmiştir.

Görülüyor ki, bu zümrelerin tahsil müddetleri arasındaki nisbet 10 1-16 dır.

Halbuki bugün carî olan sistemde 10/12-14/15-16 dır ki, tam muvazeneli bir durum olmadığı göze çarpmaktadır.

Bu sınıfların miktarlarının yekdiğerine nisbetine gelince bu hususlaki fikirlerin çok tahalüf edeceği aşikârdır. Müsbet bir izahı ve isbatı olmadığından, münakaşası da mümkün değildir. Şayanı tavsiye görülen bir nisbet tevzii şöyle olabilir: mühendis 1: fen memuru 2: tekniker 6.

Bittabi I numaralı cetveldeki ihtiyaç rakkamlariyle kıyas olunnca, bügün 48 000 teknikere, 1990 senesinde vasati 120.000 teknikere ihtiyacımız bulunacağını görmüş oluruz.

Bunların yetiştirilmeleri de, ayrıca ve çok esaslı etüd edilecek bir program tahtında teminat altına alınmalıdır. Bu yardımcı elemanlar bulunmadıkça, meslek erbabının bihakkın vazife göstermesine ve iyi randuman vermesine imkân olmıyacaktır. Bunların yetiştirilmeleri düşünülmeden mühendis ve fen memurlarının yetiştirilmelerine ehenmiyet verilirse, matlup elde edilmemiş olur.

Bu sınıflar arasında geçilmez engeller ve aşılmaz uçurumlar da bulundurulmamalıdır. Kendi kendini yetiştirmesini bilmiş ve ehliyetini ispat etmiş olanlara, daha üst kademelere geçmek ve daha ileri mevkilere ulaşmak imkânları her zaman bahşedilmektedir.

Terakki ancak böyle mümkündür. Muvaffakiyet, tahsilden ziyade kabiliyetindir. Binaenaleh, fikri olan kabiliyetlere bu imkân daima açık bulundurulmalıdır.

Bu husus iki safhada mütalâa edilir.

Birincisi tahsilde: meselâ tekniker olanların imtihan vermek suretiyle fen memuru olmaları veya bu tahsile devam edebilmeleri, fen memuru olanların da mühendis sınıfına geçebilmeleri mümkün olmalıdır.

İkincisine gelince: bu da iş hayatına, bilhassa memuriyette: başarılı olanlara, hudutsuz terakki imkânları bahsolunmalıdır. «Sen falan dereceden daha yukarı terfi edemezsin» ibaresi veya maddesi, içinde terakki azmi olan büyük bir kütleyi daha bidayette nevmidiye düşürmekte ve çalışma aşkını, ise intisap ederken söndürmektedir. Bu bariyerlerin yıkılması lâzımdır. İnsanları tahsilleri değil eserleri ile ölçmek zamanı gelmiştir.

3 — Kaydı ihtiyatla yukarıda mühendis ve fen memuru unvanlarını kullandık. Buna neden lüzum görülmüştür.

Bu gün mühendis ve yüksek mühendis tahsilleri birbirine o kadar yakınlaşmıştır ki (tahsil müddetleri 15 ve 16 sene ve dereceleri yüksek,) bunları tevhit edip bir esasa bağlamak artık bir zarurettir. Bu iki zümre mezcedilince de mühendis ve yüksek mühendis gibi bir tefrik ortada kalmıyaçak, binaenaleyh ünvan vahide irca edilmiş olacaktır.

Buna mukabil halihazır mühendislik tahsilini kısaltarak esaslarını tebdil suretiyle yeni bir zümre ihdas etmek lâzımdırki, buna da yeni bir ünven bulmak icabeder. Bu yeni ünvanın (fen memuru) olarak kabulü uygun mütalâa edilmiştir. Bu tahsilin lise derecesinde ad ve itibar edilmesi ve fakat teknik tedrisata bilhassa yer verilmesi yerinde olur.

Bu hususta bir mevzua daha temas etmek iktiza edecektir. O da mimar unvanının durumu. Bugün teknik hizmetlerin muhtelif ihtisas kollarında çalışanların hepsine (mühendis) dendiğine göre, bunundışında bir mimar sınıfı bulunmamalı, ve bu sınıf, da mühendis zümresine dahil olmalıdır.

Ancak, ihtisas (mimarî) dedir. Nasıl ki, inşaat mühendisi, bir makine mühendisi, bir elektrik mühendisi vardır, aynı şekilde bir de (mimarî mühendisi) mevcuttur. Bu itibarla güzel sanatlar akademesindeki mimarî şubeyi de bir fakülte haline getirmek, teknik üniversitesinin mimari, fakültesi statüsüne muadil bir statü ihdas etmek ve her iki mektepten mezun olanlara her bakından aynı hakları, aynı selâhiyetleri, aynı unvanları vermek, bir emri zaruridir.

Bunun için kısa bir kanun tedvini kâfi gelecektir.

Bu suretle unvan mevzuu mazbut bir esasa bağlanmış ve halen mevcut bazı üzücü durumlarda bu suretle izale edilmiş bulunacaktır.

IV — *Alınması Lazım Gelen Tedbirler:*

1 — Yukarıda gördüğümüz vechile ihtiyacımızın üçte biri ile başbaşayız. Bu büyük noksanı telâfi için âcil tedbir almak zaruridir. Bir taraftan işlerin kalitesi düşmek, diğer taraftan eleman nedreti dolayısiyle düşük kaliteliler, birer kıymet olmak tehlikesindedir. Kısaca durumu gözden geçirirsek manzara şöyledir: 1960 senesi nihayetinde memleketi-

mizde, nüfus kesafetine göre 27.000 mühendis ve fen memuru bulunması iktiza etmektedir. Tahminlere göre bu günkü yetiştirme randumanı muvacehesinde o tarihte mevcudumuz ancak 12.000 olabilecektir. Aradaki bu 15.000 kişilik noksanı kaç senede telâfi etmek mümkündür?

Bu hususlar III ve IV numaralı cetvellerde tahlil edilmiş bulunmaktadır.

III numaralı cetvelde evvelâ birinci hanede 1960 senesi münferiden nazarı itibare alınmış, ondan sonra ise hep beşer senelik okunacak devreler şeklinde mevzu tahlile tabi tutulmuştur.

Okunacak VI numaralı cedvelde ise üç numaralı cetvele mütenazıran her sene yetiştirilmesi iktiza eden teknik eleman miktarları gösterilmiş bulunmaktadır

III numaralı cetvelde nazarı dikkati celbeden iki husus, mühendis bakımından 1960 senesinde matlup ile mevcudun tetabuk etmesidir. Buna mukabil fen memuru sınıfında, matlup 18.000 olduğu halde mevcut ancak 3 000 olacaktır. O halde ne yapmalı ki bu azim noksan telâfi edilebilsin?

1957—1960 yılları arasında mezun adedi bakımından yapacak bir şey yoktur. Ancak acilen tedbir alıp bu tarihlerden sonraki mezun adedini çoğaltmak ve fen memuru sahasındaki bu büyük noksanı telâfi etmek lâzımdır. Buna da hemen 1957 den tevessül etmek icabeyler.

Mühendis yetiştirme mevzuunda ise I numaralı cetvelde gösterilen normal ihtiyaç miktarlarını tutmak suretiyle matlup elde edilmiş bulunacaktır.

Fen memurunda, 1960 senesinde noksan 15.000 olduğuna göre bu noksan kaç senede telâfi olunabilir ve olunmalıdır?

Bir fikir yürütüp mukayese yapabilmek için muhtelif şıkların tetkiki iktiza etmektedir. Bu mülâhazaya istinaden noksanın 10, 20 ve 30 senede telâfi edilmesi halleri tetkik edilmiş ve bu husus III. ve IV. numaralı cetvellerin muhtelif sütunlarında irat olunmuştur.

10 senelik bir devrede noksanın telâfisi cihetine gidildiği takdirde 1970 senesinde hakiki ihtiyaç seviyesine yükselmiş olunacak, fakat 1961 senesinden itibaren 10 sene müd-

detle senede 2.400 fen memuru yetiştirmek zaruretiyle karşılaşılacaktır. Diğer taraftan bu tarihte matlup adet temin edilmiş olacağından, normal bir senelik yetiştirme seviyesine düşmek icabedecektir ki, bu da yetiştirme miktarında 2.400 den 900 ze bir sukut demek olur. Bu ise açılmış mekteplerin hemen üçte ikisinin kapatılması gibi bir netice verirki, kabili tatbik görülmemektedir. Bununla beraber, böyle bir mahzur olmasa dahi her sene ve on sene müddetle 2400 fen memurunun iş hayatına alınması bazı imkânsızlıklar arz etmiş olacaktır.

Noksanın 20 senede telâfisi halinde, normal seviyeye 1980 senesinde erişilecektir. Mamafih burada da senelik mezun adedini, noksan telâfi edildikten sonra 1750 den 1200 e düşürmek icabedecektir ki, bu da 10 senelik telâfi devresine müşabih bir vaziyet ihdas edecektir. 20 senelik tabloda bu durum, 10 senelikte olduğu kadar mübalâğalı değil ise de, yine de şayanı tavsiye görülmemektedir.

Nihayet 30 senelik bir devre zarfında noksanın telâfisi cihetine gidildiği takdirde, senelik mezun adedinin inkişafında bir mütemadiyet temin edilmiş bulunuyorki, matlup olanda esasen budur.

Görülüyorki noksan 30 senede giderilecek olsa dahi, iddialı bir programla karşı karşıya bulunmaktayız. Binaeneleyh kaybedecek zaman kalmamıştır. Âcil tedbirlerin hemen alınması hayatî bir mevzudur.

Bu ihtiyacın giderilmesi için kaç mektebe lüzum hasıl olacağı, bir tahsil devresi sonunda mezun olacakların III. numara cetvelde gösterilen rakamlarını elde edebilmek için birinci sınıflara kaç talebe alınması iktiza edeceği ve muhtelif ihtisas şubelerine (İnşaat, makina ilâ.) ne nisbette bir tevziat yapılacağı, Maarif Vekâletince ayrı bir etüdle tesbit olunmalıdır.

Ancak hoca temini hususunda bir endîşe olmamalıdır. Bir taraftan müstakbel ihtiyaç için lüzumlu hocaların yetiştirilmesi tedbirleri alınırken, diğer taraftan da iş hayatına atılmış bulunan tecrübeli mühendislerden istifade olunarak, hoca noksanı hemen ve kolayca telâfi olunabilir.

2 — Bu mevzuda yardımcı bir unsur olarak harice talebe gönderme keyfiyeti de düşünülebilir. Bittabi matlup olan gayede her ferde memleket dahilinde gerek cemiyet gerek

keyfiyet itibariyle istediği tahsili verebilmektedir. Bunun en büyük şart ve teminatı mekteplerimizde iyi bir tahsil yanında, kendi dilimizde geniş bir literatürdür. Başka dillerin kütüphanelerine ve kitaplarına muhtaç kaldığımız müddetçe kendimizi dil esaretinden kurtarmamıza imkân olmıyacaktır. Tahsilini ikmâl etmiş bulunan bir mühendisin tatbikatta müracaat edeceği kitaplar, kendi dilinde ve elinin altında bulunmalıdır.

Harice ilk senelerin noksanını telâfi gayesi ile bol miktarda talebe göndermek ve ihtiyaç nisbetleri gözönünde tutularak, bunu muhtelif zümrelere teşmil etmek muhakkak ki faydalı olacaktır. Bu, en, nihayet bir muvazene ve tertip meselesidir ki kolayca hal olunabilir.

Bu münasebetle temas edilmesi icap eden bir hususta da hizmeti mecburiye mevzuudur. Hizmeti mecburiye müessesesi haddi zatında çok iyi bir usuldür. Fakat ağır şartlar ve mükellefiyetler buna iltifatı azaltmaktadır. Pek tabiidir ki; devlet bir hayır müessesesi değildir. Binaenaleyh bu hususta hayır müesseseleri gibi, mukabilinde bir şey beklemeksizin bir külfete girmiyebilir. Ancak, tediye ve istihdam şartlarında, mükellef olmıyanlarla mecburi hizmetliler arasında bir tefrik yapmamalıdır. Devletin masraflarının en değerli nemâsı, mükellefin devlete mecburi olan muayyen bir devre hizmet etmesi keyfiyetidir. Aynı hizmeti, sırf mecburi hizmet mülâhazası ile, değişik bir şekilde değerlendirmek istihdaf edilen gayeden bizi uzaklaştırmaktadır. Mükellef, mecburî hizmetini eda etmekle mağlup hasıl olmalıdır.

3 — Halihazırda meslek erbabının vaziyetleri, bu teklif kabul olunduğu takdirde ne olacaktır?

Bir kanunu mahsus ile bugün mühendis ve yüksek mühendis şeklinde ifayı hizmet edenler (mühendis) unvanı tahdında mesleklerini ifaya devam edecekler ve aynı hak, selahiyet ve unvana sahip olacaklardır. Aynı kanunda halen teknik okul mühendislik kısımlarına intisap ederek tahsile başlamış olanlara da bir müktesep hak tanınacaktır.

Bugün tekniker veya fen memuru olarak icrayı meslek edenlere de fen memuru unvanı ve selâhiyetleri verilecek ve halen tahsile başlamış olanların muktesep hakları mah-

fuz tutulacaktır. Bundan sonra tahsile başlıyacaklar ise yeni statüye göre yetiştirilmeleri lâzımdır.

Raporumuza nihayet verirken, bizi sabırla dinleme lûtfunda bulunan kıymetli Şûra üyelerine teşekkürlerimi arz ederim.

CETVEL I.

5 Senelik Devreler	Senelik Vasati Nüfus	Her Sene Mevcut Olması İktiza Eden Vasati Eleman Miktarı			Her Sene Yetiştirilmesi İktiza Eden Vasatî Eleman Miktarı (Normal İtiyacın Mevcut Olması Takdirinde.)		
	Milyon	Mühendis	Fen Memuru	Yekûn	Mühendis	Fen Memuru	Yekûn
1961 — 65	30	10 000	20 000	30 000	350	700	1050
1966 — 70	34	11 250	22 750	34 000	400	800	1200
1971 — 75	39	13 000	26 000	39 000	450	900	1350
1976 — 80	45	15 000	30 000	45 000	500	1000	1500
1981 — 85	52	17 250	34 750	52 000	600	1200	1800
1986 — 90	60	20 000	40 000	60 000	700	1400	2100
1991 — 95	69	23 000	46 000	69 000	800	1600	2400

GETVEL II.

MUHTELİF ZÜMRELERİN, TEKLİF OLUNAN TAHSİL VE STAJ DURUMLARI

	Umumî Kültür Sene		Meslekî tahsil sene	Staj sene	Yekûn tahsil senesi
Tekniker (Şantiye)	İlk Okul	5	2	3	10
Tekniker (Büro)	İlk Okul	5	3	2	10
Fen Memuru	Orta Okul	8	4	1	13
Mühendis	Lise	11	5	—	16

CETVEL III.

NOKSANIN 10, 20 VE 30 SENEDE TELÂFİSİ HALİNDE BEŞER SENELİK DEVRELERDE VASATÎ SENELİK TEKNİK ELEMAN MEVCUDU

5 Senelik Devreler	Her sene matlup vasatî miktar			Noksanın 10 senede telâfisi halinde vaziyet			Noksanın 20 senede telâfisi halinde vaziyet			Noksanın 30 senede telâfisi halinde vaziyet		
	Mühendis	Fen memuru	Yekûn	Mühendis	Fen memuru	Yekûn	Mühendis	Fen memuru	Yekûn	Mühendis	Fen memuru	Yekûn
1960	9 000	18 000	27 000	9 000	3 000	12 000	9 000	3 000	12 000	9 000	3 000	12 000
1961 — 65	10 000	20 000	30 000	10 000	13 000	23 000	10 000	9 000	19 000	10 000	8 000	18 000
1966 — 70	11 250	22 750	34 000	11 250	22 750	34 000	11 250	15 000	26 250	11 250	13 000	24 250
1971 — 75	13 000	26 000	39 000	13 000	26 000	39 000	13 000	22 500	35 500	13 000	19 000	32 000
1976 — 80	15 000	30 000	45 000	15 000	30 000	45 000	15 000	30 000	45 000	15 000	25 000	40 000
1981 — 85	17 250	34 750	52 000	17 250	34 750	52 000	17 250	34 750	52 000	17 250	32 500	49 750
1986 — 90	20 000	40 000	60 000	20 000	40 000	60 000	20 000	40 000	60 000	20 000	40 000	60 000
1991 — 95	23 000	46 000	69 000	23 000	46 000	69 000	23 000	46 000	69 000	23 000	46 000	69 000

CETVEL IV.

NOKSANIN TELÂFİSİ İÇİN HER SENE YETİŞTİRİLMESİ İKTİZA EDEN MEZUN ADED

5 Senelik Devreler	10 Senede Telâfi Her Sene Yetiştirilec Miktar			20 Senede Telâfi Her Sene Yetiştirilecek Miktar			30 Sene Telâfi Her Sene Yetiştirilecek Miktar		
	Mühendis	Fen Memuru	Yekûn	Mühendis	Fen Memuru	Yekûn	Mühendis	Fen Memuru	Yekûn
1961 — 65	350	2 400	2 750	350	1 350	1 700	350	1 000	1 350
1966 — 70	400	2 400	2 800	400	1 350	1 700	400	1 000	1 400
1971 — 75	450	900	1350	450	1 750	2 200	450	1 200	1 650
1976 — 80	500	1 000	1 500	500	1 750	2 250	500	1 200	1 700
1981 — 85	600	1 200	1 800	600	1200	1800	600	1 500	2 100
1986 — 90	700	1 400	2 100	700	1 400	2 100	700	1 500	2 200
1991 — 95	800	1 600	2 400	800	1 600	2 400	800	1600	2400

Başkan — Tebliğler hakkında bir takrir gelmiştir, okutuyorum.

Altıncı Maarîf Şûrası Başkanlığına

Yapılacak tebliğlerin İhtisas Komisyonlarına havale edilerek bu Komisyonlarda incelenmesini arz ve teklif ederim.

Ekrem KOCATÜRK

Başkan — Şûra saat 17,30 a kadar çalışacaktır. Müsadenizle şimdi okunan takririn kabul edilip edilmemesi hususunu reyi alınıze arz edeceğim. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

O halde okunmak üzere elimizde bulunan tebliğleri ilgili komisyonlara vereceğiz, komisyonlarda müzakere edilerek bir karara bağlanacaklardır.

Gündemde müzakere edilecek başka madde olmadığından oturuma son vereceğim. Yalnız komisyonlar seçilmiştir.

Komisyonların çalışacakları yerler klavuzda gösterilmiştir. Su komisyonlar için çalışma yerlerine ihtiyaç hissedilecek olursa bunun için genel sekreterlikle temasa geçilmesi lâzımdır. Mesai; sabahleyin 9,30 dan 13 e kadar, öğleden sonra 14,30 dan 17,30 a kadardır. Bunu sayın üyelerin bilmesinde fayda görürüm.

Kız Teknik Öğretmen Okulunda, birde büromuz vardır. Arkadaşlarımız bu bürodan istifade edebilirler.

Gündemde görüşülecek başka madde yoktur. 21 Mart 1957 Perşembe günü saat 15 te toplanmak üzere oturuma son veriyorum.

Kapanma saati
17,30

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI

ÜÇÜNCÜ BİRLEŞİM

Açılma saatı: 15,10

22 / III / 1957

Başkan — Fehim Fırat.

Sekreterler — Kâzım Eke, Süleyman Kazmaz.

Başkan — Yüksek Maarif Şûrasının muhterem üyeleri, sayın Maarif Vekilimiz, bir gün gecikme ile umumî heyet toplantısını açıyorum

İlk olarak Halk Eğitimi Komisyonundan gelmiş olan rapor üzerinde görüşülecektir. Ancak vaktın dar olması itibariyle alınması lâzım gelen bir tedbir teklifi mevcuttur. Buna göre Heyeti celile kabul buyurduğu takdirde gece de çalışmamıza devam edeceğiz Bu mesele hakkında Nuri Kodamanoğlu arkadaşımız izahatta bulunacaklardır. Onun için evvela kendilerine söz veriyorum.

Nuri Kodamanoğlu — Efendim, muhterem Şûra üyelerinden İstanbul'a gidecekler için yer temini maksadiyle Devlet Demiryollari ile temasa geçerek pazar gügkü motorlu trene ilâve yapılmasını temin ettik. Zamanımızın darlığı hasebiyle, pazar gününe kadar mesaimizi bitiremiyecek olursak trenin bom boş gitmesi gibi bir vaziyet ile karşı karşiya gelmiş oluruz. Bunu önlemek için gece de mesai yapmak zaruretinin hasıl olacağı kanatindeyim. Yüksek heyetiniz kabul buyurursa gece seansı yapmak suretiyle düşünülen zaman içinde mesaimizi bitirebiliriz. Gece seansı uygun bulunmazsa bendeniz alakadarları haberdar edeceğim. Bu suretle mesele halledilecektir, arzederim.

Başkan — Bu teklif hakkında konuşmak istsyen arkadaşımız var mı? Bulunmadığına göre bu akşam Sayın Vekilimizin vereceği çaydan sonra saat 21 den itibaren bir toplan-

tı yapılmasını kabul buyuranlar lutfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir. Teşekkür ederim efendim.

Şimdi, Halk Eğitimi Komisyonu sözcüsü Osman Ülkümen arkadaşımız raporu okuyacaktır, bilahere rapor dağıtılacaktır.

Osman Ülkümen — Sayın Başkan, Sayın Vekilim, Altıncı Maarif Şûrasının sayın üyeleri.

Halk Eğitimi Komisyonunun raporunu arzetmeden evvel Halk Eğitimi Komisyonu arkadaşlarım adına hepinizi saygı ile selamlarım.

Şimdi raporu okuyorum.

VI. Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Halk Eğitimi Komisyonu 19 Mart 1957 günü toplanarak aşağıdaki gündemi tesbit etmiş ve çalışmalarına başlamıştır:

a) Temel Eğitim Merkezi ihdası hakkındaki UNESCO Millî Komisyonu Raporu hakkında bilgi edinmek,

b) Memleket çapında bir halk eğitimi faaliyetinin umumî gayesini ve prensiplerini, metot ve vasıtalarını tesbit etmek,

c) Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü kurulması hakkındaki kanun tasarısını incelemek,

d) Halk Eğitimini gereği gibi başaracak eğitimcilerin yetiştirilmesi işini tetkik etmek.

Yukarıdaki gündeme göre 19, 20 ve 21 mart 1957 günleri yapılan müzakereler ve çalışmalar sonunda aşağıdaki kararların Şûra Umumî Heyetine arzını uygun görmüştür:

I — Memleket çapında bir halk eğitimi faaliyetinin umumî gayesi, prensipleri, metot ve vasıtaları:

I. Gayeler:

Türkiye'de halk eğitiminin başlıca gayeleri şunlar olabilir:

a) *Cehaletin tasfiyesi*: Okuyup-yazmanın vatandaşlık, geçim, kültür, faydalı ve zevkli vakit geçirme, sağlığın geliştirilmesi ve toplum kalkınması alanlarında kullanılacak şekilde öğrenilmesi suretiyle ümmiliğin ve yarı ümmiliğin tasfiyesi ve vatandaşların kendi problemlerini kendi ellerine almaları,

b) *Okumuşluğun ilerletilmesi*: Az okumuşların okumağa ve öğrenmeğe devam etmeleri, vatandaşlık, meslek, kültür, eğlence, sağlık, toplum kalkınması konularında muvazeneli meslekî ve umumî kültür edinmeleri,

c) *Millî birliğin kuvvetlenmesi*: Millî birliği kuvvetli tutmak, içtimaî tehlikeler karşısında uyanık bulunmak konuları üzerinde vatandaşların bilgi ve heyecan bakımından beslenmesi ve teşkilâtlanması, yurtta dil bütünlüğünün sağlanması (Köy - şehir birliği, işveren - işçi birliği, halk - devlet birliği, halk - münevver birliği, millî kültür birliği v. s.), Atatürk İnkılâplarının yerleştirilmesi ve geliştirilmesi,

d) *Toplum kalkınması*: İktisadî kalkınma ve teknik ilerleme davaları üzerinde toplumca çalışmanın ve toplumlar arası işbirliğinin gelişmesi; ziraî istihsali arttırmak, ormancılık ve hayvancılık mevzularında vatandaşları tenvir etmek maksadiyle ilgililerle işbirliği yapılması,

e) *Hizmet ülküsünün gelişmesi*: Vatandaşlarda ve bilhassa okumuş ve varlıklı fertlerde, meslek ve ticarî teşebbüs sahipierinde, topluluk ve toplumlara hizmet ülküsünün gelişmesi,

f) *Ahlâk terbiyesi*: Hak, iyilik, doğruluk, ruh ve beden temizliği, feragat ve hizmet ülkülerini geliştirerek ferdi saadete toplumu ilerlemeğe götürmek,

g) *Tarih ve tabiat sevgisi*: Memleket tabiatını ve tarihî abidelerini tanıtmak, tabiat sevgisini arttırmak, koruma ve faydalanma tedbirlerini öğretmek,

h) *İç ve dış turizm bilgisi vermek*: Halkın yurdu ve dünyayı daha geniş ölçüde, tanıyıp kavramasına yardım etmek.

II. Yapılacak işler:

Yapılacak işlerin başında bir halk eğitimi ve toplum kalkınması seferberliği gelir. Öyle bir seferberlik ki en küçük köy okulundan üniversite, enstitü ve derneklere kadar her ilim, eğitim ve toplum müessesesi, çevresinde ümmiliği ve cehaleti tasfiye ve kültür seviyesini yükseltme işini azim ve heyecanla ele alır ve çevresi toplumunun meselelerini kendi eline alıp çözmesinde halka teşkilâtlanma kaynağı ve merkezi olur.

Gençlik köy hizmetine sevkolunur.

Münevverler halk eğitimcisi, rehber ve öncüsü olarak halk ve köy hizmetine yöneltilir.

Memleketin kültür ve hayat seviyesi bakımından geri bölgeleri bilhassa önemle ve süratle ele alınır.

Endüstrileşen şehirlerde işçi toplulukları ile işveren, idare ve teknik personeli arasında zümreleşme yerine bir toplum şuurunun gelişmesine halk eğitimi metotları ile gayret edilir.

Girdiğimiz, statik iktisattan dinamik iktisada ve tabiat yaşayışından teknikli yaşayışa geçiş inkılâbına fertlerin, toplulukların ve toplumların intibaklarını yüksek başarı ve verimle yapmalarına yardım olunur.

Fert ve toplumun beden ve ruh sağlığı eğitimine ve evlilik hayatı için gerekli bilgilerin kazandırılmasına hususî bir önem verilir.

Şahsî ve toplumsal korunmayı mümkün kılan millî savunma bilgileri kazandırılır.

III. Metot ve vasıta:

1. Cehaletin tasfiyesi işinde en mühim vasıta ucuz ve bol resimli halk kitapları ve gazeteleridir. Bunun için de her şeyden evvel ucuz kâğıt meselesinin ve gazete ve kitap tevzii işinin halledilmesi, halk müzelerinin ve kütüphanelerinin gelişmesini temin etmek icabeder. Bu maksatla kullanılmak üzere Türkçenin bir «Frekans Listesi»nin hazırlanması yapılacak neşriyatın maksada uygun olabilmesi için zarurîdir.

2. Halk eğitimi işinde görme ve işitme yolu ile eğitim vasıtalarından da geniş ölçüde faydalanılır. Bu maksatla 3122 sayılı kanun gereğince sinemalarda kültür filmleri gösterilmesi sağlanmalıdır.

3. İleride gençleri köy hizmetine sevkedebilmek ve bunlarda toplum ve tabiat müşahedesi ve tecrübesi ile sağlam bir şahsiyet teşekkülüne yardım edebilmek için şehir okulu çocuklarını küçük yaşta köy toplumu ve tabiatiyle temasa getirmek çok faydalıdır. Yavrukurt teşekkülü veya okullarda yeniden kurulacak «Köycü Kardeş Kolları» vasıtası ile her şehir okulunun seçeceği bir köy okulunu kardeş edinmesi ve kardeşlerini imkân buldukça ziyaret etmesi, ziyaret imkânı bulamadığı zamanlarda da onlarla yazışması yolun-

dan bu iş yapılabilir. Ziyaretlerde «toplu başarma» işleri de ele alınabilir.

Bu çalışmaya muvazi olarak gençler için «Köy Kalkınması Kulüpleri» kurulabilir. Köye hizmet ülküsü etrafında toplanacak gençler ülkü yoksulluğuna düşmek ve çözülen eski değerler sisteminin bıraktığı boşluk içinde bocalamak gibi inkılâp devresi tehlikelerinden bu suretle korunmuş olurlar.

4. Halk eğitimi çalışmalarında ordu teşkilâtından ve ilgili vekâlet ve müesseselerin imkânlarından azamî derecede faydalanmak zarurîdir.

5. Köy kalkınmasının mühim bir iktisadî temeli olan köy sanat ve endüstrisinin gelişmesine hizmet için gereken bilgi ve maharetleri kazandırmak gerektir.

6. Yetişkinler eğitimi için halk veya gece üniversitelerini ve liselerini kurmak faydalı olur.

IV — Teşkilât:

Halk eğitimi çalışmaları için gerekli teşkilât şu fonksiyonlar bakımından düşünülmek icabeder:

1) İdare
2) Halk eğitimi çalışmaları
3) Tecrübe ve araştırma
4) Rehberlik
5) Teşvik
6) Halk eğitimcileri yetiştirme
7) Halk eğitimi çalışmaları arasında işbirliği sağlama
8) Haberleşme
9) Yayım

İdarî teşkilâtlanma ikiye ayrılır: a) resmî, b) hususî. Halk eğitimi, her şeyden evvel halkın istek ve ihtiyaçlarına cevap veren ve mümkün mertebe halkın kendi tarafından veya hiç olmazsa büyük ölçüde iştiraki ile kurulan ve yürütülen çalışmalar manzumesi olmak icabettiğine göre halk eğitiminin resmî idaresinde dahi ağırlık merkezinin mahallî olması ve idarenin merkezden muhite olduğu kadar muhitten de merkeze işlemesi şarttır. Yukarıda zikredilen görevleri ifa edecek veya bunların ifasına yardım edecek teşkilâtın ruhu bu olmalıdır.

Halk eğitimi çalışmalarını organize etmek üzere Maarif Vekâletinde kurulması düşünülen teşkilât alışılmış şekil ve anlamda bir idarî merkez mekanizması olmayacaktır. Bu, teşkilâtın halk eğitimi merkezleri, halk dersaneleri vs. ile ilgili idarî vazifeleri olacaksa da diğer vazifeleri bundan çok daha mühim olacaktır. Bu vazifeler arasında tecrübe, araştırma ve örnek çalışmalar ile yetiştirme ve tetkik işleri başta gelir. Bu itibarla Maarif Vekâletinde kurulacak teşkilât icra ile araştırmayı ve yetiştirmeyi birleştiren bir idare-ilim-eğitim organı olacaktır.

İcra-araştırma-eğitim tecrübelerinin ışığında halk eğitimi çalışmalarına rehberlik etmek, örnek olabilecek veya tecrübe olarak değer arzedecek çalışmaları da teşvik etmek resmî teşkilâtın vazifeleri arasında olacaktır.

Maarif Vekâleti halk eğitimi işinde yalnız ilgili vekâletlerle işbirliğini artırmak ihtiyacında değil, aynı zamanda halk eğitimi ve toplum kalkınması ile ilgili bütün Devlet çalışmaları arasında da işbirliğini geliştirmek ilmî ve terbivî mükellefiyeti altındadır. İşbirliğinin bir de Maarif Vekâleti içi cephesi vardır. Devlet ile halk arasındaki işbirliği de başlı başına bir halk eğitimi konusudur.

Halk eğitimi kanununda bütün işbirliği konuları derpiş olunmakla beraber işin manevî mesuliyeti ve yaratıcı buluşları mahallî gayretlere ve terbiyecilerin teşebbüsçü ruhuna ve teşkilâtçı gayretine kalmaktadır. Kanunlar ancak halkın anlayışlı ve gayretli işbirliği ile işler ve semere verir.

Maarif Vekâletinde kurulacak bu teşkilât haberleşme ve yayım işini ehemmiyetle ele almalıdır. Haberleşme, suallere cevap verecek, güçlükleri ihtisas ve tecrübeye dayanan tavsiyelerle halle çalışacak memleketteki çalışmaları olduğu gibi başka memleketlerdeki çalışmaları da takibedecek ve oralara bizim çalışmalarımızı tanıtacaktır. Yayım ise bilhassa yayımlıyacağı bir dergi ile örnek memleket ve dünya çalışmalarını ve bunlardaki muvaffakiyet unsurlarını tanıtacak, muvaffakiyetsizlikleri ve bunların sebep ve amillerini tahlil edecektir. Belli başlı başarılar kitap veya broşürler halinde yayımlanmalıdır.

Yayımın diğer mühim bir işi de naşirler tarafından fay-

dalı ve eğlenceli kolay kitap serileri tesis edilmesine çalışmaktır. Kolay okunur resimli halk gazetesinin yayımı da münasip şekillerle teşvik olunabilir.

Halk eğitimi teşkilâtının en mühim, fakat memleketimizde verimli işlemesi en güç unsuru halk eğitimi dernekleridir. Memleketimizde hususî teşebbüs ve teşkilâtlanma iktisadî sahada gelişmemiş olduğu gibi içtimaî ve terbiyevî alanda da gelişmiş değildir. İşte, idealist halk eğitimcilerinin himmetini bekleyen büyük temel problem budur. Ancak mahallî halk eğitimi derneklerinin Kurulması ve verimli şekilde işlemesi iledir ki demokratik halk eğitimi kurulabilir ve halk, yetişmesini ve yükselmesini, her şeyi devletten beklemeden, kendi eline alır.

Halk eğitimine hizmet edecek dernekler yalnız halk eğitimi konusu içinde kalmayıp halk eğitimi metotları ile muayyen gayelere hizmet etmek üzere de kurulabilir. Meselâ «toplum kalkınması» halk eğitimi derneği içinde ele alınabileceği gibi bir dernek olarak da kurulabilir.

Diğer bir konuda «iktisadî kalkınma» dır. İktisaden az gelişmiş memleketlerin hepsinde olduğu gidi yurdumuzda da bu konuda hamleci bir halk eğitimi hareketine ihtiyaç vardır. Durgun iktisattan, hareketli iktisada geçiş devresi içindeyiz. Tasarruf ve saklama iktisadından sarf ve yatırım iktisadına geçiyoruz. Bu geçişlerin milletçe anlaşılması ve şuurlaşması lâzımdır ki hamle azamî derecede verimli ve sıkıntısız olsun Bu anlatma işi sade ve basit bir dille, tabiî ilmin metod, tasnif ve tertibinden de faydalanarak halk arasında yayılmadıdır. İktisadî kalkınma derneklerinin ana hedeflerinden biri de şirket ve yatırım temel mefhumlarını yayarak mahallî kaynakların işlemesine ve mamullerin satılmasına yöneltmek olmalıdır. Ancak hamleci bir hareketle iktisat anlayışı memlekete yayıldığı nisbettedir ki bina, teçhizat ve eleman olarak milyarlar yatırdığımız Maarif sistemimizi halk eğitiminde seferber etmek suretiyle tam verimle çalıştırabileceğimiz gibi heder olan boş vakitleri ve âtıl kalan insan enerjisini de değerlendirebileceğiz.

Bütün derneklerde erkek ve kadınların daha verimli bir

işbirliği zihniyeti içinde çalışmalarına önem verilmesine burada bilhassa dikkati çekmek yerinde olur.

Dikkat olunduğu üzere bütün derneklerden mahallî olarak söz edilmiştir. Halk eğitiminin ruhu derneklerin mahallî bir içtimaî teşebbüs olarak kurulmasını emreder. Mahallî dernekler çoğalınca aralarında millî birlikler kurabilirler. Bu yol, görüldüğü gibi, merkezî bir cemiyet kurup şubeler açmanın tam tersidir.

Türk halk eğitimciliğinde yeni bir hamlenin öncüleri olacak bu gönüllüler beraber çalıştıkları toplulukların başarılarını resimlerle, yetiştirmelerine ve teşkilâtlanmalarına yardım ettikleri kimselerin sözleriyle ve şahsiyetleriyle canlandırarak yazmalı ve bu kalkınma ve ilerleme savaşlarının hikâyelerini başkalarına şevk, ilham ve örnek verici şekilde gazetelerde dergilerde makaleler ve broşürler halinde yayımlamalıdırlar.

Halk eğitimi gönüllülerinin bir görevi de halk eğitiminde ve toplum kalkınmasında faydalı olabilecek münevverlere millî kalkınma hamlesindeki yerlerini almalarında yardım etmek ve bu alanlarda görevli veya gönüllü olarak çalışanlar arasında işbirliğinin gelişmesine ve müsseseleşmesine gayret etmektir. Çalışmaların müesseseleşip mahallî toplumun sosyal itiyatları arasına girmesi işinde halk eğitimi dernekleri en uygun taazzuvlardır. Fertler gider fakat müsseseler, yani kurumlar ve gelenekler, devam eder.

II. Halk Eğitimi için eleman yetiştirme

Halk Eğitimi işinde faydalanılacak elemanların yetiştirilmesi hususunda aşağıdaki kararlara varılmıştır:

I. Halk Eğitimi elemanlarını iki kategoride toplamak mümkündür.

a) Halk Eğitimi sahasında araştırma ve rehberlik vazifesini yapacak ve münhasıran halk eğitimi sahasında çalışacak meslekî elemanlar,

b) Çeşitli halk eğitimi faaliyetlerinde gönüllü veya ücretli vazife alacak elemanlar. (Üniversite ve yüksek okul gençleri öğretmenler, ilim ve fen adamları, din adamları ve mahallî liderler gibi).

Meslekî elemanın yetiştirilmesi için komisyonumuz aşağıdaki tedbirlerin alınmasını uygun görmüştür:

1. Üniversitelerimize bağlı olarak birer halk eğitimi enstitüsü kurulması, veya

2. Eğitim Enstitülerimizde birer halk eğitimi bölümü kurulması, yahut

3. Müstakil ve öğrenim süresi 3-4 yıllık bir halk eğitimi enstitüsü kurulması.

4. Çeşitli teknikleri, etütleri ve denemeleri takip ve tetkik etmek üzere yabancı memleketlere staj veya tahsil maksadiyle eleman gönderilmesi, yahut

5. Aynı maksatla yabancı memleketlerden mütehassıslar celbedilmesi.

II. Gönüllü veya ücretli olarak çalışacak elemanları yetiştirmek üzere:

a) Başta muhtelif kademelerde öğretmen yetiştiren okullar olmak üzere çeşitli mesleklere eleman yetiştiren her dereceli okullarda halk eğitimcisine yarıyacak formasyon verilmesi,

b) Halk eğitim sahasında çalışacak veya çalıştırılacak elemanları yetiştirici mahiyette kurslar açılması.

III. Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü Kurulması Hakkında Kanun Tasarısı:

Vekâlet tarafından Şûra Dokümanları arasında neşrolunan bu tasarı üzerinde yapılan müzakereler sonunda aşağıdaki hususlar ve temenniler tesbit olunmuştur:

1 — İkinci maddedeki hizmetlerin temel eğitim ve yetişkinler eğitimi gibi esaslar üzerinde toplanması ve merkeziyetçilik ifade etmiyen bir espiriyi belirtmesi için bu maddenin ihtiva ettiği fıkraların yeniden gözden geçirilmesi,

2 — Üçüncü maddedeki Vekâlet adlarının ayrı ayrı yazılmıyarak ifadenin «ilgili Vekâletlerle Diyanet İşleri Reisliği, Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü ve sair Devlet teşekküllerinde mevcut şubelerden biri halk eğitimi işleriyle vazifelendirilir.» şeklinde tesbiti;

3 — Dördüncü maddedeki «en az üçte bir veya yarısı» yerine «üçte bir» kelimelerinin konulması ve bu maddeye

«Her nahiyede, vilâyet ve kazalardakine benzer nahiye halk eğitimi kurulunun teşkili» «her köyde bu köyün bünyesine uygun bir halk eğitimi kurulunun teşkili» hakkında birer fıkra ilâvesi

Bu maddedeki başkanlığında kelimesinden sonra tabiî üye olarak vilâyet idaresi kanunundaki «daire başkanları, belediye reisi ve vilâyet encümenininden bir âza bulunur ibaresinin eklenmesi;

(halk eğitimi hurulu) tâbirinin (halk eğitimi müdürlüğü veya merkezi) şeklinde tadili ve her türlü kararların bu kurulca alınması hususunun ilâvesi veya:

(halk eğitimi kurulu) tâbirinin halk eğitimi işbirliği kurulu şeklinde tadili;

4 — Beşinci maddenin sonuna «Kazalarda bu işi yürütecek maarif memur muavinlikleri teşkilâtının kurulması» ibaresinin ilâvesi;

5 — Altıncı maddenin şu şekilde tesbiti:

«Yılda bir defa toplanmak üzere merkez halk eğitimi kurulu teşkil olunur ve bu kurula vekâletler, üniversiteler, halk eğitimi ile ilgili müstakil daireler, vilâyet halk eğtimi kurulları ve Türkiye ölçüsünde faaliyette bulunan cemiyetler temsilcileri ile Maarif Vekâletince uygun görülecek uzmanlar çağırılır. Bu kurulun görevi merkez teşkilâtınca hazırlanacak plân ve programları inceleyip tasdik etmek ve memleket dahilinde halk eğitimi çalışmalarını düzenlemektir.»

6 — Yedinci madde..... «fonları tesis olunur» ibaresinden sonra:

A) Vekâletler bütçelerinden, B) Özel İdare bütçelerinden, C) Belediye bütçelerinden, Ç) Köy bütçelerinden D) Özel İdare veya Belediye vergilerinden tahsil kabiliyeti yüksek olan bir vergiye kesir ilâve edilmesi suretiyle ve hususi diğer kaynaklardan gelecek, paralar bu fonun gelir kaynaklarını teşkil eder.» fıkrasının ilâvesi;

7 — Sekizinci maddedeki: «çalışacaklara» kelimesinden sonra «gelir fonundan ücret ödenir» ibaresinin ilâvesi «ve tesbit olunacak» kelimesinden sonraki (ücret) ve bunu takip eden (ve) kelimelerinin kaldırılması;

8 — Dokuzuncu maddedeki: «alınarak» kelimesinden sonra «kanunun kabulünü takip eden en geç iki sene zarfında» ibaresinin konulması;

9 — Onuncu maddedeki bir sayılı cetvelin tadiline ait iki kadro cetveli teklifi aşağıda gösterilmiştir. Aynı maddedeki iki sayılı cetvelin kaldırılması uygun görülmüştür.

10 — Kanun tasarısına şöyle bir maddenin eklenmesi teklif olunmuştur:

Madde: — Memleketin çeşitli yönlerden kalkınmaya ihtiyaç gösteren yerlerinde, ihtisasları dahilinde halk eğitimciliği yapmayı gönüllü olarak istiyenlerin kadro, ücret, maaş ve unvanlarına halel gelmemek şartiyle ve kanunî hakları da mahfuz tutulmak suretiyle tâyinleri ilgili Vekâletçe yapılır.

Derece	Memuriyetin durumu	Adet	Maaş lira	Senelik tutarı
3	Başkan	1	100	9 000
4	Başkan yardımcısı	1	90	7 500
5	Halk Eğitimi Uzmanı	2	80	13 200
6	» » »	2	70	11 400
7	» » »	2	60	9 600
7	Halk Eğitimcisi	20	60	96 000
7	Muamelât Müdürü	1	60	4 500
8	Şef	3	50	12 600
10	Mümeyyiz	3	35	9 000
12	Kâtip	3	25	7 200
12	Daktilo	3	20	7 200
Yekün		**41**		**187 500**

1 — Başkan
1 — Başkan Yardımcısı (Temel Eğitim)
1 — Başkan Yardımcısı (Yetişkinler Eğitimi)
2 — Uzman (Temel Eğitim)
2 — Uzman (Yetişkinler Eğitimi)
1 — Uzman (Haberleşme ye yayım)
ve lüzumu kadar kâtip, sekreter, daktilo.

IV. Temel Eğitim Merkezi teşkili hakkında UNESCO Milli Komisyon raporu okunmuş ve mealine ıttıla hasıl olmuştur.

Halk Eğitimi Komisyonu tarafından tesbit olunan kararlar ilgili dokümanlar ile birlikte VI. Maarif Şûrası Heyeti Umumiyesine saygı ile arzolunur.

Başkan	Başkan Vekili
Nusret Köymen	*Kemal Kaya*
Sözcü	Sözcü
Halide Nusret Zorlutuna	*Osman Ülkümen*
Raportör	Raportör
Turgut Kömürcüoğlu	*Dr. Hamdi Atasoy*

Roportör
Kemal ÇIĞ

Üye	Üye
Adı ve Soyadı	Adı ve Soyadı
Adıyaman Süleyman	Arıkan İsmail
Akgüder Kemal	Arıoba Muazzez
Akı Niyazi	Arifoğlu Remzi
Aksel İhsan Şükrü	Arkan Hüsamettin
Aksoy Reşit	Arkan Mehmet
Aksoy Sadri	Armağancı İhsan
Akyüz Hüsamettin	Arman Suphi
Aldan Mehmet	Aslan Halit
Aloğan Bedri	Aşkın Necip
Alpman Cemal	Atasağun Sıdıka
Alptekin Mehmet	Atademir A. Ragıp
Altümsek Ahmet	Atay Zahit
Anıl Muallâ	Atılgan Ahmet
Arık Fikret Prof.	Aydemir Nezahat
	Aygün Tahsin

Adı ve Soyadı

Baç Nurettin
Baloğlu Zekâi
Barutçu Şinasi
Başgöze Cemil
Bayer Muhsin Zekâi
Bayın Öner
Bengisu Fazıl
Berki Osman Fazıl Prof.
Binal Muhsin Âdil
Birgivi Mebuse
Binatlı Yusuf
Bilge Sırrı Dadaş
Bozoğlu Saadet

Can Turgut
Cankat Hüsamettin Dr.
Caner Abdullah
Cura Mustafa
Cuşkuner Kadri

Çağal Kadir
Çakmakçıoğlu Adnan
Çekin Fuat
Çoruh Selâhattin

Dağdelen Fahrettin
Dağlıoğlu Ulvi
Dalkılıç Muzaffer
Diktaban Yorgi
Dikeçligil Hüsnü
Dinçer Vasfi
Dirim İhsan Arslan
Dranaz Faik
Dursunoğlu Abdullah
Duyuran Rüstem
Dündar İsmail

Elam Bekir
Emiralioğlu Mehmet

Adı ve Soyadı

Erdal Tevfik
Erdem Hasan
Erençin Zihni
Ergin İsmail Hakkı
Erel, Muhiddin
Ergün Sami
Erkoç Remzi
Ersun Vecihi
Erten Veliddin
Evrimer Rıfat Necdet
Erden Mithat
Elbe Halûk
Erte Sebahat
Ersal Zeki

Fırat Fehim Prof.

Gökalp Cevdet
Gökçe Mustafa
Göksel Leman
Güney Osman
Güngör Kemal
Gürel Rıza
Gürenci İhsan Dr.
Gürten Ahsen
Gökse Tevfik İsmail Dr.

Hazır Nusret Prof. Dr.
Hausmann Prof Dr.
Hayalî Küçük Ali

İnan Hakkı
İncesulu Hilmi
İpek Azime
İz Fahir Prof.

Kalustiyan Hermine Agavni

Kansu Sedat Prof. Dr.
Katoğlu Namık

Adı ve Soyadı

Kaya Mehmet
Kayral Sami
Kazanoğlu Ali
Kazmaz Süleyman
Keskin Hamdi
Kırşan Nizamettin
Kocatürk Ekrem
Koçoğlu Nermin
Kolçak Sabri
Koşay Hamit Zübeyr
Kura Natık
Kuriça Halis
Kutlay Mehmet
Kutluözen Lütfi
Kutsav Saim
Kürkçüoğlu Kemal Edip
Kırca Nezahat
Kansu Şevket Aziz
Kora Esat

Metin Ahmet
Mızrak Reşat
Müldür Süleyman

Nim-t Bekir Sami

Oğuz Kadri
Oğuzkan Turhan
Okandan Recai
Okandan Selâhattin
Olcay Kemâl
Oktürk Şerif
Oğuz Ali

Öcal Ömer
Önder İsa
Öner Necati
Öneroğlu Sezai
Öymen M. Raşit
Özbay Hasan

Adı ve Soyadı

Özek Ömer
Özgen Enver
Özgüç Ali Riza
Övül Etem
Özgü Halis
Öymen H. Reşit
Örnekol Bahattin

Parla Perihan
Pelit Bahri Dr.

Salmangil Ethem
Saltkaya Mustafa
Saltoğlu Remzi
Saner Macit
Saraçoğlu Burhan
Sarmat Garra
Saygun A. Adnan
Selen Fevzi
Serdaroğlu Kemâl
Sevinç Ahmet
Sezerkan Nurettin
Somar Ziya
Sözen Rüştü
Sinanoğlu Suat
Sevgen Nazmi

Şaylan Neşet
Şehsuvaroğlu Halûk
Şemin Refi Doçent
Şentürk Mustafa
Şimşir Aziz
Şapolyo Enver Behnan

Tanıl Zeki
Tanoğlu Ali Prof.
Tarhan Talât
Tecer A. Kutsi
Teoman Süheylâ

Adı ve Soyad	Adı ve Soyad
Timur Hıfzı	Üçer Ziza Ferit
Tarım A. Tevfik	Üçok Coşkun Prof. Dr.
Tezcan Tahir	Üçyiği Ekrem
Tolon Adnan	Ülkü Feyzullah Sacit
Tuğrul Mehmet	Ülkü Niyazi
Tuncel Bedrettin	Üstün Kemal
Tunçoku Kemâl	Ünal Nuran
Turhan Mümtaz Prof.	Ülge Hasan Bedrettin
Tütengil Cavit	Yalkın Ali
Tolunay Hakkı	Yalkın Semahat
Ultav Rüştü	Yavuz Fehmi Prof.
Ulusal Mehmet Ali	Yetişen Cemal
Ura Şükrü	Yurdakul Mehmet
Uyguç Nüveyre	Zorlutuna Salih Zeki
Uyanık Muvaffak	

Başkan — Komisyon raporu okunmuş bulunmaktadır. Rapor hakkında görüşmek isteyen Şûra Üyelerine sırasiyle söz verilecektir.

Söz alan arkadaşları arz ediyorum.

İbrahim Kutlutan, Hayrettin Dönmezer, Şükrü Er, Ethem Öğül, Muvaffak Uyanık, Enver Behnan Şapolyo, Hakkı İnan Necat Öner, Mehmet Emiralioğlu, Turhan Oğuzkan, Hilmi İleri, Kemal Üstün,

Şunu arz edeyim: Söz alan arkadaşların Halh Eğitim Komisyonunda çalışmamış bulunması usul itibariyle doğrudur. Ancak komisyonda itirazda bulunanların ayrıca burada da konuşmaya hakları vardır. Komisyon adına tabiî komisyon sözcüsü konuşabilecektir. Söz alan üyeler içinde aynı komisyonda çalışmış olanlar varsa onları çağırmayacağım. Görüşmeler için bir zaman tahdidi teklifi belki olacaktır. Tabiî vakit daralırsa böyle bir teklif sizlerden gelecektir.

İbrahim Kutlutan — Muhterem Şûra azâları, hepinizi candan sevgi ve saygı ile selâmlarım.

Halk eğitimi mevzuunda en geniş sahayı işgal edecek kısım şüphe yokki köylerimizdir. Raporun okunmasını baştan sonuna kadar dikkatle dinledim. Halk eğitiminin ilk başladığı yer, ana kucağı olan aile hayatıdır. Ondan sonra bunu cemiyet takip eder. Köylerimizi tabiî hepiniz gezmiş görmüşsünüzdür. Maalesef büyük bir ekseriyeti sosyal hayattan uzak ve mahrum bir haldedirler. Bakarsınız bir ev orada, iki ev şurada, üç ev burada müteferrik bir haldedir. Binaenaleyh buralarda henüz anladığımız manada bir toplum hayatı teessüs etmemiştir. Bu itibarla halk eğitimi mevzuunu elimize aldığımız zaman bence buna temel teşkil edecek köylerimizin kuruluşunu ve sosyal bünyesini nazarı dikkate almak ve mütalâa etmek faideden hâli olamaz Bu itibarla Şûra olarak, naçiz bir üye olarak bendeniz şu hazırlanan güzel rapora, Hükümetin köylerde topluluk hayatını tesis etmek ve köy kuruluşlarını yakından ele alıp islah etmek mevzuuna temas etmesini ve buna layık olduğu ehemmiyeti vermesini işaret etmemizin yerinde olacağı kanaatindeyim. Birinci merhale bu.

İkinci maruzatım da şudur: malûmu aliniz bizim köylümüz daima realisttir. Binaenaleyh tavsiyelerde, şundan bundan ziyade realiteye ve göreneğe kıymet verir. Onun için halk eğitimi mevzuunu ele aldığımız şu anda, göreneğe, temaslara daha fazla ve geniş ölçüde ehemmiyet atfetmemizin ve kuracağımız sistemi, metodu, bu icaplara uygun olarak tesis etmemizin çok yerinde olacağını zannediyorum.

Yine görüşüme göre meselâ, beden terbiyesi teşkilâtı, bence köylü ile temaslar tesis etmesi gerekli çok faideli bir teşekküldür. Bugüne kadar bütün spor eğlenceleri ve müsabakaları daha ziyade şehirlerde tekâsüf etmiş durumdadır. Halbuki bu müsabakaların bir kısmını meselâ atıcılığı, biniciliği şehirli kardeşlerimiz köye götürecek orada yapacak olurlarsa şehirli ile köylü arasındaki münasebetler genişlemiş olur.

Sonra, kurtuluş günleri yapılan merasimlere o bölgeye ait köylerden bazı insanları davet etmek şeklinde bir gelenek tesis edilecek olursa bu, köylülerle şehirliler arasındaki münasebetleri takviyeye yarıyacak ve aradaki bağları sıklaş-

tırmak için çok faideli olacaktır. Kezalik bu mevzuda maarif teşkilâtımız hususî mahiyette olmak şartiyle her köyde maarif adına, maarifin düşündüklerini köylülerimize izah edecek birer elçi bulundurulursa, bunun, bence halk eğitimi bakımından müsbet bir tesir icra edeceği kanaatındayım. Halk eğitimi mevzuunda vazife alacak olan arkadaşlarımızın her şeyden evvel kendilerini millete ve memlekete vakfetmiş bir insan olması lâzımdır. Binaenaleyh köy eğitimini tevdi edeceğimiz arkadaşlara her şeyden evvel bu terbiye ve ahlâkı vermemiz lâzımdır. Köy eğitimini derinliğine ve genişliğine ele alacak olursak, tahammül, sabır, maharet ve kahırla mücadele etmek mevzuu ile karşılaşırız. Bunu iktiham edebilmek için arzettiğim gibi, o vazifeyi yapacak insanların her şeyden ziyade millet ve memleket sevgisini kuvvetle taşıması lâzım ve zaruridir ve buna ihtiyaç vardır. Bu itibarla köy eğitimini tevdi edeceğimiz arkadaşlarda bu vasıfları arıyacağız.

Üçüncüsü; bu çocukların ruhi kıymet ve kabiliyette olmasıdır. Bunu tesis ve tahakkuk ettirmekte ve tatbikatta bunu meydana koymakta ne kadar muvaffak netice alabilirsek muhakkak ki alacağımız netice de daha şumullü ve kıymetli olacaktır. Tatbikat bize bazı üzüntülü neticeler vermiştir. Şimdiye kadar birçok tecrübeler oldu, köy eğitmenleri yetiştirdik, bunlar da maalesef köylerde vazife almamıştır Hepsinin gözü şehirdedir ve şehirde lüks hayattadır. (*Yanlış, yanlış sesleri*). Müsaade buyurun arz edeyim; (*Başkan, sözünü geri alsın sesleri*) geri alıyorum (*Alkışlar*). Bendeniz bunu şamil manasiyle arzetmedim, yanlış anlaşılmasın. Onun için affınızı rica ediyorum. Eğer böyle bir sürçülisan etmişsem bunu şumullü manasiyle almadım, mutlak bir ekseriyet bu zihniyette olmalıdır demek istedim. Biz bazı muasır memleketlerde bu türlü eğitimler için daha ziyade portatif mahiyette, köyler için hizmet gören müesseseler kurmak suretiyle bu halk eğitiminin yapılmış olduğunu gördük ve işittik. Gönül ister ki bizde de bu eğitimler daha ziyade köylerin bünyeleri içinde teessüs etsin ve yetişen elemanlar o köylerde yerleşip bu işi takviye etsin.

Sonra, köyler için yetiştirilmiş sanatkârlar maalesef köy-

lerde kendilerine tatbikat sahası bulamıyorlar. Bu sahayı temin maksadiyle köylerimiz için yetiştirdiğimiz sanatkârlara kredi temin etmek kasdiyle çalışır ve bu hususta tedbir alırsak hem daha iyi netice almış ve hemde bu sanatkârları köylerimize bağlamış oluruz. Bu sayede sanatkârlarımız bizatihi köyün içinde vazife alırlar ve köylülerimize müzahir olurlar. Faraza bir köylü vatandaşın arabasının tekerleği kırıldığı zaman köylü vatandaş tamir için tekerlekleri komşusunun arabasına yükliyerek şehire götürüyor. Bu yüzden hem bir haylı zaman kaybediyor hem de işinden kalıyor. Eğer bunu yapacak olur ve sanatkârları köylere yerleştirirsek daha iyi netice alırız. Maruzatım bundan ibarettir.

Başkan — Hayrettin Dönmezer.

Hayrettin Dönmezer — Çok muhterem Şûra azâları, Halk Eğitimi Komisyonunun raporu hakikaten güzel bir rapordur. Meselenin bütün teferruatını ihtiva etmektedir. Yalnız bazı noktalar üzerinde fazla durulmamıştır. Bendeniz kısaca bu noktalara temas edeceğim.

Halk eğitiminin gayeleri, metotları, vasıtaları, teşkilâtı ve memleketimizdeki tatbikatı raporda mükemmel bir şekilde izah edilmiştir. Ancak, araştırma fonksiyonu çak kısa geçilmiştir. İstanbul'daki Halk Eğitimi Derneğinde ve keza Türkiye Muallimler Birliği bünyesindeki halk eğitimi faaliyetlerini arz edeyim. Bu husus son derece ehemmiyetlidir. Bu bakımdan bölge plâncıları arasında, bölgelerde kurulacak teşkilâtın bir Merkez komisyonu, kolu olmalı ve birlikte bir mekanizma teşkil edecek surette tertiplenmelidir. Merkez Komisyonu kolları ile bölge teşkilâtı organize edilmeli ve birlikte çalışmalıdır. Böylece halk eğitim enstitüleri teşkil edilmelidir. Bu enstitülerin şu vazifeleri olmalıdır:

Mahalli ihtiyaçlar kısmı, halkın temayülâtını tayin, ikinci vazife eğitim materyalinin istihsali, üçüncü fonksiyon, halk eğitimcilerinin yetiştirilmesi, buna hatta bir dördüncü fonksiyon daha ilâve edebiliriz: Bölgenin kalkınmasına iştirak..

Binaenaleyh böyle bir konsepsiyonun rapora ilâvesi doğru olur. Bu raporda da ifade edildiği gibi bir çekirdek

tesis edilmek üzere daimi azâlar, birde bölğenin mümessillerinden teessüs edecek kısım.

Yalnız şunu da arz edeyim ki; her bölgede bir koordinasyon olmalı, yani hangi dernekler kurulmalıdır meselesi tetkik edilmelidir. Meselâ biz İstanbul'da Halk Eğitimi Derneğine bağlı hayırlı bir dernek kurduk, çok iyi neticeler aldık. Bundan şu neticeyi çıkarıyorum :

Halk eğitimine müteveccih olmak şartiyle kuracağımız derneklerin adedi çok olmalı ve gayesi de ayrı ayrı yollara yönelmelidir. Bu hususta bir misal arz edeceğim. Bu misalim belki ekzantirik olacaktır. Esnafa temin edilecek malın ne suretle temin edileçeği hususunda bir dernek kurulmalı ve bu halk eğitimine bağlı bulunmalıdır. Birleşik Amerika, Hindistan ve diğer Avrupa memleketlerinde pek çeşitli halk eğitimi dernekleri vardır.

Son olarak maruzatım şudur : Raporda kısaca bahsedilmiş olan müzeleri her zaman alıştığımız tarihi eserleri toplayan müzelerle karıştırmamak icabeder. Bunlara ilim sarayı adı verilmektedir. Bunun faidelerini bendeniz palais de la dıceuverte, keşifler sarayında, müşahede ettim. Halk bundan büyük istifade sağlıyor. Bu gibi müzelerin İstanbul'da veya başka vilâyetlerimizde daha küçük çapta yeni çeşifleri ve ilmin yeni tatbikatını gösteren bu çeşit müzeler ve ilim sarayları kurulması son derece önemlidir. Aynı zamanda bunlar o mıntakaların liselerinde ve mekteplerinde laboratuvar olur. Münihte aynen bu şekilde kıymetli bir cemiyet vardır. Bizde bu derece olmasa dahi hiç olmazsa daha muhtasar bir şekilde kurulması lâzımdır. Bu noktanın da rapora ilâvesini bilhassa istirham ederim. *(Alkışlar)*

Başkan — Bir teklifi olan arkadaşların bunu yazılı olarak vermelerini rica ederim.

Şükrü Er — Efendim, zamanınızı almamak için teklifimi madde halinde getirdim. Daha evvel sayın Hayrettin Dönmezer de buna işaret etmiştir. Teklifim şudur:

(Şehirlerde ve köylerde yaşayan vatantaşlara asrın icaplarına uygun teknik bilgi verilmesi ve mâlî imkânlar nisbetinde büyük merkezlerde teknik müzeler kurulması ve bu

hususlarda Maarif Vekâletinin diğer müesseselerinden faydalanılması lâzımdır.)

Bir diğeri de, vatandaşlarda tekniğe karşı bir ilgi ve sevgi yaratabilmek için halk edebiyatında teknik konuların gelişmesi.

Başkan — Bu teklifleri rapor kısımlarında ilgili oldukları maddelerle birlikte oyunuza arz ederiz.

Ethem Öğül — Efendim, bendeniz Halk Eğitimi Komisyonundayım. Fakat biraz evvel okunan rapor bana büyük bir sevinç ve heyecan verdi. Çünkü Beşinci Millî Eğitim Şûrasında halk eğitimi mevzuunun ele alınmasını ilk teklif eden bendenizim. Çünkü 34 seneden beri köyde çalışan bir insanım. Halk Eğitiminin hiç bir şey olmadan, hiçbir programı olmadan istenildiği şekilde işlemeyeceğine kanaat getirdiğim için bu teklifi yaptım ve Beşinci Şûraya arzettim. O zamanın Maarif Vekili sayın Tevfik İleri bu mevzuda hazırlanmak icabettiğini ve gelecek yıl programına alınacağını söyledi. Pek yerinde olan bu teklifimin Şûraca kabul edildiğini ve hakikaten kıymetli kafaların işlediğini gördüm ve sevinç içinde kaldım.

Arkadaşlar, şöyle bir teklifim var: Ben Çanakkale muhitinden geliyorum. 18 Martı yaşamış bir insanım. 18 Mart Çanakkale muhitinde mübarek bir gündür. Her köylü 18 martta işe başladığı zaman onun iyi neticeler vereceğine kanidir. Biz de bu işe 18 Martta başladık. Bu bir hüsnü tesadüftür. (*Alkışlar*)

Arkadaşlar, 18 Mart demek moral terbiye demektir, 18 Mart demek iman ve teşebbüs demektir, 18 Mart azmın kuvvete galebe çalması demektir, İstiklâl Harbinin başlaması demektir. 18 Mart Çanakkele Zaferinin tahakkuku ve istiklâl harbinin başlangıcı günüdür. 18 Mart, 18 Mart ve 18 Mart.. *(Alkışlar)* Bugün bütün Türkiye için bayram günüdür. 18 Mart zaferinden sonra 18 Mart Halk Eğitimi Bayamı. *(Alkışlar)*

Başkan — Efendim, konuşma zamanının tahdidi hususunda yazılı olarak iki takrir gelmiş bulunuyor. Arkadaşlarımız bu takrirlerle konuşmaların beşer dakika olarak tahdidini istemektedirler. Bendeniz saat tuttum, şimdiye kadar dört arka-

daş konuştu, vasati olarak zaten beş dakikayı bulmadı. Bununla beraber bir tekliftir, reyinize arz etmek mecburiyetindeyim. Bu teklifler üzerinde lehte ve aleyhte konuşmak istiyenlere söz vereceğim.

Mehmet Emiralioğlu — Teklifin aleyhinde konuşacağım. Altıncı Maarif Şûrasının muhterem üyeleri, biz halk eğitimi komisyonunda çalışırken zaman yetişmiyecek endişesiyle hemen işe başlarken, zaman tahdid etmek kararına vardık. Fakat bu kısa zamanda iki günü boş geçirdik. Binaenaleyh konuşma müddetinin tahdit edilmesinin zamanı gelmediğine kaniim. Bu itibarla tekliflerin reddini talep ederim.

Başkan — Başka söz istiyen yoktur, şu halde evvela zamanın tahdit edilmemesi hakkındaki teklifi reye arz ediyorum; Kabul edenler..... Etmiyenler..... Kabul edilmemiştir. Yani tahdit kabul edilmiştir,

Konuşma müddetinin beş dakika olmasını kabul edenler..... Etmiyenler... . Beş dakika olarak kabul edilmiştir.

İkinci bir teklif vardır; Halk eğitimi komisyonunda bulunan arkadaşların burada komisyon raporunun müzakeresi esnasında da görüşmeğe katılmaları arzusu izhar olunuyor. İki itiraz vardır. Birisi, komisyon kararına itiraz şerhini dermeyan eden arkadaşların burada rapor üzerinde konuşmalarıdır ki, esasen usule muvafıktır.

İkinci itiraz ise, Komisyonda ,veya heyeti umumiyede buna dair bir karar alınmamış olduğuna göre, umumiyetle komisyon üyelerinin konuşması hususudur. Bu hususun reylerinizle halledilmesi lâzım geleceğini arzetmiştim.

Komisyonda bulunan arkadaşların müzakereye iştirak etmeleri, rapor üzerinde konuşmaları aleyhinde söz isteyen var mı? *(Anlaşılmadı sesleri)* Komisyon görüşünün yalnız sözcü tarafından ifade edileceğini arzettim. Komisyonda bulunan arkadaşlardan, raporda itiraz kaydı olmıyanların da söz alıp konuşmaları teklif edilmektedir. Bu teklifi kabul edenler, yani Komisyonda vazifeli olarak bulunan arkadaşlardan itiraz şerhi vermiyen arkadaşların burada söz istemesi halinde kendilerine söz verilmesini kabul edenler.... Kabul etmiyenler.... Kabul edilmemiştir efendim. *(Anlaşılmadı sesleri)*

Ahmet Kutsi Tecer — Bir tavzih rica edeceğim. İtiraz kaydı diye buyurduğunuz ihtirazi kayıt mıdır? Bendeniz bu komisyondayım, orada böyle bir şey geçmedi. Yani esas metne tadil mahiyetinde bir teklifte bulunmak demek midir? Yoksa ayrıca tasavvur edilen bir şey geçmediği için bendeniz, tenvir edilmekliğimi rica edeceğim.

Başkan — Efendim, komisyonda rapor kabul edilirken bu rapordaki düşüncelere iştirak etmiyen, iltihak etmiyen ve binaenaleyh, bu hususlaki aykırı mütalâalarını heyeti umumiyeye ulaştırarak düşüncesi olupta bunu belirtmemiş bulunan arkadaşların burada görüşme haklarını muhafaza etmeleridir. Eğer böyle bir kayıt mevcut değilse, yani rapora iştirak etmiş ise, burada rapor müzakere edilirken tekrar söz almaması hususundaki teklifi heyeti umumiye kabul etmemiş bulunmaktadır,

Hakkı İnan — Muhterem Riyaset makamına verilen takrirde imzası bulunan arkadaşlarınızdan biri bendenizim. Biz Halk Eğitimi Komisyonunda, rapora itiraz edenler için, ayrıca bir tesbit yapmadık. Binaenaleyh, böyle itirazı olmıyanlar söz almış ve adlarını yazdırmış olsalar bile kendilerine söz verilmiyeceğini beyan buyurdular. Komisyonda böyle bir prensip kararı alınmadığına ve muhterem heyeti umumiyede böyle bir karar ittihaz etmediğine göre, bendeniz Başkanlık makamının tavzihte bulunmasını istirham etmiştim. Arz ettiğim takririn mahiyeti bu idi. Komisyonda bu hususta verilmiş bir karar olmadığına ve şu ana kadar heyeti umumiyede de bir karar alınmamış olduğuna göre, Halk Eğitimi Komisyonunda çalışan arkadaşların rapor hakkında söz almalarına ve heyeti umumiye huzurunda konuşmalarına imkân verilmesini teklif ediyorum.

Başkan — Bu husus komisyonda mevzubahis edilmemiş ve herhangi bir karar da alınmamış olduğu ileri sürülerek komisyon üyelerinin burada tekrar söz almaları için bir teklif vakidir. Biraz evvel her iki şekilde bu teklifi izah ederek oyunuza arz ettim, kabul buyurulmadı. Fakat son teklif meseleyi daha vuzuha getiriyorsa onu reyinize arz edeyim. Fakat evvela buna nazaran arkadaşların konuşup konuşma-

F 10

maları hususunda bir karar alınmasının ehinde ve aleyhinde görüşecek arkadaş varsa onlara söz vereceğim.

Esat Kural — Efendim, Halk Eğitimi Komisyonunun 206 üyesi vardı ve komisyon içtimalarını bu büyük salonda yaptı. Birçok arkadaşlarımız söz aldıkları halde konuşmamak vaziyetine düştüler. Binaenaleyh, hazırlanan rapor, hakkıyle bütün arkadaşların arzularını ifade eden bir rapor olmamıştır. Bu itibarla gerek raporda fikirlerinin ifadesini tam olarak bulamayan arkadaşlar ve gerekse vaktın darlığı yüzünden fikir ve mütalâalarını arz etmek imkânından mahrum kalan komisyon üyesi arkadaşlara da tahdidli, kısa olmak üzere söz hakkının tanınmasını istirham ederim.

Cemal Tüzün — Sevgili arkadaşlarım, maruzatım usul hakkında olacaktır.

Tali encümenlerde raporlar müzakere edilirken kimler muvafakat ediyor, kimler etmiyor diye imza toplanılmadığı gibi, lehte ve aleyhte bulunanların isimleri de tesbit edilmemiştir. Binaenaleyh, bu durum karşısında bu komisyonda bulunan arkadaşların bir daha konuşmamaları teklifini hatta oya dahi vazetmek usulü müzakere ile kabili telif olamaz. Kaldı ki, aynı komisyonda bulunupta orada tezini savunduğu halde tezini kabul ettiremiyen arkadaşların burada heyeti umumiyede pek ala bu gibi meseleleri, tezleri savunması esasen müzakerenin usulü icabıdır. Bu hususu arz ederim. (*Alkışlar*

Celâl Tarıman — Sayın arkadaşlar, zannederim ki bir anlaşmazlık vardır. Ben sayın Başkanın teklifini şu şekilde anladım; zamanımız kısa olduğundan, bu şekilde münakaşalar devam edecek olursa, işin sonuna varamayız, komisyonda bulunan müzakereye iştirak eden ve şimdi burada okunan rapora (evet) demiş olan arkadaşların tekrar buraya gelipte konuşmaları doğru değildir, raporu methü sena etmelerine lüzum yoktur. Eğer komisyonda rapora (hayır) demiş ise, aleyhinde konuşacak ise burada konuşsunlar, ki kısa zamanda neticeye varalım.

Ben sayın Başkanın izahatından bunu anladım. Bu iti-

barla elbette komisyonlarda buna muhalif olan arkadaşlar tabiî olarak söz haklarını kullanırlar ve konuşurlar.

Başkan — Efendim, teklifin lehinde, aleyhinde ve üzerinde konuşuldu. Onun için müsaade ederseniz oyunuza arz edeyim.

Efendim, komisyonda çalışan arkadaşların isimleri komisyon raporunun sonundaki listede mevcuttur. Şimdi ileri sürülen teklif gereğince komisyonda üye olarak bulunmuş arkadaşların, tanzim edilen raporun lehinde burada konuşmamaları istenmektedir. Bu teklifi reyinize arzediyorum; evvela komisyonda bulunmuş arkadaşların rapor halinde burada söz almalarını kabul edenler lütfen işaret etsinler..... Lehte konuşacak arkadaşların söz almamalarını kabul edenler işaret etsinler..... Komisyonda çalışan arkadaşlar raporun lehinde ayrıca burada görüşemiyeceklerdir efendim. Buyurun Mehmet Emiralioğlu

Mehmet Emiralioğlu — Efendim, bu rapor, komisyonda müzakere edilirken şu maddesini kabul ediyorum, şu maddesini kabul etmiyorum diye bir karara varmadık, zaman müsaade etmedi. Onun için burada itirazi mahiyette söz almış bulunuyorum.

Raporda (Seferberlik) ifadesi vardır. Bu ifade çok şumullü bir mana taşır. Biz halk eğitiminde ihmalkâr bir millet, ihmalkâr bir teşkilât değiliz. Bu hususta Şimalî Avrupa memleketlerinden sonra gelen bir millet olduğumuzu söyliyebiliriz. Tarihimiz de buna müsaittir. Bu itibarla biz kültürel mesaimizi ve meslekî çalışmalarımızı burada hatırlıyarak, seferberliğe gidiyoruz diye memleket efkârı umumiyesine çıkarsak belki yadırganlıkla karşılaşırız.

Sonra, kanun tasarısının gerekçe kısmında hazırlık diye bahsedilen hususlara temas etmek istiyorum. Bu zihniyetle halk eğitimi için kuracağımız teşkilât halkı biraz ürkütecektir. Bilhassa Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü kurulması hakkında gerekçede 1935 yılından sonra halk eğitimi çalışmalarının ehemmiyetsiz hale geldiği ve 1951 yılında bu çalışmaların ehemmiyetli bir surette ele alındığı kaydedilmektedir. Bu ifadeye göre, 1935 yılı ile 1951 yılı arası, halk

eğitimi çalışmaları bakımından ölü bir devre olarak gösterilmektedir. Biraz evvel konuşan arkadaşımız eğitmenler hakkında yanlış bir malûmat verdi. Zaten rapor da vuzuhla hazırlanamadı.

Halk eğitimi çalışmaları bakımından ölü geçmiş olan devrenin şöyle bir hülasasını yaptığımız zaman görürüz ki, 20 000 öğretmen ve 8000 eğitmen bu işde çalışmıştır ve bunların hepsi köylerdedir. Bu itibarla muhterem arkadaşımızın ifade ettiği köylerdeki okuma yazma nisbeti mertebesi mürebbilik mertebesine yükselmiştir. Bu, 30.000 e yakın kişiyi hendesi bir rakamla, ümmiliği giderme yolunda çalıştırdığı bir devredir. Bunu raporda kaydetmek tarihi bir kadirbilirlik olur. 1951 den sonra buhususta alınan tedbirler üzerine tekrar eğilelim. Bugünki teklifler yepyeni teklifler değildir. Tecrübe edilmiş, faydaları görülmüş, fakat bazı tereddüdlerden dolayı terkettiğimiz prensipler olduğunu açıklamak halkımıza itimat verir.

Öğretmen okullarının, oradan yetişecekleri, hayatın insafsız pençesine terkedip bırakan birer müessese olmayıp onları hayatta destekleyen birer müessese olması lâzımdır. Bunu bu gün biz temel eğitim merkezleri fikri etrafında tekrar ediyoruz. Muhakkak ki faydalıdır. Bunun için Unesco Türkiye Milli Komisyonu yardım komitesine teşekkür ediyoruz.

3800 sayılı kanunun birinci maddesinde, köy eğitimcisi içinde küçük sanat erbabı da vardı, bu madde kalkmıştır. Dün komisyonda da arzettim, her birinize takdim edilmiş olan raporda, halk eğitimcisi kimdir diyor, yarın hapisaneden çıkan ve hayatını kazanan bir mahpusa marangozluğu öğreten marangozu da halk eğitimcisi olarak kabul ediyor. Halk eğitimcisi bir mühendis, bir öğretmen değildir diyor. Halk eğitimcisi bunların hepsini yapabilecek bir tek adamda değildir. Bir insan bu kadar çok cepheli olamaz. Binaenaleyh, bütün müvevverleri, bilgisi, mahareti olan herkesi birer halk eğitimcisi olarak kabul edip bu yola sevketmek ve yalnız bir rehber yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Bu, ayrı bir şeydir. Bunu temel eğitim bahsi konuşulurken ayrıca arzedeceğim.

Efendim, raporun bilhassa prensipler kısmı karanlıktır. Bu itibarla gayesi prensiplerile ele alındığı zaman husranla kaydedilecek neticeler verebilir. Komisyonumuzun tesbit ettiği, daha doğrusu yüksek Vekâletin halk eğitimi mevzuunda ileri sürdüğü ideal remizleri şükranla karşılıyoruz. Fakat biz bu gayelerin hangi prensipler dahilinde gerçekleşebilecegi yolunda vazıh prensip maddelerini koyamadık. Bu, irşadi mahiyette lâzımdı. Maalesef bu husus raporumuzda noksandır, Meselâ Ankara öğretmenler derneğinin raporundaki prensipler, gayemizden uzaktır diye münakaşalar oldu. Amma hepsinin atılmaması, bir kısmının bu raporda yer alması lâzımdır.

Bendeniz komisyonda bazı teklifler yaptım, şimdi onları tekrar edeceğim.

Başkan — Vaktiniz dolmuştur, teklifinizi yazılı olarak verebilirsiniz.

Muvaffak Uyanık — Muhterem arkadaşlar, rapordu iki noktayı eksik görüyorum. Bunlardan birisi, vazifelerde, diğeri de vasıtalarda dır.

Vazifelerde eksik gördüğüm nokta, tabiatı koruma kelimesi altında zikredilmek istenmiş ise de, hakikatte bunun yanı başında toprak elüzyonunun yer alması icabederdi. Biz, Türkiye tabiatını koruma cemiyeti olarak, yüksek heyetinize ve komisyona bir tebliğ getirmiş bulunuyoruz. O tebliğde ifade ettiğimiz gibi, toprak elüzyonu memleketimizin umumî refah ve saadeti ile yakından alakalı bir meseledir. Bu itibarla vazifeler bahsinde toprak elüzyonunun konulmasını bilhassa istirham ederim.

İkinci noksan gördüğüm, vasıtalar kısmındadır. Çok ilgilendiğimiz halde bazı vasıtaların girmemiş bulunması cidden büyük eksikliktir. Bundan şunları kasdediyorum: bizim halk eğitimi vasıtalarımızdan karagöz, gibi, orta-oyunu gibi, bilhassa her tarafta çok rağbet gören halk tiyatroları gibi vasıtalar bugün memleketimizin içinde bir halk eğitimi vazifesini kendi kendine ifa etmektedir. Şayet bunlar iyi organize edilecek olursa, halkın boş zamanını değerlendirmek ve daha geniş mikyasta istifade etmek imkânı hasıl olacaktır. Bu iti-

barla bu vasıtaların muhakkak Halk Eğitimi Komisyonu tarafından tebarüz ettirilmesi ve teşkilâtın sinesine çekilmesi lâzımdır.

Enver Behnan Şapolyo — Sayın arkadaşlar, raporun evvela başlığına muterizim. Bir (Halk eğitimi) kelimesi vardır. Bu kelime mana itibariyle nedir? Evvela kelimede anlaşalım. Sonra da onun eğitimini yapalım Halk, lugatlarda, sosyolojide (umum) manasına geliyor. Fakat diğer bazı eserlerde (Halk folklörü, halk etnoğrafyası) diye bir takım bilgiler vardır.

Şimdi bu rapora göre biz Maarif Vekâleti karşısına ikinci bir Maarif Vekâleti çıkarıyoruz. Bu halk eğitim sahası nedir?

Aziz arkadaşlar, halk eğitimini kuran bütün milletlerde münevverler ve okuma çağında olanlar bu eğitimden hariç tutulmuşlardır. Bunun dışında kalan kalabalığa eğitim yapılmaktadır. Bunlar da bir takım meslek adamlarıdır. İşçiler, toprakta çalışan çiftçiler ve küçük sanat erbabı. Benim bu halk eğitiminden anladığım şehirlerde, fabrikalarda çalışan işçilerimizi yetiştirmek, 18 milyonu bulan köylülerimizi yetiştirmek ve bir de şehirlerimizdeki küçük sanat erbabını yetiştirmektir. Bu kurum ne fakir fukaraperver cemiyetidir, ne de sade okuma, yazma öğreten bir teşekküldür Onun için bu hususun raporda tavzih edilmesini rica ediyorum.

Daha evvel komisyonda konuştuk. Bütün dünyada halk eğitimi, iktisadi hayatın ruhlarından doğmuş bir ihtiyaçtır. Muasır milletlerin, iktisadi hayata dayanan milletlerin bir novmanı vardır, dev gibi yürüyor. Bu yürüme karşısında insan gücünü nasıl artıralım ve ona nasıl yenilikler verelim, bir moral verelim? Dünya da bu üç konu üzerinde çalışıyor. Gaye, ileri adam yetiştirmektir.

Aziz arkadaşlar, kağnı varken araba çıktı. Arabadakiler kağnıya, ne iptidai bir vasıta imiş diye baktılar. Otomobil çıktıktan sonra bunlar da arabadakilere aynı gözle baktılar. Şimdi tepkili uçak çıktı. Otomobildekiler hayranlıkla ona bakıyorlar. Binaenaleyh, bu dev adımlariyle giden hareketli dünyaya adam yetiştirmek lâzımdır. Bunu kim yapacak? Biz millî eğitimciler normal çocukları yetiştiriyoruz. Bunun dı-

şında kalan çalışkan delikanlıları yetiştirmek için kuvvet lâzımdır. Bunları kim yetiştirecektir? Bu büyük dev sanayiin üzerimizde tesirleri vardır. Bunların moralini kim temin edecektir? Bu çalışma içinde yeni dünyada kültür hareketleri oluyor, bunlara kim haberci olacaktır?

İşte aziz arkadaşlar, raporda eksik olan bu üç konudur. Birincisi, bir defa bu münevverler ve okul çağındakiler çıktıktan sonra kalan meslek erbabıdır. Bunlar da kol ile çalışan işçiler, toprakta çalışan çiftçiler ve bütün sanat erbabıdır. Biz onlara el uzatacağız. Bunun için de bu üç konuya raporda yer verilmelidir. Arzettiğim gibi birinci olarak kültür vermek, ikinci olarak beden terbiyesiyle vücutları sağlamlaştırmak ve kuvvetlendirmek için bir idman bir beden terbiyesi seferberliği lâzımdır. Kültür aynı şekilde, moral aynı şekilde. Bu insanları pisiko sosyal bakımından yetiştirmek, filmlerle vesair neşriyatla yetiştirmek lâzımdır. Onun için Vekâlete bağlı bir hüviyet olmaktan ziyade bir enstitü olmasını arzu ediyorum ve bu enstitünün üç yıl içinde ekiplerini çıkarmasını ve eğitimini yapmasını ve rapora bu şekilde girmesini rica ediyorum.

Hakkı İnan — Efendim, Halk Eğitimi Komisyonu raporunun birinci bölümünde, tavsiyeler meyanında ordu ile iş birliği yapılması ve yine kanunla ilgili olan kısmında da tadat yapmadan ümmilikle mücadele mevzuunda Millî Müdafaa ile iş birliği yapılması derpiş edilmektedir. Ümmilik mevzuunda daha fazla teferrüata girmeyi lüzumsuz buluyorum. Ancak ordu ile iş birliği meselesi çok daha teferrüatlı ve hatta kanunda hususi maddeler halinde yer alması lazımdır. Binaenaleyh, ümmilikle mücadele hususunun maddeler halinde yer almasını teklif ediyorum.

Ayrıca ikinci maddenin komisyon raporunda yer alan kısmına, halk eğitimi mevzuunda, Maarif Vekâleti bünyesi içinde çok değerli hizmetleri bulunan ve bunu Şûra mevzuu yapacak kadar ehemmiyetle ele alan kıymetli mümessiller aramızda bulunuyor, Halk Eğitimi Müdürü bulunan arkadaşlarımız da içimizde bulunuyorlar, taşra teşkilatındaki hizmetler ve diğer hizmetler bakımından mesaileri degerlendire-

cek ve emsaller teşkil edecek şekilde kanuna bazı esasların vazını lüzumlu görüyorum.

Kanunun birinci maddesi olarak komisyon raporunda teklifler zikredilirken, çeşitli devlet ve özel idare ve belediye bütçeleri hiç bir nisbet zikredilmeden ancak bir temenni mahiyetinde ifade edilmiştir. Yüksek malumlarıdır ki, kanun maddesi olarak teklif edilen buhususun bir temenni şeklinde tecelli etmemesi icabeder. Kesirlerin hangi bütceden ve hangi nisbette mevzubahis olacağının da açıkça belirtilmesi daha isabetli olur kanaatındayım.

10 ncu maddede merkez teşkilatı için Komisyon kanuna derç edilecek kadroları saymış, fakat taşra teşkilatı hakkında sarih bir fikir yoktur.

Bir de ikinci maddede prensip itibarile merkeziyetçilikten uzak bir sisteme gidilirken 10 ncu madde ile merkez teşkilatının kurulması ve taşra teşkilatından hiç bir veçhile bahsedilmemesi, zikredilmemesi bir tezat yaratmaktadır. Maruzatım bundan ibarettir

Necati Öner — Sayın şura üyeleri, yirmi iki yıldanberi köylerde dolaşıyorum, köy ile meşğulüm ve daima halk eğitimi üzerinde çalışıtım, diyebilirim. Çalışmalarımızda başardığımız noktalar oldu, başaramadığımız noktalar oldu. Başarılarımızı en çok kolaylaştıran idarecilerdir. Aynı zamanda başaramadığımz işler varsa bunun da sebebi yine idarecilerdir. Onun için müsaadenizle bendeniz kaymakamlardan, nahiye müdürlerinden bahsetmek istiyorum.

Halk eğitimini düşünürken kaymakamlara ve nahiye müdürlerine çok ehemmiyet verilmelidir. Çünki kaymakamlar, memleket mizin her bölgesine dağılmış olan yüzlerce kazanın en yetkili ve muteber insanlarıdır. Halk en fazla muteber ve yetkili insanların sözünü dinler ve yapar. Binaenaleyh, halk eğitimi bakımından kazalarda çeşitli vekâlet ve teşekküller arasındaki iş birliğini en iyi kaymakamlar sağlayabilir. Onların yetki imkanları da çoktur. Bu itbarla kaymakamlar ve nahiye müdürleri birer halk eğitimi rehberi olarak yetiştirilmelidir. Bu da her yıl vilayetlerde halk eğitimi semineri yapılarak sağlanabilir. Bu seminerlere daha kimlerin, katılmasının gerekli olduğu ayrıca tesbit edilebilir.

Rehber, bir kaymakam olursa kazasındaki her işi kolaylıkla yaptırır. Halk da bu işe alıştırılmış olur. Kazalarımızda bu gibi örnek kaymakamlar mevcut olduğunu iftiharla belirtmeyi bir vazife bilirim. Bu birinci nokta.

İkinci nokta raporda ehemmiyetle ele alınan cehaletle mücadele mevzuudur. Bu mevzuu tekrar etmeği lüzumlu görmüyorum. Bu arada okuma yazmanın belli başlı bir iş olmadığı, halk eğitiminde pek ehemmiyeti bulunmadığı gibi düşünceler ve konuşmalar geçti. Halbuki okuma, yazma ilk şarttır. Bu gün aramızda münevver olarak bulunan herkes okuma ve yazma bilir. Münevver olmanın ilk şartı okumak ve yazmaktır. Binaenaleyh halk eğitiminde de ilk ucuz vasıta okuma yazmadır. Ancak bu, sadece okuma yazma öğrenmek demek değildir. Temel eğitimi belki de okuma yazma ile beraber yürütmek demektir. Bilhassa bu hususun ehemmiyetle ele alınması, yaygın şekilde yürütülmesi ve güdümlü olarak takip edilmesi ve bir an evvel tahakkuk ettirilmesi bu memleket için şarttır. Artık parmak basarak imza atan vatandaşların aramızda bulunmasına bir münevver olarak tahammülümüz yoktur. Benim dilegim ve temennim bunlardan ibarettir. Hepinizi saygı ile selamlarım (*Alkışlar*)

Mehmet Emiralioğlu — Altıncı Maarif Şûrasının muhterem üyelerini hürmetle selamlarım.

Bugünün realitesine ve günün ihtiyaçlarına uyularak Halk Eğitimi Umum Müdürlüğünün kurulması hususundaki Maarif Vekâletinin isabetli kararı haklı olarak bütün memlekette büyük bir memnuniyet uyandırmıştır. Her yeni kuruluş gibi kuruluşun da ilk anda ufak tefek bâzı noksan ve aksaklıkları zuhur edebilir. Fakat meydana çıkacak bu noksanlıkların zamanla telafi edileceğine şahsen kani bulunmaktayım.

Muhterem arkadaşlar, ben halk eğitimi mevzuunda yalnız tek bir noktaya temas edeceğim.

Hepinizin malumu olduğu üzere bugün memleketimizde mevcut kırk bine yakın köyün ancak 17-18 bininde ilkokul mevcuttur. Geri kalan köylerimiz okuldan mahrum-

dur. Okulsuz köylerimizin en kısa zamanda okula kavuşturulması hepimizin en büyük arzusudur. Fakat bu arzunun tahakkukunun zaman ve maddeye bağlı olduğunu hepiniz takdir edersiniz. Bir de bizim gibi fikren her yönden kalkınma mecburiyetinde olan ve hızla kalkınmakta bulunan bir memlekette bazı davaları mümkün mertebe parasız olarak halletmek mecburiyeti vardır. Bu davanın mümkün mertebe ve kısmen parasız olarak halli için hatıra gelen pratik yollardan birisi şudur; bu temenniyi Gaziantep Maarif Danışma kurulunun bir temennisi olarak yüksek heyetinize arz ediyorum.

a) Askere alınan vatandaşlardan okuyup yazma bilmeyenler er eğitim merkezlerinde bir kaç aylık okuma ve yazma kurslarına tabi tutulmalıdır. Bu iş için orduda bulunan yedeksubay öğretmenlerden faydalanılmalıdır. Eğer açılacak bu kurslar eğitimi aksatacak olursa askerlik müddetine tesir etmemek şartiyle eğitim müddetini uzatmak cihetine gidilmelidir. Bu şekilde hareket edildiği takdirde okuyup yazma öğrenen bir erin daha kolay yetişmesi mümkün olacaktır.

b) kursun hitamında, Maarif Müdürü veya Maarif Memurunun da katılacağı bir imtihan Komisyonu kurs görenleri imtihana tabi tutmalıdır. Hatta, ilkokul seviyesinde bir bilgiye sahip olanlara da, ilkokul diploması verilmelidir.

c) Açılan bu kurslarda okuyup yazma öğrenenlerle ilk ve orta okul diplomasına sahip olanların askerlik hizmetlerinden muayyen bir nisbet dahilinde azaltılması şayanı tavsiyedir. Bu müddet iki ayla altı ay arasında olabilir. Bu şekilde hareket edildiği taktirde nüfusunun yüzde yetmişi köylü olan ve okuyup yazma bilmeyenler arasında okuma ve yazmaya karşı büyük bir ilginin uyanacağını ve hatta bir çok vatandaşların askerliğe çağrılmadan evvel okuma ve yazmayı öğrenmeğe çalışacaklarını tahmin ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, gönül arzu ederdi ki bu dava yalnız Maarif Vekâletinin bir davası olarak kalmamalı, mevcut bütün Vekâletlerin, hatta okuma yazma bilen bilumum vatandaşların davası olmalıdır. Okuma yazma öğretme seferberliğinin en kısa zamanda yurdumuzun her köşesinde ilân

edilmesi artık bir zarurettir. Hepinizi hürmetle selamlar altıncı Maarif Şûrasının memleketimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim. (*Alkışlar*)

Başkan — Ziya Somar.

Ziya Somar — Efendim, arkadaşlarımızın Komisyon olarak yaptıkları mesaiyi şükranla karşılamamağa imkân yoktur. Fakat şunu söylemek mecburiyetindeyim ki bir sürpirizle karşılaştık. Çünki arkadaşlarımızın bize bir rapor hazırlamalarını rica ederken bilhassa ihtiyaç ve zaruretleri ihtiva eden bir çok raporlar, tenkitler ve takrirler vardı. Bunları da esaslı surette ana hatlarını tesbit edecek ve bize her türlü edebi apolojik ve retorik vasıflardan uzak, ağır başlı ve derli toplu bir rapor getirecekti. Bunu bir nakise olarak göstermeğe kendimi mecbur addediyorum. Meselenin ciddiyeti; neticelerin ağırlığı bunun esbabı mucibesini edebî mahiyette bir tahassus meselesi olarak hafif bir heyecan mevzuu yapmak istikbal için bir ümit teşkil ediyor. Komisyon raporunun tekrar ele alınması ve üzerinde rötuş yaparak esas hatlar üzerinde rişit, sağlam prensiplerde kendisini kabul ettirecek bir mefhum açıklığıyle kabul edilmesi lâzımdır. Nitekim raporda daha evvelki Komisyon konuşmalarında yaptığımız birtakım noktai nazarlardan uzaklaşılmış olduğunu görüyoruz. Bir arkadaşımız bunu vuzuhla söyledi. Bendeniz onu tekrar edeceğim. Esbabı mucibe olarak ileri sürülen fikirlerle uyuşmaz şekilde bir garip haleti ruhiye var. Nitekim iki fasıl halinde olan bütçe bir fasla irca edilmiş ve bu fasıl merkezi teşkilâta bağlanmıştır, Halbuki biz merkezî teşkilâtın ufak bir nüve teşkil etmesini, gövdenin daha büyük kalmasını istemiş ve memlekete dağılmış bir teşekkülün memlekete dalbudak salmış olarak daha besleyici bir kuvvet kaynağı halinde dört tarafa yayılmasını istemiştik. Hattâ bu teşkilâtın bilhassa şarka yayılmasını, şark üniversitesine sıkı sıkıya bağlı olmasını istemiştik. Görülmüştür ki bu teşkilât ortadan kaldırılıyor ve merkeze bağlı bir teşkilât olarak bir umum müdürlük mevzuubahis oluyor. Bunun neden böyle olduğundan ve hangi sebeplerden ileri gelmiş bulunduğundan bahsedilmemektedir.

Diğer bir nokta da yayım mevzuudur. Yayım mevzuunda ileride vukuu muhtemel mahzurların da hesaba katılması lâzımdır. Halk Eğitimi mevzuunda hudutsuz emekler sarfettiğimiz hepimizce bilinmektedir. Halkevlerinin durumu da malumunuzdur. Bunlara sarfettiğimiz emeklerin mahsulünü hazin olarak görmüş bulunuyoruz. Teşkilâtı merkez teşkilâtına bağlamak, serbest halk eğitimi teşkilâtını cansız bir hale getirmek demek olacağını göz önünde bulundurmak mecburiyetindeyiz. Bunları himaye mi etmek istiyoruz? Himayeye lüzum yok. Evvela memleket ölçüsündeki neşriyatı kendi neşriyatı gibi benimsemeli, bunun kifayetsizliği karşısında bu cihetî göz önünde tutarak kendisi yardımcı bir yayım hareketine geçmelidir.

Son bir nokta üzerinde duracağım; gerek daha evvelki rapor ve anketlerde bizlere sunulan rehberlerde gerekse komisyonda çalışan arkadaşların bize lûtfettikleri komisyon raporunda yine bir noktanın ihmal edilmiş olduğunu görüyorum. Şimdiye kadar halk eğitimi sahasında yapılmış olan çalışmaları engelleyen, onun ayağını bağlıyan onlara güçlükler çıkarmış olan ve hattâ çok kere bunları imkânsızlıklarla bir nevi iktidarsızlığa düşüren sebepleri de gözönüne alarak bunlara mukabil tedbirler almak lâzımdır. Bunlar içtimaî engellerdir, şu veya budur. Bendenizce sadece gaye üzerinde durmak ve fakat mani sebepler üzerinde durmamak bir pembe hayale kapılmış olmak gibi bir düşünce tevlit eder, (*Alkışlar*)

Başkan — Mustafa Cura. (*Yok sesleri*) Ahmet Kutsi Tecer.

Ahmet Kutsi Tecer — Muhterem başkan, muhterem arkadaşlar, söyliyeceğim usul ile alakalı gayet kısa birkaç cümledir. Fakat bir zaruretin ifadesidir.

Bu mevzu üzerinde günlerce çalışıldı, nihayet dün öğleden sonra burada Komisyon Heyeti umumiyesi evvelce tayin ettiği üç grupa ayrılmış olan her bir mevzu için toplayıcı ve yazıcı komitelerin hazırladıkları raporları da birer birer gözden geçirdi. Bunlar üzerinde uzun uzun çalıştı, işledi, tashihlir ve ikmaller yaptı. Fakat zaman çok dardı, bütün bunlar kemaliyle işlenemedi, birçok şeyler raporlara inkâs

etmedi. Huzurunuza getirilmiş olan raporlar burada münakaşa mevzuu olduğu şekilde kaldı. Halbuki burada bunca yapılmış olan mesainin boşa gitmemesi için hangi şartlar içinde bunun görüşülmüş olduğunu iki kelime ile hatırlatayım.

Dün komitenin hazırladığı raporlar tasnif edildiği zaman prensibe taallûk eden bâzı meseleler üzerinde duruldu ve bu hususta bir temayül belirdi. Bu temayül ile ilgili olarak yapılmış olan bütün tekliflerin heyeti umumiyesinin aynen intikali ve dolayısiyle Maarif Vekâletine taallûk etmesi şartiyle kabul ve tasvibe mazhar oldu. Tele alınmak, veya istenografı ile tesbit edilmek gibi teknik imkânlar bulunsaydı bu sözlerimin müeyyidesi onlar olacaktı. Fakat öyle olmadığı için tek bir çare kalıyor. Sayın Başkanlıktan ve heyeti umumiyenizden şu tarzda bir tasvip kararı rica ediyorum.

Dün öğleden sonra bizim komisyonu idare etmiş olan sayın Komisyon Başkanı buraya lûtfen teşrif etsinler ve bu kayıt ve şart altında raporların kabul edilmiş ve bu suretle intikal ettirilmiş olduğunu tavzıh etsinler. Bu da bizim için, hepimiz için mesaimizin boşa gitmiyeceği hakkında bir teminat olacaktır ve herhalde güç bir şey değildir.

Maruzatım bundan ibarettir.

Başkan — Komisyon söz istediği takdirde tabiatiyle verilecektir. Sözcü arkadaş şüphesiz görüşmeler sonunda cevaplarını verecektir. Kemal Üstün.

Kemal Üstün — Halk Eğitim Komisyonunda geçen bâzı konuşmalar veyahut fikirler Halk Eğitim Komisyonunun raporuna intikal etmemiştir. Bunlardan birisi radyo istasyonunun kurulması meselesidir. Halk eğitimi gibi geniş bir teşkilât faaliyete geçerken her şeyden evvel bir eğitim radyo istasyonunun kurulması mevzuubahis idi ve böyle bir teklif yapılmıştır. Bu radyo istasyonu üniversitelerimizden birine verildiği takdirde hem üniversitenin, garp üniversitelerinde görülen şekilde ihtiyacı karşılanmış olur; hemde halk eğitimiyayımlarının gayet müessir bir vasıtası olur. Binaenaleyh bu hususun düşünülmesi ve bunun üzerinde işlenilmesi lâzımdır.

İkincisi; bilhassa bu teşkilât Maarif Vekâletimize bağlı bir umum müdürlük veya bir teşkilâtlandırma dairesi veya buna bağlı bir Başkanlık şeklinde mütalâa edilmektedir. Halbuki Maarif Vekâletimizin bu kanun çıksa da çıkmasa da bir halk eğitimi vazifesi vardır. Meselâ; okulların devamlı surette açılması, ayrıca okuma yazma bilmeyenler için Millet Mektepleri teşkilât ve talimatnamesine göre okuma yazma kursları açılması gibi.. Bu teşkilâtın Maarif Vekâleti uhdesinde bir vazife olarak kalması Vekâletin çok büyük bir işi üzerine alması demektir. Diğer Vekâletlerle koordinasyon işi nasıl yapılacaktır? bu raporda gösterilmemiştir. Bütün memleketi alakadar eden bir teşkilâtı yalnız Maarif Vekâleti bünyesi içinde mütalâa etmek ve yalnız Maarif Vekâletini vazifelendirmek doğru değildir. Teklif edilen husus Başvekâlete bağlı daha Şumullü bir umum müdürlük olarak düşünülmüş müdür? Bu hususta bâzı üyeler Şûranın buna selahiyeti yoktur dediler. Böyle bir selahiyet yoksa bu ilim ışığı altında üniversitelerimize bağlı bir enstitüye bunu vermeliyiz. Binaenaleyh Maarif Vekâletinin devam etmekte olan faaliyetine böyle geniş bir halk eğitimi teşkilâtının verilmesi ilk yıllarda heyecanla karşılanacak. ondan sonra şimdi devam ettiği şekilde belki daha da küçülecektir. Onun için diğer Vekâletlerle bir koordinasyon sağlayabilmek için Başvekâlete bağlı bir teşkilât tarafından veya üniversiteye bağlı bir enstitü tarafından bu işin görülmesini ve eğitim radyo istasyonunun bu teşkilâtın emrine verilmesini teklif ediyorum.

Başkan — Cemil Başgöze.

Cemil Başgöze — Sayın Şûra azaları, bilindiği veçhile bütün memleketfertlerini ilgilendiren itiyat ve görenekleri değiştirecek olan bu mevzuun realize edilmesi, sabırlı, sebatlı ve çeşitli mesaiye ihtiyaç gösteren bir iştir. Aktüel ve müstakbel şartlara göre işe verilecek cephe ve girişilecek teşebbüs hareketlerinin takip edeceği seyri sıralı ve kademeli olarak tayin ve tahmin etmek lâzımdır. Mevzuumuz, memleketin kalkınmasında âmil olacak yeni bir ananenin tesisi demektir. Hareket mebdeinin isabetli intihabı, bu çetin problemin hallini mümkün kılabilecektir.

Belki de yüzde seksenini gereği gibi kıymetlendiremediğimiz iş gücümüzün, tam manasiyle istifade edemediğimiz ve hatta el sürmemiş olduğumuz varlık menbalarımızın, istihsal fonksiyonlarımızda layık olduğu mevkileri alamamasında en mühim sebep bütünlüğümüz itibariyle lüzümlu bilgilere sahip olmamamız keyfiyetidir.

Mevzuumuzun ruh ve gayesi :

Naçiz kanaatıma göre şumullü ve muhtelif faktörlere bağlı ve çeşitli cebheleri haiz konumuzun tahlil ve teşrihi sonunda hulâsa olarak şu neticeye varabiliriz:

Mevzuumuzun gayesi, memleketimizin bilgi edinme fırsatını bulamamış büyük çoğunluğunu, süratla ilerlemekte olan devrimizin icabettirdiği üstün hayat ve medenî yaşamanın ilk temel bilgilerine sahip kılarak rejiyonal varlık ve kaynaklarımızdan istifade imkânlarını elde etme çarelerini ve halkmızın her sahada mukadderat birliği ile bir birine taassuptan âri olarak dinlerine, sıhhatlarına maddî ve manevî temiz ahlâk mefhumuna bağlılıklarının kuvvetlenmesini ve bekasını ve bu suretle de müdafaa gücümüzü artırmayı temin hususunda en kestirme ve salim yolu bulmaktır.

Sayın Maarif Şürasından beklenilen netice; muhtelif fikirlerin teatisinden sonra gayeye eriştirici prensiplerin vaz'ı hususundaki temenni ve tavsiyelerden ibaret olacaktır.

Mevzuumuzla ilgili bulunanların büyük çoğunluğunu köylü halkımız teşkil ettiğine göre işi bu zaviyeden mütalâa etmekte isabet görülmektedir. Konunun müstesna ehemmiyetine ve tatbikatta muhtelif vekâletlere bağlı teşekküllerin de mesai ve mükellefiyetlerine ihtiyaç göstermesine binaen tetkik edilen kanun tasarısına müstakil bir hüviyet verilmesi ve ilk maddenin,. kanunun ruh ve maksadını sarıh bir şekilde ifade etmesi iktiza eder. Meselâ bu madde:

«Bu kanun, fikrî ve bedenî çalışma gücüne sahip olupta hiç tahsil görmemiş ve ilk tahsilini bitirmemiş kimselerin, lüzumlu muhtelif alanlarda ilk temel bilgisi edinmelerini hedef tutmaktadır» şeklinde olabilir. Kanun esas hükümleri ihtiva etmeli ve icabeden hususlarda gerekli yetkiyi vermelidir. Teferruata ait hükümler ise bir kaç nizamnamede yer almalıdır.

Teşkilât:

Mevzuun tahakkuku, resmi ve hususi muhtelif teşekküllere vazife kabulünü veya mükellefiyet tahmilini istilzam ettiğinden, işin tesis ve tedviri, Başvekâlete bağlı ve geniş salâhiyetli bir konseye tevdi olunmalıdır. Azaları; alâkalı vekâletlerden ve umum müdürlüklerden birer mümessil ile Maarif Vekâletinden yeteri kadar mümessilden ibaret bulunmalı ve bu konseyin tabiî reisi Maarif Vekili olmalıdır. Konsey azaları, icabettiği zamanlarda umumî toplantı yapabilmeli, sair zamanlarda da bir kısım azanın devamlı şekilde bulunması temin olunmalıdır. Konseye, icabeden teşkilât kurularak bağlanmalıdır.

Kanun tasarısındaki teferruata ait hükümler, nizamnamelere intikal ettirilmeli ve esas prensiplere ait hükümler tam ve kesin olarak vazolunmalıdır.

Kanun tasarısında masraf tahminleri pek noksan alınmıştır. Gayenin tahakkuku için geniş mikyasta elemanlara, muhtelif tesislere ve fazla miktarda çeşitli vasıta ve malzemeye ihtiyaç hissedilecektir.

Bilfarz, köylülere, bulundukları bölgelerin hususiyetine göre verilecek zirai bilginin, en verimli şekli, göz yoliyle olabilir. Bu hale nazaran yetiştirilecek pratik ziraatçı personelden belki de her köye bir kişinin gönderilmesi ve ona lüzumlu bir miktar arazinin tahsisi ile verilecek talimat gereğince, o köyde yetiştirilmesi icabeden şeyleri bilfiil tahakkuk ettirmesi lâzımgelecektir. Halkımız, bunu gözü ile görerek faydasını anlıyacak ve ziraatçı personeli hiç değilse taklit edecektir. Bu suretle bâtıl zihniyet bertaraf edilmiş olacak ve zamanla çok verimli bir çalışma ananesi doğacaktır.

Başkan — Vaktiniz dolmuştur. Söz Ali Oğuzundur. Buyurunuz.

Ali Oğuz — Sayın Şûra üyesi arkadaşlarımı hürmetle selâmlamakla sözlerime başlamak istiyorum ve peşinen şunu söyliyeyim ki sizleri fazla yormıyacağım.

Arkadaşlar halk eğitiminin ağırlığından, yapılamıyacak kadar güç bir iş olduğundan bahsettikleri için çok büyük

bir heyecan duydum ve sözü bunun için aldım. Bendeniz de hepiniz gibi köylerde çalışan bir arkadaşınızım. Yıllarca halk dershanelerinde ve halkevlerinde çalışmış, vatandaşların eğitimi ile meşgul olmuş bir insanım.

İstanbul'da bir seyyar kütüphane tesis edildi. Bu vesile ile bir iki ay köylerde dolaşmak ve kitap toplamak ve diğer köylere ulaştırmakla meşgul oldum Arkadaşlarıma şunu arzetmek isterim; Maarif Vekâletinin esas vazifeleri arasında bulunan halk eğitimini çok iyi bir yola koymalı ve hiç vakit kaybetmeksizin derhal ise başlamalıyız.

İkinci nokta şudur; günlerce çalışılarak ve emek verilerek bir rapor huzurunuza geliyor, fakat bu rapor çok tenkit edildi. Sanki içinde hiç iyi bir şey yokmuş gibi yükleniyorlar. Bu komisyonda ve diğer Komisyonlarda çalışan arkadaşlarımı biliyorum ve birçok arkadaşlar şahit oldular ki çok esaslı noktalara temas edildi. Birbirinden çok güzel ve çok esaslı noktalara temas ederek birbirinden çok güzel fikirler aldılar. Netice olarak da huzurunuzda okunan raporlar hulasaten tanzim olundu. Mademki bu bir başlangıçtır, şu halde bundan sonraki çalışmalarımız, yani tatbikatta alacağımız neticeleri de bugünkü esaslara bağlamak suretiyle kısa zamanda daha iyi neticeler almak için daha iyi teşkilât ve daha iyi programlar koymamız mümkündür.

Bu itibarla evvela Komisyonun heyeti umumiyesine, sonra çok yorularak bize bu raporu hemen hemen çok az eksiklerle getirmiş olan arkadaşlara teşekkür ediyorum. Ancak ben de şunu arz edeceğim; Teknik Öğretim Komisyonundaki arkadaşların çalıştıkları odaya hiç olmazsa iki üç üyesini yollıyarak köy demirciliği ve marangozluğu için konuştukları esaslara biraz yer vermiş olsalardı daha iyi neticeler alırlardı. Ama Kız Teknik Öğretim Komisyonundaki arkadaşlarımın hazırladıkları raporlarda bu kısımlar sayın üyelerin tasvibine mazhar olacak şekilde ve iyi bir surette huzurunuza getirilmektedir. Binaenaleyh bu gayretleri ve heyecanları ilerideki büyük muvaffakiyetlerimiz için bir başlangıç sayıyorum.

Başkan — Hüsamettin Akyüz.

Hüsamettin Akyüz — Şûranın muhterem üyeleri; kıymetli bir raporla karşı karşıya bulunmaktayız. Fakat Maarif Vekâletinin çeşitli faaliyet sahasında ve kademelerinde ışık tutan hedef ve prensiplerimiz vardır. Programın prensipleri bunun dışında olmamakla beraber tatbikatta bazı güçlüklere uğramamak için bu hedef ve prensiplerin ışığı altında gözden geçirilmesi ve konuşulması lâzımdır.

İkinci bir mesele, halkın ve köy hayatının temelini teşkil eden aile hayatımız bakirdir, yeni zihniyetle işlenmeye muhtaçtır. Bu sahada yetişmiş genç elemanlarımız mevcuttur. Kız Enstitülerinden mezun olanların bazıları kendi maharetleri sayesinde hayatlarını kazanırlar, bazıları boşta kalırlar. O halde bunları ev idaresi ve çocuk bakımı gibi teknik bilgileri öğretmek üzere köylere seferber etmeliyiz. Bu suretle ailenin fertleri istihsal hayatına daha yakından katılacaklar ve istihsal gücümüzü artıracaklardır.

Üçüncü bir mesele: halk eğitiminin tahakkuku; tahakkuku zamanının isabetli olarak seçilmesine, teşkilât, program ve metot bakımından görüş birliğine, eleman yetiştirilmesine, bunlara muvazi olarak devamlı şekilde gelir sağlanmasına bağlıdır. Vekâletimizce yapılan tahsisler hiçbir zaman az değildir. Ziraat Bankasından bir fon sağlamak şayanı arzudur. Fakat hatırıma şu geliyor: Fert ve aile olarak kendi gelirimize göre ihtiyaçlarımızı hudutlandırıyorsak hiç olmazsa teşkilât bakımından mahallî olacak bu teşekküller de gelir kaynaklarını kendileri sağlasınlar. O zaman imkânlarla faaliyetler arasında bir muvazene kurmak kabil olacaktır. Bundan başka bu kabul edilen şekilde hamleler yapılacaktır ki biz hamleci bir milletiz. Bazen tahsisat ve ödenekler az olacak, bazen çok olacaktır. Binaenaleyh asırlık müesseseler halinde halk ihtiyacına yer yer cevap veren vakıfların ele alınması, arazinin değerlendirilmesi, köyün fidanlık ve buna benzer sahalarından gelirler sağlanması ve bu teşekküller kurulurken bunların gözönünde tutulması lâzımdır. Bu yönden hareket edildiği takdirde demokratik bir zihniyetin ışığı altında harekete geçen bu kuruluşlar aynı zamanda fedakârlıkla işe iştirâk edecekleri için iş sahasında demokratik iş birliğini ifa da etmiş olacaklardır.

Maruzatım bundan ibarettir.

Başkan — Turhan Oğuzkan.

Turhan Oğuzkan — Bendeniz Halk Eğitimi Komisyonunda çalıştım. Komisyon raporu burada okunduğu zaman çok mühim bir sürpriz teşkil eden bir nokta ile karşılaştım. Ben bu tezi izah ettiğim zaman bu raporu tanzim eden arkadaşlarım da benimle aynı noktada hem fikir idiler. Bu nokta halk eğitimi gayretleri içinde çok mühim bir meseledir ve teşkilât tasarısı ile ilgilidir. Biz teşkilât tasarısını ele aldığımız zaman, bilhassa ikinci madde üzerinde durduk. İkinci madde kurulması düşünülen Umum Müdürlüğün veya teşkilâtın isminin önemli olmadığına karar vermiştik. Fonksiyonları bizim için gayet önemlidir. İki şık karşısında kaldık. Acaba bu teşkilat hem idarî bir şekilde işbirliği ve araştırma yapan bir teşkilât mı olsun, idarî fonksiyonlar şimdiye kadar olduğu gibi Sıhhiye Vekâleti ve diğer Vekâletler ve bilhassa Maarif Vekâletinin muhtelif Umum Müdürlükleri tarafından yürütülsün ve bu teşkilât sadece ve sadece işbirliği sağlamaya çalışan ve aynı zamanda etüd ve araştırma yapan bir teşkilât mı olsun? Komisyon açıkca reyini izhar etmiştir; demiştir ki, bu teşkilât idarî fonksiyon üzerinde olmasın. Sadece ve sadece etüd yapma, araştırma ve işbirliği yapan bir teşkilat olsun. Bu hususta rey alınmıştır. Halbuki bu raporlar geldi, dağıtıldı. Bu noktayı açık bir şekilde belirtmek imkânı hasıl oluyordu. Bu raporun birinci kısmında gayeler, vasıtalar ve metodlar kısmında, ki bu kısım komisyonda oya vazedildiği zaman bir teklif yapıldı ve bu teklifte Birinci kısım, teşkilât kısmı hariç olmak üzere oya konulsun deniliyordu. komisyonda da bu böylece kabul edildi. Çünkü teşkilatı düşündüğümüz zaman bazı başka noktai nazarlar olacağını biliyorduk. Binaenaleyh bu birinci kısım komisyonca kabul edilmiş kısımdır. Çünkü 7 inci sahifede şu vardır: (Halk eğitimi çalışmaları için gerekli teşkilât şu fonksiyonlar bakımından düşünülmek icab eder) denildikten sonra 1) idare, denilmektedir. Biz bunu komisyonca reddettik. Binaenaleyh bunun komisyon teklifi olarak buraya getirilmesi kanaatımızca bir yanlışlık eseridir.

Bu noktada muhterem tahrir heyeti ve muhterekm komisyon arkadaşlarım, benimle beraber bu noktayı teyit edeceklerdir, zannederim. Çünkü komisyonca çok yorucu bir çalışma yaptık, Bilhassa tahrir heyetimiz çok yoruldular. Bunun için böyle yanlışlıklar yapılması mümkündür. Yalnız bendeniz bu yanlışlığı ortaya koymağı vicdani bir vazife saydığım için bunu arz ediyorum. Teşkilât yapacağı işlerde işbirliği yapar ve her hususta bilgili hareket ederse örnek bir iş yapmış olur. Böyle hareket etmiyecek olursa içinden çıkılamaz, bir duruma düşer. Bunun için birlik yapmak mecburiyetindedir. Çünkü birçok organlar halk eğitimi ile birlikte yürümek mecburiyetindedir. Bizim arzumuz bu sahada işbirliği yapılması merkezindedir. İdarî organa dayanmak bizim kanaatimizce doğru değildir. Esasen komisyonun kanaatı da budur. Bunu böylece açık bir şekilde ve elimizdekl raporda ifadesini bulamıyan bir açıklıkla reyini izhar etmiş bulunuyor. Üç arkadaş, Mehmet Tuğrul, Osman Güney ve Zekâi Baloğlu müştereken bir takrir veriyoruz, bu takririn sayın Başkanlık divanı tarafından oya vaz'ını rica ediyoruz.

Takririmi okuyorum.

Başkanlık Divanına

Gayeleri, prensipleri, usulü açıklayan ve bunlarla ilgili temennileri özetliyen umumi rapor komisyonda konuşulurken, bu rapordaki idarî teşkilâtla alakalı bulunan kısımların çıkarılması ve kurulacak teşkilâtın bir idari teşkilât değil, araştırma, inceleme yapan, eleman yetiştiren, vilâyetlerdeki halk eğitimi faaliyetlerine yardımda bulunan, işbirliği sağlıyan ve yayımlar yapan bir daire olarak kurulması kararlaştırıldığı halde bu karar gereğince hareket edilmemiş, vilâyetlere şumulü olan idari teşkilâtla ilgili kısımlar olduğu gibi bırakılmış, netice itibariyle umumi rapor ile kanun tasarısına ait rapor arasında tezat meydana gelmiştir.

Komisyonda alınan karara göre raporun düzeltilmesini teklif ederiz.

Osman GÜNEY, Mehmet TUĞRUL, Turhan OĞUZKAN, Zekâi BALOĞLU.

Başkan — Salih Zorlutuna

Salih Zeki Zorlutuna — Altıncı Maarif Şûrasını hürmetle selâmlarım.

Şimdiye kadar burada kıymetli mütalâalarını dinlediğimiz arkadaşlar daima yapılacak işlerden, yapılması lâzımgelen işlerden bahsettiler. Bendeniz Edirne Halk Eğitim Merkezinin 4 senedenberi Idarecisiyim. Huzurunuzda realiteyi konuşturacağım. Yapılan işlerden bahsedeceğim. Göreceksiniz ki bu yapılanlar eğitim komisyonumuz tarafından hazırlanan raporu teyit edecektir. Halk eğitim merkezinde bilfiil vazifeye başladığım ilk aylarda bu konu ile ilgili olarak hiçbir fikire sahip olmadığım gibi Vekâ'etimizden de yapılacak işler hakkında bir direktif almış değildim. Kendi kendime çok basit bir çalışma programı hazırlamakla işe başladım. Programın ilk maddesi, halkın bedii hislerine hitap etmeyi istihdaf ediyordu. Bunun için ilk vasıta olarak herkesin alaka gösterebileceği müzik öğretimini ele aldım. Bu, benim şahsen yapabileceğim bir işti. Derhal bastırdığım el ilânlariyle eğitim merkezinde parasız keman, mandolin ve şan dersleri verileceğini şehre duyurdum. Filhakika bir müddet sonra ekseriyeti öğrenciler olmak üzere ilkokul öğretmenleri ve okul dışı gençler müzik kurslarımıza devam etmeye başladılar. Öğretmenlerin bir müzik aleti öğrenmek hususunda gösterdikleri bu alâkayı memnunlukla karşıladık. Çünkü onlar bilâhare bu sahada faydalanabileceğim arkadaşlarım olacaktı. Aradan 9 ay gibi nzun sayılmıyacak bir zamanın geçmesinden sonra belediye hoparlörleriyle şehre yayılan konserimiz müzik sahasındaki çalışmalarımızın ilk ve mütevazi semeresi oldu. Bugün müzik kurslarımıza devam edenlerin sayısı yüzleri çok aşkındır. Bir müzik öğretmeni arkadaşın belki teşvik olsun diye, söylediği gibi «Edirne Halk Eğitim Merkezi Batı Musikisi zevk ve kültürünü aşılama yolunda küçük çapta bir konservatuvar olarak çalışmalarına devam etmektedir. Devam edenlerin sayısı yüzleri çok aşkındır»

Sanat kursları:

Tesbit edilen basit programa göre bir yandan eğitim merkezimizde ve bâzı semt okullarında açılan okuma yazma kurslarına ilâveten işsiz halka geçim imkânları sağlıyacak

sanat kurslarının açılması da ihmal edilmedi. İktisat ve Ticaret Vekâletinin yardımlariyle eğitim merkezimizde açılan 45 gün süreli dakumacılık kursuna 40 vatandaş devam etmiş, alınan müsbet neticeleri şumullendirmek için aynı öğretmenin idaresinde Uzunköprü ve Meriç merkezleri ile Yeniköy'de açılan dokumacılık kurslarımızdan cem'an 109 vatandaş faydalanmıştır. Bu kurslarımızda dokunan kumaşların örneklerini beraberimde getirmiş bulunuyorum, arzu edenler görebilirler..

Başkan — Vaktiniz temam efendim. Söz Mualla Anıl'ındır. Buyurunuz.

Mualla Anıl — Muhterem Şûra arkadaşlarım, benden evvel konuşan birçok arkadaşlar raporun muhtelif noktalarına temas ettiler. Komisyonda çalışmalar başladıktan sonra birçok proplemler karşımıza çıkmıştır ve çıkacaktır. Halk ihtiyaçları bize yeni programlar hazırlatacaktır. Ondan sonra prensiblerimizle çalışmalarımızı daha güzel ayarlıyacağımızı zannediyorum.

12 maddeyi ihtiva eden bir tebliğ takdim etmiştik. Birinci maddesinde şöyle bir teklifte bulunmuştuk; «Halkımızın % 65-70 i okumamıştır. Yüzdeye nazaran inkişaf etmiş milletler arasında tam olarak yer alamayız, Bugün eğitim meselesinde okuma ve yazma meselesi paralel olarak yürümelidir ve bunda zaruret vardır. Ve ilâve etmiştik; «okuma yazma meselesi bizde çok kolay halledilecek bir durumdadır.» Alfabemizi üç buçuk ayda okuyoruz ve yazıyoruz. Bunu ikinci plâna bırakmak doğru olmıyacaktır. Ve bilhassa bu noktanın ihmal edilmemesini, tekrar göz önünde bulundurulmasını rica ediyorum.

İkincisi; memleketimizde her bölgede halkın kadınlara gösterdiği durum vardır, bu, hususiyetlerin de nazarı dikkate alınarak bir proğram hazırlanmasını ve bunun da ihmal edilmemesini tekrar rica ediyorum.

Üçüncüsü; en son maddede bir halk eğitim günü tesbit edilerek yurdun her tarafında tesit edilmesini, halkı kendi günü içinde heycanlandırma ve manalandırma yolunun bulunmasını teklif etmiştim. Muhterem bir arkadaşım 18

Martla bu halk eğitimi gününün birleştirilmesi teklifini yaptı. 18 mart büyük bir zaferin yıl dönümüdür. Biz o zaferle gurur duyarız. Bir taraftan bayram ederiz, bir taraftan da o topraklar için şahid olanlara ağlarız. O gün, kendi manası içinde, çok büyüktür. O gün, kendi manası içinde kalmalıdır. Bizim bir günümüz vardır, halk eğitimi günü 1 Kasım 1928 harf inkilabı günümüz vardır. Bu günü halk eğitimi bayramile birleştirmek ve her iki bayramı bir arada yurdun her köşesinde tesid etmek ve halkımızı kendi heycanı içinde yaşatmak ve o günün manasını anlatmak lazımdır. (*Alkışlar*)

Başkan — Daha dört arkadaşımız söz almışlardır. Bir de kifayeti müzakere teklifi verilmiş bulunmaktadır. Bu dört arkadaşın konuşma hakkı baki kalmak üzere müzakerenin kifayetini reyinize arzediyorum; Kabul edenler..... Etmiyenler..... Kabul edilmiştir.

Söz Hüsnü Dikeçliğil'indir.

Hüsnü Dikeçliğil — Muhterem Şûra üyelerini hürmetle selamlarım. Halk eğitim davası Maarifimizin en önemli bir davasını teşkil eder. Halk eğitimi, halk ile beraber olmak, halka doğru gitmek demektir. Binlerce arkadaşımız esasen bunu yapıyor. Onları hürmetle, minnetle yad etmeyi vazife bilirim. Gezici kurslarımız da bu yolda feragatle çalışıyor ve gittikleri yerlere ışık saçıyor.

Bendeniz bir noktaya daha işaret edeceğim; Halk eğitimi yapacak eleman, halkın içinden yetişir. O, halkın ruhunu bilerek gelişir. Bunlar mekteplerde yetişmez. Bizim binlerce kıymetli, halk ruhunu anlayan öğretmen arkadaşlarımızı vardır. Komisyonda da arzetmiştim. Bu arkadaşlarımıza bir zemin ve zaman verelim. Bu kabiliyetli arkadaşlarımız aldıkları maaşlarile ailelerine bakmak mecburiyetinde bulunduklarından okuyamıyorlar. Yaz tatillerinde pekala okuyabilirler, fakat zamanları boş geçmektedir. Bunları 4—5 sömestirlik bir eğitime tabi tutsak bir halk eğitimcisi olmazlar mı? Biz bunların bu işi başaracaklarına inanıyoruz. Yalnız bu idealist öğretmenleri bir kursa tabi tutmak şarttır. Fekat bu davada bu işde çalışan arkadaşlarımızın mali imkansızlıkları dolayısiyle bu kurslara, mekteplere devam edemiyecekler-

dir. Ancak merkezde açılan kurslara devam imkanı sağlanırsa bunlar içerisinden gayet idealist halk eğitimcisi yetiştirmek kabil olur. Bunun misalleri vardır; Bir köy öğretmeni köyde öğretime karşı muhtarın ilgisini çekmek için, köy muhtarına resminizi verin, okula asacağım diyor, okula muhtarın resmini asıyor bu suretle muhtarın okula karşı ilgisini çekiyor ve aynı zamanda da kendisinden iki bin liralık yardım da temin ediyor. İşte bundan daha iyi bir halk eğitimcisi olur mu?

Muhterem arkadaşlar, halk eğitimi bizi, bize döndürüyor. Bu bakımdan heyecanlanıyorum. Tarihlerimiz çobanlıktan yüksek mertebelere gelmiş insanlarla doludur. Ecdatlarımız daima şahsi kabiliyet ve meziyet aramışlar ve yer vermişlerdir. Biz de arkadaşlarımıza bu imkânları sağlıyalım. Bence enstitü kurmaktan ziyade bu arkadaşları kurslarda yetiştirmektir. İstirhamım, bu yoldan yürümek ve hedefe bu yoldan gitmektir. Hepinizi hürmetle selamlarım.

Halit Aslan — Muhterem arkadaşlar, Halk Eğitimi Komisyonu heyeti aliyenize kıymetli bir rapor sunmuştur. Mükemmeldir. Ancak noksan gördüğüm iki hususun da rapora ilavesini teklif edeceğim.

Kanunun kadro kısmında merkez teşkilatı ile taşra teşkilatı vardır. Taşra teşkilatından bendeniz vilayetlerde kurulacak teşkilatı anlıyorum. Biraz evvel konuşan kıymetli arkadaşım Hüsnü Dikeçligil bunu etraflı bir şekilde izah etti' Feragatkâr kelimesi ile her zaman tavsif ettiğimiz köy öğretmeni arkadaşlarımız bu kadrolar da düşünülmemiştir. Her hangi bir demagojiye kaçmıyorum, Köy öğretmenleri, köylerde çalışan bu arkadaşlarımız bu gün bu dakikada, bu saniyede bile hakikaten feragatkâr şekilde çalışmaktadırlar. Onları buradan saygı ile selamlıyorum. (*Alkışlar*) Bu arkadaşları bu kadro kanunu ile düşünmeliyiz. Onlara bu kadro içinde yer vermeliyiz. Biraz da olsa onların manevî fedakârlığını maddeten pekiştirmek için bir şeyler koymalıyız diye düşünüyorum. Birinci teklifim budur.

İkincisi, ilk ve orta okularımızda okutulan yurtdaşlık bilgisi müfredatına halk eğitimi konularının veyahut halk eğitimi prensiplerinin ilavesi lâzımdır. Ancak bir noktaya bil-

hassa dikkatinizi çekmek isterim, bu derslerin fiilen yapılacak dersler halinde olması şarttır. Aynı şekilde yüksek okullarımızda da inkilap tarihi dersleri gibi, halk eğitimi konularının ele alınması hususunda rapora bir fıkra ilavesini arz ve teklif eder, hepinizi saygı ile selamlarım. (*Alkışlar*)

Hüsamettin Akyüz — Çok muhterem Şûra üyeleri, hepinizi hürmetle selamlarım. Bendeniz Maarif Şûrasının çalışmaları ve yapacağı işler hakkında memlekete duyurulması lâzım gelen propağandanın raporda kafi miktarda mevcut olmadığını arzetmek istiyorum.

Halk eğitimi davası 25 milyon nüfusun 17 milyonu ümmî olan memleketimizin muazzam bir davasıdır. Bu davayı mutlaka halletmek mevki ve mecburiyetindeyiz. Rakam çok vahimdir arkadaşlar. Bu iş kimlerin vazifesidir, kimlerin borcudur? Şüphesiz ki, çok bilenlerin az bilenlere, az bilenlerin hiç bilmiyenlere el uzatması, yardım etmesi lâzımdır. Şurası muhakkaktır ki münevverlerimiz; bilginlerimiz Şûranın ele almış olduğu halk eğitimi davası hakkında kafi derecede bilgi sahibi değildirler. Bendeniz Gaziantepten geldim. Şahsi dostlarım arasında doktorlar, avukatlar, tüccarlar, serbest iş erbabı arkadaşlarım vardır. Buraya geleceğim mevzubahis olduğu zaman, Maarif Şûrasına gideceğim dediğim zaman bunların hiç birisi Şûranın gündeminde bulunan halk eğitiminden haberdar değillerdi. Çok bilenlerin az bilenleri, az bilenlerin hiç bilmiyenleri yetiştirme davası olan bu işin en geniş manasile millî bir borç olduğunun duyurulmasi lâzımdır. Vekâletler teşkilatı ile, devlet radyosu ile neşriyat ve propağanda yapılarak bunun millî bir borç olduğu her vatandaşın kalbine ve kafasına hakkedilecek şekilde duyurulmalıdır. Nasıl vatanın müdafaası için cepheye gidiliyorsa, hiç bilmiyen veya az bilen vatandaşları okutmayı da millî bir borç olarak kabul etmek lâzımdır. Bu itibarla bunun en geniş ölçüde bütün vasıtalarla memlekete duyurulmasının rapora ilâvesini arz ve teklif ediyorum. (*Alkışlar*)

Necip Aşkın — Muhterem Başkan, kıymetli arkadaşlarim, altıncı olarak söz almıştım, fakat en sona kaldım. Mahaza

bundanda memnunum. Çünki söyliyeceklerimin bir çoğunu arkadaşlarım söylemiş bulunuyorlar.

Ben geçen gün komisyonda müzakere edilirken bir teklifte bulunmuş, Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü teşkilâtının memlekette tam iyi ve normal bir şekilde işliyebilmesi için diğer Vekâletlerle esaslı bir şekilde işbirliği yapmasının şart olduğunu söylemiştim. Ve bu büyük işi tek başına Genel Müdürlüğün yapabilecek bir durumda olup olmadığını sormuştum. Komisyon bu sualimi nedense yersiz buldu ve bu hususta yapılan teklifleri reddetti. Fakat ben hala şüphe içindeyim. Halk Eğitmi Genel Müdürlüğünün memlekette istenilen halk eğitimini normal bir şekilde yörütebileceğine şahsen emin değilim. Çünki bu yalnız Maarif Vekâletinin işi değildir. Bu aşağı yukarı ilkokul çağından sonra gelen çocukları, gençleri, yetişkinleri içerisine alacak ve yetiştirecek bir teşkilâttır. Gönül arzu eder ki, bu Genel Müdürlük yalnız araştırma işlerini üzerine alacak şekilde bir teşkilât olsun. Ve bu halk eğitimini memlekette bir vekâlet seviyesine yükseltmek suretile hakiki fonksiyonunu bulsun. Eğer hakikaten diğer Vekâletlerle bir koordinasyon yapılması isteniyorsa bu Umum Müdürlüğün Maarif Vekâletine bağlı fakat, Çalışma Vekâletine bağlı işçi sigortaları veya iş ve işçi bulma kurumları gibi müstakil hüviyette, bağımsız genel müdürlük haline getirilmesi ve meclisi idaresine her Vekâletten birer temsilci alınması ve bu suretle teşekkül edecek olan heyetin alacağı kararların bütün Vekâletlerce normal şekilde ve aksamadan tatbik edlimesi ki, bu suretle muvaffak olunacağına kani bulunuyorum.

İkinci nokta gelir kaynaklarıdır. Elimizdeki kanun tasarısında bu gelir kaynakları normal bir şekilde tesbit edilmemiştir. Böyle bir genel müdürlük kurulurken, işlerin normal şekilde yürütülmesi için oldukça yüklü bir paraya ihtiyaç olacağını hatırdan çıkartmamak lazım iken, bunu belediye lerden, hususi muhasebelerden alınacak hisselere bırakmak doğru değildir. Nitekim, kimsesiz çocukların korunması maksadile belediyelere tahmil edilmiş %3 gelir vardır. Fakat hangi belediye muntazaman bu güne kadar bu geliri vermiştir? Ve esaslı şekilde kaç çocuk korunmuştur? Bugün

hangi hususi muhasebe vardır ki, kendi bütçesile iş yapmış, kendi yağile kavrulmuştur? Kendi yağile kavrulamayan teşkilâta şimdi yeni bir külfet, yeni bir vergi, yeni bir şey tahmil etmek istiyoruz. Bu şekilde istenilen netice hasıl olmayacak ve ancak husran olacaktır. Öyle zannediyorum ki merkezde bir umum müdür, üç, beş şube müdürü ve bir kaç mütehassız elemanı içine alacak olan bu teşkilât, yürümeyen bir teşkilât olmaktan ileri gidemiyecektir. Görüşümü samimi olarak kabul etmenizi rica ederim. Sizin gibi samimi ve bir köy çocuğu olarak içimi ifade ediyorum.

Onun için ben şunu demek istiyorum; bugün ileri doğru gitmek istiyoruz, halk eğitimini milli bir seferberlik gibi ele almak istiyoruz. Bu seferberlik ne ile olur? Para ile olur arkadaşlar. Bunun kaynağı nereden gelir? Yenişehirden veya Ulustan geçerken veya İstanbulda Beyoğlundan geçerken halkın kuyruk olmuş, sinema kapılarında veya lüks mağazaların önünde beklediğini görüyoruz. Kazanıyor ve sarfediyor, lüks eşyalar kullanıyor, memleketimize bir çok lüks eşyalar giriyor. Binaenaleyh bu lüks eşyadan, sinema ve tiyatro biletlerinden yüzde muayyen bir nisbette vergi alınmak suretile bunu sağlam temeller üzerine istinat ettirmek icabeder. Bu dava ancak bu suretle yürütülebilir. Aksi halde hüsranla neticelenir.

Başkan — Zamanınız bitmiştir efendim.

Necip Aşkın — (*Devamla*) — Müsaade buyurursanız arzedeceğim iki nokta daha var.

Başkan — Efendim, arkadaşımız henüz söyliyemediği iki nokta üzerindeki görüşlerini de izâh için müsaade istiyorlar. Heyeti umumiyenin kararı vardır. Bu itibarla reyinize arzedeceğim; devam etmesini istiyenler..... İstemiyenler..... Devam buyurun efendim.

Necip Aşkın — (*Devamla*) — Özür dilerim arkadaşlar. belki sabrınızı tüketiyorum.

Sonra bu taşra teşkilatı kadro cetveline alınmamıştır. Eğer taşra teşkilatı düşünülmezse bu umum müdürlük vücutsuz başa benzer. Halbuki biz bu teşkilatı en ufak köye kadar uzatmak istiyoruz.

Bir de naçiz kanaatıma göre, taşra teşkilatı Maarif Müdürlüklerine bağlı birer yardımcı ile de yürütülemez. Vilâyetlerdeki maarıf müdürlüklerini halk eğitim müdürlükleri olarak vasıflandırmak ve müstakil çalışmak imkanını da sağlamak lâzımdır.

Sonra arkadaşlar, bir mesele de, halk eğitimi dediğimiz zaman yetişkinleri ele almak lâzımdır. Zaten kanunla ilk öğretim mecburidir. Bu memlekette 18 yaş ile 90 yaş arasındaki her vatantaşın eğitime ihtiyaçı vardır. Onun için yetişkinlerin eğitimini ön plânda tutmak lâzımdır. Yapılacak iş nedir? Bir çok memur arkadaşlar daha ileri gitmek istemektedir. Fakat elimizdeki mevzuat önünde bir baraj, arkadaş sen buradan daha fazlaya gidemezsin denmektedir. Hangi zihniyetle çıkarıldığını bilmediğim 4007 sayılı kanunu hatırlıyorum. Bunda memur ikinci bir mektebe yani yüksek tahsile gidemez, denmektedir. Bundan daha anti demokratik bir kanun tasavvur edemiyorum. Çünki memura, sen tahsiline devam edemezsin diyor. İmkan varsa gece üniversiteleri açmak suretiyle bu gibi vatandaşların tahsil imkanları sağlanabilir. Bu imkanı temin için ünversitelerimiz iki, üç ekiple çalışabilir. Kadro mevcut değilse, üniversite profesörlerine fazla tahsisat verilerek ikinci, ek bir görev verilebilir. Ve bu suretle yetişkinlerin yetişmesi imkanı hasıl olur. Netice itibarile kanun ruhu itibarile ne eğiteceğiz, nerede eğiteceğiz, kimlerle eğiteceğiz ve gelir kaynaklarını nereden temin edeceğiz noktalarından eksiktir, tam değildir. Vazıh bir hale getirilerek, kurulacak teşkilatın sağlam temeller üzerine kurularak, memlekete hayırlı olmasını ve bilahare de bu teşkilatın Vekâlet haline getirilmesini candan temenni etmekteyim. (*Alkışlar*)

Sırrı Dadaş — Bendeniz komisyonda da arzetmiştim, galiba ya çok küçük bir ibareye sıkıştırmış olacaklar veyahut da unutmuş bulunacaklar. Bizim bu işlerde çalışırken noksan bıraktığımız bir taraf var. O da bu gün halk eğitimi üzerinde bilfiil müessir olan din adamlarıdır. Bizim halkımızın en ufak yaşayış sistemine kadar sözü geçen bu kabil kimselerin ihmal edilmesi doğru değildir. Onlardan ileri gelenlerin,

Diyanet işlerinde vazife alan değerli şahsiyetlerin aramızda bulunmasını arzu ediyoruz. Bu hususun rapora alınması için bir teklif hazırladım, müsaade ederseniz teklifimi okuyacağım.

Başkan — Teklifi okumağa lüzum yok, bize verin.

Sırrı Dadaş — *(Devamla)* — O halde sözlerime son veriyorum.

Başkan — Şimdi komisyon sözcüsüne söz veriyorum. Buyurun.

Osman Ülkümen — Altıncı Maarif Şûrasının çok sayın üyeleri, halk eğitimi komisyonu sözcüsü olarak, burada değerli fikirler serdeden arkadaşlarımızın görüşleri üzerinde, komisyonumuzun mütalaâlarını arzetmeğe çalışacağım. Fakat ondan evvel sizlere sunulmuş olan Halk Eğitimi Komisyon Raporunda bazı baskı hataları var, bu hataları kısaca arzedeceğim, tashihinde fayda vardır.

Efendim, raporun birinci sahifesinde «Halk eğitimi komisyonu 21 mart 1957 günü» diyor. Bu tarih «19 mart 1957» olacaktır.

Raporun dördüncü sahifesinde H fıkrasında «iç ve dış turizm bilgisi vermek» kelimelerinden sonra «halkın» kelimesinin eklenmesi lâzımdır.

Yine dördüncü sahifede sondan bir evvelki satırda «öncü» kelimesi bir «sü» ilâvesiyle «öncüsü» haline getirilmelidir.

Raporun onbirinci sahifesinin; üçüncü maddesinin 3 ncü satırında parantez içindeki «üçte bir» kelimesinden sonra «veya yarısı» kelimeleri eklenmelidir.

Yine raporun 13 ncü sahifesind rumen rakamları ile yazılan «VI», «IV» şeklinde olacak ve yine rumen rakamı IV ile başlıyan parağrafın son satırında «ıttıla» kelimesinden sonra «hasıl» kelimesi ilâve edilmelidir.

Muhterem arkadaşlar, Halk Eğitimi Komisyonunun okunan raporu üzerinde söz almış ve hakikaten yapıcı manada tenkitlerde bulunan sayın üyeleri Komisyonumuz adına, raporun tekemmülü ve bu hususlarda bize bazı açıklama fırsatı verdikleri için teşekkür ederim.

Ana davanın gerçekleşmesi için hep beraber istediğimiz ve arzu ettiğimiz halk eğitimi işlerinin bir an evvel mükemmel bir halde kurulması yolundaki güzel niyetlerin eseri olan bu tenkitleri takdirle, şükranla kaydettiğimizi arzetmek isterim. Bu arada arkadaşlarımızın birer birer ileri sürdükleri hususlara, kendi adlarını söylemek suretiyle kısa kısa cevaplarımızı arzedeceğim.

İbrahim Kutlutan arkadaşımız, köy kurslarının dikkate alınmasını, köy realitesinin gözönünde tutulmasını, geleneklere kıymet verilmesini, köylülerle temasa geçilmesini, beden terbiyesi teşkilâtından faydalanılmasını, millî ve mahallî bayramlardan istifade olunmasını, köy eğitiminde çalışacakların ülkücü insanlar haline getirilmesini temenni ettiler.

Teklifleri tamamile rapora mündemiçtir ve raporu takviye edici mahiyettedir. Bunlar üzerinde durulacaktır, tereddüdü mucip bir şey yoktur.

Hayrettin Dönmezer arkadaşımızın, keza iki noktada toplanan mütalaâları, yine raporda mevcut olan hususatın takviyesi babındadır, raporu takviye edecek mahiyettedir. Komisyonumuzun bu ileri sürülen fikirlere bir itirazı yoktur.

Şükrü Er arkadaşımız da, halka teknik bilgi verilmesi ve teknik müesseselerden faydalanılması, halk edebiyatındaki teknik hususların incelenmesi gibi, hususlara temas buyurdular. Bunlar esasen ele alınan ve programda umumî mahiyette tesbit edilen hususatın tatbikatına taalluk eden işlerdir ki, raporumuzda yer almıştır. Tatbikatta bunlardan istifade edileceği gayet tabiidir.

18 martın halk eğitmi bayramı olması hususu şükranla karşılanacak bir tekliftir. Heyeti aliyenizin bu bakımdan vereceği karar tatbikatçılara ışık olacaktır.

Mehmet Emiralioğlu arkadaşımızın teklifine gelince; Efendim, burada Mehmet Emiralioğlu arkadaşımız gibi konuşan dört beş arkadaşımız oldu. Vaktinizi almamak için bunları telifen cevap arzedeceğim.

Huzurunuza getirdiğimiz komisyon raporu, üç günlük çalışmanın neticesi olup, dün öğleden sonra heyeti umumiyesi ortaya atılan teklifler redaksiyon heyetince nazarı itiba-

ra alınmak kaydiyle komisyondaki arkadaşların reyine arz edildi ve komisyon bu teklifi aynen kabul etti. Binaenaleyh, raporda yer almamış bazı münferit teklifler varsa, bunlar komisyonun tasvibine iktiran etmemiş olan hususattır. Takdir buyurursunuz, raporun tamamı komisyon heyeti umumiyesinden geçtikten sonra huzurunuza getirilmiştir.

Seferberlik kelimesinin kaldırılmasını arkadaşımız komisyona teklif etti. Fakat bu teklif tasvip görmedi. Şimdi burada da arkadaşımız aynı teklifi tekrar ettiler.

Arkadaşlar, memleketçe zaten bir kalkınma seferberliği içindeyiz. Binaenaleyh, seferberlik teknik kelimelerimiz gibidir, çok müsbet manada bu memleketin her çocuğunun gönlünde yer etmiş bir kelimedir. Komisyon bu kelimenin aynen raporda ipkasını uygun görmektedir. (*Alkışlar*)

Prensipler ve gayeler kısmı karanlıktır dediler. Fakat bu karanlığın mahiyetini açıklamadılar.

Ankara Öğretmenler Derneğinin prensiplerle ilgili teklifinden de bahsolundu. Bu teklif redaksiyon heyetinde nazarı itibara alınmıştır. Huzurunuza arzolunan raporda o hedefler karşılaştırılmış ve bunlar arasında ne bir mübayenet, ne de farklı taraflar görülmüştür. Halbuki münferiden bazı zevattan ve bazı teşekküllerden gelen raporlar, Halk Eğitimi Komisyonunda bunlardan istifade olunması mülahazasile ve neşrolunmak kaydile Vekâlet Yüksek Makamına sunulmak üzere aynen gönderilmiştir. Binaenaleyh, münferiden veya müçtemian veya müessese olarak Şûraya sunulmuş olan bütün teklifler nazarı itibara alınmıştır.

Muvaffak Uyanık arkadaşımız, bilhassa «tabiatı koruma» kelimesinden sonra «elezyon» kelimesinin eklenmesini teklif ediyor ki, bu teklif zaten raporun bununla ilgili kısmında ele alınmıştır.

Yine takdir buyurursunuz ki, bir rapor bütün teferruatı ihtiva etmekten uzak kalmalıdır. Halk Eğitimini geliştirmek için ele alınan fikir ve prensiplerin teferruata feda edilmesini ve bu gibi tali meselelerin bir vasıta olarak kullanılmasını komisyonumuz uygun bulmamıştır.

Muvaffak Uyanık arkadaşımız, karagöz, orta oyunu gibi şeylerden bahsedilmediğinden söz açtılar. Dikkat buyurulur-

sa raporumuzda, göze, kulağa hitap eden bütün vasıtalardan istifade edilmesi derpiş edilmiştir. Zannederim bu memlekette bir haylı hizmette bulunan karagöz ve orta oyunundan bu mevzuda hiç bir zaman müstağni kalamayız.

Enver Behnan Şapolyo arkadaşımızın üç teklifi var. Halk Eğitimi yolu ile halka kültür vermek, beden terbiyesi ve ruh sağlığı, film ve neşriyatla bunların gerçekleştirilmesi.

Arkadaşlar, raporun dikkatle okunmasını, Komisyon Sözcüsü olarak istirham edeceğim. Raporun bütün dayandığı hususat esasen bunlardır.

Hakkı İnan arkadaşımız «gayelerdeki (ümmilikle savaş) kısmı teferruatlandırılmalıdır» dediler.

Arkadaşlar, bu husus, biliyorsunuz, ümmiliğin tasfiyesi şeklinde ele alınmıştır. Halk ığitimi teferruatı programlandığı zaman bunlar da teferruatı ihtiva edecek şekilde ele alınacaktır.

Kanun tasarısının yedinci maddesinden bahsedildi. Komisyon kanun tasarısiyle ilgili kendi tasarısını şöyle yapmıştır; aydınlatmada fayda vardır:

Halk Eğitimi Komisyonu Vekâletçe kendisine verilen kanun tasarısını inceledi ve kanun tasarısına bâzı açıklayıcı mahiyetteki hususların eklenmesine lüzum gördü.

Ve komisyonda kanun tasarısının her maddesiyle ilgili gelen teklifleri birer birer tetkik ettik. Neticede huzurunuza getirilen şekilde birtakım esasları kabul ettik. Dikkat buyurulursa Vekâletin hazırladığı kanun tasarısı üzerindeki tadil teklifleri son şeklini alan teklif değildir. Sadece Halk Eğitimi Teşkilatının gerçekleştirilmesi yolunda hazırlanacak kanun tasarısı yapılırken bunun üzerinde çalışacak komisyonlara fikir vermesi bakımından bâzı dilekler ileri sürüldü. Elimizde bulunan şey kanun tasarısının son şekli değildir. Mevcut tasarı üzerindeki tadillerle ilgili teklif ve temennilerdir. Dikkat buyurulursa onların heyeti umumiyesi ele alındığı zaman, onlar işin içine katıldığı zaman yine halk eğitimi teşkiliyle ilgili kanun tasarısı tekemmül etmiş olmayacaktır. Üzerinde birçok çalışmalar yapılacaktır.

Arkadaşlar, Necati Öner arkadaşımızın burada yaptığı konuşma ile aşağı yukarı aynı mealde Halk Eğitimi Komis

yonunda da görüşmeler oldu Ve komisyonun bu hususta ne kadar hassas davrandığı sizlere sunulan raporda gösterilmektedir.

Mehmet Ali Demir arkadaşımız, eğitim merkezlerinde askere alınan eratın okuyup yazma bakımından birkaç aylık bir kursa tâbi tutulmasını teklif ettiler Hepimizin malûmudur ki Millî Müdafaa Vekâletimize bağlı (Er Eğitim Merkezleri) nde erlerin yetiştirilmesi babında ele alınan programların başında, eratın okuma yazma bakımından yetiştirilmesi vardır. Raporumuzda da manzuru âliniz olmuştur. Milli Savunma ve Ordunun halk eğitimi hizmetindeki mühim rolü dikkatle, hassaşiyetle nazarı itibara alınmıştır.

Yine arkadaşımız, bu dava yalnız maarifin dâvası değildir, buyurdular. Sizlere sunulan raporda ve kanun tasarısında hâkim olan ruh; tamamiyle Maarif Vekâletinin, bu meselelerde Devlet teşkilâtının her kademesini ve hattâ nimresmi cemiyet halindeki özel teşekküllerin ve kattâ daha ileriye giderek bizatihi bu vatanda yaşıyan her vatandaşın bu konuda işbirliğinin sağlanması prensibidir. Raporun başından sonuna kadarki kısımlarında bu prensip açıklanmış bulunmaktadır.

Ziya Somar arkadaşımız, komisyonda bâzı teklifler nazarı itibara alınmamıştır, dediler. Bu tekliflerin neler olduğunu açıklamadılar.

İkincisi; «raporda merkeziyet esası kabul edilmiştir» dediler.

Arkakaşlar, buna iki cevabımız vardır:

Birincisi: raporumuzun teşkilât kısmında aynen şöyle denilmiştir: «Kurulacak Halh Eğitimi Teşkilâtının ıslah ve Kuruluş Kanunundaki formel mânada bir Umum Müdürlük veya teşkilât olmıyacağı, bunu empoze eden ve çalışmaları yalnız istikametlendiren, direktif veren bir müessese olmıyacak, aksine bu müessesenin ancak merkezci değil; merkezden muhite, muhitten merkeze doğru giden, halk eğitimi mevzuunda gönüllerimizi huzur içinde bırakacak bir mânada halk ve devlet teşkilatının işbirliğinin örneği olacağı» kayıtlıdır.

Raporun birinci maddesinde aynen deniyor ki? bu kanu-

F. 12

nun birinci, ikinci maddesi hiçbir zaman merkeziyetçi bir zihniyete mazhar olmayacaktır. Zannederim komisyon bu mânada kendisine düşen vazifeyi yapmıştır. Merkezde bir teşkilâtın kurulmuş olması merkeziyetçilik değildir. Merkezde bir teşkilâtın kurulmuş olması bir merkezde bütün teşkilâtın kurulması demek değildir. Gerek taşrada ve gerekse merkezde kurulacak teşkilatın halk eğitimi gayelerini gerçekleştirmesi yolunda iç içe ve gönül gönüle yürüdüğü zamanlar faaliyetleri müsmir olacaktır. Ve bu nokta raporda ve kanun tasarısındaki tadille ilgili kısımda vardır.

Ahmet Kudsî Teçer arkadaşımız ,vakit dar olduğundan buradaki konuşmalar rapora tam olarak geçirilmemiş, rapor noksan hazırlanmış, gelsinler, burada izah eylesinler, tenevvür edelim, şeklinde bir mutaleada bulundular.

Efendim, belki komisyonun çalışmasında teknik manada bir eksik aranırsa şudur : 216 kişinin vazife aldığı bir komisyonun heyeti umumiye halinde bütün meseleleri ele almasının, teknik manada ne dereceye kadar salim bir yol olduğu malûmdur. Ne yapalım ki komisyon, Eğitim Komisyonu, ittifaka yakın bir ekseriyetle, birlikte çalışmayı karar altına almıştır, Bütün mütalâalar dinlendi, teklifler ele alındı. Dün 19,45 e kadar devam eden müzakerelerin sonunda gelen tekliflerle beraber raporun heyeti umumiyesinin kabul veya ademi kabulü. komisyonun tasvibine sunulmuş, gayet az bir ekalliyet müstesna, mevcudun ittifaka yakın kısmiyle aynen tasvib edilmiş ve huzurunuza getirilmiştir. Komisyonun çalışması böyle olmuştur.

Kemal Üstün arkadaşımızın «bir eğitim radyosunun kurulması» mevzuu vardır. Bu, nazarı itibara alınmamış, buyurdular.

Arkadaşlar, raporun nutelif bahislerinde, bilhassa teşkilât kısmında ve diğer kısımlarda (her türlü vasıtalardan faydalanılacağı ve halk eğitimi için faydalı olacağı tasavvur edilen her türlü tedbirin ittihaz edileceği) kaydı vardır. Nasıl olurda birçok meselelerde radyodan istifade ederken ve öğretimde radyodan faydalanırken halk eğitimi teşkilâtı gibi memleketin ekseriyetini kapsayan bir çalışmada bu radyo işi ihmal edilir? Bunu düşünüyoruz.

Bu teşkilâtın Başbakanlığa bağlanması yolundaki teklife gelince; bu mezu üzerinde daha evvel münakaşalar yapılmış; ekseriyetin aldığı kararlar, halk eğitimi teşkilatının Maarif Vekâletine bağlanması ve bu teşkilat içinde ele alınması mavafık olacağı şeklinde neticelenmiştir.

Ali Oğuz arkadaşımızın ortaya attığı husus zaten raporda da mündemiçtir. Onun için üzerinde durmıyacağım.

Kız Teknik Öğretim Komisyonuna bir iki arkadaş gönderilse idi onların da noktai nazarları öğrenilmiş olurdu, buyurdular. Nazarı dikkata alınması uygun görülen hususlar gözden geçirilseydi, komisyon getirseydi dediler. Bunu kabul ediyoruz. Ancak, Kız Teknik Öğretim Komisyonuna değil, Altıncı Maari Şûrasının ele aldığı bütün mevzularla ilgili olarak komisyonlara bir iki arkadaşın gitmiş olması iyi olurdu. Gitmemiş olmakla beraber, dikkat buyurulursa, gerek kız teknik öğretim çalışmaları gerekse gezici köy kursları ve enstitü çalışmaları raporda mevcuttur.

Efendim, Tahsin Aygün arkadaşımız, raporun hedef ve gayeler kısmında ilk öğretim programile temel eğitimin ana prensiplerinin karşılaştırılması iyi olurdu; dediler.

Temel müfredat programlarındaki Türk Devletinin temel eğitim prensibleri ve hedeflerile halk eğitim teşkilatile ilgili olarak getirdiğimiz rapordaki gayeler tamamile biribirine uygundur. Aralarında farklı bir taraf yoktur. Ne birbirinden noksandır, ne de tezad teşkil eden bir husus vardır. İsteyen arkadaşımız müfredat programını karşılaştırabilir.

Turhan Oğuzkan arkadaşımız bilhassa halk eğitimi teşkilatının merkeze ait kısmında bir nevi merkeziyetçilik zihniyetinin yerine araştırma, inceleme işinin esas olması ve merkeziyetçilik zihniyetinin hâkim olmaması kararının alındığını ve bu tasarının tadil teklifi mahiyetinde getirilmediğini ifade ettiler. Halbuki bu kanun tasarısının komisyonda tetkikinden sonra birinci madde olarak kararlaştırılan şekli aynen huzurunuzda tekrar okuyorum.

İkinci maddedeki hizmetler arasında temel eğitim ve yetişkinler kısmı vardır. İki esas üzerinde toplanması ve merkeziyetçilikle ifade edilen bir espriyi belirtmemesi için bu maddenin ihtiya ettiği fıkraların yeniden gözden geçirilmesi.

Bu, kanun tasrasında kuvvetle ele alındığı gibi ayrıca raporun idare ve teşkilat kısmının 9 uncu maddesinden sonraki aşağı yukarı on iki satırlık kısımda aynı espriyi ifade eden, kuvvetlendirilen bir mutalea ve fikir mevcuttur. Kendileri de halk eğitimi Komisyonunda âza olmalarına rağmen neden bu tarzda mutâlea dermeyan ettiler, onu da izah edemem.

Mualla Anıl arkadaşımız da okuma yazma işinin ilk anda ele alınmasını, âdeta seferberlik halinde her şeyden evvel bu işin intaç edilmesini teklif ettiklerini bildirdiler. Mualla Anıl arkadaşımızın teklifi aynen, olduğu gibi esasen elimizdeki raporda birinci mesele olarak ele alınmıştır. Ümmiliğin ortadan kaldırılması şeklinde ifade edilen ve hata okuma yazmadan daha geniş mânada ele alınan kısımda bu ifade edilmiştir.

Arkadaşımız, bir (Halk Eğitimi Günü) nün kabulü hususundaki teklifinin nazarı itibara alınmasını Heyeti aliyyenizden istedi. Takdir buyurursunuz ki (Halk Eğitimi Günü)nü Kamisyon kabul etmemiş ve raporuna dercetmek istememiş olmakla beraber tabiatile heyeti aliyyeniz bu konuda dilediği kararı alabilir.

Hüsnü Dikeçligil, bilhassa işin başında bulunan öğretmenleri ön plana almanın ve kendilerinden istifade etmenin zaruretinden bahsettiler. Zaten raporumuzun bilhassa halk eğitimcilerinin yetiştirilmesine dair olan kısmında, hepimizin hissiyatına tercüman olarak, halk eğitimi teşkilatında bir nevi temel mesnedler ve başlangıç noktaları olmak üzere âdeta bu işde güzergâhlar olarak ilk planda öğretmen yetiştirmek, okullarda mevcut öğretmenlere devlet sektöründe vazife alan öğretmenlere bu memleketin gelişmesinde, inkılabların gelişmesinde şerefle, şükranla yadedilecek öğretmenlere halk eğitimi işlerinde öncülük vazifesini vermiş olmakla Altıncı Maarif Şûrası, büyük ve ileri görüşünü göstermiş bulunuyor.

Halit Aslan arkadaşımız ve kendisi gibi konuşan arkadaşlarımız, kanun tasarısıyla ilgili kısımda taşra teşkilatının kaldırıldığından bahsettiler.

Demin de arzettiğim gibi kanun tasarısındaki fikirler bu

kanun tasarısını hazırlamış olanlara ışık tutmak mahiyetindedir. Kaldırma mevzuu bahs değildir.

Bir kanun tasarısının içinde merkeze taalluk eden kısmı alıp ta taşraya taalluk eden kısmı almamak diye bir şey düşünülemez. Bu da aslında kanun tekniğine uygun değildir. Diğer maddelerle birlikte daha faydalı olacağı bakımından bir temennidir.

Hüsameddin Akyüz arkadaşımızın, propaganda işine raporda çok yer verilmemiştir, mütalâasına gelince; raporumuz okunduğu zaman bilhassa halk eğitimi ile ilgili çalışmaların kitap, risale, gazete şeklinde, radyo ile çeşitli vasıtalarla yalnız memleket dışındaki değil; memleket içindeki çalışmalarında da memleket dışındaki emsali çalışmaları aksettirecek şekilde yayınlanması, ayrıca raporun teşkilat kısmında yayın ve haberleşme gibi kısımlarla ilgili hususlarda propaganda yapılacağı etraflı olarak açıklanmıştır. İşin teferruatına taallûk eden hususlar bu çalışmalar tekemmül ettiği zaman nazarı itibara alınacaktır.

Necip Aşkın arkadaşımız, Maarif Vekâletinin bilhassa diğer Vekâletlerle işbirliği yapmasını teklif etmiştir. Bu cihet zaten gerek kanun tasarısında gerekse raporda aynen mevcuttur. Bu itibarla buna komisyon namına verilecek cevap mevcut değildir.

Ayrıca halk eğitimi işlerinin gerçekleştirilmesi için para meselesinden bahsettiler ve kanun tasarısında bu cihetin nazarı itibara alınmasını teklif ettiler. Esasen dikkat buyurursanız Vekâletçe hazırlanan taslağın yedinci maddesi, A, B, C, D gibi başlıklarda teferruatlı şekilde ele alınmıştır. Esasen gerçekleştirilecek bir program daha mükemmel bir çalışma ile finanse edilmektedir. Binaenaleyh programa, teşkilata uygun bir finansman meselesi, hakiki, ilmî mânada ele alınmazsa elbette teşkilât iyi yürümez. Raporda bunlar mündemiçtir. Bu cihet nazarı itibara alınmıştır.

Taşra teşkilatı hususunda ileri sürülen mütalaalara aynı mahiyette ileri sürülen mütalaalar dolayısıyle cevap verdiğimi zannediyorum.

Yine Necip Aşkın arkadaşımızın dördüncü teklifi olarak (yetişkinlerin okutulması raporda tahdid edilmiştir) hususu

vardır. Halbuki raporda geniş mânada bu, ele alınmıştır. Dikkat buyurulursa raporun metod ve vasıtalar kısmının altıncı maddesinde yetişkinleri yetiştirmek üzere gece üniversitelerinin açılması aynen ele alınmıştır. Bu zihniyet altında getirilmiş olan raporun bunu tahdid edici bir mahiyeta şıdığını ileri sürmek doğru olmasa gerektir.

Sırrı Dadaş arkadaşımız, din adamlarının raporda ihmal edildiğinden bahsettiler. Halbuki halk eğitimcileri yetiştirilmesine ait raporun Romen harflerile II. numaralı başlık altındaki kısmının B bendinde aynen kerre içinde (üniversite ve yüksek okul gençleri, öğretmenler, ilim ve fen adamları, din adamları ve mahalli liderler gibi) demek suretiyle din adamları diye ele alınmış ve zikredilmiştir. Ayrıca İmam Hatip okulları müfredatının halk eğitimi mânasında tadili hususu, yetişecek din adamlarının devlet ve özel teşkilatın birleştirilerek bir iş birliği yapılmasının gerçekleşmesi işi de ele alınmıştır.

Arkadaşlar, bu suretle Halk Eğitimi Komisyonunun, yapılan tenkidlerle ilgili maruzatını, komisyonun sözcüsü sıfatiyle bitirmiş bulunuyorum.

Altıncı Maarif Şûrasının getirdiği halk eğitimi meselesini hükûmetimiz, ele aldığı çok şerefli ve çok şumullü hizmetlerden biri olarak gerçekleştirecek ve büyük eserlerinden biri olacaktır. Ve mamur, ileri ve büyük Türkiyenin kurulmasında halk eğitimi teşkilatının da büyük vazifesi olacaktır. Bu vazifenin nasıl yapılacağını programlaştırmak üzere toplanan Altıncı Maarif Şûrasının değerli üyelerinin şeref payı çok büyük olacaktır. İnşallah bu güzel tenkidleri yapan bu uğurda konuşan arkadaşlar bu teşkilatı; kuvvetli, yapıcı mânada çalışacak bir teşkilat halinde görmekle bahtiyar olacaklardır.

Hepinizi komisyon adına tekrar hürmetle selamlarım.

(*Alkışlar*)

Başkan — Mesai saati bitmiş bulunuyor. Ancak bir dakikanızı rica edeceğim. Size arzedilmek üzere bazı hususlar mevcuttur. Onları hemen arzedelim.

Bugünkü çay, Kız Teknik Öğretmen Okulunda verile-

cektir. Önce Konferans Salonuna gidilecek, orada koro, millî oyunlar ve defile seyredildikten sonra okul servisi gezilecek, ondan sonra çaya gidilecektir.

Ahmet Kudsî Tecer — Efendim, bir dakika için söz rica ediyorum.

Sözcünün mütalâalarından sonra, tavzih maksadile ve yeni hiçbir şey ihtiva etmemek üzere usul bakımından arz edeceğim.

Arkadaşlar, sözcü arkadaşımıza, dolayısiyle komisyon bürosuna çok teşekkür ederim. Verdiği cevaplarla bir çok hususlar aydınlanmış oldu. Yalnız bu hususta müsbet oy kullanabilmem için bir noktanın tavzihini rica edeceğim.

Dün bu rapor ittifaka yakın bir ekseriyetle tasvib edildi. Ancak bir şartla.. Burada cereyan eden hususların Şûraya intikali şartiyle. Raporda; vaktile bize tevzi edildiği için çok iyi tedkik ettim; bir çok hususlar geçmiş. Ancak geçmemiş hususlar da gördüm. Vahim değil; fakat raporun ön, orta ve son kısımlarında tenakuzlar vardır. Evet, bazı hususlara şekil veremedik amma bütün bunlar Vekâlete intikal edecekse tatmin edilmiş olacağız.

Bir kelime daha söyliyeceğim. Burada yine işlenmiş olan kısımda bazı kadro teklifleri, daha doğrusu kadro değil, sembolik teklifler, bazı noktai nazarları anlatabilmek için ileri sürülmüş bir takım sembolik cetveller var. Bu böyle kalsın. Amma sözcü arkadaşımız bunun buraya intikal ettirilmesini esas tasarıdaki kadronun da mülga addedilmiyeceğini söylemek suretiyle demek ki burada alınmış olan noktai nazar kararını netice itibarile muallel addetmiş oluyor.

Son sözlerine ben de istirak ederim. Böyle bir şeyin, gönül huzuruyla tasvib edilerek çıkması benim için de bir bahtiyarlıktır, memleket için de hayırlıdır.

Başkan — Eğer devam edeceksek, sözcü cevap verecekse, raporu, sözcü görüştükten sonra oya arzedeceğim. Bu suretle raporun heyeti umumiyesini oyunuza arzedeceğim. (*Ekseriyet yok sesleri*)

Teklifleri, müteakib oturumda reye koyacağım.

Şimdi oturuma nihayet veriyorum.

Kapanma saati:

18.30

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI

DÖRDÜNCÜ BİRLEŞİM

Açılma saati: 21. 10

Başkan — Prof. Fehim Fırat

Sekreterler — Süleyman Kazmaz, Kâzım Eke

Başkan — Muhterem arkadaşlarım, ekseriyet vardır, müsaadenizle celseyi açıyorum.

Efendim, Halk Eğitimi mevzuuna girmeden önce Şûra için gelmiş bazı telgraflar vardır. onları müsaadenizle ittilaınıza arzedeceğim:

Sayın Ahmet Özel

Maarif Vekili ve Şûra Reisi

Ankara

İşlerim dolayısile Şûra açılışında bulunamadığım için mazur görülmekliğimi rica eder size ve bütün arkakadaşlarımıza hürmetlerimi arzeylerim.

İstanbul Valisi ve Belediye Reisi
Ord. Prof. F. Kerim GÖKAY

Sayın Ahmet Özel

Maarif Vekili

Maarif Şûrası toplantısının Türk yüksek tahsil gençliği için de hayırlı olmasını temenni eder, saygılarımın kabulünü rica ederim.

Türkiye Millî Talebe Federasyonu
Genel Başkanı
Hüsamettin Canöz TÜRK

Maarif Şûrası

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi

Ankara

İstanbul'da mevcut özel azınlık okullarında çalışan ve adedi yüzü bulan devlet ve vekâlet himayesinden mahrum Türk öğretmenler topluluğu adına Şûradan başarılar diler, haklarımızın korunması hususunda yakın alâkanıza sığınırız. Saygılarımla.

Türk Özel ve azınlık okullarında
çalışan öğretmenler cemiyeti

Maarif Şûrası Başkanlığına

Ankara

Çocuklarımızı mevcut durumdan daha üstün yetiştirmek için yaptığınız ve yapacağınız ilmî münakaşalarınızın süratle tatbik mevkiine konabilecek acil kararlara bağlanmasını arzu eder, toplantının samimî hava içinde başarılı geçmesini dileriz. Sayılarımızla.

Sivas Erkek Sanat Enstitüsü öğretmenleri

Altıncı Maarif Şûrası Başkanlığına

Ankara

Memleketin teknik kalkınmasında en büyük âmil olan teknik elemanı yetiştiren teknik öğretim davasını konu olarak ele almış bulunan Şûranıza en iyi dilekleriyle başarılar diler sayılarımızı sunarız.

Kayseri sanat Mektepleri mezunları
cemiyeti şube Başkanı
Mustafa ARISLI

Altıncı Maarif Şûrası Riyasetine

Ankara

Altıncı Maarif Şûrasının millet ve memleketimiz için hayırlı olmasını diler, Nevşehir öğretmenleri namına muhterem Şûra üyelerini hürmetle selâmlarım.

Nevşehtr öğretmenler Birliği
Başkanı Nihat BİLGİN

Altıncı Maarif Şûrası Yönetim Kurulu Başkanlığına

Ankara

Memleketimizin kalkınmasında şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonrada biz teknik elemanlara düşen vazifede sayın büyüklerimizin müzahir olduğu fikirlerle beraber olduğumuzu bildirir, yüksek Şûranıza başarılar diler, saygılarımızı sunarız.

Ankara: Akşam Tekniker okulu talebe derneği İdare Heyeti

Altıncı Maarif Şûrası Başkanlığına

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültnsi

Ankara

Altıncı Maarif Şûrasının memleketimiz Maarifi için müsbet ve hayırlı kararlar almasını ümit eder, başarılar dileğiyle saygılarımızı arzederiz.

İstanbul Pedagoji Cemiyeti Başkanı adına
Umumî Kâtip Münir Raşit ÖYMEN

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Altıncı Maarif Şûrasının memleketimiz, mille imiz ve meslektaşlarımız için hayırlı, uğurlu ve başarılı olmasını candan diler, saygılarımızı sunarız.

Türkiye Öğretmenler Dernekleri
Millî Federasyonu Başkan V.
Sıdıka ATASAĞUN

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Muhterem Reisicumhurumuza, Meclis Reisimize ve Maarif Vekilimize şükranlarımızı arzetmek, aynı zamanda Şûra gündeminde olmıyan bazı meslekî dertlerimizin duyurulması gayesiyle, aramızdan seçilecek bir heyetin bu ziyaretleri yapması hususunda bir karar alınmasını arz ve teklif ederiz.

Necip AŞKIN *Lütfi KUTLUÖZEN*

Yüksek Başkanlığa

Sayın Reisicumhurun, Sayın B.M.Meclisi Reisinin, Sayın Bavekilin, Sayın Maarif Vekilinin birer heyet tarafından ziyaret edilmesini teklif ederiz.

Arif ÖĞET ve 18 arkadaşı

Başkan — Bu son okunan takrirler birer teklifi ihtiva etmektedir. Bu teklifi oyunuza arzedeceğim: Reisicumhur hazretlerine, Meclis Reisine, Başvekile ve Maarif Vekilimize Şûra namına bir heyetin gitmesi hususu teklif edilmektedir. Bu teklifi oyunuza arzediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Oy birliği ile kabul edilmiştir. Başkanlık Divanı gidecek heyete dahil olacak arkadaşları tesbit edecektir.

Şimdi müsaadenizle halk eğitimi mevzuunda verilmiş 7 adet yazılı teklif vardır. Bunların nazara alınıp alınmaması hususunu reyinize arzedeceğim: Teklif sahipleri görüşlerini izah etmek suretiyle konuşmuşlar ve ayrıca bu tekliflerini yazılı olarak vermişlerdir. Komisyon sözcüsü de bu teklifler hakkında komisyonun noktai nazarını izah etmiştir. Binaenaleyh bu tekliflerin lehinde ve aleyhinde görüşmeler olmuştur. Bu itibarla vaktimizin darlığı hasebiyle yeni bir görüşme açmak imkânını bendeniz bulamıyorum. Müsaade ederseniz teklifleri rapordaki sıraya uyarak arzedeyim: Kararınızı verrsiniz. (*Muvafık sesleri*) Şu halde teklifleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Halk Eğitimi Komisyonu Raporunda elemanlar kısmına, aşağıdaki maddenin eklenmesini teklif ve arzederim.

Madde — Kaymakamlar ve nahiye müdürleri de birer halk eğitimi rehberi olarak yetiştirilmelidir. Bu da her yıl vilâyetlerde halk eğitimi seminerleri yapılarak sağlanabilir. Bu seminerlere daha kimlerin katılmasının faydalı ve lüzumlu olduğu mahallinde tesbit edilmelidir.

Necati ÖNER

Başkan — Bu teklif üzerinde zannederim bir tereddüt yoktur. Teklifi reyinize arzediyorum: Nazarı dikkate alınmasını kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci teklifi okutuyorum:

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Halk Eğitimi Komisyonu raporunda aşağıda arzedilen hususların yer almasını saygiyle arzederim.

1 — Halk Eğitimcilerine geniş ölçüde dinî bilgi verilmeli, dinî mitoloji öğretilmelidir.

2 — İmam hatip mektepleri daha mükemmel bir hale getirilmeli, buradan yetişeceklerin zihniyetçe öğretmenlerden ayrılmaması sağlanmalıdır.

3 — Halen çalışmakta olan din adamlarının, vâizlerin mürakabesi sağlanmalı, bunlar daha evvel bir imtihandan geçirilerek ehil olanlara icazet verilmelidir.

Sırrı Dadaş BİLGE

Osman Ülkümen — Raporun Heyeti Umumiyesi tetkik edilirse görülür ki bu husus zikredilmiş bulunmaktadır. Raporda münderiç olduğuna göre ayrıca teferrüata ait bulunan bu önerge hakkında Heyeti Âliyeniz ne karar verecektir, bilmiyorum.

Başkan — Raporda bu noktai nazar mevcut olduğuna göre müsaadenizle yalnız ittilaınıza arzetmiş olalım efendim. *(Muvafık sesleri)*

Üçüncü teklife geçiyoruz.

Sayın Başkanlığa

Şehirlerde ve köylerde yaşıyan vatandaşlara asrın icaplarına uygun teknik bilgiler verilmesi.

Şükrü ER

Başkan — Raporda mevzubahis edilmiş hususlardandır. Şimdi Mitat Özdilin teklifini okuyuruz:

Sayın Başkanlığına

Matbu ve resimli materyallerle radyo, filim v.s. gibi modern komünikasyon vasıtaları bilhassa okur-yazar nisbetinin az olduğu memleketlerde «Halk Eğitimi» sahasındaki faaliyetlerin başarısında en müessir bir yardımcıdır. Bu konu ile ilgili olarak 1951 denberi bir «Öğretici Filimler Merkezi» kurulmasına çalışılmaktadır. Bu kuruluşa imkân verecek

kanun tasarısı «Bütçe Encümeni'ne kadar getirildiği halde bir türlü çıkarılamamıştır. Bu yüzden de sekiz yüz bin dolarlık hibe mahiyetinde bir dış yardım kaybedilmiştir. Halk Eğitimi konusunun konuşulduğu şu sırada bu konudaki faaliyetlerin başarısına yardım edecek öğretici filimler merkezi kanununun biran önce Meclisten geçirilerek bu teşkilatın memleket hizmetine girmesine imkân verilmesi hususunun Şûra teklifleri arasına alınmasını rica ederim.

İlhan ÖZDİL

Osman Ülkümen — Bu husus tamamen raporumuzun muhtevası dışında bir mevzudur. Bu itibarla komisyonumuz bu hususta bir görüşe sahip değildir. Ancak temenni olarak nazara alabiliriz.

Başkan — Raporda mevcut olmıyan bir tekliftir. Bu teklifi reye arzediyorum. Nazara alınmasını kabul edenler... Etmiyenler... Nazara alınması kabul edilmiştir.

Şûra Başkanlığına

Memleketimizde (3000) den fazla kooperatif teşkilatı vardır. Ortak sayısı iki milyondan fazladır. 14 bin köy kooperatiflerle fiilen alakalıdır.

Kooperatifler halka demokratik eğitim ve iktisat eğitimi kazandıran müesseselerdir.

Bu itibarla Halk Eğitimi Komisyonu raporuna şu fıkranın eklenmesini teklik ve arzederim.

«Halk Eğitimi teşkilâtı, iktisadî terbiye ve demokratik terbiye kazandıran ve yurdumuzda 14 000 köye ve bütün şehir ve kasabalara yayılmış bulunuan kooperatiflerden de faydalanmalıdır.»

Mustafa CURA

Osman Ülkümen — Komisyon bu görüşe iştirak eder.

Başkan — Halk Eğitim teşkilâtının kooperatiflerden faydalanması hakkındaki bu teklife komisyon iştirak etmektedir. Teklifi reyinize arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Başkan — Osman Güney ve arkadaşlarına ait teklifi okutuyorum,

Başkanlık Divanına

Gayeleri, prensipleri, usulü açıklıyan ve bunlarla ilgili temennileri özetliyen umumî rapor komisyonda konuşulurken bu rapordaki idarî teşkilâtla alâkalı bulunan hususların çıkarılması ve kurulacak teşkilâtın bir idarî teşkilât değil, araştırma, inceleme yapan; eleman yetiştiren; vilâyetlerdeki halk eğitimi faaliyetlerine yardımda bulunan; işbirliği sağlıyan ve yayımlar yapan bir daire olarak kurulması kararlaştırıldığı halde bu karar gereğince hareket edilmemiş vilâyetlere şumulü olan idarî teşkilâtla ilgili kısımlar olduğu gibi bırakılmış; netice itibiriyle umumî rapor ile kanun tasarısına ait rapor arasında tezat meydana gelmiştir.

Komisyonca alınan karara göre raporun düzeltilmesini teklif ederiz.

Mehmet Tağrul *Turhan Oğuzkan* *Osman Güney*

Başkan — Bu teklifle raporun yedinci sahifesinde bulunan ve teşkilâta ait olan kısmın çıkarılması ileri sürülmektedir. Komisyon ne diyor?

Osman Ülkümen — Bu takririn mevzuu, hatırlıyacağınız veçhiyle, müzakereler sırasında ilgili arkadaşlarımız tarafından burada arz edilmiş ve komisyon görüşü olarak cevaplarımız verilmişti. Maruzatım bir tekrardan ibaret olacaktır :

Kurulacak teşkilâtın merkeziyetçi bir teşkilât olmıyacağı, kanun tasarısı ile rapor arasında bu bakımdan bir mübayenet bulunmadığı ve teklif edilen hususatın raporda ve kanun tasarısında nazarı dikkate alındığı ayrıca merkez ve vilâyet teşkilatına ait kadroların, kanun tasarısında izah olunduğuna ve mevcut bulunduğuna göre komisyonumuz bu teklifin nazarı dikkate alınmamasının uygun olacağı mütalaasındadır.

Başkan — Komisyon teklife iştirak etmemektedir. Teklif sahiplerinin ve Komisyonun noktai nazarı malûmunuzdur. teklifi reyinize arz ediyorum:

Kutsi Tecer — Muhterem arkadaşlar, burada bir usul hatası yapıyoruz, dün Komisyon Umumî Heyeti olarak tasvibe arz edilen ve tasvibe mazhar olan bir şeyi bir arkadaşımız haiz olduğu sıfat itibariyle şimdi kabul edilmemesini teklif ediyor. Ben şimdi hayretler içinde kalıyorum. Sonra sabahleyin bu arkadaşımız, af buyurun, işaret ettiği kadrolar hakkında musirrane eski kadroların muvafık olmadığı ve yeni bir kadronun nazara alınması lâzımgeldiğini söylediler. Huzurlarınızda teeddüp ediyorum, özür diliyerek açıklıyorum, hakikat budur. (*Alkışlar*)

Başkan — Efendim, rapor üzerinde de görüşülmüş oldu. Bu suretle muhterem komisyon üyeleri de fikir ve kanaatlerini burada verecekleri reylerle izhar etmiş olacaklardır.

Şimdi bu teklifi oyunuza arz ediyorum: Kabul edenler... (*Anlaşılmadı Sesleri*)

Efendim, idarî teşkilât hakkındaki komisyonun noktai nazarını sözcü arkadaşımız izah ettiler. Teklif de esasen komisyonda reddedilmiştir.

Osman Güney — Efendim, usul hakkında iki kelime söylemek istiyorum.

Başkan — Buyurun.

Osman Güney — Efendim, teklifimiz reyi âleyinize arzedilirken belki bir karışıklığı mucib olacaktır. Bu itibarla teklif sahiplerinin zihniyetini iki kelime ile açıklamak istiyoruz.

Bizim noktai nazarımız şudur: Noktai nazarımızı burada kısaca ifade ederken bunu doğrudan doğruya bir iki şahsın fikri olarak değil, bütün Birleşmiş Milletlerin kabul etmiş olduğu bir zihniyet olarak arzetmek istiyorum:

Halk Eğitiminin esas faaliyetlerdeki ilham kaynağı merkezi bir fikir olmamalıdır. Evlerden, fertlerden doğrudan doğruya merkeze gelen bir ilham kaynağı olması lâzımdır. Biz bunu istiyoruz. Yoksa klâsik mânada bir umum müdürlük kurulduğu takdirde kitaplar ile, teşkilâtı ile emirleri ile direktif merkezden gelecek olursa bunun tatbik kabiliyeti katiyen bahis mevzuu olamaz. Biz diyoruz ki; kurulacak olan bu teşkilât ister umum müdürlük olsun ister başka bir ad

olsun. Bu teşkilât veya umum müdürlük ilhamı taşra teşkilâtından alsın. Yoksa empoze eder mahiyette, kararlar göndermesin, diyoruz. Noktai nazarımız budur. Merkezin, bu sistem yerine taşradan gelecek bir sistemin tahakkuku için araştırma ve eleman yetiştirme fonksiyonu olan doğrudan doğruya inceleme yapan ilmî bir makam olmasını teklif ediyoruz. İdarî bir makam almasını istemiyoruz.

Başkan — Usul hakkında söz alan teklif sahibi, teklifini izah etmiş bulundu. Onun için komisyona da söz vermek mecburiyetini hissediyoyum.

Osman Ülkümen — Efendim, bu konuda komisyonun hazırladığı raporun bu kısmını aynen okumakla iktifa edeceğim.

«İdarî teşkilât ikiye ayrılır.

1 — Resmi

2 — Hususi.

Halk Eğitimi her şeyden evvel halkın ihtiyaçlarına cevap veren ve mümkün merebe halkın kendi tarafından veya hiç olmazsa büyük ölçüde iştiraki ile kurulan ve yürütülen çalışmalar manzumesi olmak icabettiğine göre halk eğitiminin resmi idaresinde dahi ağırlık merkezinin mahalli olması ve idarenin merkezinden muhite olduğu kadar muhitten de merkeze işlemesi şarttır.

Yukarıda zikredilen görevleri ifa edecek veya bunların ifasına yardım edecek teşkilâtın ruhu bu olmalıdır.»

Bilmiyorum bu serahat karşısında başka bir şey ilâvesine luzum varmıdır?

Başkan — Efendim, teklifi oyunuza arzediyorum: (*Hangi teklifi sesleri*) bir az evvel teklif sahibinin şifahen tekrar huzurunuzda izah ettikleri teklifi. Bendeniz şimdi bunu takrarlarsam belki kelimeleri aynen yerine koyamam, onun için teklif sahiplerinin yazılı ve sözlü olarak arzettikleri ve dinliyerek vukuf peyda ettiğiniz teklifi reyinize arzediyorum: Kabul buyuranlar. Lütfen işaret buyursunlar... 18, kabul buyurmıyanlar... çoktur. Teklif kabul edilmemiştir efendim.

Son olarak bir teklif daha vardfr:

Yüksek Başkanlığa

Raporun ara başlığında prensipten bahsedildiği halde metinde prensip olarak bir başlık ve metin mevcut değildir. Ekli metnin yerine konulmasının Umumî Heyete arzına müsaadelerinizi saygılarımla arz ve istirham ederim.

Mehmet EMİRALİOĞLU

Halk Eğitimi Prensipleri.

İdare Prensibi:

1 — Halk Eğitimi bir devlet işidir. Ancak devlet, bu işi özel ve mahallî imkânları kendisine yardımcı olarak hareket getirmek mecburiyetindedir.

2 — Koordinasyon prensibi: halk eğitimi çalışmaları, milletçe yapılacak bir çalışmadır. Bu çalışmalara Maarif Vekâleti rehberlik eder.

3 — Konu prensibi: halk eğitimi okul dışında bulunanlarla meşgul olur.

4 — Müsamaha prensibi: halk eğitiminde, cinsiyet politik ve mitolojik görüş ayrılıkları nazara alınmaz Millî ve medenî eğitim esası ile çalışılır.

5 — İstek ve ihtiyaç prensibi: halk eğitiminde, eğitilenin ihtiyaç ve ilgisi gözetilir.

6 — Eleman prensibi: Her türlü, bilgi, görgü ve maharet sahibinden - halk eğitimi rehberlerinin yönetimi ile halk eğitimcisi olarak faydalanılır ve ayrıca halk eğitimi rehberlerine lüzum vardır. Bu mânada halk eğitimi uzmanlık işidir.

7 — Sınır prensibi: Herkes tahsili, yaşı, mevkii v.s. ne olursa olsun eğitime muhtaçtır.

8 — İhtisas prensibi: Fertler ve cemiyetler için, luzumlu her çeşit bilgi ve mahareti, halk eğitimine vakıf ve bunlar üzerinde faaliyete muktedir olmalıdır.

9 — Metod prensibi: Halk eğitimi, umumî eğitim prensipleri ve öğretim esaslarının eğitime tâbi tutulanlara psikolojik olarak uygulanması suretyle icra edilmelidir.

10 — Ekonomi prensibi: Halk eğitimine yapılacak maddî masraflar, yapılan eğitim sebebiyle kısa bir zaman sonra

istihsal artması veya tasarruf temin etmesi neticesi doğurarak tekrar geri dönebilmelidir.

Osman Ülkümen — Efendim, teklifin mahiyetini dinlediniz. Baştan sona kadar prensip adı altında zikredilen ve ilmî mânada da prensip olup olmadığı hususunda bir az teemmül ile hareket edilmesi icabeden şeylerdir. Bunlar raporun heyeti umumiyesinde mündemiç bulunduğuna göre, eklenecek olan şeyin tekrardan başka bir şey olmıyacağı kanaatindeyiz. Komisyonumuz gaye ve prensipleri birleştirmek suretiyle ifade etmiştir. Zikredilen gaye ve bunu takiben vasıta ve metod, yapılacak iş, eğitimcilerin yetiştirilmesi gibi, belli başlı faaliyetler altında ve bu bölümlerde zikredilmiş hususat tamamen rapora alınmıştır. Komisyon bu teklifin reddedilmesinin uygun olacağı kanaatindedir.

Başkan — Efendim, teklifin lehinde ve aleyhinde konuşuldu. İlâvesi istenen teklifin nazarı itibare alınmasını kabul edenler.. kabul etmeyenler... kabul edilmemiştir.

Efendim, son olarak ittilaınıza arzedilmesi ricasiyle verilmiş bir takrir vardır, müsaadenizle okutuyorum:

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

1 — Memleketimizde, yetişkinlerin eğitimine alaka mevzuunun ele alınması ve zamanın verdiği imkânlar derecesinde tahakkuk safhasına intikal ettirilmesi keyfiyetinin uzunca bir mazisi vardır. 1287-1847 tarihli (Maarif-i Umumiye Nizamnamesi) Darülfünunu, kendi çalışma zamanlarının dışında, sabah ve akşam halk dersleri vermeye mecbur tutmuştur.

2 — Meşrutiyet devrinde çok geniş bir alâka ve yüksek heyecanla ele alınan bu faaliyet, Balkan ve Birinci Dünya savaşları yüzünden inkitaa uğramıştır.

3 — Cumhuriyet devrinde bu alanda maarifimizin aldığı tedbirler kanun ve yönetmeliklerle hükme bağlanmıştır.

4 — Bu günkü «Halk Eğitimi» çalışmalarımızın, maziye bağlanmak suretiyle kopuk bir halden kurtarılması için bu memleket maarifinin, devamlı olarak, bu mevzuu dikkat ve

ehemmiyetle ele aldığı hususuna Halk Eğitimi Komisyonu raporunun takdim kısmında yer verilmesi yerinde bir kadirşinaslık olur.

5 — İşbu teklifimin Şûra Ümumî Heyetine arzını yüksek tensiplerine hürmetle arzederim.

Halit Ziya Kalkancı

Başkan — Efendim, kabul buyurduğunuz tekliflerle halk eğitimi komisyonu raporunun heyeti umumiyesini oyunuza arzediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler.... rapor oy birliği ile kabul edilmiştir.

Kıymetli ve dikkatli çalışmalarınızla ilerisi için ümitler bahşeden halk eğitimi mevzuundaki bu raporun memleket için hayırlı neticeler vermesini temenni eder ve halk eğitimi mevzuundaki Heyeti Umumiye görüşmelerinin neticelendiğini arzederim.

Şimdi Başkanlık makamını muhterem müsteşarımız Osman Faruk Verimer'e terkediyorum.

(*Başkanlık makamına Osman Faruk Verimer geçtiler*)

Başkan — Efendim, Şimdi Ticaret Eğitimi Komisyonu raporunu okutuyorum. Raporu Komisyon sözcüsü İlhami Gündüz okuyacaklardır.

İlhami Gündüz — Efendim, raporumuz bir buçuk saat gibi kısa bir zamanda hazırlandığı için ufak tefek hatalar vardır, özür dilerim. Şimdi raporumuzu okuyoruz:

VI. Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

40 üyeden müteşekkil olan Komisyonumuz, Kız Teknik Öğretmen Okulunda 19. 3. 1957 günü saat 9.30 da çalışmalarına başlamış, bu çalışmalar 22.3.1957 günü saat 12'ye kadar devam etmiştir. İlk iş olarak Başkanlık Divanını ve diğer vazifelileri seçen Komisyonumuz, gündemine dahil mevzuların gerektirdiği şakilde müteaddit tâli komisyonlara bölündüğü gibi, müşterek mevzularda diğer komisyonlardan ayrılan üyelerin iştirakiyle müşterek komisyonlar halinde çalışmıştır.

Çalışmalarını Maarif Vekâleti tarafından tesbit edilen gündem içinde takip eden Komisyonumuz ilk mevzu olarak ICA New York Üniversite mütehassısları tarafından hazırlanan (Türkiye'de ticaret eğitiminin bugünkü durumu ve gerekli değişikliklere ait) raporun incelenmesini ele almıştır. Gündeme dahil mevzuların mühim bir kısmını belirten bu rapordaki fikirlerden istifade olunmakla beraber, müzakereler raporun sınırları içinde tahdit olunmamış, bu rapordan başka muhtelif konular hakkında komisyon üyelerinden, diğer teşekküllerden ve komisyona dahil olmayan ve fakat mevzu ile alâkalı kimselerden gelen rapor, tepliğ ve fikirler de nazarı itibare alınmıştır.

Müzakerat safahatı sırasında zaman zaman Vekâletle ilgili ve yetkililerin verdikleri izahattan da faydalanılmıştır. Bu mesai içinde ele alınarak neticeye bağlanan mevzular şunlardır.

I. Orta Ticaret Okulu:

Türkiye'de orta ticaret eğitimi mevzuu ilk defa ele alındığı zaman bu ihtiyacı orta ticaret okullarının gidereceği düşünülmüş ve ilk olarak orta ticaret okulunun ihdası cihetine gidilmişti. Filhakika o zaman piyasa ihtiyacını tatmin edebilen orta ticaret okulları, zamanla daha ileri meslek eğitim ve öğretim ihtiyacı karşısında yerlerini ticaret liselerine devretmek zorunda kalmışlar ve müstakilen yaşama imkânlarını kaybetmişlerdi. Bugün Türkkiye'de yalnız bir yerde (Manisa)da müstakil orta ticaret okulu, Diğer orta ticaret okulları, halen mevcut ticaret liselerimizin bünyeleri içinde, bunların birinci devresini teşkil etmektedir. Bu halleriyle orta ticaret okulları birinci devreleri pratik hayata eleman yetiştirme durumundan ziyade ticaret liselerine mahreçlik etme vaziyetinde kalmıştır.

Mevcut durum karşısında orta ticaret okulları mezunlarının akademik liseye kabul edilmemeleri hakikati karşısında bu okulun durumlarını ciddiyetle ele almak bir zaruret olmuştur. 15 yaşındaki mezunun pratik hayatta meslekî gelişmesiyle mütenasip herhangi bir iş bulunmaması, bu okul veya kısmından mezun olduktan sonra yanlız ticaret lise-

si kapılarının bu gibilere açık olması, orta ticaret okulları mezunları ile diğer ortaokulların mezunları arasında ticaret liselerine girebilme bakımından bir fark gözetilmemesi, ayrıca ilk tahsili bitirmiş olan 11 - 12 yaşındaki bir çocuğu, meslek seçimi gibi mudil bir mevzu karşısında bırakmanın pedagojik mahzurlarının sabit olması hakikatleri karşısında artık ticaret ortaokullarının fonksiyonlarını ikmal etmiş durumuna girmiş oldukları anlaşılmaktadır.

Bütün görüş silsilesi içinde Komisyonumuz büyük bir ekseriyetle gerek müstakil ticaret ortaoşullarının, gerekse ticaret lisesi bünyesinde bulunan birici davrelerin kaldırılmasını uygun bulmuştur. Ancak, ticaret hayatının memlekete şâmil inkişafı karşısında orta tahsil içindeki çocuklarımıza basit halde de olsa bazı ticarî bilgilerin verilmesine lüzum hâsil olacak mülâhazasiyle mevcut ortaokullarımızda okutulmakta olan ticaret bilgisi dersnin iş bilgisi zümresinden ayrılarak müstakil notu olan bir ders hüviyetine sokulmasını tavsiyeye değer görmektedir.

Ticaret Liseleri:

a) Ticaret liselerimiz uzun yıllar ticaret aleminin muhtaç olduğu pratik bilgi ile mücehhez eleman ihtiyacını temin etme vazifesini muvkaffakiyetle ifa edegelmişlerdir. Memleketimizin birçok yerlerinde bilhassa gelir vergisi kanununun tatbikinden sonra, ticaret lisesi mezunlarına ihtiyaç artmıştır. Bu itibarladır ki piyasada iş bulma bakımından ticaret lisesi mezunlarının diğer akademik lise mezunlarına nispetle şansları daha fazladır.

Halen ticaret liselerimiz iki vazife görmektedir:

Birisi pratik hayata eleman yetiştirme, ikincisi yüksek Ekonomi ve ticaret okullarına öğrenci yetiştirme.

Bugünkü müşahedeler bu vazifelerden bilhassa ikincisinin daha çok yaygın olduğu neticesini vermektedir. Gerçekten, Türkiye'de mecut 21 ticaret lisesi mezunlarından % 80'ni yüksek ekonomi ve ticaret okullarına geçmektedirler. Bu imkânı hazırlayan faktörlerden biri de belki yüksek ekonomi ve ticaret okullarına devam eden ticaret lisesi

mezunlarının piyasada kolayca iş bulmalarıdır. Bu nisbet İstanbul, İzmir ve Ankara gibi yüksek ekonomi ve ticaret okullarının bulunduğu şehirlerimizde muhtelif faktörlerin tesirlerine tâbi olarak % 95'i bulmaktadır. Her ne kadar ticaret lisesi mezunlarımızın piyasadaki itibarları müsellem ise de, bunların meslekî formasyonları, ticaret hayatımızın bugünkü inkişaf etmiş ihtiyaçlarına tamamen cevap vermemektedir.

Ticaret Liselerinden mezun olacak gençlerimizi daha fazla meslekî bilgilerle teçhiz etmek ve onları pratik hayata sevk ederken, daha olgun hale gelmelerini sağlamak günün ihtiyaçlarından sayılmaktadır.

Pratik ticaret hayatının zarurî kıldığı bu formasyon değişikliği yanında, ticaret lisesi mezunlarının yalnız yüksek ekonomi ve ticaret okuluna kabul edilip, üniversitelerimizin ilgili fakültelelerine alınmamaları, mevzuun bu cihetten daha köklü ve daha umumî bir şikâyet zemini tevlit etmesini intaç etmektedir.

Hakikaten adına lise dediğimiz ve orta tahsilin gerektirdiği eğitim, öğretim imkânlarını içine koyduğumuz bu müessese mezunlarının yalnız bir istikamette yüksek tahsile devam imkânını bulmaları ötedenberi üzerinde durulmağa ve hal edilmeğe muhtaç bir mevzu olagelmiştir.

Hattâ bu mevzu 1946 yılında toplanan III. Maarif Şûrasının gündemine alınan meseleler içinde de tetkik olunmuş ve bugünkü durum daha o zamandan müşahede ve tesbit edilmiştir. Meseleyi artık mutlaka halletme zamanının geldiğine kani bulunan Komisyonumuzda, uzun bir müzakere ve tartışmalardan sonra meselenin ikinci cephesiyle de halli üzerinde dikkatlice durulmuş ve hal şekli olarak muhtelif fikirler ileri sürülmüştür.

b) Birinci fikre göre mevcut ticaret liselerimizin bünyeleri içinde şöylece değişiklikler yapılmalıdır: Ticaret Liseleri iki kola ayrılmalı; birisi yalnız pratik hayata eleman yetiştirmeli, diğeri yüksek tahsile mahreçlik etmelidirler.

Her iki kolda da bugünkü ihtiyaçlara uygun bir tedris yolu takip edilebilmesi için, ders müfredatında gereken değişiklikler yapılmalıdır, teklifini getirenler bu müfredatın neler

olabileceğini de tâli listeler halinde de Komisyonumuza tevdi etmişlerdir. Bilhassa akademik kol yalnız meslekî eğitim bakımından değil, umumî kültür dersleri bakımından da takviyeye muhtaç görülmüş ve müfredat programı buna göre ayarlanmıştır.

Bu koldan mezun olacak kimselerin diğer akademik lise mezunlarından, yüksek tahsile devam bakımından herhangi bir farkları olmayacaktır. Bu arada gereken müfredatı takip edip imtihanını vermek suretiyle bir öğrencinin her iki koldan da mezun olması imkânı da mevcuttur.

c) İkinci bir fikre göre; ticaret liseleri mezunlarının umumî olarak % 80'i ve büyük şehirlerimizde % 95'i yüksek ekonomi ve ticaret okullarında tahsillerine devam etmekte olduklarına göre, geri kalan küçük nisbetler için ticaret liselerinin bu şekilde iltizam etmekten ise klâsik liseler içinde Fen ye Edebiyat kolları yanında ayrıca bir ticaret kolunun ihdası ve mevcut ticaret liselerinin de klâsik lise haline ifrağı suretiyle meselenin halli cihetine gidilmesi teklif olunmaktadır. Filhakika bu teklif sahipleri bu yola gidildiği takdirde ticarî eğitimin, bütün liselerimize konması suretiyle daha yaygın bir hale getirilebileceği kanaatindedir. Bu arada yüksek tahsile devam edemiyecek olup da piyasanın muhtac olacağı teknik elemanların yetiştirilmesi için de sırf bu maksadı temin için adına meselâ ticaret enstitüsü denilecek meslek müesseselerinin ihdasını doğru bulmaktadırlar.

d) Üçüncü fikre göre; mevcut ticaret liselerini bugünkü halleriyle iki cepheden tadil etmek lâzımdır. Evvelâ mezunlarını bugünkü hayat şartlarına daha iyi uyacak meslekî formasyona ulaştırabilmek için meslekî öğretim ve eğitim bakımından müfredatın revizyona tâbi tutulması; icap ederse meslekî ihtisas kollarının ihdası cihetine gidilmesi ve öğrencilere seçtikleri kollara göre ders takip etme ihtiyarının tanınması uygun görülmektedir. Ayrıca, ticaret lisesi mezunlarının alâkalı yüksek tahsil kollarına devamlarını da mümkün kılacak tedbirler de alınmalıdır. Ezcümle kültür dersleri müfredatında icabedecek değişikliklerin bilâhare Talim ve Terbiye Heyeti ve yerli, yabancı mütehassısların iştirakiyle kurulacak bir komisyonda tesbit edilmesi ve bu

derslerin takibinden sonra mezunlarına muayyen derslerden muadelet imtihanı verdirmek suretiyle Devlet Lise diplomasının da verilmesi teklife konulmuştur. Her üç teklifin uzun uzadıya leyh ve aleyhinde cereyan eden tartışmalardan sonra Komisyonun ekseriyeti üçüncü fikre karar vermişlerdir.

III. Turizm Endüstrisine Personel Yetiştirme Mevzuu:

Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğünün turistik personel yetiştirilmesi mevzuundaki tebliği Komisyonumuzda okunmuştur: Bu tebliğde son seneler zarfında turizmin memleketimizde süratle gelişmesi dolayısiyle otel, lokanta ve eğlence yerlerinde çalışacak kalifiye personele şiddetle ihtiyaç hissedildiği bildirilmekte ve bu ihtiyacın mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda ve en mükemmel bir şekilde karşılanması mevzuunun incelenmesi istenmektedir.

Komisyonumuz bu mevzu ile yakından ilgili Maarif Vekâleti, Çalışma Vekâleti, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Matbuat Umum Müdürlüğü Turizm Dairesi ve Turizm Bankası gibi teşekküllerin yetkili temsilcilerinden mürekkep bir komisyon tarafından yer yer kurslar açılması hususunda alınacak tedbirlerin incelenmesi, İş ve İşçi Bulma Kurumunca İstanbul'da inşa ettirilmekte olup birkaç aya kadar bitirilerek devamlı olarak faaliyette bulunacağı bildirilen Garson Mektebinin faaliyete geçirilmesi için Maarif Vekâletinin muvaharetini ve ayrıca memleketimizde turizm personeli yetiştirilmesi gayesiyle modern manada bir mektebin açılması hususunda yakın alakasını temenniye şayan görmüştür.

IV. Akşam Ticaret Liseleri:

Gerek tahsil hayatında olup da ortaokulu bitirdikten sonra hayata atılmak mecburiyetinde kalanların ve gerekse okul çağını aşmış olmakla beraber, bir ticaret lisesi tahsili ikmal etmek istiyenlerin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere mevcut akşam ticaret liselerinin durumlarında ikinci paragrafta tesbit ve karara bağlanan esaslar dahilinde tadili muvafık görülmüştür. Bu liseleri ayrı bir hüviyet olarak mütalâa etmek ve hüviyetinin gerektirdiği öğretim kadrosu ile teçhiz eylemek gerekir. Binnetice bu liseleri, mevcut gündüz

ticaret liselerinin bir branşı telâkki edip buradaki eğitimi gündüz liselerinin öğretim kadrolarına yüklemekten vaz geçilmelidir.

V. Kız Enstitülerinde Sekreterlik Şubeleri:

Kız Enstitülerinde Sekreterlik Şubelerinin açılması, buradan mezun olacakların ileride takip etmeleri muhtemel hayat yollarında muhtaç olacakları bilgi ile mücehhez kılınmaları bakımından faydalı görülmüştür. Aynı mülâhaza ile enstitünün bu bölümüne giremeyen öğrencilerle, bünyelerinde sekreterlik şubesi ihdas edilemeyen enstitü öğrencilerine de birinci paragrafta tesbit edildiği şekilde temel ticaret bilgisi dersinin müfredata alınması muvafık görülmüştür.

VI. Yetişkinlerin Eğitim Faaliyetlerinde Ticarî Eğitim:

Tahsil çağını geçmiş olan yetişkinlerden akşam ticaret liselerine devam etmek istemeyip yalnız muayyen istikametlerdeki ticaret bilgilerini arttırmak arzusunu duyanlara bu maksadı teminen kısa vadeli kurslar açılması ve halen mevcut olanların da zaman, süre ve müfredat bakımından bir revizyona tâbi tutularak çevrenin şartlarına göre ayarlanması uygun görülmüştür. Bu kurslarda ders alacak öğretmenlerin de gündüz ticaret liselerinin öğretim kadrolarından temin edilmeyip ayrı kadro halinde tesbiti zaruridir.

VII. Yabancı Dil ile Tedrisat Yapacak Ticaret Kolejleri:

Bilhassa dış ticaret münasebetlerimizde ticaret alemimizde yabancı dilin lüzumu şiddetli bir ihtiyaç halinde hissolunmaktadır. Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulundan mezun olan gençlerin dahi lisan bakımından tam kalifiye bir durumda olmamaları ticaret aleminin şiddetli şikâyetini mucip olmaktadır.

Bu itibarla yabancı dil ile ticaret bilgilerinin müştereken verilmesini sağlayacak tedbirler komisyonumuzu işgal eden mühim meselelerden biri olmuştur. Bu itibarla ticaret liselerimizde ve yüksek okullarımızda yabancı dilin takviyesi için gereken tedbirlerin alınması bir zarurettir. Bu meseleyi radikal olarak halle yaraşacak bir tedbir de yabancı dille ted-

risat yapacak ticaret kolejlerinin ihdası olmuştur. Komisyonumuz bu tipteki kolejlerin kısa bir zamanda açılması lüzumuna kani olmuştur.

VIII. Ticaret Öğretimi Yapan Hususi Teşebbüsler:

Ticaret öğretimi yapan hususi teşebbüsleri şükranla karşılar, Maarif Vekâleti tarafından teşvik ve himayesini uygun bulup bu müesseselerin kontrol ve teftişlerinin aynı derecede ve mahiyetteki müesseselerin teftiş ve tahkiki ile salâhiyetli müfettişler tarafından yapılmasını zaruri ve tavsiyeye şayan buluruz.

IX. Orta Okullarda Ticaret Dersleri:

Birinci paragrafta da bahis konusu edildiği şekilde orta okullarda halen işbilgisi gurubuna dahil olmak üzere okutulmakta bulunan ticaret bilgisi ders müfredatının ve öğretim tarzının yeni bir revizyona tâbi tutulması, yeni müfredatın hazırlanışında raporlarımıza ekli örneğin gözönünde bulundurulması; (Temel ticaret Bilgisi) adı altında müstakil bir ders olarak müstakilen notu atılmak suretiyle okutulacak bu dersin tercihen son sınıfta teksif edilmiş bir tarzda okutulması çarelerinin araştırılması, bu dersi okutacak öğretmenleri yetiştiren eğitim enstitülerinin uygun görülen sınıflarında da bu esaslar dahilinde temel ticaret dersinin kompetan eleman tarafından okutturulması, badema yeni müfredata göre ayarlanacak bu dersi okutacak orta okul öğretmenleri için İzmir'de birkaç yıldanberi yürütülmekte olan yaz kurslarının muhtelif bölgelere teşmili uygun görülmüştür.

X. Erkek Sanat Enstitülerinde Defter Tutma ve Kız Enstitülerinde Temel Ticaret Bilgileri Dersleri:

Erkek Sanat Enstitülerinde okutulmakta olan defter tutma dersi ile Kız Enstitülerinde ihdası düşünülen temel ticaret bilgileri dersinin müfredatı, ders saatı ve öğretim tarzının VI. Maarif Şûrası Dokümanlarından (Türkiye'de Ticaret Eğitiminin Bugünkü Durumu) kitabında bu mevzularda belirtilen esaslara göre ayarlanması ve defter tutma dersi ile hukuk bilgisi dersi arasında koordinasyon sağlanması uygun görülmüştür.

XI. Liselerin İkinci Devre Sınıflarına Konulacak Ticaret Dersleri:

Bugün iktisadî hayat şartlarının icap ettiği temel iktisat dil bilgileri ve maharetleri kazandıracak mahiyette seçmeli derslerin konulması tavsiyeye şayan görülmüştür.

XII. Daktilografi ve Stenografi Konusu:

Bilûmum yazı, hesap ve teksir makinelerinin bakımı işinin daha teknik ve teşkilâtlı bir esasa bağlanması; Devlet dairelerinde ve İktisadî Devlet teşekküllerinde çalışan elemanların Standart Türk Klâvyesi üzerinden yetiştirilmelerini sağlıyacak tedbirlerin alınması; yetiştirilecek elemanlarla bu müesseselerdeki makine klâvyelerinin münavebe ile değiştirilmesi; münasip zamanlarda ticaret liseleri ile bu dersi okutan müesseselerin bulundukları yerlerde daktilografi müsabakaları yapılması, bütün müsabakaların yapılmasında Ticaret Öğretmen Okulu ile işbirliği yapılması: Steno meselelerinde steno-daktilo öğretmenlerinin her sene bir araya gelerek müstakil seminerler yapmalarını uygun bulmuştur.

XIII. Dilekler:

1. Ticaret liselerindeki meslek dersleri öğretmenlerine dışarda çalışma imkânının sağlanması.

Piyasa ile yakından ilgisi olmıyan bir muhasebe öğretmeni hayatı okula getiremiyecek, bilgisi daima nazarî kalacak ve yetiştirdiği öğreciler de daima ticarî hayata intibakta güçlük çekecektir. Bugün bir avukat, bir doktor, bir kimyager dışarda çalışabildiği gibi öğretmenlik de yapmaktadır.

Böyle bir imkân sağlandığı takdirde meslek dersleri öğretmenlerinin meslekten ayrılmaları da önlenmiş olacak ve kıymetli elemanları mesleğe bağlanmaları ve ayrılanların da mesleğe dönmeleri temin edilmiş olacaktır. Dışarıda çalışmasına müsaade edilen bir meslek dersleri öğretmeni, eğitim ve öğretimi daha faydalı ve daha tesirli bir hale getirmemi kânını bulabilecektir.

2. Ticaret Lisesi öğretmenlerinin imkân dahilinde terfilerini sağlıyacak tedbirler düşünülürken umumi olarak lise ve orta okul öğretmenleri için de tedbir alınması. Bu me-

yanda ilk tedrisatta yapıldığı gibi orta tedrisatta da ele alınmış olan intibak kanununun bir an önce çıkarılması.

3. Orta ve lise farkı gösterilmeden öğretmenlere haftada 15 saat mecburî ders verilmesi, bu suretle ders tevzii ve ücret bakımından ortaya çıkan güçlüklerin izalesi.

4. Talim Terbiye Âzalığında açılacak ilk münhale Ticaret Öğretim işlerinde meslekî vukuf ve tecrübesi olan bir elemanın geçirilmesi.

5. Bundan sonraki toplanacak Şûralarda gündemde yer alan konular üzerindeki ilk hazırlıkların daha evvel gönderilmesi.

Komisyon Başkanı	Başkan Vekili	Sözcü
Saffet IRTENK	*Osman BENER*	*İlhami GÜNDÜZ*

Üye	Üye
Adı ve Soyadı	Adı ve Soyadı
Akıner Sabri	Gürgân İrfan
Akyazı İlyas	İnözü Muhittin
Alam Mnhittin Porf.	İyicil Fuat
Arslantürk Mehmet	Konnolu Yavuz
Atabay Nuri	Lanza A Prof.
Balanlıoğlu Mehlika	Onatkut Esat
Bilen Ali Fuat	Önal Nafi
Brookner L. prof.	Öztopçu İbrahim
Civelek Hami	Sanus Burhan Zihni
Demirkurt Mithat	Sertoğlu Sabahattin
Demirsoy Kâmil	Tate D.
Dener Hilmiye	Tezgören İtimat
Erdoğan Tahsin	Tokay Hayri
Etgü Ekrem	Tugal Ziya
Gölbaşı Ahmet	Tunca Raşit
Gülser Fahri	Uma Hakkı Prof.

Temel Ticaret Bilgileri

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Birinci Kitap

ÜNİTE: I — İşin Mânası Hayatımızdaki Önemi
ÜNİTE: II — Zamandan, Maddî Kıymetlerden ve Şahsi Güçten Azamî İstifade Yolları
ÜNİTE: III — İşletme Şekilleri
ÜNİTE: IV — Teşkilâtlanma ve İdare
ÜNİTE: V — Personel
ÜNİTE: VI — Kayıt Tutma ve Dosyalama
ÜNİTE: VII — Haberleşme
ÜNİTE: VIII — Alış-veriş
ÜNİTE: IX — Seyahat
ÜNİTE: X — Banka Hizmetleri

Öğretmen El Kitabı

İkinci Kitap

I — Genel İş Eğitiminin Yeri ve Amaçları
II — Öğretmenin Rehberlik Ödevi
III — İş Eğitiminde Ölçmenin Hedefleri ve Prensipleri
IV — Eğitim ve Meslek Yönünden Rehberlik

Başkan — Rapor üzerinde konuşmak isteyenler lütfen isimlerini yazdırsınlar.

Faik Binal — Usul hakkında.

Başkan — Buyurun.

Faik Binal — Bundan evvelki rapor üzerindeki konuşmalarda olduğu gibi, konuşmaların beşer dakika ile tahdit edilmesini teklif ediyorum.

Başkan — Tahdit devam ediyor efendim. Buyurun Kadir Çağal.

Kadir Çağal — Muhterem arkadaşlar, raporu gayet vazıh,

mukni ve tatminkâr bulduğumu evvelâ arzederim. Bu arada orta okullardaki iş bilgisi derslerinden ticaret derslerinin ayrılarak müstakil ders haline getirilmesini memnuniyetle kaydederim.

Orta okullarda Ticaret Bilgisi dersi matematik öğretmenleri tarafından okutulmakta ise de bu bir ders halinde olmaktan ziyade müfredat programlarının tamamlanması mahiyetinde yapılan bir iştir. Bu ayırmayı memnuniyetle kaydediyorum. Yalnız bunun meslek dersleri öğretmenleri tarafından okutulması hususunun rapora aksettirilmemesini eksik buluyorum. Yani demek istiyorum ki, komisyon dersi ayırdığı zaman, onu okutacaklar hakkında da, ancak kompetanlar bu dersi okutmakla vazifeli olacaklardır, teklifini de beraber getirmiş olsalardı çok yerinde olacaktı. Bu arada kendi elemanlarının azlığı düşünülebilir. Fakat kendi elemanlarına dışarda iş verme kapılarının açılması ile ilgili bir temenninin ayrıca dilekler meyanında zikredildiğini gördüğüm zaman böyle bir mahzurun mevcut olmadığı kanaatine vardım. Bu bakımdan bunun birinci olarak nazarı dikkate alınmasını teklif ediyorum.

İkincisi; orta ticaret okullarının kapanarak yalnız ticaret liselerinin muhafaza edilişi isteği, memleketin bugün içinde bulunduğu Maarif ihtiyacına aykırı düşen bir tekliftir. Çünkü bugün orta okullarımız pencere diplerine kadar doludur. Meslek terbiyesinin küçükten alınmamasının zararı büyüktür. Öğretmen Okullarında bunun faydasını hepimiz müşahede etmiş durumdayız. Bu bakımdan orta ticaret okullarının da kapanması doğru değildir. Bu aynı zamanda ticaret liselerini de ileride tehlikeye düşürebilir. Zira umumî kültür okullarının tutulması her gün gördüğümüz hakikatlerden birisidir.

Binlerce çocuk orta okullara koşuyor. Fakat çıkanların sayısı az olduğu için onların da hepsi evvelâ liselere gitmek istiyor. Ticaret okullarının maharetli, anlayışlı, küçükten bu terbiyeyi almış bilhassa tüccar çocuklarını sinesinde toplamak suretiyle yaşaması daha muvafık olacaktır. Binaenaleyh komisyon raporunda yanlış gördüğüm cihet ticaret okullarının kapanmasından fayda aramak gibi bir noktai

nazarın hâkim olması, orta ticaret okullarının kapanması sebep ve zaruretlerinin derpiş edilmemiş bulunmasıdır.

Üçüncüsü; asıl en mühim olan nokta şudur: Ticaret Lisesi mezunlarının muztarip olduğu bir dert vardır. O da İktisat Fakültesine girebilmeleri mevzuudur. Bu hususa gayet iyi dokunduğu için komisyonu tebrik ederim.

Sözüm budur. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (*Alkışlar*)

Başkan — Nurettin Baç.

Nurettin Baç — Muhterem Genel Kurul üyeleri, benim bahsetmek istediğim birkaç hususu bir az evvel konuşan arkadaşımız ifade buyurdular. Bu itibarla ben bu mevzuda bir iki noktaya temas etmekle iktifa edeceğim.

Birinci kısım ticaret orta okullarının kaldırılması konusudur. Bunların kalkması için muhterem komisyonumuzca ileri sürülen sebeplerden birisi bu okul mensuplarının akademik diye tarif ettikleri liselere girememeleri meselesidir.

İkinci nokta da meslek seçiminde orta okul çocuğunun yani 11-12 yaş arasında orta okula giden çocuk yaşının bu seçime imkân vermemesidir. Acaba akademik dediğimiz orta okulu bitiren bir çocuğun yaşı kendisine böyle bir meslek seçimine imkân verir mi? Vermez mi? Bir defa bizim okullarımızda garp mânasiyle bir rehberlik teşkilâtı mevcut değildir. Bunun dışında çocuğun şu veya bu yöne yönelmesine âmil olan hususlar daha çok ekonomik zaruretlerdir.

Üçüncü noktada da hassaten velilerin temayülleri vardır. Bunun dışında olan meseleyi bir az önce arkadaşım ifade buyurdular, Ben, acaba diyorum, Ticaret Komisyonunun raporundan sonra meselâ Kız Teknik Öğretim Komisyonunun raporunda ve Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun raporunda orta okulların kaldırılması diye bir kayıt olursa, şimdiki orta okulların hali nice olur? Bendeniz ticaret orta okullarının kaldırılmasını şahsan kabul etmiyorum ve şunu teklif ediyorum. Bütün bu hususat evvelâ liseye girme meselesi ikinci plânda bir meslek seçimi meselesini ayarlamak suretiyle yine ticaret liselerinin bünyesi içerisinde, müfredat program-

ları biraz değiştirilerek orta okulların bulunmasını arz ve teklif ediyorum.

Ticaret derslerinin müstakil bir hüviyet taşımaları konusuna gelince: Efendim, biz iş dersleri okutuyoruz. Bunların içerisinde ticaret var, bir de el işleri, ev işleri denilen kısım var. Bunların notları üçünün muhassalası olarak verilir. Malûmu âliniz aynı cinsten olan şeyler toplanır. Binaenaleyh el işleri başka, ticaret işleri başkadır. Burada bir usulsüzlük kendiliğinden vardır. Komisyon raporunda iş dersinin kaldırılıp veya iş derslerinden ayrı olarak bir ticaret dersi okutulması teklif edilmiş bulunmaktadır. Ben de diyeceğim ki tarım bölgelerinde tarım derslerini merkezi sıklet olarak alsak ne denir? Hassaten küçük nahiye ve kazalarda bulunan çocukların ayrıca bir tarım öğretimine ihtiyaçları vardır. Şu halde bu meseleyi daha geniş düşünmek lâzımdır. Yani sadece ticaret öğretimi zaviyesinden düşünmemek lâzımdır. İş bilgisi derslerinin muhtelif bölümlere ayrılması ve her bölümün mahiyetine göre ehemmiyet kesbetmesi ve notlarının ayrı takdiri meselesinde komisyonla hem fikrim.

Ticaret liseleri mezunlarının yüksek tahsile devam edememesi bugünkü vaziyetin gösterdiği bir vakıadır. Hakikaten ticaret lisesi mezunları da istedikleri takdirde hiç olmazsa ilgili fakülte ve yüksek okulları bitirmelidir. Bu gayet tâbiî ve normal bir haktır. Hem lise diyoruz, birisi gidiyor, öbürüsüne de yalnız yüksek ekonomiye gideceksin diyoruz. Tâbiî bu pek adilâne bir şey olmıyor. Bu hnsusu temin edecek, yani mezunların fakülteye, yüksek okullara girmesi için Şûraya sunulan müteaddit teklifler vardır. Şimdi bu teklifler üzerinde duracağım.

Başkan — Vaktiniz dolmuştur.

Nureddin Baç — Bir, iki dakika daha rica edeceğim.

Başkan — Arkadaşımızın konuşma müddeti dolmuştur. Devam etmesini kabul ediyor musunuz? (*Konuşun sesleri*) Devam buyurun efendim.

Nurettin Baç (*devamla*) — İkinci nokta Türkiyenin henüz

ticaret lisesi açılmamış ve lisesi mevcut bulunan vilayetlerini çok yakından ilgilendirir; yani mevcut liselerimizde bir ticaret kolunun fen ve edebiyat kolları meyanında ihdası.

Üçüncü nokta ise doğrudan doğruya ticaret lisesi açılmış ve faaliyette bulunan illerimizi ilgilendirmektedir. O halde bendeniz de her iki halin müştereken karara bağlanması hususunda bir teklif arzedeceğim.

Dilekler hususuna geçiyorum.

Diyorlar ki orta öğretim mensuplarının intibak kanunu meselesi vardır. O da çıksın, diyorlar.

Üçüncü mesele olarak ta birinci ve ikinci devrelerdeki ders saati meselesidir. Tuhaf tezahürlere sebebiyet verdiği için bunların da revizyona tâbi tutulması yerinde olur, düşüncesindeyim.

Hepinizi hürmetle selamlarım. *(alkışlar)*

Esat Kural — Efendim, teferruattan sakınarak öz ve dürüst bir halde huzurunuza gelmiş ve müzakeresi bitmek üzere olan raporu, reyinize arzedilirken, belki daha mükemmel bir hale getirmeğe gayret etmek düşüncesile bir kaç noktaya temas edeceğim.

Bunlardan birisi, zannediyorum dördüncü sayfanın (a) bölümünde, (Ticaret liselerinden mezun olanlar, uzun yıllar ticaret aleminin muhtaç olduğu pratik bilgi ile mücehhez eleman temin etmeyi muvaffakiyetle ifa edegelmişlerdir) denmektedir. Halbuki beşinci sayfada ise (ticaret mektebi mezunları Türkiyede ihtiyaçlara tamamen cevap verememekte) denmektedir. İki ifade arasında galiba ufak bir tadile ihtiyaç vardır. Bu, mevzuları değiştiriyor mu, değiştirmiyor mu? Kanaatımca açık bir tarzda ifade edilmelidir.

İkinci nokta; daha mükemmel gördüğüm nokta; sekizinci sayfada ve yetişkinlerin eğitimi bahsinde ve kurs açılacak dersler mevzuunda: (Bu kurslarda ders alacak öğretmenlerin de gündüz ticaret liselerinin öğretim kadrolarından temin edilmeyip ayrı kadro halinde tesbiti zaruridir) denmektedir.

Bir kazada yahut bir vilayette eğer böyle bir kurs açmak ihtiyacı duyulursa yeğâne imkân bu öğretmen arkadaşlarımızca kabildir. Bunun haricinde bu kursları idare edecek, onlara pratik bilgi verecek kimse yoktur. Bunların tam pra-

tik öğretmen verecek mevkide olacağı kanaatındayım. O itibarla mutlaka bu öğretmenler dışında öğretmen aramak kaydının kaldırılmasını teklif ediyorum.

Üçüncü nokta; lise müfredatına bir de ticaret bilgilerini veren dersler konması temennisidir. Bu temenniye iştirak etmiyorum. Esasen çok yüklü olan lise müfredatına bir de ticaret dersleri müfredatını yüklemek suretiyle ağırlığını artırmak hem yerinde değildir, hem de faydalı bulunmamaktadır. Çünkü liselere esasen bütün yüksek okulları karşılıyan dersler konulmaktadır. Esasen bunlar orta okullarda, az da olsa, öğretilmektedir. Liselere gelen çocuklar bu bilgileri almış olarak gelmektedirler. Liselerimize bir de ticaret derslerini koyarsak esasen ağır olan proğramları daha da ağırlaşır. Bu bakımdan bunun konmasına taraftar değilim.

Hepinizi hürmetle selamlarım.

Ahmet Tevfik Tarım — Efendim, hepinizi hürmetle selamlarken muhterem komisyonu tebrik etmeyi bir borç bilirim. Raporlarında, Dördüncü Şûrada alınmış olan ticaret bilgisine ait kararın kül halinde çıkarılarak münferit bir hale konmasını istiyorlar. Halbuki Dördüncü Şûra ticaret bilgisini lâzımı gayrımufarık addederek kül halinde kabul etmiştir. Bu gün biz bunun aksini iddiaya kalkarsak Dördüncü Maarif Şûrasının kararını bozmuş oluruz.

Yine muhterem heyet bir taraftan bu dersin kuvvetlenmesini arzu ederken diğer taraftan bu dersin yalnız son sınıflarda olmasını arzu ediyor, bu dersin tercihan son sınıflarda okutulması çarelerinin araştırılması lazımdır, diyorlar. Bunu bir birine zıd görmekteyim. Bir taraftan takviyesini istiyorlar, bir taraftan da bunların kaldırılmasını teklif ediyorlar. Bu sebeple rapordan bu cihetin çıkarılmasını teklif ve rica ediyorum

İkinci maruzatım; demin bir arkadaşımın tebarüz ettirdiği veçhile bugün orta okulların vaziyeti malûmunuzdur. Ticaret liselerine girecek çocuklar doğrudan doğruya orta okuldan gelsin diyorlar. Bu belki liseler için, idare edenler için iyi olur. Fakat bugünkü sistemde çocuklarımız çıkar çıkmaz ticaret sahası için daha verimli oluyor. Binaenaleyh bugünkü sistemden dönmeğe hakkımız yoktur.

Bendenizin kanaatım; mümkünse orta ticaret kısımlarının çoğaltılması ve sadece liselerin değil, birinci sınıftan itibaren orta ve lise sınıflarının açılması zarureti ile karşı karşıya olduğumuzdur. Bunu rica ediyorum.

Başkan — Veli Erten.

Veli Erten — Muhterem arkadaşlar, söz alırken arkadaşların hangi mevzular üzerinde konuşacağı belli olmadığı için bazı mevzular zarurî olarak tedahül ediyor; affınızı rica ederim.

Ben de orta okulda çalışan bir arkadaşınız olmak sıfatiyle orta öğretimde öğretilen ticaret derslerinden bahsetmeyi mecburî görüyorum. Bu ders, arkadaşların dediği gibi birbirinden ayrı olan derslerden ibarettir. Not, ortalama olarak değil; muhassala olarak verilir. Meselâ ticaret öğretmeni 2, tarım öğretmeni 6, iş bilgisi öğretmeni de 8 vermiştir. Bu derslerin hocaları birbirinden ayrı olduğu için her birinin ayrı ayrı ders notu vermesi lâzımdır. Geçen sene Danışma Kurulunda bu hususu ileri sürdüm ve mahzurlarını belirttim, maalesef tatmin edici bir cevap alamadım. Çünkü bunların birleştirilmesine imkân yoktur.

İkincisi; memleketimiz her gün inkişaf ediyor. Bilhassa iktisadî ve ticarî sahadaki gelişmesi daha fazladır. Bu ticarî sahadaki gelişme bilhassa büyük şehirlerde kendini daha fazla göstermektedir.

Matematik öğretmenlerine sorduğumuz zaman, zaten bunlar ticarî formasiyona sahip olmadıkları için matematik dersleri içinde ticaret eriyip gidiyor, diyorlar. Hattâ birçok arkadaşlar bu dersi matematik dersine tahsis ediyorlar. Binaenaleyh, İstanbul, İzmir, Ankara ve Adana gibi şehirlerimizde orta ticaret okullarına ihtiyacımız vardır. Bunların öğretmenlerine bu dersi verelim. Bu ders için müstakil bir not olsun.

Çıkan mezunlarımızdan meselâ birisinin bir istida vermesi lâzımgeliyor. Çocuk eğer istidayı resmi ibare ile yazmasını bilmiyorsa bizim ona öğrettiğimiz tarih, coğrafya, yüksek matematik boş kalıyor. Canım bir şey öğretmiyorlar, deniyor.

Yahut bir tüccarın yanına giriyor, bir ticarî mektup yaz diyor; yazamıyor. Bir şey öğretmiyorlar, deniliyor. Böylece nas beyninde kendi kredimizi düşürüyoruz.

Ticaret bilgisi bugünkü bünyede çok lâzımdır. Bunu bilhassa, komisyon raporunda da belirtildiği gibi, son sınıfta teksif etmek lâzımdır. Bu da, hakikaten bu işi yapacak bir öğretmene vermekle ve müstakil bir ders yapmakla mümdür.

Sözlerim bundan ibarettir.

Mehmet Ali Demir — Muhterem arkadaşlar, rapor bu günün realitesine uygundur. Şahsen onu hazırlayanları tebrik ederim.

Yalnız raporun dördüncü sayfasında (Ticaret bilgisl dersinin iş bilgisi dersinden ayrılarak ayrı bir bünyeye sokulması doğru görülmüştür) denilmektedir. Bu ders iş bilgisi dersinden ayrıldığı takdirde ticaret bilgisi dersinin, ticaret okullarına öğretmen yetiştiren okulların programına konması imkânı olacağı kanaatindeyim. Bu programa konulduğu takdirde o zaman orta okula olan öğretmen ihtiyacı da böylelikle kendiliğinden halledilmiş olur. Çünkü Yüksek Ticaret Fakültesini bitiren bir kimsenin orta okul öğretmenliğine gönderilmesi mümkün değildir.

Başkan — Vakit bir hayli ilerlemiştir. Salondaki üye adedi şu anda yüzden fazla değildir. Bu bakımdan müzakereye devam etmek imkânına sahip değiliz. Söz alan arkadaşların konuşmaları baki kalmak şartiyle yarın saat 9,30 da toplanmak üzere oturuma son veriyorum.

Kapanma saatı:

22.45

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI

BEŞİNCİ BİRLEŞİM

Açılma saatı: 19.30
23.3.1957

Başkan — Osman Faruk Verimer

Kâtipler: — Süleyman Kazmaz, Sebahattin Sertoğlu

Başkan — Eksireyetimiz var. Celseyi açıyorum.

Dün almış olduğunuz yüksek karar gereğince beş dakika olarak konuşmalara devam ediyoruz. Evvelce isimlerini yazdırmış olan arkadaşlardan Süleyman Kazmaz'a söz veriyorum.

Süleyman Kazmaz — Efendim, bendeniz Ticaret Komisyonu raporunun başlıca üç noktası üzerinde duracağım.

Evvela yabancı dil tedrisatı meselesi.

Komisyon raporunda ticaret liselerinden mezun olacakların yabancı dil bilgilerinin kuvvetlendirilmesi için mevcut karar çok isabetlidir Bu gün gelişen dünya şartları muvacehesinde, bilhassa hususi şartlarımız göz önünde tutulursa her çocuğun yabancı dile olan ihtiyacı âşikârdır. Bunun aksini düşünemeyiz.

Ancak yabancı dil öğreteceğiz diye yabancı dille tedris yapan okulları artırmakta da mâna yoktur. Acaba Yabancı kolejleri açarken bu şekilde tedrisat yapmıyan okullarımızın da yabancı dil öğretemediklerini zımnen ifade etmiyor muyuz?

Ve nihayet yabancı dille tedrisat yapmayan müesseseler karşımıza çıksa, bizim de okulumuzda yabancı dille tedrisat yapılsın dese ne deriz, Şüphesiz bütün mekteplerimizi yabancı dille tedrisat yapan müesseseler haline getiremeyiz.

Vakıa örnek vardır, diyecekler. Ben de zaten bunu bilerek söz aldım. Bu sayıları artırmamak lâzımdır. Yarın başka tekliflerle de karşılaşılabilir. Madem ki yabancı dille tedrisat yapmak lazımdır, liselerde ve orta okullarda da yabancı dille tedrisat yapalım, denilebilir. Mesele o hale gelir ki, «bu, milli terbiye prensipimizle bağdaşabilir mi» diye düşünmek icabeder. Binaenaleyh ben, komisyon raporundaki bu yabancı dillerle tedrisat yapılması kısmının ıbkasını, yalnız yabancı dillerle tedrisat yapacak kolejlerin ihdası hususunun kaldırılmasını rica ederim.

Ticaret dersleinin lise müfredatına sokulması meselesi, şüphesiz bunları iktisadî hayat icabettirmektedir. Ancak inkişaf eden sadece iktisadî hayat değildir. Cemiyetin her sahası inkişaf etmektedir. İnkişaf eden her hadiseyi okul proğramlarına korsak bunlar tahammül edilmez bir hal alır. Nihayet hayatımızda inkişaf eden sadece ticaret değildir. Diğer sahalarda da inkişaf vardır. Meselâ trafik bilgisini bir misal olarak arzedeyim. Hepimiz bu hususta bilgi öğrenmeye zorlanmaktayız. Bunun için trafik dersi koyalım; hukuk dersi koyalım dersek okul proğramları tahammül edilmez bir hal alır.

Liselere ticaret dersi konmasına tarafdar değilim. Bütün talebelere her şeyi öğretmek iddiasında değiliz. İnsan beşikten mezara kadar ilim öğrenmek mecburiyetinde olduğuna göre her şeyi hayatta öğrenecektir. Müfredat proğramlarının ağırlaştırılmamasını rica ederim. Liselere ticaret dersleri konması teklifinin rapordan çıkarılmasını istirham ediyorum.

Ticaret liselerine ve okullarına verilecek istikamet mevzuuna gelince Bunlardan biri pratik eleman yetiştirmektir. İki çeşit istikametin mevcut olması, bir çocuğa yüksek tahsil yolunun açık bulunması; diğerinin yüksek tahsilden mahrum bir vaziyette olması çocuğun ruhunda menfi bir tepki yapar. Bir nevi aşağılık duygusu verir.

İkincisi; ticaret liselerini klasik liselerin bir şubesi haline getirmek teklifi de doğru değildir. Ticaret liseleri memlekette fonksiyonunu ifa eden ve bir ihtiyacı karşılayan okullardır. Ticaret okulları, halen memleketimizde bankacılığın bugünkü inkişafları karşısında ticaret âlemimiz için daha luzum-

lu bir hale gelmiştir. Bunları klasik liselerin şubesi haline getirmek doğru değildir. Bu itibarle üçüncü fıkra bence doğrudur. Teklifim; d fıkrasının kabulüdür. Esasen komisyon da bu fikri ekseriyetle kabul etmiştir. Binaenalyh komisyonun ekseriyetle kabul ettiği fikrin yanında ekalliyette kalan fikrin nasıl rapora derceddildiğini anlamak bana güç geldi. Şu halde ticaret liselerinde tedrisat bugünkü şekilde devam etmeli, ancak aksayan tarafları varsa onlar ıslah olunmalıdır ve ticaret liselerinden İktisat Fakültesine vesaireye girmek imkânı olmalıdır.

Bunların ıslahı yoluna gidilmelidir.

Netice olarak bu fıkranın kaldırılarak D fıkrasının olduğu gibi kabulü lazımdır.

Nuri Kodamanoğlu — Muhterem arkadaşlarım, bütün derslerin yabancı dil ile okutulması gibi kültürümüzü çok yakından ve temelinden ilgilendiren bir eğitim tarzının doğurabileceği mahzurlar bertaraf edilmezse, yahut hiç olmazsa zapta geçmezse bundan çok üzüleceğim. O itibarle bendenize bir kaç dakika fazla zaman lûtfederseniz sabrınızı suiistimal etmeden bu çok zor mevzuu kısa zamana sığdırmağa gayret ederek maruzatta bulunacağım. Lutuf buyurulur mu, bilmiyorum.

Başkan — Siz müddetinizi bitirin; sonra düşünürüz.

Nuri Kodamanoğlu (*devamla*) — Yabancı dille tedrisat yapan okul demek, bir iki ders müstesna, geri kalan derslerin yabancı dille okutulması demektir. Bu, ana dilin gelişmesine mani olacak bir yol gibi görünmektedir. Şöyle ki:

İfade kabiliyetiyle düşünme kabiliyeti arasında son derecede sıkı bir münasebet vardır. İnsanlar tefekkür plânında küçük nüansları kaçırmıyacak kadar maharet kesbettikleri nisbette ifade kabiliyetinde gelişmiş olurlar. Aksine ifade kabiliyetinde ne kadar meharet kesbetmiş olurlarsa küçük nüanslara da o derecede hâkim olurlar. Düşünme kabiliyeti ifade kabiliyetinden katiyyen ayrılamaz. Onun için tefekkür tarihile edebiyat tarihi arasındaki münasebeti etüd etmek âdet olmuştur. Ve hakikaten dikkati calip noticeler alınmıştır.

Bir az sonrs Japon kültürü hakkında bir Hongkong üniversitesi profesöründen vereceğim bir kaç cümle bunu teyit etmektedir. Her ders ana dili öğretimine son derece yardımcıdır. Ana dili öğretimi sadece bu derse ayrılmış saatler içinde ve ona münhasır faaliyetlerle temin edilemez.

Ana diline en az yardımcı olan matamatik dersini alalım. Matamatik insan aklının muyyen idrak ve tefekkür plânını temsil eder. O tarzda idrak ve tefekkür edilen bu dersler üzerinde çocuk muayyen meharet ve melekeyi kazanırken daima konuşur. Daha doğrusu o plandaki düşünceleri ne kadar sağlam ifade etmişse o kadar sağlam idrak eder. Binaenaleyh matematik gibi son derecede zengin bir bilginin ana dili öğrenimindeki yardımını refetmek, ana dilinin gelişmesine bir pakımdan mâni olmak demektir.

Bu arada şunu da söylemek yerinde olur ki Türkçemiz çok gelişmiş bir dil değildir. Yeni edinilmiş tefekkürleri ifade ederken nüansları kaçırmamak lüzumunu hissettirirsek elbette ki çocuk daha yeni icadlar yapmakta daha kaygılı olur.

Kısaca söylemek gerekirse, niçin matemaik ve emsali dersler yabancı dille okutulduğu zaman yabancı dil bir şey kazanıyorsa ana dille okutulmadığı zaman da ana dil bir şey kaybediyor demektir. Yabancı dille tedrisat yapan kolej meselesi şu zaruretten doğmuştur:

Memleketimizde yabancı dil öğretimi bakımından son derece müşkülât çekiyoruz. Parantez olarak arzedeyim: Yabancı dil öğretimine lüzuum hissetmedik, demiyorum. Vakit dar olduğu için daha geniş konuşamıyacağım. Ancak en iyi yol bu değildir. Şöyle ki: öğretmen kifayetsizliği, metodlarımızın sakatlığı ve vasıtalarımızın eksikliği yüzünden yabancı dili öğrenemeyişimizi bu tarzda telafi etmeğe çalışmamalıyız. Bütün milletlerin kabul ettikleri yabancı dil öğretim yolları memleket mizde bütün vasıta ve imkânlar ile tesis edilmelidir. Başarısızlık halinde bunun üzerinde tekrar tekrar düşünülmelidir.

Bu, milletimiz için değil, bütün insanlık için variddir. 1953 te Seylanda Unesco, milletlerarası bir seminer tertibetti. Neticeleri 1955 te neşeredilmiştir.

Başkan — Bir dakikanız kaldı.

Nuri Kodamanoğlu (*Devamla*) — Efendim, heyeti aliyyenin lûtfuna intizar ediyorum. (*Devam etsin sesleri*)

Başkan — Devamı kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Nuri Kodamanoğlu (*Devamla*) — Minnettarım efendim.

İngiltere, Amerika, Fransa, Japonya'nın da dahil olduğu ve 35 — 40 memleketin iştirak ettiği seminerde, yabancı dil öğretimi seminerinde halen de yabanc dil kolejleri bir tedbir olarak katiyyen zikredilmemiştir. Aceba onları düşünen olmadı mı?

Başka bir misal: Pakistan, istiklâlini alıncaya kadar İngilizce tedrisat yapardı. İstiklâlini alır almaz on senelik plânlarla, matematik te dahil, kültür derslerini ana dili üzerniden okutabilmek için tedbirler almağa çalışmaktadır. Pakistan niçin bu tedbire gitmektedir? Bunun bir sebebi olmak lazımdır.

Bu yolda en enteresan misal olarak Japonyayı verirler. Hongkong'da bir zatın UNESCO'ya ait bir kitaba yazdığı uzun bir makalede Japonların batılılaşmasında en büyük amilî 19 uncu asrın sonlarına doğru batı medeniyetine mensup eserlerin tercüme edilişinde bulmaktadırlar. Bu eserin neşir tarihi 1953 tür.

Efendim bu eserler karşısındaki durumumuzu onuncu asırdaki durumumuza benzetebiliriz. Nasıl ki Türkler Orta Şark medeniyetine geçtikleri zaman Arabca ve Acemceye ehemmiyet vermişler ve bu lisanları öğrenmişlerdi; İslâm medeniyetindeki yerimizi alırken bu gayretlerimizin çok tesiri olmuştur.

Arabca ve Acemceye tevessül ediş tarzımızın Türk diline ne gibi meseleler getirdiğini biz tecrübe etmiş bir milletiz. Binaenaleyh acı tecrübelerden sakınmak durumunda değil miyiz diye düşünüyorum.

Efendim, daha yabancı dil öğretimi ile ilgili lehde fikirlerin başka yollarla da ifade edileceğine dair maruzatım çoktur. Fakat lûtfünüzü suiistimal etmemek için kısa kesiyorum.

Bir teklifim vardır, Teklifim şu olacaktır:

Ticaret Liseleri raporundan «yabancı dille tedrisat yapan ticaret liseleri açmak» kısmı çıkarılsın. Bunun yerine takviyeli ve öğretim tedbirleri tam olarak alınmış lisan tedrisatı yapan ticaret tiseleri açılsın ve lisan öğrenme ihtiyacı karşılansın. (*Alkışlar*)

Başkan — Teklifinizi lütfen yazılı olarak veriniz.

Hakkı İnan — Efendim, Ticaret Eğitimi Komisyonu raporunu akşam aldım. Benden evvelki muhterem hatiplerin belirttiği şekilde hakikaten bu okullarda eğitim ve öğretimle ilgili bütün fikirler gayet derlitoplu şekilde belirtilmiş olduğundan komisyon çalışmaları övünülecek değerli bir netice kazanmış oluyor.

Bendeniz rapordaki iki üç nokta üzerinde durmak istiyorum. Orta ticaret okullarında ve liselerinde birinci devre olarak mevcut bulunan tip müesseseler, orta okullara mustakıl bir hüviyet verilmek suretiyle kaldırılacak. Orta okullardaki ticaret bilgisi konusunda; bir arkadaşımın da ifade ettiği gibi bu dersi okutacak öğretmen meselesi mühim bir konu olarak karşımıza çıkmış bulunuyor. Buunn için eğitim enstitülerinin her bölümü sınıflarında ve orta okullarda ticaret bilgisi dersi verecek Yüksek ticaret veya İktisat Fakültesi mezunu arkadaşların bulunmasını, ticaret okulu öğretmenlerinin bu dersleri okutmasını teklif ediyorum.

Komisyonun raporunda da belirtildiği gibi ticaret lisesi veya yüksek ticaret mektebi ve İktisat Fakültesi mezunu arkadaşların sosyal bilimler fakültelerine iştirak için ayrıca imtihana tâbi tutulmak suretiyle bu fakültelere devam edebilecek muadeleti temin suretiyle bu okul öğrencilerine tekrar imtihan kapısı açılmasına lüzum hasıl olmadan bir şekil verilmesinin nazarı itibara alınmasını rica edeceğim.

Raporda, meslek derslerinin, kültür derslerinin, alacağı şekil üzerine ders çeşitlerinin miktarlarını gösteren programların ekli olduğu belirtilmiş ve muhakkak Başkanlık Divanına ve Genel Sekreterliğe sunulmuştur. Burada dersler hakkında sarih bir fikrim olmamakla beraber, varsa, söylediklerime lüzum kalmıyacaktır.

Müzik dersinin ticaret liselerinde ele alınması hususuna işaret etmek istiyorum. Üçüncü Şûrada da bunun üzerinede uzun uzadıya konuşuldu. Zabıtları tedkik ettim. Bu defa komisyon sözcüsü tarafından bu hususta ne düşünüldüğü hakkında aydınlatıcı bir bilgi verilirse bu dersin mutlaka lüzumuna kani olan eski bir ticaret okulu öğretmeni sıfatiyle, bu ihtiyaçı duymuş bir arkadaş sıfatiyle temennimi arzda fayda mülahaza ediyorum.

Meslek dersleri öğretmenlerinin hariçten temini bu tip öğretmenlerimizin meslekten kaçırılmasını mucip olacktır.

Bir de ders kitapları meselesi var. Yüksek malûmunuzdur ki ticaret okulları mevcut miktarı az bir öğrenci kütlesi karşısında genel kültür dersleri için musabaka açmış olmasına rağmen herhalde ticaret liseleri müfredatına göre klâsik kitap yazılmamakta, böylece bu öğrenciler iki üç kitap almak suretiyle ihtiyaçlarını giderebilmektedirler. Bu lise ders kitaplarının, müfredattaki noktaları asla açık bırakmadan, Vekâletçe alınacak tedbirlerle temini uygun olur kanaatındayım.

Hepinizi hurmetle selâmlarım. (*Alkışlar*)

Mustafa Cura — Muterem arkadaşlar, iki hususta teklifte bulunacağım :

1 — Ticaret Eğitimi Komisyonu raporunun 4 üncü sayfasının 3 üncü bendinde (orta okullarda okutulmakta olan ticaret bilgisi dersinin müstakil notu olan bir ders hüviyetine sokulması) tavsiye edilmiştir. 9 uncu sayfadaki izahat da aynı mahiyettedir.

Bu fıkralar vazih değildir. Müstakil notlu bir ders ile müstakil bir ders tatbikatta farklıdır.

Mesela tarih ve coğrafya dersleri müstakil notlu derslerdir. Fakat orta okullarda 12 saat tarih ile 6 saat coğrafya okutan bir öğretmen ifâve ücret alamaz. Çünkü tarih ile 6 saat coğrafya müstakil notlu dersler olmakla beraber müstakil ders değildirler. İkisi bir bütün teşkil eder.

Komisyon raporundaki ifade, olduğu gibi kalırsa ticaret dersi, matematiğin bir eki vaziyetine düşücektir. Yani 12 saat matematik ile 6 saat ticaret dersi okutan bir öğretmen

ticaret dersleri için altı saatlik ilâve ücret alamıyacak ve neticede şimdiye kadar olageldiği gibi ticaret bilgisine ayrılan saatlerde geometri okutmaya devam edecektir. Ticaret bilgisi bakımından kendisini yetiştirmeğe de lüzum ve zaruret görmiyecektir.

Bu itibarla fıkranın (ticaret dersleri hiçbir dersin tamamlayıcısı olmayıp müstakil bir derstir) şeklinde düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

2 — Sayfa 9 madde IX da, bu bersin tercihen son sınıfta teksif edilmiş bir tarzda okutulması temenni olunuyor Müfredat aynı kaldığı takdirde bu temenniye iştirak etmek güçtür. Çünkü: müfredat programı iki bölümden ibarettir. Birinci bölüm, birinci sınıftaki *Ticaret Bilgileri ve Belgeleri* ile ikinci sınıftaki *Giderler ve Fiatler* bölümüdür. İkinci bölüm ise *Defter Tutma* bölümü olup ikinci sınıfta başlayıp üçüncü sınıfta devam eder.

Hepimizce mrlûmdur ki bu birinci bölüm yurt bilgisi ve matematik derslerinde de tekrarlanıp duran senet, poliçe, çek, pazar, panayır, şirket gibi şeylerdir. İkinci bölüm ise tamamen muhasebe tekniğine taalluk eder. Eğer ticaret dersleri bu müfredat ile sadece üçüncü sınıflarda okutulursa daima esasa girmeden senenin sonu gelecektir.

Bu husus bir bakıma da suiistimal için açık bir kapıdır. Yetişmesi sırasında bu dersleri görmemiş olan arkadaşlarımız ister istemez bu yola gireceklerdir.

Halbuki kanaatimce ticaret bilgisi derslerinin gayesi anonim şirket ile borsanın ne olduğu hakkında nazari bilgi vermek olmayıp, muzaaf kayıt nedir, mizan nedir, planço nedir;.. bunu öğrenmektir.

Netice olarak raporun bu fıkrasının şu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim: (Ticare dersleri müfredatının ikinci asınıfının birinci bölümü sonuna kadar olan kısımları asgarı hadda indirilmeli ve ayrı bahisler halinde değil, monografiler içinde sırası geldikçe açıklanmalıdır. Ticaret dersleri sadece orta okulun ikinci ve üçüncü sınıflarında okutulmalıdır.

Maruzatım ve tekliflerim bundan ibarettir efendim. (*Alkışlar*).

Başkan — Kifayeti müzakere takriri gelmiştir, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Ticaret öğretim mevzuu üzerinde kâfi derecede görüşülmüştür. Bu komisyondaki müzakerelerin kifayetini arz ve teklif ederiz.

Mahir TUNA *Nureddin BAÇ*

Başkan — Kifayeti müzakere takririni reyi âlinize arzediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kifayeti müzakere takriri kabul edilmiştir. Kifayet takririnden evvel söz alan 4 arkadaşımız vardır. Bunlara söz verip sonra kabul edilen takrire göre raporun heyeti umumiyesini reyinize arzedeceğim:

Mehmet Emiralioğlu — Sayın üyeler, ticaret öğretimi mevzuubahis olurken ticaret mesleği öğretimi yanında ticaret ahlâki öğretimini de nazara almak icabeder. Ulu Atatürk bir sözlerinde ticaret erbabını şöyle tavsif ederler: «Milletin emeğini kıymetlendirmek için eline ve zekâsına emniyet edilen ve bu emniyete liyakat göstermesi gereken adama tüccar derler» Binaenaleyh biz iyi defter tutmasını bilen, müşteri ile iyi münasebet tesis etmekte, alış verişte mahir insanlar yetiştirirken diğer taraftan da ticaret ahlakının gelişmesine hizmet edecek elemanların da yetiştirilmesini gözönünde tutmalıyız. Okul kooperatiflerini demokratik olarak ticaret eğitimi sahasında tatbike koymak lâzımdır. Okullardaki kooperatiflerin bugünkü hali, ne mesleki tatbikat bakımından ve nede moral bakımından bu hizmeti görecek vaziyette değildir. Binaenaleyh okul kooperatiflerinin moral ticaret tatbikatı bakımından daha iyi kulanılması icabetmektedir.

Psikolojik formasyon esası; yaşına göre çocuğun psikolojik durumundan bahsederek orta okuldaki bir çocuğun meslek seçme durumunda bulunmadığı ileri sürülmektedir. Vakıa ilmen böyledir. Fakat hayat böyle değildir. Meselâ Güdülde bir orta okul var. Velisi 13 yaşındaki çocuğunu ancak Güdül Orta Okulunda okutmaya muktedirdir. Babası geliyor, diyor ki, ben çocuğuma ticaret okutmak istiyorum,

başka yerde okutma imkânım yok, hiç olmazsa bir ticarî müesseseye bunu çırak veriniz. Bu şekilde meslek seçimine gitmek sakat bir şeydir. Fakat memleket realitesi bunu zarurî kılıyor. Onun için bendeniz ticaret okullarının kaldırılmasına taraftar değilim. Ağaç yaş iken eğilir, madem ki iyi eleman yetiştirmek istiyoruz, memleketin imkânlarını da nazarı itibare alarak bunu halletmemiz lâzımdır. Yani bu okulların kalması zaruridir.

Yabancı dille tedrisat yapan ticaret liseleri kurulmasına gelince: Bu izah edildi, bendeniz bir noktaya işaret etmek istiyorum. Bu gibi gidişat bizim kendi dilimizin imkânlarının kullanılmasını ve dilimizin teknik bakımlardan gelişmesini önliyecek bir tedbir gibi oluyor. Ben bunu Millî Eğitim prensiplerimize de aykırı buluyorum. Ancak yabancı dil ile ticarî muhaberat yapacağımız da muhakkak olduğuna göre mevcut liselere ihtiyaca göre yabancı dil ilâvesi suretiyle bunun temini kabildir.

Bir de yetişkinlerin eğitim faaliyetlerinden bahseden kısımda şöyle bir kayıt vardır: «Bu kurslarda ders alacak öğretmenlerin de gündüz ticaret liselerinin öğretim kadrolarından temin edilmeyip ayrı kadro halinde tesbiti lâzımdır». Bu ayrı kadro bir okul mu olacak, kurs mu olacak, seminer mi? Yoksa Halk Eğitimi teşkilâtına bağlı bir müessese mi olacak? Bunun aydınlatılmaya muhtaç olduğunu görüyorum. Halk Eğitimi mevzuunda konuşmalar yaparken koordinasyondan bahsettik. Bu koordinasyon evvelâ Maarif Vekâletinde olmalıdır. Ticaret ve teknik öğretim, halk eğitimi mevzuları içinde ehemmiyetle yer almaktadır. Bu itibarla ticarî eğitim mevzuları görüşülürken okul dışı ticaret, vatandaşların ticarî mahareti, ticarî morali için neler yapılması lâzım geldiğini biraz daha geniş şekilde ele almak mümkündü. Çünkü Şûranın gündemi tek kelime ile halk eğitimi idi. Koordinasyon çalışmalarına buradan başlanmalı idi. Maruzatım bunlardır. Hepinizi hürmetle selâmlarım.

Başkan — Söz Mehmet Birsen'indir, yok mu efendim? (*Yok sesleri*) Öyleyse buyurunuz Şükrü Er.

Şükrü Er — Efendim, ben de ticaret bilgisinden mahrum

kalmış bir arkadaşınızın hisleri olarak birkaç noktayı tebarüz ettirmek isfiyorum.

Müşahedelerimiz o olduki her okulun farklı bir iddiası oluyor. Yani bir ticaret okulu demelidir ki, ticaretin esasını ticaret okulu teşkil eder. Binaenaleyh biz kuvvetli tüccarlar yetiştirmeliyiz. Eğer her meslek okulu böyle düşünürse memleketin ihtiyacı olan her türlü elemanın yetiştirilmesi kolaylaşır.

Nuri Kodamanoğlu arkadaşımız yabancı dil mevzuuna temas ettiler. Tek kelime ile bu konuya bendeniz de dokunacağım.

Dil gaye değil vasıtadır. Biz hiç bir zaman gayeyi vasıtaya feda etmemeliyiz. Yabancı dile ihtiyaç vardır. İthalâtçı ve ihracatcı olanlara lâzımdır. Üst tarafına lâzım değildir. Yetiştireceğimiz binlerce gence yabancı dil dersini yüklemeyelim. Çünkü umumî temayülümüz genel kültüre doğru bir kayış gösteriyor. Birkaç müşahedemi huzurunuzda ifade edeceğim:

Ben tayyare mühendisiyim. Dr. L. Taylor isminde bir hocamız vardı. Bize iniş takımlarını anlatıyordu. Hocam dedim, deniz tayyarelerinin iniş takımları nasıl olur? Yok, yok. Ben deniz tayyerelerinden anlamam dedi. Yine bir gün bir Alman fabrikasında mühendis ollarak çalığışan bir Alman arkadaşımla görüşüyordum. Almanyada sosyal hayat nasıldır dedim. Ben sosyal hayattan anlamam diye cevap verdı. Yine bir gün aynı arkadaşımla operanın önünden geçiyorduk. Operamız fevkalâde dedi. Ben de vakit bulup senelerdir gidemedim dedim. Acırım sana dedi. Motor titreşimi nasıl olur diye sordum. Yarasaların kulaklarındaki titreşimden bahsetti. Yani mesleğinin erbabı ve mesleğin en ince derinliklerine kadar inmiş bir kimse. Fakat mesleğinin dışında bir şey için uzun boylu düşünmeye ihtiyaç duymıyor. Yani Genel kültüre vereceği zamanı kendisi için kaybolmuş bir zaman telâkki ediyor.

Amerikada bulunan bir arkadaşım anlattı: bir profesörle aynı kompartımanda seyahat ediyorlarmış. Profesör, arkadaşıma nerelisin diye sormuş. Türkiyeliyim demiş. Türkiye Amerikanın hangi eyaletinde demiş. Görülüyor ki yabancı

memlektler meslek eğitimine çok fazla ehemmiyet veriyorlar, genel kültür uğruna bunu feda etmiyorlar.

Bir okul nasıl kapanır? Ticaret Okulu nasıl kapanır? Eğer öğrenci bulamazsa kendiliğinden kapanır. Kapatalım mı, kapatmıyalım mı demeğe lüzum yoktur. Bizim burada Halk Eğitimi davası iddiasında bulunduğumuz zamanda bir okulun kapatılması ile ilgili bir karar almamız iddialarımıza aykırıdır. Meslek okullarını liseye benzetmek hevesine hiç bir zaman kapılmamalıyız. Çocuklarımız meslek seçme bakımından, arzularının verdiği istikamete mi gitsinler? Umumiyetle diyoruz ki ilk mektep çocuğu mesleğini seçemez. Nazari olarak doğrudur. Fakat bizde tahsil tamamiyle tesadüfidir. Meselâ ben tayyere mühendisliği branşını seçtim amma, hiç bir zaman Teyyare mühendisliği yapmadım. Tıbbiyede de okudum, oradan mühendisliğe geçtim. Aradan on sene geçti. Acaba mühendislik tahsili yapmakla iyi mi ettim diye düşünüyorum. Çünki tesadüfi bu mesleğe girmişdim. Şimdi akşam Yüksek Ticaret Okuluna kaydolmak ihtiyacını hissediyorum. Yüksek Şûra ticaret eğitimi mevzuu konuşulurken ticaret tahsili yapmak imkânını bulamamış bir arkadaşınız hislerini burada ifade etmiş bulunuyor. Hepinize teşekkür ederim. (*Alkışlar*)

Başkan — Ali Fuat Bilen.

Ali Fuat Bilen — Muhterem arkadaşlar, Ticaret Öğretimi Komisyonunun raporunda orta ticaret okullarının kaldırılması ve yerine orta okullardaki bir saat ticaret dersinin müstakil bir ders haline getirilmesi tavsiye edilmektedir. Orta ticaret okulları halen memlektimizde orta derecede ticaret yapmak isteyen bir zümrenin yetiştirdiği bir müessesedir. Orta okullarda mevcut ticaret dersinin müstakil hale getirilmesiyle hiç bir şey kazanılmaz. Şöyle ki; ekseriyetle bu gün orta okullarımızın sınıflarında 70 kişi vardır. Haftada bir saat 70 kişi ile yapılan dersin verimi hiçtir. Binaenaleyh madem ki böyle bir tavsiyede bulunuluyor, buna şunu da eklemek yerinde olur: Orta okullarda iş bilgisi dersi altında bir saat ticaret bir saat ziraat dersi olmak üzere iki saatlik iş bilgisi dersi vardır. Talebe bu üç dersi ayrı ayrı takip etmek ve

her birisinden bilgi edinmek istiyor, fakat bir şey öğrenemiyor. Onun için bu üç dersi birleştirelim, dört saat olur hatta iki saat da serbest çalışmadan ekliyelim, altı saat olur. Çocuk orta okula girdiği zaman ticaret, ziraat ve sanat derslerinden birini seçmek ve seçtiği mevzuda haftada altı saat gibi iki sene çalışmak mecburiyetinde kalsın. Bunu yapacak olursak memleketimizde muhtaç olduğu küçük ticaret erbabı ile küçük sanat erbabını ve hatta küçük ziraat erbabını yetiştirmiş oluruz.

Her kazamızda bir ticaret bir ziraat ve bir sanat orta okulu açamadığımıza göre orta okul bünyesinde talebeye seçme hakkı vermek ve altı saat haftada ders göstermek suretiyle seçmiş olduğu branşda çocuk maharet kazanmış olacaktır. Ve bu okulun bulunması ile her kazada böyle üç okulun açılması yerine menfaat temin edilmiş olacaktır.

İkinci mesele, yabancı dil takip eden ticaret liselerinin açılması. Bu çok yanlış bir yol olsa gerektir. Bunu şu şekilde tadil etmek doğru olur zannederim. Ticaret lisesi veya diğer liselere girerken orta okulu bitirenlerin yabancı dil bilgilerinin kuvvetli olması için orta okulların son üçüncü sınıfı ihzarî bir sınıf haline getirilebilir. Bu ihzarî sınıfta esaslı üç derse yer verilir. Meselâ haftada 5·6 saat matematik, 5·6 saat Türkçe dersi verilir. Bunlar ana derstir. Diğer kalan saatlerde yabancı dile hasredilir. Bu suretle orta okulun son sınıfında haftada 20 saat kadar yabancı dil okumakla çocuklarımız oldukça büyük bir maharet kazanmış olur ve memleketimizde yabancı dil tedrisatının müşkilât arzettiği bu iş de bu şekilde halledilmiş olur kanaatindeyim. Fakat bu mevzu bir orta öğretim mevzuudur. Ve bu Şûranın prensiplerine dahil olmıyan bir mevzudur. Onun için önümüzdeki Şûranın bilhassa orta tedrisat mevzuu üzerinde inceleme yapması çok yerinde olur. Hatta şimdiden orta öğretim mevzuunda bir anket açılması uygun olur. Zira öğretmen zümreleri de hali hazır orta tedrisattan memnun değildirler. Çünkü denemeli orta okullar halen tetkik yolundadır. Bu da hali hazır rejimin memnnniyet verici bir rejim olmadığına delâlet eder. Binaenaleyh arzım şudur: Bir çocuk orta okula girdiğinde 3 dersten birini seçsin. Ya hayata atılacaktır, bu yolda yürür veya-

F·15

hut tahsiline devam edecektir. O zaman kendisinin iki branşı olur. Her hangi bir şekilde tahsilden dönmek zorunda kalırsa hatta tekaüt olursa ziraat veya ticarete dönebilir. Bu bir mümaresedir zayi olmaz. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (*Alkışlar*)

Başkan — Söz alan arkadaşların konuşmaları bitmiştir. Şimdi komisyon sözcüsüne söz veriyorum.

İlhami Gündüz — Kıymetli tenkitlerde bulunan arkadaşlarımızın yakın alâkalarına çok teşekkür ederiz.

Şûranın sayın üyeleri, kıymetli vakitlerinizi israf etmemek maksadiyle raporumuzda alınan kararlar imkân nisbetinde siz sayın üyelere hülâsalar halinde sunulmak istenmiştir. Bu hal bazı noktalarda müphem tarafların bulunmasını intaç etmiştir. Komisyonumuz bu hususları yine imkân nisbetinde kısaca açıklıyarak bu müphemiyetleri gidermeye çalışacaktır.

Sayın Kadir Çağal arkadaşşımızın işaret buyurdukları hususlardan,

1 — Orta okullardaki ticaret derslerini okutacak müstakil hoca problemine temas edildiği bahsedildi. Bu husus komisyonumuzca etraflıca düşünülmüş ve formüle edilmiştir. Şöyle ki, Ankara Ticaret Öğretmen Okulunda vazifeli öğretmenler ve bugün mezun olacak öğretmenler tarafından yurdun muhtelif bölgelerinde açılacak kurslarla temel ticaret bilgileri dersini okutacak öğretmen ihtiyacının yarısı birinci yılda diğer yarısı da müteakip yılda giderilmiş olacaktır. Ayrıca eğitim enstitülerinin her şubesinden mezun olacak her öğretmen arkadaş müfredatları içerisine konulacak derslerle, bu dersi okutabileceklerdir.

2 — Orta ticaret okullarının kapatılması kararına gelince: Komisyonumuz aşağıdaki noktaları gözönüne alarak kahir bir ekseriyetle bu karara varmış bulunmaktadır.

a — Medenî kanunumuz,

b — Memleketimizde mesleğe yönelme teşkilâtı yoktur.

c — Müfredatların ağırlığı dolayısiyle zayiat fazladır. (Orta okul dersleri + meslekî dersler)

d — Klâsik liselere gidememeleri,

e — Umumiyetle ticaret liselerine olan tehacüm, çift tedrisat yapıldığı halde giderilememektedir.

ç — Seviyesi ile mütenasip iş bulamaması.

Komisyonumuz bu hususlar üzerinde uzun uzadıya münakaşalar ederek ticaret orta okullarının kapanması hususunu karara bağlamıştır. Ticaret orta okullarının kapanması, nihayet mahdut bir zümreye ticaret bilgileri yayan bir okul olması dolayısiyle mahzurlu değildir. Bunun eksikliğini gidermek maksadiyle fakat hiç bir zaman meslekî ihtisas bilgisi vermemek şartiyle umumî orta okullarımıza ticaret bilgisi dersleri konması arzu edilmektedir.

Nurettin Baç arkadaşımız mıntıkanın özellikleri göz önünde tutularak bu özelliklere göre bazı muhitlerde ticaret, bazılarında tarım bazılarında iş bilgisi derslerinin ön plana alınması hususuna işaret ettiler. Komisyonumuzca yapılan tartışmalarda bu görüş münakaşa edilmiş ve en ufak köylerde dahi ticaret bilgilerinin şart olduğu karara bağlanmıştır. Bir demirci mamullerini veya emeğini satmak, buna mukabil ihtiyaçları için de bazı alışlar yapmak durumundadır. Ayrıca şurasını da belirtmek isteriz ki takip edilecek müfredat bu gün tatbik edilen müfredat değil, raporun sonunda işaret edilen müfredattır. Müsaadenizle okuyorum:

I — İşin mânası, hayatımızdaki önemi,

II — Zamandan, maddî kıymetlerden ve şahsî güçten azamî istifade yolları

III — İşletme şekilleri,

IV — Teşkilâtlanma ve idare,

V — Personel,

VI — Kayıt tutma ve dosyalama,

VII — Haberleşme,

VIII — Alış — veriş,

IX — Seyahat,

X — Banka hizmetleri.

Arkadaşlar, görülüyor ki bu müfredat bundan evelki detaylı müfredatla alakalı değilğir. Bu müfredat tesbit edilirken orta mektep tahsili yapan talebelerimizin ihtiyacı olduğu hususlar gayet etraflıca düşünülmüş ve ihtisasa kaçmamak

suretiyle hayatta temel olabilmek için bu esaslar konulmuştur.

Bütün bu dersler, demin bir arkadaşımızın dediği gibi, yalnız riyaziye kolları tarafından değil, diğer kolların eğitimini yapan kollar tarafından da okutulabilir. Klâsik liselerde bulunan fen ve edebiyat kolu gibi bir ticaret kolu konulması hususu da komisyonumuz raporunda zikredilmiş ve ticaret liselerinin istikbali hakkında ikinci teklif ele alınarak uzun uzadıya münakaşa edilmiş ve bu gün memleketimizin beş lisesinde yapılan tecrübe tedrisatı bu hususun sakatlığını ortaya koymuştur. Bu husus Vekâletimizce de malumdur. Klâsik lise atmosferi ile ticaret liselerinin atmosferi başka başka hususiyetler arzetmektedir. Klâsik liselerin bir kolu olacak şubelerde aynı atmosferi yaratmak imkânları mevcut değildir ve olamaz.

Esat Kural arkadaşımız: ticaret liselerinin piyasa ihtiyaçlarına cevap verip vermemesi meselesinde tenakusa düşüldüğü noktesına işaret ettiler. Komisyonumuzun kanaatince böyle bir tenakus yoktur. Şöyle ki; ticaret liselerinden yetişen gençler halen piyasa ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Ancak her branştaki ilerlemeler, inkişaflar dolayısile zaruri olarak bir ihtisaslaşma mevzuubahistir. Bu zaruret, ticaret ve ekonomi alanlarındaki gelişmeler dolayısile ticaret liselerinde de bazı hususlarda kendisini bize hissettirmektedir. Burada bir tenakus değil, daha mükemmele doğru bir gidiş vardır.

Yetişkinlerin eğitiminde işaret edilen hususa gelince: Meslek dersleri öğretmenleri dolayısiyle, mekteplerimiz muhtelif faktörlerin tesiri altında öğretmen sıkıntısı çekmektedirler. Ve öğretmenler mahmul durumdadırlar. Ve verilen 2/3 ücretler öğretmenleri tatmin etmemektedir. Klasik liselere ticaret derslerinin eklenmesine gelince: mevzubahis dersler deneme okullarında seçime tâbi, mesleğe yönelme dersleridir. Bu bakımdan arkadaşlarınız lise müfredatlarının ağırlaşacağı hususunda endişe buyurmasınlar. Liselere konulması istenen ticaret dersleri, izah edilen hususun teşmilinden ibarettir.

Ahmet Tevfik Tarım arkadaşımıza gelince: kendileri aldığımız kararların IV üncü Maarif Şûrasının aldığı kararlara muhalif olduğunu buyurdular.

Arkadaşlarım, Şûralar istişari birer unsurdurlar. Bu kararlar 4 üncü Şûrada alınmış olabilir. Ve bunun aksadığı da görülmüş olabilir Bunu görüp tashih etmek bizim Şûramıza nasip olmuştur demektir. Diğer arkadaşlarımızın bir çokları da bu hususta verdiğim cevaplardan zannedersem tatmin edilmiş olacaklardır.

Bu gün konuşan arkadaşlarımızdan bir kısmı yabancı dilde tedrisat yapacak kollejler açılması meselesine temas ettiler. Biz yabancı dilde ticaret kollejleri açılması hususunu yalnız icabeden yerlerde nazarı itibare alınmak şartiyle karar altına almış bulunuyoruz. Yoksa bütün Türkiyede kollejler açılması kararında değiliz. Bu gün her memleketi teker teker kendine yeter olarak kabul etmek imkânsızdır. Hal böyle olunca bütün memleketler biribiriyle ticarî ve iktisadî temaslarda bulunmak zorundadır. Bu bakımdan lisan bu gün şiddetle duyulan ihtiyaçlardan biridir.

Arkadaşlarımız filân tüccara lisan bilen adam lâzımsa onu başka şekilde temin etsin buyurdular. Halbuki bu bir Maarif davasıdır. Ve Maarif çerçevesinde halledilmesi icabeder.

Arabça ve acemce kelimeler, tarihimizde görüldüğü gibi lisanımıza tesir etmiş ve bütün kitaplarımıza ve konuşmalarımıza yerleşmiştir. Şimdi lisan bakımından garplılaşmaya doğru gidişimiz de bittabi lizanımıza yabancı kelimelerin girmesini intaç edecektir. Esasen fen ve ilim de bunun icabettirmektedir. Ve biz talebelerimizin kafalarını bu yolda alıştırmaya mecburuz.

Müzik dersi, ticaret liseleri müfredat proğramında nazarı itibare alınmıştır.

Arkadaşımızın kitap bahsindeki fikirlerine aynen iştirak ediyoruz.

Orta okullarda ticaret derslerinin son sınıflarda teksifi suretinde okutulması şarttır. Çünkü bu dersin tam mânasiyle anlaşılması, hazmedilmesi şüphesiz bir olgunluk meselesidir. Bir çocuğun demin okuduğum müfredatı anlaması tçin kendisini yetiştirmiş olması icabeder. Bu bakımdan komisyonumuz son sınıfta diğer derslerle ayarlama yapmak suretiyle müstakil bir ders olarak ve teksifi surette okutulmasını faydalı görmüştür.

Ticaret ahlâki eğitimi müstakil müfredat grojesinde göz önüne alınmıştır. Ve ileriki müfredatlarda ahlâk eğitimi de dersler arasına sokulmuştur.

Yetişkinlerin eğitimi meselesine gelince: Bu problemin, akşam kursları, kısa süreli dersler halinda, münferit bir şekilde hal edilme yoluna gidilmiştir.

Ticaret liselerinin istikbali hakkında da komisyonumuzun raporunda işaretler vardır. Bu bir imtihan meselesidir. Bu gün ticaret liselerinde yapılan imtihanlar devlet bitirme imtihanları tarzındadır ve bir kısım derslerin imtihanları yazılı bir kısmı ise sözlü yapılmaktadır. Bizim istediğimiz ticaret liselerimizden mezun talebelerimizin alakalı fakültelere gidebilmeleri maksadı ile ticaret liselerini bitirme imtihanlarının lise bitirme imtihanları sistemi içerisine alınmasıdır. Sizleri hürmetle selamlarım. (*alkışlar*)

Başkan — Raporu müdafaa eden komisyon sözcüsünden sonra raporun bazı maddelerinin kaldırılması ve bazı maddelerinin değiştirilmesine dair teklifler vardır, bunları sıra ile okutup reyintze arzedeceğim:

Yüksek Başkanlığa

Ticaret liselerinin 3 üncü görüş olan Komisyon teklifinin aynen kabulünü arz ve teklif ederiz.

Mahir TUNA, Akif TUNÇEL, Nureddin BAÇ, Reşat ÖZALP, Kadri ÖZSOY, Hüseyin GÖNÜLTAŞ

İlhami Gündüz — Bu teklif komisyon raporunu destekler mahiyettedir, itirazım yoktur.

Başkan — Komisyon teklifi kabul ediyor. Reyinize arzediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yüksek Başkanlığa

Ticaret orta okullarının kapatılması teklifinin reddi ile ticaret orta okullarının klasik orta okullara denkliği imkân ve şartlarının yerine getirilmesini arz ve teklif edivorum.

Nurettin BAÇ

İlhami Gündüz — Ticaret Orta okullarının diğer orta okullarla denkliğini temin hakkındaki bu teklife komisyonumuz iştirak ediyor.

Başkan — Okunan bu teklifi reyinize arzediyorum: (*anlaşılmadı sesleri*) Tekrar teklifi okutuyorum. (*tekrar okundu*)

Başkan — Ticaret okullarının kapanması hakkında bir teklif var. Arkadaşımızın bu takriri ise kapatılmaması hakkındadır. (*Anlaşılmadı sesleri*) Efendim, iki şık vardır: Birinci şık komisyon kararının reddi, yani ticaret orta okullarının kapatılmaması.

İlhami Gündüz — Efendim, komisyonumuz bu hususu uzun uzadıya münakaşa etmiş ve kararını sizlere arzetmiştir. Benim demin komisyon sözcüsü sıfatiyle iştirak ettiğim her iki teklifin birden kabul edilmesidir. Eğer teklifler ayrı ayrı kabul edilecekse buna komisyonumuzun iştirak etmediğini arzetmek isterim.

Başkan — Efendim, takrir iki kısmı ihtiva etmektedir. Birinci kısım ticaret orta okullarının kapatılmamasıdır. Takriri tekrar okutuyorum: (*takrir tekrar okundu*)

Başkan — Yani ticaret okullarının klasik ortaokullara denkliği imkân ve şartlarının yerine getirilmesi temin edilmek suretiyle ticaret orta okullarının ipkaşı istenilmektedir.

Reyi âlinize arzediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Yüksek Başkanlığa

Raporun 7 nci meddesinde teklif edilen yabancı dil ile tedrisat yapacak ticaret liselerinin açılması yerine halen esasen mevcut bulunan ve yabancı dil ile öğretim yapan kollejlere birer ticaret şubesinin açılmasının düşünülmesini teklif ediyoruz 23/3/1957

Nuri KODAMANOĞLU *Osman BENER*

İlhami Gündüz — Efendim, komisyonumuz yabancı dil ile tedrisat yapan kollejler içinde bir kol halinde ticaret

kollejlerinin bulunmasını uzun uzadıya münakaşa etmiş ve bunun aksine bir karar almıştır. Demin de arzettiğim gibi klastık liselerle ticaret liselerinin, havası bakımından, aralarında muazzam fark vardır. Umumî lisede ticaret lisesi atmosferi yaratmak mahzurludur. Ve şimdiki umumî liselerimizde, Türkce tedrisat yapan umumî liserimizde aksaklığı isbat edilmiştir. Bu bakımdan komisyon iştirak etmemektedir.

Başkan — Müsaade buyursanız reye arzedeyim: Raporda yabancı dille tedrisat yapacak ticaret liselerinin açılması yerine halen mevcut bulunan ve yabancı dille öğretim yapan kollejlere kol açılması teklifine komisyon iştırak etmiyor. Teklif veçhile kollejlere kol açılmasını reyinize arzediyorum: Kabul edenler.... Etmiyenler... Ekseriyetle kabul edilmiştir.

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Geceki sözlü maruzatımla da tebarüz ettirdiğim gibi, orta okullardaki ticaret dersinin dördüncü Maarif şûrası kararları dairesinde tedrisi gerekmekte bulunduğundan, Ticaret Eğitimi Komisyonunun raporundan bu kısmın çıkarılmasını sonsuz saygılarımla arz eylerim.

Ahmet Tevfik TARIM

İlhami Gündüz — Aldığımız kararın dördüncü Maarif Şûrası kararlarına intibak etmediği işaret buyruldu. Biraz evvel de bu hususta izahatta bulunduğumu zannediyorum.

Yine de açıklamak istiyorum ki, Şûra istişarî mahiyette bir unsurdur. Eğer bir eksikliği görülmüşse bundan dönmemek bir hata olur. Zannederim ortaokullarımızda halen tatbik edilen dördüncü Şûrada alınmış bulunan kararların kaldırılması ve bu raporda bu kısma ait cümlelerin çıkarılması teklif edilmekiedir.

Başkan — Komisyon sözcüsünü dinlediniz. Takriri reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir takrir daha var, onu da okutuyorum.

Altıncı Maarif Şûrası Sayın Başkanlığına

1 — Ticaret bilgisi derslerinin müstakil ders olarak kabulünden sonra bu dersin ticaret meslek dersleri öğretmenleri tarafından okutulmasını,

2 — Orta ticaret okullarına kaldırılmamasını,

3 — Ticaret liseleri mezunlarının İktisat Fakültesine de girme imkânlarının sağlanmasını,

Saygı ile arz ve teklif ederiz.

Rıza GÜREL *Kadir ÇAĞAL*

Başkan — Takririn birinci kısmı idaridir. Bu, dilek halinde Vekâlete bildirilecektir.

İkinci kısım; bundan evvel kabul buyrulan takrire zıttır. Yani ticaret orta okullarının kaldırılması istenmektedir. Demin dilek olarak kabul buyurduğunuz üçüncü kısımda ticaret liselerinden mezun olanların İktisat Fakültesine girme imkânlarını sağlamak vardır.

İlhami Gündüz — Komisyonumuz bu şekilde bir tasrihe muhalifdir. Ticaret liselerinden mezun olan talebelerimizin ilgili fakültelerde tahsiline devamının karar altına alınmasını arz ederim efendim.

Başkan — Takririn üçüncü kısmını tekrar okutuyorum. (*Rıza Gürel ve Kadir Çağal'ın takrirlerinin üçüncü bendi tekrar okundu*)

İlhami Gündüz — Problemin iyice anlaşılması için komisyonun fikrini tekrar ediyorum:

Ticaret liseleri mezunlarının ilgili fakültere girme hakkının tanınmasıdır. Komisyonumuzun fikri de budur. (*Alkışlar*)

Başkan — Verilen takririn 3üncü maddesi ticaret liseleri mezunlarının yalnız İktisat Fakültesine girmesi imkânının sağlanmasını istiyor. Komisyonun fikri şudur: Bunun tahdidini istemiyor. Bu bakımdan takririn bu kısmını yani 3üncü maddesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Başkanlığa

1 — Mevcut orta ticaret okullarındaki programla, (talebelerin ve mezunların ayni derecedeki diğer okullara girmelerini temin edecek şekilde) ayarlamak suretiyle mevcut orta ticaret okullarının ıslahı ve ipkası,

2 — Ticaret liseleri hakkında da komisyonca kararlaştırılmış olan (Mevcut ticaret liselerinin programlarında bugünün ihtiyaçlarına göre değişiklikler yapılması ve bu değişikliklerin devlet lise bitirme imtihanı çerçevesine alınarak mezunlara diğer yüksek tahsil kademelerinin açılması),

Hususlarının kabulünün reye konulmasını teklif ederiz.

Rıza GÜREL *Mustafa CURA* *Kadir ÇAĞAL*

Başkan — Teklif birçok maddeyi ihtiva ediyor, binaenaleyh ayrı ayrı okutacağım.

İkinci kısım, bundan evvel kabul buyurduğunuz bâzı hususlarla ilgilidir. Birinci kısım hakkında reyi alinize müracaat edeceğim,

(*Takririn birinci kısmı tekrar okundu*)

İlhami Gündüz — Bu hususa Komisyonumuz iştirâk etmiş vedaha evvel bir karar almıştır.

Başkan — Sözcünün bu izahatından sonra bunu reyinize arzetmiyeceğim.

Şimdi takririn ikinci kısmını okutuyorum.

(*Takririn ikinci kısmı okundu*)

İlhami Gündüz — Komisyonumuz bu hususu da dikkatle incelemiş ve takrir sahibi ile hem fikir olduğuna dair daha evvel bir karar almıştır.

Başkan — Komisyon sözcüsünün beyanı üzerine bu kısmı da reyinize arzetmiyorum.

Yüksek Başkanlığa

Ticaret öğretimi Komisyonu raporundan :

a) Raporun sekizinci sahifesinde yer alan «Yabancı dil ile tedrisat yapacak Ticaret Kollejleri ihdası» teklifinin rapordan çıkarılmasını,

b) Keza dokuzuncu sahifedeki «liselerin ikinci devre sınıflarına ticaret dersleri konulması» hususundaki teklifin rapordan çıkarılmasını,

c) Ticaret liselerine verilecek yeni şekil hakkında 5-7 nci sahifelerde yer alan tekliflerden Komisyon ekseriyeti tarafından kabul edilen ve «d» işaretiyle gösterilen fikrin kabulü ile b,c işaretiyle gösterilen bentlerin rapordan çıkarılmasını saygı ile arz ederim. *Süleyman KAZMAZ*

Başkan — Komisyon.

İlhami Gündüz — Komisyon bu hususta hem fikir olmamakla beraber sayın üyeler bu husus hakkında karar vermiştir.

Başkan — Bu kısım kabul buyrulmuştur, bu bakımdan tekrar reye kaymuyorum.

Süleyman Kazmaz — İkinci teklifimden vaz geçtim.

Başkan — Arkadaşımız ikinci teklifinden vaz geçmiştir. Son teklifini tekrar okutuyorum.

(Süleyman Kazmaz'ın son teklifi tekrar okundu)

İlhami Gündüz — Komisyonumuz klâsik liselere ticaret dersinin konması hususunda şu şekilde bir karar almıştır :

Bu dersler halen tecrübe edilmekte olan deneme okullarında mesleğe yöneltme dersleridir. Bu bakımdan bütün liselere teşmilini istiyoruz ve bu husus mesleğe yöneltme işini tamamlayacaktır.

Başkan — Burada açıklanması lâzımgelen bir husus var, takrir sahibi izah etsin.

Şu noktayı arzedeyim: Halen bâzı liselerde ticaret kolu vardır Bunun ıslahını mı istiyorlar, yoksa komisyonun dediği gibi kül halinde çıkarılıp, umumi bilgiler meyanındaki dersler arasına sokulması mı? Takrir sahibi lûtfen izah etsin.

Süleyman Kazmaz — Teklif bana aittir, endişem şudur: Ben lise derslerini ağırlaştırmamak gayesini güdüyorum. Yani yarın (şu sahada acil, bu dersi de koyalım) diye lise

müfredatını ağırlaştırmıyalım. Bu dersler çocuğun seçimine ait bir şey ise ben buna taraftar değilim.

İlhami Gündüz — Komisyonumuz bu seçime tabi meslege yönelmenin ders olarak konmasını karar altına almıştır.

Başkan — İştirâk ediyor musunuz?

Süleyman Kazmaz — Vaz geçiyorum.

Başkan — Teklif sahibi bu mütalâasını geri almaktadır.

İlhami Gündüz — Komisyonumuz ticaret liselerinin müfredat derslerini ve durumlarını ve istikbali çok mühim olduğu için ileri sürülen her üç teklifi de nazarlarınıza arzetmek istemiştir. Bu bakımdan üç teklifin raporumuzda bulunması mühim bir husus değildir. Sadece ittıla kesbedilmesi bakımından nazarlarınıza arzedilmiştir, çıkarılmasına lüzum yoktur.

Başkan — İlk okunan teklifler heyeti aliyenizce kabuleşayan görülmüştür. Şimdi tekrar şu teklif gelmektedir:

Sekizinci sahifedeki A, B bentlerinin kaldırılarak C bendinin ipkası istenmektedir. Komisyon bu mütalâaya iştirak etmemektedir. Bu bakımdan teklifteki A ve B bentlerinin rapordan çıkarılması hususunu reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

İlhami Gündüz — A ve B değil, B ve C dir.

Başkan — Teklif vardır okuyoruz.

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Ticaret Öğretimi Komisyonunun raporunun ticaret liseleri bölümünün son fıkrasında:

(Mezunlarına muayyen derslerden muadelet imtihanı verdirmek suretiyle Devlet Lise Diplomasının verilmesi teklife konulmuştur) denilmektedir.

Bu teklifin (Üniversitelerimiz, Barem Kanunu bakımından liselere muadeleti tasdik ve kabul edilen bütün meslek okulları mezunlarına kapılarını açacak tedbirleri en kısa zamanda alırlar)

Şeklinde değiştirilmesinin heyeti umumiyece kararlaştırılmasına delâletinizi saygılarımla arz ederim.

Mehmet ALPTEKİN

Başkan — Daha mı vazih olsun istiyorsunuz?

Mehmet Alptekin — Biz kesin olarak rapora maddeler halinde dercini istiyoruz.

İlhami Gündüz — Biraz evvel reyi alinize sunulan bu hususta karar alınmıştı ve arkadaşların teklifi vardı. Ticaret lise ve orta okullarının Devlet Lise ve Ortaokul Bitirme İmtihanı sistemine girmesi hakkında karar alınmıştır. Bu takrir, alınan bu kararın tekrarından ibarettir, mevzuumuzun da dışındadır. Takririn reddini rica ederim.

Başkan — Takriri reyi alinize arz edeceğim.

Mehmet Alptekin — Efendîm; takrir bendenizin. Takrirde arzedildiği gibi Ticaret Komisyonu Raporunun maddesinin son kısmında ticaret lisesi mezunlarına muadelet imtihanı ile yüksek tahsile devam hakkının tanınması temenni buyuruluyor. Üniversiteye yalnız lise mezunları devam etmektedir, bunu hepimiz biliyoruz. Bendeniz diyorum ki bütün meslek okullarından mezun olan gençlerin yüksek okullara kaydedilmesi muvafık olacaktır. Zaten Maarif Şûrası raporunda da bu durum açıkça belirtilmiştir.

Amerikan Üniversiteleri başlangıçta meslek okulları mezunlarına kapılarını kapadı, dar bir kapı bıraktı. Bu kapıdan Üniversiteye girmenin mümkün olup olmıyacağı hususu üzerinde meslek mektepleri ve diğer bütün okulların öğretmenleri ısrarla durdular. Sekiz yıllık incelemeye giriştiler. Neticede Üniversitelerin bir kısm muhafazakârlığını bırakmıyarak yalnız lise mezunlarını almıya devam etti, bir kısmı da meslek mektebi mezunlarını da almıya başladı.

Sekiz yıllık denemeden sonra, lise mezunları ile meslek mektepleri mezunlarından Üniversiteye devam edenler arasında gerek pratik hayatta, gerek Üniversitede bir fark görülmedi. Hatta meslek mekteplerini bitirenlerin daha fazla muvaffak olduğu görüldü. (*Şiddetli alkışlar*)

Başkan — Teklif gayet sarih. Barem Kanununun tahdit ettiği yirmi lira maaş alan bütün meslek mekteplerine Üniversitenin kapılarını açması istenmiştir. Biz burada yalnız ticaret kısmını konuşuyoruz. Umumi hususlarda karar alamayız. Böyle bir mevzu bütün teknik öğretim problemi konuşulduktan sonra karara bağlanabilir. Bendeniz ticaret öğretim kısmına ait rapor üzerinde Komisyon sözcüsüne söz vereceğim.

İhami Gündüz — Biraz evvel verilen takrirler üzerine Komisyonumuzun temas ettiği, ticaret liselerinin istikbali hakkında üç teklif ve ticaret orta okullarının durumu konuşulmuştu. Binaenaleyh ticaret orta okullarının ve liselerinin devlet orta okul ve liseleri sistemi içine alınması kabul edildi. Bitirme imtihanlarının Devlet lise bitirme sistemi içine almayı uygun gördük ve buna karar verdik.

Başkan — Ticaret lisesi mezunları hakkındaki fıkrayı Komisyon sözcüsünün söylediği veçhile ayrıca reye arzına lüzum görmüyorum. Ancak bütün bunlar konuşulduktan sonra Heyeti aliyyenin tasvibi ile bir karara bağlanabilir.

Takrirlerin okunması bitti. Bendeniz şimdi bir teklifte bulunacağım. Oylamaya geçildikten sonra teklifler nazarı itibare alınmaz. Komisyon raporunu dinlediniz. Rapor üzerindeki konuşmalar bitti. Verilen takrirlerin bir kısmı kabul bir kısmı reddedildi. Reddedilenler hariç, Komisyon raporunu reyi alinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Ticaret Öğretimi Komisyonu raporunun müzakeresi bitmiştir. Müsade ederseniz celseye on dakika ara veriyorum.

Kapanma saati
11,10

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI
BEŞİNCİ BİRLEŞİM
İKİNCİ OTURUM

Açılma saatı 11,30

23.3.1957

Başkan — İlhami Cıvaoğlu.

Sekreterler — Neriman Binal, Rebia İren.

Başkan — Oturumu açıyorum, Sayın Üyeleri hürmetle selâmlarım.

Gelecek Maarif Şûraları hakkında bir takrir var, okutuyorum.

Altıncı Maarif Şûrası Sayın Başkanlığına

Beşeriyetin kültür vesikalarını, kendilerine mahsus usullerle teşhir etmek suretiyle halkın ve okulların daima müracaat ettikleri birer laburatuar mahiyetini iktisap eden müzelerin halk eğitimi ve teknik öğretim sahasında oynadıkları roller malûmdur. Nitekim yüksek Şûraca da bu cihet nazarı itibare alınarak müzelerin ehemmiyeti üzerinde de durulmuş ve Kanun çerçevesi içinde yer verilmiş bulunmaktadır.

Binaenaleyh müzeler olmadan halk eğitimi mevzuunun düşünülmiyeceği bedihidir. Ancak, yeni yeni müzelerin kurulması ve bu müzelerin daha hareketli ve öğretici hale getirilmeleri sağlandığı takdirde müzelerin halk eğitimi ve Teknik Öğretime daha faideli olacakları tabiidir.

İşte müzelerin bu ehemmiyetli durumunu göz önünde bulundurarak Maarif davamızla olan bölünmez alakası bakımından Türkiye müzeleri mevzuunda yeni bir hamle yaratmak üzere eski eserler ve müzeler mevzuunu Yedinci Ma-

arif Şûrasının tetkik edeceği bir madde haline getirilmesini ve o tarihe kadar bu sahadaki hazırlıkların tamamlanmasını saygılarımızla arz ve temenni ederiz.

Kemal GÖNGÖR *Kemal ÇIĞ* *Muvaffak UYANIK*
Nazmi SEVGEN *Ferruh SANIR*

Başkan — Takriri dinlediniz. Müsaade ederseniz Başkanlık Divanı takriri alakalı makamlara ulaştıracaktır.

Şimdi ele alacağımız konu (Altıncı Maarif Şûrası Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporu) dur. Şimdi rapor okunacak.

Arif Öğet — Sayın Şûra üyelerini hürmetle selâmlarım.

Sözlerime başlamadan evvel şunu arz edeyim ki, Teknik Öğretim raporu tabedilmiş ve sayın üye arkadaşlarımıza dağıtılmıştır. Ancak tevzi edilmiş olan rapor müsaveddeleri üzerinde tashihler yapıldı. Tashihler dolayisiyle bilhassa formalarda büyük yanlışlar olmuştur. Binaenaleyh raporun o kısmının sözlerimize esas teşkil etmemesi ve burada okuyacağımız kısmın esas olarak nazarı itibare alınmasını rica ederim

Sayın arkadaşlarım, ilk defa toplandığımız zaman Yüksek heyetinizden Komisyonumuza tevdi edilen dokuz tebliğ okundu. Dört tebliğ mevcut maddeler arasında bizim gündemimizde bulunan maddelerin umumiuna aittir Üye arkadaşların fikirleri Komisyonumuzda tebellür etti. Bu müzakerelerden sonra aldığımız neticeye göre dört Komisyon halinde ayrı ayrı konuları tesbit etmek üzere ayrıldık Bunlardan birinci, Erkek Orta Teknik Okulları, yani Sanat okulları. İkinci Komisyon Tekniker okulları proğramlarını incelemiş olan Komisyon, Üçüncü Komisyon Teknik Formasyon ve Ünvanlar Komisyonu, Dördüncü Komisyon Çıraklık müessesesini etüd eden Komisyondur.

Gündemimizde mevcut olan beşinci madde, ki Zonguldak Maden Okulu ile Teknik Üniversitesinin ve diğer Üniversitelerin Maden Fakülteleri arasında İşbirliği Komisyonudur. Biz bunun ancak Fakülteleri ve betahsis Vekâlet maka-

mını alakalandırdığı kararına vardık ve böyle bir Komisyon teşkilinden sarfı nazar ettik.

Şimdi bu komisyonların raporlarını okumağa başlıyoruz.

Orhan Alsaç — Müsadenizle okuyorum.

VI. Maarif Şûrası Başkanlığına

Erkek Teknik Öğretim Komisyonumuz tesbit olunan mevzuları tetkik ve müzakere etmek üzere toplanmış ve bir Umumi Heyet müzakeresi yaptıktan sonra dört mevzuun tâli komisyonlar halinde münakaşasına ve Zonguldak Maden Teknik Okulunun inkişafı meselesinin de Maarif Vekâleti ile Teknik Üniversite arasında neticelendirilmesine karar vermiştir.

Tâli Komisyonlar:

1 — Erkek Teknik Öğretim Okulları, Sanat ve Yapı Enstitüleri Teşkilât ve Programları Komisyonu,

2 — Tekniker Okulları ve Programları Komisyonu,

3 — Formosyan, Ünvan ve Personel İhtiyacı Komisyonu,

4 — Çıraklık Müessesesi Komisyonu,

Tâli Komisyonlar mesailerini ikmâl ederek görüşlerini Komisyon Umumi Heyetine birer raporla getirmişlerdir. Bu raporlar üzerinde yapılan münakaşa sonunda kararlar ittihaz edilmiş ve bu kararlar çerçevesi dahilinde tâdillerde nazarı itibare alınmak suretiyle dört mevzudaki Komisyonumuz görüşü dört rapor halinde Şûra Başkanlığına arz ve takdim edilmiştir.

Komisyon Başkan	Başkan Vekili	Başkan Vekili
Ord. Prof. İlhami CIVAOĞLU	*Arif ÖGET*	*Kemal KERPİÇCİ*
	Sekreter	Sekreter
	Osman YÜKSEL	*Şekip ÖZSOY*

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu Başkanlığına

Sanat ve Yapı Okulları ve Enstitüleri Komisyonu 21.3.1957 Perşembe günü toplanarak Başkanlığa Mithat Artun'u Kâtipliklere Yusuf Özdiril ve Ali Erkan'ı; gerek Teknik Öğretim

Komisyonunda ve gerek Şûra huzarunda sözcülüğe de Arif Öğet'i seçmiştir.

Sabahtan akşama kadar yapılan konuşmalar sonunda üç sayfada 18 maddeden ibaret olan raporumuz tanzim edilmiş ve ilişik olarak sunulmuştur. Saygılarımızla.

Başkan	Sözcü
Mithat ARTUN	*Arif ÖĞET*
Sekreter	Sekreter
Ali ERKAN	*Yusuf ÖZDERİL*

1 — Meslekî ve Teknik Öğretim Müesseselerinin, süratle gelişen ihtiyaçlarını daha iyi bir şekilde karşılamalarını temin maksadiyle alâkalı Vekâletler, resmî ve hususi müesseseler temsilcilerinden teşekkül edecek ve her yıl uygun görülecek bir zamanda toplanacak (Meslekî ve Teknik Öğretim İştişare Kurulu) ile bu kurula gerekli doküman ve malûmatı hazırlayacak ve kurulun tavsiyelerini değerlendirecek, tatbikini kabil hale getirecek daimî bir (Tetkik ve Araştırma Komitesi) teşkili tavsiyeye şayan görülmüştür.

2 — Meslekî ve Teknik Öğretim Okullarının eğitimi, öğretim ve teçhizat durumlarının merkez teşkilâtına daha iyi bir şekilde aksettirilmesi, merkezde yapılan çalışma ve incelemelerden okullara intikal ettirilenlerin tatbikinde rehberlik yapılabilmesi için, Meslekî ve Teknik Öğretimin, müstakil ve yeter sayıda bir teftiş kadrosuna sahip olması zaruri görülmektedir. Bu müfettişler teftiş ve murakabe işleri ile birlikte muhitin endüstri ve iş hayatı, ekonomi ve içtimaî durumu ile ilgilenmeli ve kurulması tavsiye edilen (Merkez Tetkik ve Araştırma Komitesi) ne gerekli tetkikleri yapmak vazifesi ile mükellef tutulmalıdır.

3 — Orta Yapı ve Sanat Okullarının programları o yaştaki çocukların zihni ve bedenî kabiliyetlerine göre bir değişmeye tâbi tutulmalıdır.

Bu okulların birinci ve ikinci sınıflarında atelye çalışmaları asgari hadde indirilmeli ve mesleklere hazırlayıcı mahi-

NOT: ILO - UNESCO Mütehassıs Heyetinin raporlarındaki Komisyonumuzu ilgilendiren kısımları da değerlendirilmiştir.

yette olmalıdır. Meslek seçimleri daha yukarı sınıflarda yapılmalıdır. Bu okullara bedenî ve zihnî seçime tâbi tutulan ilkokul mezunları alınacaktır. Bu okullarla ortaokulların muadil sınıfları arasında öğrenci münakalesi hususu sağlanmalıdır.

4 — Yapı ve Sanat Enstitüleri, öğretim süreleri üç yıla çıkarılmak suretiyle sanat liseleri haline getirilmelidir. Bu okullara orta sanat ve yapı okullariyle ortaokulu bitiren öğrencilerden yapılacak test yoklamalarında muvaffak olanlar kabul edilir.

Bu okulların müfredat programları, mezunlarını endüstrinin istediği teknisyenler ile memlekette mevcut bilumum Yüksek Teknik Öğretim Müesseselerine devam edecekleri hazırlamak üzere, gerekli farklı esaslara göre tanzim edilmelidir.

Orta sanat ve yapı okullarında meslek seçimleri işinin pedagojik ve sıhhî mülâhazalarla geciktirilmesi, sanat ve yapı enstitülerinde günlük çalışma müddetinin kısaltılması, öğrencilerin 18 yaşında mezun edilmelerinin İş Kanununa uygun olduğu ve nihayet gençlerden bir kısmının teknik öğretimin yüksek kademelerine devamları imkânını sağlamak düşüncesi ile bu okullar hakkında bu kararın alınması uygun görülmüştür.

5 — İlk ve ortaokullarla orta sanat ve yapı okullarından mezun oldukları halde çeşitli sebeplerle öğrenime devam edemiyenleri, endüstrinin şiddetle muhtaç olduğu elemanlar haline getirmek üzere:

a) İlkokul mezunları için çırak okulları,

b) Ortaokulu, orta sanat ve yapı okullarını bitirenler için ayrı şartlı tekâmül sınıfları ve kursları açılmalıdır.

6 — Haftalık öğretim müddetinin orta yapı ve orta sanat okullarında 32 saate, sanat ve yapı liselerinde 36 saate indirilmesi; imtihan sürelerinin kısaltılması suretiyle yıllık öğretim müddetinin 36 haftaya çıkarılması uygun görülmüştür. Bu takdirde her yıl 9 hafta (Temmuz ve Ağustos ayları) büyük tatile, iki hafta ara tatillerine ve geri kalan beş hafta müddet de imtihanlara ve millî bayramlara tahsis edilecektir. Diğer öğretim kademelerinin bu usule göre ayarlanması temin edilmelidir.

7 — Sanat ve Yapı Liseleri meslek dallarının tâyininde okul mıntakasındaki endüstri çeşitleri ve hususiyetleri ehemmiyetle gözönüne alınmalıdır. Bilhassa yurdumuzun büyük bir istihsal kolu olan Tekstil sanayiinin mütekâsif bulunduğu Adana, İzmir, İstanbul, Malatya, Kayseri ve benzeri şehirlerde münhasıran bu konu üzerinde çalışacak sanat liseleri kurulması hususu sağlanmalıdır.

8 — Çok ağır olan Teknik Öğretim masraflarına, Devlete ve hususi sermayeye ait büyük endüstri müesseselerinin iştiraki çareleri aranmalıdır.

9 — Teknik Öğretim Okullarının müfredat programları yeniden tanzim edilirken çocukların sağlık ve ruh yapılarını takviye etmek üzere beden eğitimi ve müzik derslerine de yer verilmesi ve meslekî dersler ile genel bilgi dersleri arasındaki irtibatın en verimli şekilde tanzim ve yabancı dil derslerinin programa ithali düşünülmelidir.

10 — Teknik Öğretim Okullarında sınıf ve atelye mevcutlarının tâyin edilecek kadro mevcudunu tecavüz etmemesi hususu gözönünde tuttulmalıdır.

11 — Meslek dersleri ve atelye öğretmenleri ile genel bilgi dersleri öğretmenlerinin maaş karşılığı ders saatleri arasındaki fark kaldırılmalıdır.

12 — Meslek dersleri ve atelye öğretmenleri her gün mesai saatlerinde okulda bulunmaya mecbur tutulmalıdır. Bu suretle eğitim ve öğretim işlerinin istenildiği şekilde yürütülmesi mümkün olacaktır. Bunun için bu öğretmenlere, kanunî ders saatlerinin üstündeki mesaileri için ders veya egzersiz ücreti verilmelidir. (Çarşamba günleri öğleden sonra ders konulmıyacaktır).

13 — Yapı ve Sanat Enstitülerinin öğretmen ihtiyacı tam olarak karşılanamamaktadır. Bir taraftan bu ihtiyacı süratle karşılamak üzere tedbirler alınırken diğer taraftan yüksek dereceli okulların öğretmen ihtiyacı ve genel olarak Teknik Öğretim teşkilâtının muhtelif sahalardaki mütehassıs eleman ihtiyacı üzerinde ehemmiyetle durulmalı ve bu hususları temin için gerekli maddi imkânlar sağlanmalıdır.

14 — Dünyanın her tarafında Teknik Öğretimin en pahalı öğretim sistemi olduğu kabul edilmektedir. Öğretimden

tam verim alınabilmesi için, okullarımızın, müfredat programlarının icabettiği şekilde teçhizi temin edilmelidir. Bu yoldaki çalışmalar, yani açılmış bulunan okulların bina, teçhizat ve öğretim vasıtaları tamamlanmadıkça yeni okullar açılması cihetine gidilmemelidir.

15 — Kurslar:

a) Kurs çeşitlerinin ve akşam okullarının mahallî hususiyetlere göre arttırılması ve programlarının ihtiyaca göre yeniden tanzimi,

b) Faaliyetlerde gerekli ahengin temini bakımından yönetmeliklerin bir bütün olarak yeniden ele alınması,

c) Öğretim işleriyle teftiş ve koordinasyon işlerini yürütecek personelin, programlarla gerçekleştirilmesi istenen hedefe varacak şekilde yetiştirilmesi,

d) Köy kurslarında belirli bir müddet muvaffakiyetle çalışan öğretmen arkadaşların sabit vazifelere nakledilmeleri,

e) Kurslarda çalışma müddet ve zamanlarının muhitin ihtiyacına göre ayarlanması hususları önemle gözönüne alınmalıdır.

16 — Teknik Öğretim Okulları için gerekli ders kitaplariyle öğretmenlerin istifadesini sağlamak üzere hazırlanacak kitaplar ve dergilerin neşir ve tevziinin büyük bir ehemmiyetle ve ilk iş olarak ele alınması zarurî görülmüştür.

17 — Teknik Öğretimde ve iş hayatında kullanılan ıstılah ve terimlerin birliğini temin maksadiyle bir teknik lûgat hazırlanması hususu önemle gözönüne alınmalıdır.

18 — Okullarımızda gerek meslekî dersler ve gerek diğer genel dersler için bulunması katî bir zaruret halinde olan ders vasıtaları ve temrinler için piyasada bulunmasına bu gün imkân görülemiyen malzemenin Vekâletçe temin olunarak okullara gönderilmesi sağlanmalıdır.

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu Başkanlığına

Su komisyonumuza havale edilen Tekniker Okulu Programları incelenmiş, tesbit edilen hususlar aşağıya çıkarılmıştır.

A — Memleketimizde çeşitli iş sahalarında halen mühendis ile işçi ve ustabaşı kademeleri arasında irtibat unsuru

olan bir sınıf ihtisas elemanlarına yani tekniker elemanlara ihtiyaç olduğu hakikattır. Buna göre:

Tekniker:

1 — Mühendisle ustabaşı arasındaki boşluğu doldurup irtibatı temin eden,

2 — Mühendise muhatap olabilecek seviyede teknik nazariyeye sahip olan,

3 — İş yerlerinin sevk ve idaresi hakkında asgari bir derecede bilgisi bulunan,

4 — İşleri ekonomik ve teknik şartlara uygun olarak yapan ve yaptıran, kimse olarak kabul edilebilir.

B — Muhtelif meslek branşlarında yetiştirilmiş ve yetiştirilecek olan tekniker elemanların mesuliyet ve vazifelerinin şumül ve hududunu tâyin ve tesbit eden mevcut mevzuat, yeniden ele alınarak şekillendirilmelidir.

Muhtelif müessese ve teşeküller tarafından açılmakta olan kurslar yolu ile özel ihtiyaçlara göre yetişlirilen personele de «Teknikerlik» unvanı verilmektedir. Bu hususun Maarif vekâletice dikkate alınarak, ilgililer nezdinde teşebbüste bulunulmak suretiyle önlenmesi icabeder.

Türkiye'de bu unvan yalnız Maarif Vekâletine bağlı Tekniker Okulları yolu ile ve bu okulu bitirenlere verilmelidir. Ayrıca yabancı memleketler de aynı seviyede okulu bitiren ler için de yine Maarif Vekâletinin selâhiyetli makamları tarafından «Tekniker Ruhsatnamesi» verilmelidir.

C — Erkek sanat ve yapı enstitüleri esas tutularak kurulmuş bulunan tekniker okullarında öğretim süresi:

1 — Güdüz tekniker okullarında iki yıl,

2 — Akşam tekniker okullarında ise üç yıl olmalıdır.

Erkek sanat ve yapı enstitülerinde öğretim süresi altı yıla çıkarıldığı takdirde tekniker okulları süreleri yeni programa göre ayrıca ayarlanabilir.

Memleketin ihtiyacı bulunan teknik elemanları yetiştiren müesseseler olmak bakımından tekniker okullarının bilhassa akşam tekniker okulları sayılarının arttırılması lâzım gelmektedir.

D — Gündüz tekniker okulları müfredat programları

yeniden ele alınmalı ve mevcut meslek şubeleri bu günün ihtiyaçlarına göre yeni şubeler açılarak takviye edilmelidir.

Halen mevcut şubelerle yeniden açılacak şubelerin müfredat programları hazırlanırken tekniker eleman istihdam eden müesseselerin mütalâa ve ihtiyaçları da gözönüne alınmalıdır.

Gündüz ve akşam tekniker okullarının programlarında lisan dersleriyle iş yerlerinin icabına göre nezaretçilik, sevk ve idare konularına yer verilmelidir.

E — Teknik okullarına münhasıran erkek sanat ve yapı enstitüleri mezunları alınmasına devam edilmelidir. Lise ve muadili okul mezunları ile sanat ve yapı enstitüsü mezunları, yönetmelikde belirtilen şubeler dışında bir branşa girmek istemeleri halinde, girmek istedikleri branşın icap ettirdiği pratik mahareti kazanmak üzere staja tâbi tutulmalı staj sonunda başarı gösterenler istekli bulundukları şubeye kabul edilmelidirler.

Akşam tekniker okulu yönetmeliği, gündüz tekniker okulu yönetmeliğindeki esaslara uyacak ve fakat gece tedrisatının icabettirdiği hususiyetlere yer verecek ve bilhassa değişik yaş ve tecrübede olup gündüzleri çalışmakta olan kimselerin durumlarını gözetecek şekilde, hazırlanmalıdır

Akşam tekniker okullarında olduğu gibi gündüz tekniker okullarının bitirme imtihanlarına dışarıdan katılmak istiyenler için tedbir alınmalıdır. Tekniker okullarında evvelemirde formasyonlarının gerektirdiği programlara göre öğretim yapılmalıdır. Bununla beraber daha üst kademelere geçmek istidadında bulunanlara ileri memleketlerde yapıldığı gibi mutlaka imkân ve fırsat verilmelidir.

F — Tekniker Okulu ders kitaplarının en kısa zamanda hazırlanması için Maarif Vekâletince daha müessir tedbirlerin alınmasını temenni ederiz.

G — Tekniker Okullarının meslek dersi öğretmen ihtiyacı Erkek Teknik Öğretmen Okulun'da alınacak tedbirlerle karşılanmalıdır.

Bu kabil bir tedbir alınıncaya kadar halen yapılmakta ol-

duğu gibi fakat müessese ve fabrikalarda asgari iki yıl tecrübe kazanmış mühendislerden ve üç yıl başarı ile enstitülerde çalışmış Teknik Öğretmen Okulu mezunlarından tekniker okullarına öğretmen alınmalıdır.

Başkan	Sekreter	Sekreter
Sıtkı LÂLİK	*Ahmet METİN*	*Mehmet ÜNAL*

Üye	Üye	Üye	Üye
Ali ÖZKURT	*Necmettin CANDAN*	*Remzi SÜMER*	*F. Fuat ORSAN*

Üye	Üye	Üye
M. Ali SARAYLI	*Hüseyin AKDENİZ*	*Necmettin SELEN*

Formasyon, Unvan ve Personel İhtiyacı Mevzularında Komisyon Kararına İktiran Eden Rapor

Görüşülen Mevzular:

1 — Yüksek meslek tahsili,
2 — Birinci sınıf orta meslek tahsili.
3 — İkinci sınıf orta meslek tahsili'
4 — Tatil stajları,
5 — Mimarlık unvanı,
6 — Formasyon ve unvanların kanunla himayesi,
7 — Umumi kültür müesseselerinin tedris sistemleri,
8 — İhtiyaçların tâyini,
9 — Eski unvanların intibakı.
10 — Kanunî mevzuatın ilmî bir heyet eliyle tetkiki,
11 — Muhtelit bir teşkilâtın kurulması.

Yukarıda mezkûr II mevzudan ilk ikisinde tebellür etmiş olan iki esas noktai nazarın bir karara bağlanmadan olduğu gibi Şûra Umumi Heyetine arzı ekseriyetle karar altına alınmıştır.

Mevzu 1 — Yüksek meslek tahsili:

Bu mevzu üç kısımda mütalâa olunmuştur.
a) Meslek tahsiline hazırlık formasyonu,
b) Meslek tahsilinde müddet,
c) Uuvan.

Yapılan görüşmeler sonunda mevzuun her üç kısmında da esas noktai nazarın mevcudiyeti tesbit edilmiştir. Bu noktai nazarlar hülâsaten arzolunmuştur.

Birinci noktai nazar:

Meslek tahsiline hazırlık formasyonu, lise, lise kültürü ile takviye edilmiş yapı ve sanat enstitüleri veya lise muadili bir okulda iktisap olunmalıdır. Meslek tahsilinin müddeti asgari dört senedir. Unvanı (Mühendis) olmalıdır. Dört senelik tahsilden sonra ihtisas yapmak üzere tahsile devam edilebilmeli ve ihtisas kolları belirtilmek suretiyle (Mütehassıs mühendis) unvanı alınmalıdır.

İkinci noktai nazar:

Meslek tahsiline hazırlık formasyonu, liselere devam veya lise imtihanları verilmek suretiyle iktisap olunmalıdır. Meslek tahsilinin müddeti, mevzulara göre tahavvül etmek kaydiyle, asgari sekiz sömestirdir. Unvanı (Mühendis) olmalıdır. Bu müddet Teknik Üniversite bıraşlarında on sömestirdir.

Bu mevzuun her üç kısmında her iki noktai nararın esbabı mucibeleri berveçhi atidir.

a) *Hazırlık formasyonu:*

Birinci noktai nazar:

Bu formasyonu liselere inhisar ettirmek doğru değildir. Muadeleti kabul olunan diğer müesseselerde yetişmiş olan kabiliyetlere terakki imkânı verilmelidir. Bu husus fiilen tatbik edilmiş ve tecrübeler bunun iyi netice verdiğini göstermiştir. Yüksek tahsile müstait olanların seçilmesi veya bir elemeye tâbi tutulması duhul imtihanlariyle temin olunabilir. Diğer taraftan muhtelif kademelerdeki meslekî tahsiller arasında bir teselsül ve terakki imkânının mahfuz tutulması da tabiî ve mantıkî bir mülâhazadır.

İkinci noktai nazar:

Yüksek tahsil için umumi kültür şart ve esastır. Lise, tahsilin kabul edilmiş yegâne temelidir. Bu şartın ihdası ile teselsül ve terakki imkânları kaldırılmış olmaz. Liselere de-

vam mecburiyeti aranmamakta' ancak lise formasyonunun tevsiki zaruri görülmektedir Duhul imtihanları bir formasyon tayini imtihanı olmayıp, mahdut kadro imkânları muvacehesinde tatbik olunan bir eleme imtihanıdır. Nihayet orta meslek kademelerine yüksek tahsile şartsız geçiş kabul olunursa bu meslek sahalarını zayıflatmak tehlikesi belirir. Bu meslek erbabına cemiyette itibarlı bir mevki temin edip kendilerini orada tutmak lâzımdır.

b) *Müddet:*

Birinci noktai nazar:

Teknik elemana olan şiddetli ihtiyacımız muvacehesinde zaman çok kıymetli bir unsur olarak mütalâa edilmelidir. Bundan faydalanmak şarttır. Bu itibarla esas müddet dört sene olmalıdır. Erbabı ihtisasa olan ihtiyacımız da pek tabiî bulunduğundan, tahsile devam ve bilgilerini tamik etmek istiyenlere bu imkân verilmelidir.

İkinci noktai nazar:

Yüksek tahsil sene ile değil, sömestr ile müddetlendirilmeli, asgarî müddet sekiz sömestr olmalıdır. Aynı tahsili ve meslekî selâhiyetleri veren müesseseler de bu müddetler değişik olmamalıdır. Teknik Üniversite branşları on sömestrlik bir tahsil verdiğine, göre aynı meslekî salâhiyetleri veren diğer müesseselerde de tahsil on sömestr olamalıdır. İlmin ve tekniğin durmadan tekâmül etmesi, memleket şartları muvacehesinde, daha kısa bir tahsile cevaz vermemektedir.

c) *Unvan:*

Birinci noktai nazar:

Yüksek meslek tahsilinde iki kademeli bir tahsil ve buna mütenazır olarak iki unvan kabulünde bir mahzur mevcut değildir. Bu husus tabiî ve tatbikî olan bir meseledir. Binaenaleyh (Mühendis) ve ihtisas kolu belirmek suretiyle (Müteahassıs Mühendis) unvanlarının kabulü uygun mütalâa edilmiştir. Bu ihtisas daha ziyade araştırma yolu ile yapılacağından, araştırma ruh ve terbiyesi de teşvik ve tevsi edilmiş olur.

İkinci noktai nazar:

Mühendislik yüksek teknik formasyonun umumî unvanıdır. Ve her kolu ayrı bir meslektir. Elektrik, İnşaat, Ziraat Mühendisliği ve ilâ... gibi ihtisas ise bir meslek kolunun belirli sahalarında yapılır. Zemin mihaniki, elektrolik ve ilâ.. gibi Bu itibarla (Mütehassıs Mühendis) unvanı iltibasa meydan verecektir. Unvan sadece (Mühendis) olmalıdır.

d) Erkek teknik öğretim okulları tâli komisyonunda kabul edilen sanat ve yapı enstitüsü mezunlarının meslekleriyle ilgili öğretim kollarında üniversite ve yüksek okullara devam hakkı, komisyon umumî heyeti müzakeresinde ekseriyetle kabul edilniştir.

Mevzu 2 — Birinci sınıf ortaokul tahsili:

Birinci sınıf ortaokul tahsili bu mevzuda hazırlık formasyonu müddet ve unvan bakımından incelenmiş ve yapılan görüşmeler sonunda burada da iki esas noktai nazarın mevcudiyeti tesbit edilmiştir. Bu noktai nazarlar hulâsaten aşağıda arzolunmuştur.

Birinci noktai nazar:

Meslek tahsiline hazırlık formasyonu ortaokulda iktisap olunmalıdır 2-3 senelik enstitü tahsiline ilâveten iki senelik tekniker okulu tahsili meseleyi bugün halletmektedir. Unvan (Tekniker) olmalıdır. Teknisiyen unvanının yapı ve sanat enstitüsü mezunlarına verilmesi uygun görülmüştür.

İkinci noktai nazar:

Meslek tahsiline hazırlık formasyonu ortaokul veya muadili bir meslek okulunda olmalıdır. Meslek tahsili tek kademede ve asgarî 4 senede verilmeli ve lüzumlu staj seneleriyle takviye edilmelidir. Unvanı tekniker olmalıdır. Bu mevzudaki iki noktai nazarın esbabımucibeleri berveçhi atidir.

Birinci noktai nazar:

Halen memlektte müesses böyle bir tahsil sistemi mevcuttur ve randıman vermektedir. Bu statüyü bozup yeni bir statü ihdas etmekte bir fayda melhuz değildir, bilâkis masraflı bir teşebbüs olur. İki kademeli oluşu ise, ikinci kademede

muvaffak olamıyanların birinci kademeden bir meslek formasyonları alacağından, o sahada hizmet görmelerine imkân bahşeder.

İkinci noktai nazar:

Bu sahada kuvvetli bir formasyonda, yarı mühendis ayarında geniş bir kitleye şiddetle ihtiyaç vardır. Bu mevzuda bir elemanın yetiştirilebilmesi, ancak tek bir müessesede mümkündür. Bu sınıf elemanda aranacak olan bilgiler muayyen ve mahdut olacağına göre, bunların iki kademeye bölünmesine imkân yoktur. Bilâkis bu bilgilerin çok kuvvetli olması lâzımdır ve bu ise ancak tek kademede ve asgarî dört senelik müteselsil bir tahsille mümkündür.

Mevzu 3 — İkinci sınıf orta meslek tahsili:

Bu mevzuda bir tek görüş hâkim olmuştur. İş sahasındaki hizmetlerin kıymetlenmesi ve istimal olunan vasıtaların yüksek değeri muvacehesinde işçi sınıfının, amele grubu hariç, mutlaka ilkokul tahsili ile mücehhez olması şart telâkki edilmektedir. Bunların ifa edecekleri hizmetlerin ehemmiyetiyle mütenasip olarak işçi, çırak, usta, ustabaşı ve ilâ... gibi kademelere ayrılmaları, kurslar ve testlerle tekâmül ve ilerleme statüsüne tâbi tutulmaları ve bu merhale ve kademelerden geçmedikçe tâyin ve tesbit olunan unvan ve selâhiyetleri iktisap edememeleri lâzımdır.

Buna ilaveten, bu kademelerde isbatı ehliyet ve temayüz etmiş olanları, uzun vadeli kurslar veya üç senelik bir okul tahsiline tabi tutarak işçi gruplarını sevk ve idarede kullanılacak yeni bir sınıfın ihdası âcil ve zaruri bir ihtiyaç telâkki edilmektedir. Bunlar işbaşı, önişçi veya kalfa olarak tesmiye edilebilir.

Mevzu 4 — Tatil stajları:

Her üç tahsil zümresinde de tahsil esnasında tatil devrelerinde kısa vadeli stajların mecburî tutulması ve bunun bir statüye bağlanması şayani temenni ve tavsiye görülmüştür.

Mevzu 5 — Mimarlık unvanı:

Mimarlık ayrı bir unvan değil, mühendislik mesleğinin

bir kolu olarak mütalâa edilmiştir. Mühendislik unvanı altında meslek kolları ve branşları nasıl (Elektrik Mühendisliği), (Ziraat Mühendisliği), (Kimya Mühendisliği) olarak vasıflandırılıyorsa, mimarlık kolu da (Mimar Mühendisliği) şeklinde tesmiye ve tavsif olunmalı ve müntesiplerine de (Mimarî Mühendisliği) denilmelidir. Mevcut müesseselerin formasyonları aynı esasa irca edilmek kaydiyle, bu hususun bir kanunla tesbit ve tevhit olunması şayanı temenni görülmüştür.

Mevzu 6 — Formasyon ve unvanların kanunla himayesi:

Her üç tahsil zümresinin gerektirdiği öğretimi görmüş olanlara, tesbit edilmiş veya edilecek unvan ve selâhiyetlerin verilmesi için kanunî müeyyidelerin ihdası zaruridir. Bu hak tahsil müesseseleri nereye bağlı olursa olsun, münhasıran Maarif Vekâletine tanınmalıdır.

Mevzu 7 — Umumi kültür müesseselerinin tedris sistemleri:

Umumi külür müesseseleri meslekî tahsile bir hazırlık formasyonu sağlar. Meslek tahsilini muasır medeniyetler seviyesine ulaştırmak veya o seviyede tutabilmek için, umumi kültür veren müesseselerimizde, tedris sistemlerini islâh ve takviye etmek ve imtihanlarını icaplara uygun şekilde sıklaştırmak son derece ehemmiyetli bir meseledir.

Mevzu 8 — İhtiyaçların tâyini:

Her seviyedeki teknik elemana olan ihtiyacımız şiddetlidir ve mutlaktır. Bunun tâyin ve tesbiti ise ancak etüdlerle ile mümkündür. Etüd ise bir zaman ve teşkilât meselesidir. Böyle bir teşkilâtın veya organın Maarif Vekâleti bünyesinde kurulup hemen faaliyete geçmesi ve bunun zaman zaman üniversiteler, okullar ve birlikler gibi alâkalı bütün teşekküllerle teşriki mesai edip komisyon çalışmaları yapması, zaruri ve hayati bir mesele olarak telâkki edilmiştir.

Bu organın âcilen mevzuu ele alıp ilk merhalede mümkün olan kısa vadeli bir etüdle halihazır ihtiyacı tesbit cihetine gitmesi elzemdir.

Diğer taraftan, devam eden inkişafımızın ve zamanla

artacak olan ihtiyacımızın seyrini takip etmek ve lüzumlu tedbirlerin alınması için zaman zaman tavsiyelerde bulunmak üzere, bu tetkikatın tamik ve idame ettirilmesi pek tabiibir. Açılacak okulların ve okutulacak öğrencilerin adetleri hep buna bağlıdır.

Mevzu 6 — Eski unvanların intibakı:

Bugün artık mevcut bulunmıyan mekteplerden mezun olanlarla yeni kararlara istinaden vuku bulacak tadilât muvacehesinde iktisap edilmiş bulunan unvanların o tarihte câri ve mer'i uvanlara intibak ettirilmek suretiyle zaman zaman bn unvanların tevhidi ve dolayısiyle selâhiyetlerin tâyini cihetine gidilmesi şayanı tavsiye görülmüştür.

Mevzu 10 — Kanunî mevzuatın ilmî bir heyet eliyle tetkiki:

Mühendislik ve Mimarlık unvan ve selâhiyetlerini tisbit eden 3458 sayılı kanunun tadili hakkında B.M.M.'ne münferiden yapılan teklifler yerine, 6235 sayılı kanunun ruhuna uygun olarak ve Maarif Vekâletinin teşebbüs ve rehberliği, Nafia Vekâleti ve diğer ilgili Vekâletlerin mühendis ve mimar yetiştiren öğretim müesseselerinin Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin iştirak edeceği ilmî bir heyette Hükümet meselesi olarak ele alınarak tetkiki ve varılan sonuçların kanunlaştırılması yoluna gidilmesi uygun görülmüştür.

Mevzu 11 — Muhtelit bir teşkilatın Kurulması:

Bir millî kalkınma hareketine girişilirken ilk önce programlanması gereken problem teknik eleman yetiştirilmesidir. Bu bakımdan meslekî ve tekuik Öğretim hususunda araştırmaların hemen yapılmaya başlanması zaruridir.

Memleketimizin meslekî ve teknik faaliyetlerinin icapları iş hayatımızın müstakbel elemanlardan bekledikleri, iş hayatımızın hangi yönde geliştiği ve temin edilecek elemanların vsıflarının ne olacağı, Sanayi, ilgili Vekâletler, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve öğretim müsseselerinin temsilcilerini bünyesinde toplayacak bir teşkilât tarafından tetkik ve araştırmaya tâbi tutulmalıdır.

Çıraklık Komisyonu Raporu:

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu Başkanlığına

Cündemin A maddesinin VI. fıkrasını incelemek üzere kurulmuş olan Talî Komisyonumuz, Erkek Teknik Öğretim Komisyonunda bu konuda ileri sürülen mütalâa ve tekliflerle Maarif Vekâletinin hazırlamış bulunduğu ilgili materyali inceledikten sonra, aşağıdaki hususlarda mutabakata vararak bunların Erkek Teknik Öğretim Komisyonuna arzına karar vermiştir.

Mevcut meslek okullarının yetiştirmekte olduğu elemanların sayısının ve meslek dallarının mahdut oluşu memleket kalkınmasının gerektirdiği âcil ihtiyaçları yeteri kadar ve kısa bir zamanda karşılayamıyacağı düşüncesiyle personel yetiştirmede tamamlayıcı bir kaynak olarak çıraklık Müessesesinin önemle ele alınması lâzım geldiği kanaatına varılmıştır. Kısa zamanda çok sayıda genci türlü meslek dallarında ve iyi bir şekilde yetiştirebilmek maksadi ile çıraklığı gençler için daha cazip bir hale getirmek ve bunun içinde bu müesseseyi her bakımdan kanunun himayesi altına olmak zarureti vardır.

Halbuki yüzyıllarca tarihimizde çok faydalı ve verimli rol oynayan çıraklık müessesesinin, locaların lâğvından sonra, hemen hiçbir kanuni himaye görmediği ve mevcut 3457 sayılı kanunun çıraklıkla ilgili hükümlerinin ihtiyaçlara yeteri kakar cevap vermediği, bazı kanunlarda raslanan münferit hükümlerin ise bu dâvayı halle elverişli olmadığı görülmüştür.

Bu durum karşısında Komisyonumuz, Maarif Vekâletinin Çıraklık Kanununun çıkarılması hususundaki mütalâasına şükranla iştirak eder. Mesleki ve Teknik Öğretim Müessese-lerinin, çıraklık müessesesi ile münasebete girme şekillerinin de ancak böyle bir kanun sayesinde sağlanabileceği neticesine varmış bulunmaktadır.

Esaslı bir Çıraklık Kanunu hazırlamak üzere en kısa zamanda ilgili vekâlet, müessese ve kurumlardan müteşekkil bir «Çıraklık Kanunu Hazırlama Komitesi» kurulmasını, ge-

rekirse bu komitenin yabancı uzmanların tavsiyelerinden ve anketler yolu ile ilgili müessese ve şahısların fikir ve mütalâalarından faydalanmasını zaruri görmekteyiz.

Bu Komitenin gerekli kanunu hazırlarken başlıca şu noktaları gözönünde tutmasını ve Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının ilişik 60 numaralı tavsiyesinden faydalanmasını temenniye şayan görürüz.

1 — Çırak yetiştirme işi alâkalı verâletlerle işveren ve işçi teşekküllerini müştereken ilgilendiren bir konu olduğu için çırak yetiştirme mesuliyeti bu müesseseler tarafından deruhte edilmelidir.

2 — Bu teşkilâtı temsil eden üyelerden meydana gelmiş Millî ve Mahalli Çıraklık Komiteleri kurulmalıdır.

3 — «Çırak» teriminin açık bir tarzda tarifi yapılmalıdır.

4 — Çıraklığa ihtiyaç gösteren iş ve meslekler tâyin ve tesbit edilmelidir.

5 — Tesbit edilen bu iş ve mesleklerin asgari yetişme müddetleri belirtilmelidir.

6 — Çırak olacakların asgari yaş haddi ve tahsil seviyesi açıklanmalıdır.

7 — Çırak olacaklar sağlık ve gerekirse kabiliyet, istidat ve bilgi yoklamalarına tâbi tutulmalıdır.

8 — Çırak yetişeceklerde aranacak asgarı vasıflar tesbit edilmelidir.

9 — İşveren ile çırağın karşılıklı hak ve vazifelerini gösteren bir mukavele Çıraklıkta esas tutulmalıdır.

10 — Çıraklara belli müddetler sonunda verilecek ücretler tesbit edilmelidir.

11 — Mevcut okul veya kurslarda gerekli teknik bilgilerini kazanmak üzere çıraklara işverenler tarafından mesai zamanı içinde haftada muayyen müddet paralı izin verilmelidir.

12 — Yetişme müddeti sonunda çıraklar yetkili komisyonlar tarafından imtihandan geçirilmeli ve bu imtihanlarda muvaffak olanlara birer sertifika verilmelidir.

13 — Hazırlanacak Çıraklık Kanunu, büyük şehirlerden ve imkânları müsait yerlerden başlanmak üzere, tedrici bir surette tatbik sahasına konmalıdır.

14 — Genel bilgi dışındaki çırak yetiştirme masrafları işverenler tarafından tekeffül edilmelidir. Saygılrımızla

Mithat ERSÖZ	*Gıyasettin ERCİ*	*Necmi SARI*
Reşat ÖZALP	*Avnı ÖZSUN*	*Mehmet OKYAY*
Fethi ATAV	*H. G. STEFFEN*	*Nazmi ERKMAN*
Esat YAVUZ	*Turhan BOZKURT*	*Remzi ÖNCÜL*
Prof. Mustafa SAĞIŞMAN		*Mr. THORP*

Erkek Teknik ÖğretimKomisyonu Üyeleri

Adı ve Soyadı	*Adı ve Soyadı*
Akan Mustafa	Birsen Mehmet
Akpeniz Hüseyin	Boduroğlu Turgut Prof.
Akipek Bahaettin	Bozkurt Turhan
Akyarlı Hasan	Boran Hilmi
Alapınar Can	Candan Necmettin
Alpsoy Münip	Cıvaoğlu İlhami
Alsaç Orhan	
Altay Ekrem	Çeltikçi Fikret
Arınsu Resat	Çoban Sudi
Arsan Erdoğan	Çuhadar Nurettin Prof.
Artun Mithat	
Asal Tarık	Demir Mehmet Ali
Aslansoy Halit	Develi Saip
Atav Fethi	Devres Nezih
Atilâ Durmuş	Dilege Muhittin Doçent
Aykurt Vakkas	Dönmezer Dayrettin
Alayat Ömer	Dündar Feridun
Akyüz Orhan	Danişmend Gazioğlu S. Sadi.
	Demirmen Yusuf
Başçavuşoğlu Fahri	
Berk Süheyl	Eğilmez Mazhar
Bezmez Hüseyin	Elbi Süreyya Prof.
Binal Faik	Elgin Ahmet
Bingöl Serbilent	Er Şükrü
Birant İzzet Prof. Dr.	Eraş Ekrem Dr.

F. 17

Adı ve Soyadı	Adı ve Soyadı
Erci Gıyasettin	Kerpiççi Kemal
Ergeneli Adnan	Keseroğlu Hüsnü
Ergin Mustafa	Kocaaslan Adnan
Erkan Ali	Konuk İsmet
Erkman Nazmi	Kopar Daniş
Ersöz Mithat	Koparal Muhittin
Ersudaş Ahmet	Korkut Doğan
Ertana Baha	Kuran Sait Prof. Dr.
Eşberk Tevfik	Kurt Remzi
Eyüboğlu İsmail	Kurtulan İbrahim
Ertekin Mahmut	Kürkçüoğlu Nusret Prof.
Ergin Nizamettin	
Erkin Vefa	Lâlik Sıtkı
Fındıkoğlu Z. Fahri	Meriç Ali
	Metin Ahmet
Gökçora Kemal	Mocan Raşit
Gökdoğan Mukabil Prof. Dr.	
Göksel Hüseyin	Narter Fikret Prof.
Gün Vahdet	
Gündeş Süreyya	Oktay Mehmet
Gözen M. Celâl	Oran Sabri
Gürmen Haldun Prof.	Orman Mustafa
Gürol Şerif	Orsan Fahri Fuat
	Onat Nüshet
Haksel Kemal	
Huş Savni Prof. Dr.	Öğet Arif
	Öğet Murat
İleri Hilmi Ord. Prof. Dr.	Ölçen Süleyman
İlkmen Şeref	Öncül Remzi
İnan İsmail	Önertoy Yusuf
İnan Mustafa Prof. Dr.	Örs Hayrullah
Kaban Hulisi	Özadalı Suphi
Kalaç Mehmet	Özalp Reşat
Karafakıoğlu Bedri Prof.	Özbek Sabahattin Prof.
Karluk Mustafa	Özçelik Mehmet Ali
Kaya Halil	Özdiril Yusuf

Adı ve Soyadı	Adı ve Soyadı
Özışık İsmail	Tamer Zeki
Özkan İhsan	Tansuğ Atıf
Özkan Nuri	Tarıman Celâl Prof.
Özkurt Ali	Tokay Melih Dr.
Özsoy Şekip	Tolun Reşit
Özsoy Kadri	Tolay Şükrü
Özsun Avni	Toral İhsan
Özkam Salih	Torun Aziz
Peynircioğlu Hamdi Prof. Dr.	Tuğ Mustafa
Sabis Turgut Prof.	Tuna Mahir
Sağışman Muzaffer Prof. Dr.	Tuncay Ali
Sanır Ferruh	Turat Hikmet
Saraç Celâl Prof.	Tüzün Cemal
Saraylı M Ali	Ulusoy Ekrem
Sarı Necmi	
Saydan Nihat	Ülgen İsmail Hakkı
Selen Necmettin	Ünal Mehmet
Sılan Cenan	Ünal Emin
Silier İzzettin	
Siyret Halil	Yada Sait
Söylemezoğlu H. Kamil Prof.	Yalman İsmail
Sunar Kemal Sahir	Yamaç Hasan
Sevkal Ömer	Yamaner Mustafa
Suvar Fikri	Yarar Rıfat Prof.
Süer Fikret	Yuki Sadık
Sümer Remzi	Yüksel Osman
Süyür Osman	Yavuz Esat
Şekercioğlu Reşat	Zorlu Fahri

Sayın arkadaşlar, Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun dört tâli Komisyondan mürekkep raporlarını sırasiyle okudum. (*Alkışlar*)

Başkan — Okunan Komisyon raporundan sonra, komisyona verilmiş ve komisyonca yüksek heyetinize intikal ettirilmesi kararlaştırılmış temenniler vardır. Onları okutacağım.

Altıncı Maarif Şûrası Başkanlığına

Erkek teknik öğretim konularını inceliyen Komisyonumuz muhtelif müessese, birlik ve üyeler tarafından ileri sürülen dilek ve temennileri müzakere mevzuu yapmış ve bunlardan Şûra Genel Kuruluna arzedilmesi uygun görülenler ilişik olarak sunulmuştur.

Bu dilek ve temennilerden Ziraat Vekâletine mensup üyeler tarafından yapılan temenni, Formasyon ve Unvanlar Komisyonu ile Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun selâhiyeti dışında görüldüğünden aynen Şûra Genel Kuruluna takdim edilmesi kararlaştırılmıştır.

Saygılaremızla arz ederiz.

Erkek Teknik öğretim Komisyonu Başkanı — *Ord. Prof. İlhami CİVAOĞLU*

Sekreter — *Osman YÜKSEL*

Sekreter — *Şekip UZSOY*

Altıncı Maarif Şûrası Erkek Teknik Öğretim Komisyonu Başkanlığına

Cemiyetimizde kadın, artık her sahada topluluğun çalışmalarına katılmakla yüklü bulunduğu enerjiyi, kabiliyeti, verimi birlikte vücut bulan esere katmaktadır. Her yapılan işde, barışta ve harpde bir memleketin, bir milletin mukadderatı bahis konusu olan alanda kadının söz ve iş hakkının bulunduğuna her medeni topluluk yakinen kani olmuş ve tatbikatını da müşahede etmiştir. Bizde de belirli bir tarihten beri kadın, kendine has evlât yetiştirmek, evinin işini görme dışında topluluğun çeşitli işlerinde yer almakta ve muvaffak da olmaktadır. Bu cümleden olarak kadını sosyal çalışmalarından başka Vekâletlerin muhtelif kademelerinde iş başında görerek bundan büyük bir memnuniyet ve onur duymaktayız.

Daha açık olarak söylemek lâzım gelirse kadın iktisatcı, hakim, bankacı, mimar, doktor, mühendis, hatta veteriner, hatta bugün askerliğin her sahasında iş görürken ona tekniğin alt kademelerinde de yer verelim.

Teknik öğretimin yalnız erkeklere açılan kapılarını onla-

rın fiziki bünyeleri de göz önünde tutulmak ve mesela kimya sanat Enstitüsü ve sanat enstitülerinin radyo. elektirik ve başka münasip sanat şubelerinin de kız öğrencilerimize açılmasını ve kayıtlarının yapılması hususunda yönetmeliklerde değişiklikler yapılmasını arz ve teklif ederim. *(Alkışlar)*

İsmail YALMAN

Başkan — Bir teminni daha, okutuyorum.

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu Başkanlığına

Normal kademelerde Ziraat Vekâletine bağlı okullar mezunlarının formasyon ve unvanlarında umumi ahkâma uyulmasını Ziraat Vekâleti muvafık görmektedir.

Ancak kapanmış ve halen faaliyetini tatil etmiş bulunan bâzı ziraat ve orman okullarından mezun olanların tahsil durumları, diğer bir çok teknik okullardan mezun olanların durumlarından ayrı bir hususiyet arzetmektedir. Bu kabil mevzuları tahsilleri sırasında hususi bir formasyon iktisap ettikleri halde unvanlarının taayyün etmemesi dolayisiyle Vekâletimizde bir üzüntü konusu teşkil etmektedir. Bunların istihdam sahaları da ehemmiyetli dereceler arzetmektedir.

Vekâletimiz bu gibilerin formasyon ve unvanlarının özelliği dolayisiyle ayrıca tesbitini ve bu gibi mezunları da tatmin edecek bir hal çaresi bulmak üzere müzakereye alınmasını mütalaa eylemektedir.

Taktirlerinize arz ederiz.

Mazhar EĞİLMEZ *Ahmet ELGİN* *M. Z. BAZER*

Mustafa SALTKAYA

Cihan Alsaç — Bu son okunan temenni Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun selahiyeti dışında gördüğü ve Şûra Umumi Heyetine sunduğu bir temennidir.

Başkan — Efendim, arkadaşlara tevcih edilen raporla Komisyonun şimdi okunan ve üzerinde bâzı tashihler yapıldığını bildiren Komisyon raporu arasında herhangi bir mübayenet olmaması bakımından Komisyonun okuduğu rapor üzerinde yapılan tashihler yeniden sahife sahife okunacaktır. Arkadaşların ellerindeki raporu ona göre düzeltmeleaini rica edeceğim.

(*Raporda tashihler yapılmıştır*)

Cemal Tüzün — Efendim, noksanlık vardır, arz ediyorum.

Teknik Komisyonda müzakereler cereyan ederken Sanat Enstitüleri lise ve lise muadili mektepler diye ittifakla kabul edilmiştir. (Lise muadili) kelimesi hasfedilmiştir. Binaenaleyh buraya kaydedilmesi lâzımdır, zabta geçsin diye arz ediyorum.

Bir Üye — Efendim, eksiklik vardır, 12 ve 13 ncü maddelerde noksanlık vardır, bunlar raporda yoktur.

Başkan — Son yapılan tadillerin rapora derci lâzımdır.

14 ncü madde: Genel bilği dışındaki çırak yetiştirme masrafları işverenler tarafından tekeffül edilmelidir, diye bir madde ilâve edilmiştir.

Lise ve muadili mekteplerin rapora geçmediği anlaşılmaktadır. Bunun hakkında izat verin?

Ohran Alsaç — Benim elimdeki raporda sonradan eklenmiş bir kayıt yoktur. Yalnız meslek tahsiline kazırlık konusundaki noktai nazarlar arasında lise muadili bir okul diye geçiyor. Birinci noktai nazar meslek tahsiline hazırlık, formasyon raporunu açarsanız birinci noktai nazar (Meslek tahsiline hazırlık, lise, lise kültürü ile takviyeli veya lise muadili bir okulda iktisap edilmelidir) kaydını görürsünüz.

Başkan — Rapor bu şekilde mi kabul ediliyor?

Ohran Alsaç — Bu şekilde kabul ediliyor efendim.

Brşkan — Maarif Vekâleti tarafından tanzim edilmiş, heyetler tarafından hazırlanmış, Komisyona Yüksek Şûranızca tevdi edilerek huzurunuza intikal etmiş ve rapor halinde gelmiştir. Şimdi bu raporun dışında da temenniler vardır, sayın Şûra üyelerinin sözlerini sadece rapora inhisar ettirmelerini rica ederim.

Halen saat 13 e iki var. Müsaade ederseniz konuşmalara saat 15 te başlıyalım. (*Saat 14,30 da sesleri*) Saat 14,30 da toplanılması teklifini kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kapanma saatı
13

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI

ALTINCI BİRLEŞİM

Açılma saati: 14.45

23. III. 1957

Başkan — Prof. İlhami Civaoğlu.

Sekreterler — Rebia İren, Neriman Binal.

Başkan — Ekseriyetimiz vardır, oturumu açıyorum efendim.

Efendim, burdan örce verilmiş bir önerge mucibince Sayın Reisicumhur, Meclis Reisi, Başvekil ve Maarif Vekilimize Şûra'nın hürmetlerini arz edecek bir heyetin seçilmesi kabul edilmişti.

Bu heyete iştirâk edecek arkadaşlarımız Başkanlık Divanınca tesbit edilmiş bulunmaktadır, şimdi isimlerini okutacağım.

«Fehim Fırat, İlhami Civaoğlu, Osman Faruk Verimer, İzzet Birant, Kemal Kaya, Saffet İrtenk, Âliye Coşkun, Nurettin Baç, Mehmet Emiralioğlu, Rebia İren, Hayrettin Örs, Şükrü Er, Nuri Kodamanoğlu.»

Başkan — Efendim, usul hakkında söz isteyen bir arkadaşımız vardır, kendisine söz veriyorum.

Erdoğan Arsan — Efendim, Altıncı Marif Şûrası'nın gündemi hakkında elimizde broşür vardır. Bu broşür meslekî ve teknik öğretim mevzuundaki gündemi net olarak açıklamaktadır. Aynen şöyle diyor:

«A — Meslekî ve teknik öğretim» dedikten sonra üçe ayırmış:

«a — Erkek teknik öğretim,
b — Kız teknik öğretim,
c — Ticaret öğretim.»

Şimdi komisyon meslekî ve teknik öğretim mevzuunu en öne almış Bence bu yanlıştır. Bir defa ticaret ve yüksek tahsil problemi komisyon içinde işlenmiş bulunmaktadır. Binaenaleyh teknik yüksek tahsil erkek teknik öğretim mevzuunun dışındadır. Nitekim eskiden Maarif Vekâletinde erkek teknik öğretim mevzuunda çalışan bir umum müdürlük vardı. Ve bu umum müdürlüğün salâhiyeti ve çalışma sahası erkek teknik öğretimine inhisar etmekteydi. Benim teklifim: Teknik Öğretim Komisyonu raporundaki yüksek teknik tahsil kısmının çıkarılması ve müzakere mevzuu yapılmamasıdır.

Başkan — Maarif Vekâletinin hazırlamış olduğu gündemin kesin mânada bir izahı olan Sayın Maarif Vekilinin nutkunda bu noktalara da işaret edilmiştir.

Arkadaşımızın mevzubahis ettiği hususat üzerinde müzakere açmıyorum. (*Alkışlar*).

Bir önerge vardır, okutuyorum.

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Altıncı Maarif Şûrası müddetince, Kız Teknik Öğretmen Okulunda, tedrisatın da devam ettiği sırada, Şûra işleriyle yakından alâkadar olduğuna ve Şûra Üyelerine karşı bütün kolaylık ve alâkayı gösterdiğine şahit olduğumuz, Kız Teknik Öğretmen Okulu Müdürü, Rebia İren'in günlerden beri bu değerli çalışmalarından dolayı Şûra Umumî Heyetince kendilerine teşekkür edilmesinin bir karara bağlanmasını arz ve teklif ederiz. (*Alkışlar*)

Şükrü URAL, Nafi ÖNAL, Hami CİVELEK
Fahri GÜLSER, K. GÜNGÖR, E. KOCATÜRK

Başkan — Alkışlarınız, bu teklife iştirak ettiğinizi gösteriyor. Oy birliği ile kabul edilmiş farzediyorum.

Cemal Tüzün — Bu kararın öğretmen ve öğrencilere de duyurulmasını ve hepsine teşmil edilmesini teklif ediyorum (*Alkışlar*)

Başkan — Bir takrir daha vardır, okutuyorum.

Sayın Şûra Başkanlığına

Komisyonun her raporunun ayrı ayrı müzakere ve kabulünden sonra heyeti umumiyesinin müzakere ve kabulünü heyeti aliyeye arz ve teklif ederim.

M. Ali SARAYLI

Başkan — Arkadaşlar, bilmemiz lâzımdır ki Altıncı Maarif Şûrası toplantımız bugün akşam üzeri nihayet bulacaktır.

Malûmu âliniz bu komisyonun dört tali komisyonu vardır. Şimdi okunan teklif, bu dört tali komisyonun raporlarının teker teker görüşülmesi ve karara bağlanması ve ondan sonra raporun tamamının reye vaz edilmesi mahiyetindedir.

Bu hususta başkanlığın bir mutalâası yoktur. Yalnız bizim temennimiz biran evvel müzakerelerin selâmetle nihayet bulmasıdır.

Sami Kayral — Bu teklif çok vaktimizi alır. Bu teklifin nazarı itibare alınmamasını teklif ediyorum.

Başkan — Tali komisyon raporlarının ayrı ayrı görüşülmesini kabul edenler... Tümünün birden görüşülmesini isteyenler... Tümünün görüşülmesi kabul edilmiştir.

Sayın Şûra Başkanlığına

Elimizdeki matbu raporlarda yazılı olup komisyon sözcüsünün elindeki raporda okunmadığı, sayfa 8 madde 12 deki (çarşamba günleri öğleden sonra ders konulmıyacaktır) kısmının raporda yoksa matbu raporda olduğu gibi aynen ithalinin kabülünü heyeti aliyeye arz ve teklif ederim.

M. Ali SARAYLI

Arif Öget — Efendim, beni mazur görsünler, ya raporu okumamışlar veya bir zuhul eseri olacak. Çünkü teklif ettiği husus raporumuzda vardır.

Başkan — Teklif raporda mevcut imiş. Binaenaleyh önergeyi oyunuza arz etmiyorum

Gelmiş telgraflar vardır, okutuyorum.

Sayın Maarif Vekili Ahmet Özel
Ankara

Altıncı Maarif Şûrası değerli üyelerinin başkanlığınız altında yaptığı oturumlarda ticaret liselerinde okuyan yurt çocuklarının ilgili fakültelere kabul edileceklerine dair aldığı müsbet karar bütün öğrencileri olduğu kadar velilerini de sonsuz sevince gark etmiştir. Bu asil ve yerinde olan değerli çalışmalarınızı, kararlarınızı veliler adına minnet ve şükranlarımızla karşılar en derin saygılarımızla yüksek Şûrayı şahsınızda selâmlar, kalpleri nizle alkışlar, uğurlu ve hayırlı olmasını dileriz.

Sultan Ahmet Ticaret Lisesi Yardım Derneği
Başkanı Hayri ÖZCAN

Maarif Şûrası Kongre Dıvanı Başkanlığına

Memleketin teknik sahada gelişmesi için alacağınız kararlardan biz evlâtlarınız emin bulunmaktayız, hürmetler.

Erzurum Tekniker Okulu Talebeleri

Maarif Şurası Sayın Başkanlığına
Tarih-Coğrafya Fakültesinde
Ankara

Memleketimizin kültürel kalkınmasında şu günlerde ittihaz olunan kararlarınızı büyük alâka ile takip etmekteyiz. Yabancı memleketlere staj, tetkik ve tahsil için kendi hesaplarına gitmek isteyen teknik elemanların döviz temin işlerinde daha fazla suhuletle karşılaşmaları hususlarına da alâkalarınızı hatırlatmaklığımıza müsaadelerinizi saygılarımızla arz eyleriz.

Maden Mühendisleri Odası
Zonguldak Şubesi

Başkan — Telgrafları dinlemiş bulunuyorsunuz.

Efendim, raporun tümü hakkında konuşmak üzere söz alan arkadaşlarımızın isimleri şunlardır: Cemal Tüzün, Mehmet Emiralioğlu, Celâl Tarıman.

Başka söz alacak arkadaşların isimlerini yazdırmalarını rica ediyorum.

Konuşmaların beş dakika olduğunu tekrar hatırlatmak isterim. Söz istiyenlerin isimleri Başkanlıkça tesbit edilmiş bulunmaktadır. Şimdi sıra ile söz veriyorum.

Söz Cemal Tüzün'ündür.

Cemal Tüzün — Muhterem arkadaşlarım; memleket ve millet hizmetinde vazifelilerin ve vazifelerin büyüğü, küçüğü, az şereflisi, çok şereflisi olamaz. (*Bravo sesleri*)

Ancak bendenize sorulsa, en şerefli vazife hangisidir?' denilse, vereceğim cevap şudur; bu memlekette, vatan sathında en şerefli ve verimli vazife ifa ederler, köy öğretmeninden başlıyarak üniversitelerimizdeki profesörlere kadar olan muhterem zevattır. (*Alkışlar*)

Memleket irfanına hizmet eden bütün öğretmenlerimizi hürmetle selâmlar, önlerinde hürmet ve minnetle eğilirim. (*Alkışlar*)

Arkadaşlarım; Teknik Öğretim Komisyonunun raporu okunurken bir hususun unutulmuş olduğunu müşahede ettim. Zapta geçmesi bakımından bir defa daha teyidini istiyorum.

Sanat okulları, lise ve lise muadili meslek okulları mezunlarının alâkalı üniversite ve yüksek okullara kabulü hakkında komisyonda ittifaka yakın bir karar alınmıştı. Bu hususun böylece bir defa daha tavzihinde faide mülâhaza etmekteyim.

Teknik tedrisat mevzuunu şu çerçive içerisinde mülâhaza etmek en doğru yol olacaktır O da şudur: Aslolan memleket ihtiyaçlarına uygun personel yetiştirmektir. Bu itibarla okulların millî ihtiyaçlara göre taayyün edecek hedeflerinden vaz geçilemez. Öte yandan da müsteitlerin ilerleme imkânlarına sed çekilmesi, cemiyetin potansiyel enerjisinin gelişmesi aleyhinedir. Bu iki hususu telif edecek esasların tesbiti gerekir. Piramidal teknik kademelerin birinden diğerine yükselmek mümkün olmalı, fakat her iki mertebenin hedeflerine göre proğramlarda temellerden itibaren mevcut olması gereken bilgi boşluklarının doldurulması ve yönetmeliklerde gerekli imkânların sağlanması dikkate alınmalıdır.

Bu fikir bendenizin naçiz kanaatım değildir. Fakat buna

bütün kalbimle iştirâk ediyorum. Bu, Maarif Vekâletinin kanaatı, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin kanaatı, görüşü ve nihayet bu millet çoğunluğunun vasıl olduğu anlayışın ta kendisidir. Burada ve bu anlayışta şu mündemiçtir. Bu memlekette bundan böyle mutlaka ve mutlaka liyakat ve kabiliyetlere de ehemmiyet verilecektir, bu memlekette bundan böyle ehemmiyetle göz önünde tuttuğumuz makam ve mevkileri yalnız ve sadece diplomaya istinat ettirmiyeceğiz, demektir. (*Alkışlar*)

Muhterem arkadaşlar, şunu arzedeyim, bendeniz hiçbir zaman en aşağıdaki bir tahsil mertebesinin en yüksek mertebeye gelmesine taraftar değilim. Fakat Teknik Tedrisat Komisyonunun heyeti umumiyeye sunduğu raporda mühendislik tahsilinin orta mektep tahsiline bina ettirilmesi ve yüksek mühendislik tahsilinin lise tahsiline bina ettirilmesi teklif buyuruluyor. Öte taraftan okul heyeti tedrisiyesi arkadaşlar, lise muadili sanat okulu mezunlarının üniversiteye girmesinin çok faideli olduğunu ve en iyi talebelerin bunlar olduğunu ifade ettiler. Diğer taraftan okulun tedrisat komisyonunda da münakaşa konusu olan şudur: Bâzı arkadaşlar diyorlar ki ister sanat okulunda okusun, ister yapı enstitüsünde okusun fakat yüksek bir okula girmek istediği zaman lise bakaloryasını versin. Lise bakaloryası verilmedikçe yüksek mekteplere girilmesin.

Muhterem arkadaşlar, bu lise bakaloryası şartı, lise bakalorya imtihanının verilmesi hususu hükûmetin görüşlerinde mündemiç değildir. Eğer böyle olsaydı kademelerin birbirine bağlanması hali mevcut olmazdı.

Boyacı dahi lise diplomasını aldıktan sonra istediği mektebe giriyor. Binaenaley lise piploması burada mevzubahis değildir, liyakat ve kabiliyete yer verilmelidir. (*Alkışlar*)

Başkan — Vaktiniz tamamdır efendim.

Cemal Tüzün (devamla) — Arkadaşlar bir iki dakika müsaade ederler mi? (*Konuşsun sesleri*).

Başkan — Cemal Tüzün'ün üç dakika daha konuşmasını kabul edenler...Etmiyenler...Kabul edilmiştir. Devam buyurun efendim.

Cemal Tüzün (Devamla) — Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, bu memlekette en önemli vazifelerden birisi de adalet tevzii meselesidir. Adalet cihazında dahi yetişkin zabıt kâtiplerinin imtihana tabi tutulmak suretiyle icra memuru yapıldığını, mustantıkların sorgu hâkimi yapıldığını unutmamak lâzımdır. Bütün bunlar liyakat ve kabiliyetlere bu memlekette kıymet verilmesinin bir zaruret olduğunu gösteren müsbet neticelerdir ve bunu teyid eden delillerdir.

Muhterem arkadaşlarımdan özür dileyeceğim, hiç bir serzenişte bulunmuş olmak için arzetmiyorum, şayet yüksek tahsilin lise bakaloryasından sonra hazmedileceği hakkında bir fikir ileri sürülüyorsa bu, bugün elini öptüğümüz kıymetli hocalarımızın, ilim adamlarımızın, devlet adamlarımızın ilim ve irfanlarını külliyen reddetmek manasına gelmez mi?

Muhterem arkadaşlar; mühendislik ve yüksek mühendislik mevzuu bahis oldu ve yüksek mühendis arkadaşların bir kısmı fedakârlık gösterdi; yüksek mühendislik olsun dediler. Fakat bendeniz öğrendim ki çıkacak bir kanunla bundan evvel yüksek mühendis diploması almış olan arkadaşların yüksek mühendisliğini bertaraf etmeğe imkân yoktur. Ancak yeni çıkacak kanun bundan sonra mektepten mezun olacaklara tatbik olunabilir. Biz bu memlekette mühendis, yüksek mühendis kademelerini azaltmak isterken bu suretle kademeleri daha da çoğaltmış olacağız. Onun için kanunen imkânı olmıyan bir olayın Yüksek Şuranın kararlarına geçmesinde hiç bir faide mevcut değildir. Onun için mühendis, yüksek mühendis olarak kalması esasen doğrudur. Kaldırılması için bir kanun da çıkarılması mümkün değildir. Marzuatım bundan ibarettir. (*Alkışlar*)

Mehmet Emiralioğlu — Muhterem arkadaşlar, diploma düşmanlığı ve diplomasızlığı tasvip mahiyetinde telâkki etmeyin, çocuklarımızın üniversite tahsiline rahatça devam edebilmelerinin temin edilmesine taraftarım. Ancak üniversiteye devam etmek demek, üniversiteyi bitirmek demek değildir. Lâyık olan, çalışan bitirecektir. Onun için bu mevzudaki tereddütleri yersiz buluyorum. (*Alkışlar*) Orta yapı ve ve sanat okullarına ilkokul mezunlarının alınacağı kaydedil-

mektedir. Doğrudur. İlkokullarda iş eğitimi vardır. işlek yerinde çalışması lâzımdır. Fakat bu işlek yerinde çalışabilmesi için bâzı imkânlara sahip olunması lâzımdır. Bu işlek-maddi kaynağı köylerde köy bütçeleri, şehirlerde özel idare bütçeleri olduğu için okullarımızda işlek yerlerinin iyi çalışmadığı ve iş eğitiminin iyi verilmediği ve çocuklarımıza formasyon bakımından iş mevzuunu sevdiremediğimiz malûmdur. Bunun nazarı itibare alınarak yüksek Vekâletimizin bir hamle daha yapmasını istirham edeceğim.

Başkan — Yalnız raporun muhtevası üzerine sözlerinizi inhisar ettirmenizi rica ederim.

Mehmet Emiralioğlu (Devamla) — Raporda kurslardan bahseden kısımda kursların idare şekli sarih olarak gösterilmemektedir. Bugün köylerimizdeki gezici kursları kız enstitüleri, yapı okulları idare eder. Bunlar için mahallî bir takım yardımlar istenir, bunlar istenirken karşımızda köy muhtarlarını görürüz. Bunlar kendilerini ilk nazarda, ellerindeki kanun ve formalite itibariyle, bu işte birinci derecede mesul addetmemektedirler. Bu itibarla halk eğitim merkezleri kurulması bundan önce kabul edilmiştir. Şimdi halk eğitim merkezleri bu faaliyetleri organize eder. Binaenaleyh buraya böyle bir kaydın konulması yerinde olur.

Bir de, dışardan tekniker okullarına girmek isteyenler için tedbirler alınır denmektedir. Bu tedbirlerin neler olacağı Şûrada her halde açıklanmalıdır, izah edilmelidir. Halk eğitimi ile bunun alâkası var mıdır? Bu temamen okul için bir eğitim mevzuu olarak mı ele alınacaktır? Bunun izahı icabeder.

Bir de dil meselesine maalesef temas etmek mecburiyetindeyim. Tutulmuş kelimeler vardır. (Okul) kelimesi, kanunlar, resmi lisan ile tutulmuştur. Orta mektep, orta mektep diye (mektep) kelimesinin tekrarını dildeki yenileşme hareketi ile telif edemiyorum. Komisyon müsaade etsin, (Orta okul) şeklinde kullanalım.

Maruzatım bu kadardır, hürmetle selâmlarım. *(Alkışlar)*

Celâl Tarıman — Sayın arkadaşlarım, komisyon raporu-

nun 12 nci sayfasının ikinci noktai nazar bendinin birinci satırında (yarı mühendis ayarında geniş bir kitleye ihtiyaç vardır) tabiri bulunmaktadır.

Arkadaşlar, ben bu (yarı mühendis) tabiri üzerinde durmak istiyorum. Yarı insan, yarı mühendis, yarı öğretmen, yarı berber.. Belkide bunlar vardır, yoktur diye bir iddiada bulunacak değilim. Fakat insanlığın ve bir çok memleketlerin felâketini mucip olanlar bunlardır. Tahmin etmiyorum ki kudretini ve her şeyini milletten alan bir Maarif Vekâleti böyle insanlar yetiştirmek için mektep açsın, bunu sureti katiyede kabul etmiyorum. (*Bravo sesleri, alkışlar*)

Bu kelime üzerinde hakikaten durmak lâzım gelir. Ben şunu teessüfle söylüyorum, bu Şûranın toplandığı ilk günden beri bir çok arkadaşlarım şahsi bazı görüşlerini söylerken işte bu noktayı daima ihmal etmişlerdir. Ve bir çok fikirler bunun arkasından gelmiştir. Arkadaşlar, yarı mühendis ne demektir? Bunun kaldırılmasını teklif edeceğim. Bu kelimeden cesaret alarak biraz bunun üzerinde durmak istiyorum arkadaşlar.

Yarı mühendis ne demektir? Yani şu teknisyenler yarı mühendis olmuş, tam olamamış. Bunu fiziki manada alırsak yarım insan demektir, bilgi manasında ise bir felâkettir. Yani mühendislik bilgisini yüz farzederek bu insan bunun 50 sini iktisap etmiş demektir. Fakat geride daha %50 vardır. Bu ne olacaktır? İşte felâket buradadır. Arkadaşlar, mühendis asla bir yarım teknisyen olamaz. Bir teknisyen nihayet muayyen bir meslek içinde meharet kazanmış, becerikli bir insandır. Mühendis ise kendi meslek branşına giren memleket meseleleri karşısında tereddüt etmeden vazife alan ve onlara şahsiyetinden bir şeyler ekliyen, proğram ve plan hazırlıyan, yaratıcı, bulucu, organizatör bir insandır, bulduğu metodları ilmi mütalaalariyle insanlık hizmetine koyan insandır. İşte mühendis budur. Mühendisi böylece tarif ettikten sonra mühendisliğin hangi formasyona ihtiyacı olduğunu kolayca buluruz.

Arkadaşlar, bir mühendis, bir teknisiyen, yarı mühendis olmadığına göre onun üzerine (yarı mühendis) unvanı koymağa imkân yoktur. Muhtelif okullarımız, orta okul, lise,

üniversitelerimiz vardır. Meslek okullarımız vardır. Bu meslek okullarının muayyen programları vardır. Şu mektepten gelen öğrenciler alınacaktır, bu okullar şu programı tatbik edecektir, Şu kadar sene tahsil yapacaktır ve yetiştireceği insan da bu memlekete şu hizmeti yapacaktır.

Demin arkadaşlarımız söyledi, hizmetlerde şeref bakımından fark yoktur. Biz öğretmenlere fazla şeref verdiniz, minnettarız. Fakat biz çok mütevazı insanlarız, meslekler arasında şeref bakımından bir fark olmadığına kaniiz, bizler aynı zamanda meslek kademeleri arasında da bir fark gözetmemekteyiz. İlkokul öğretmeninin, ortaokul öğretmeninin, üniversite, profesör, doçent ve asistanlarının hepsinin de vazifesi aynı derecede kutsaldır.

Sonra arkadaşlar, hayretle karşıladığım bir şey var, bu mesleğe intisap etmiş olan, kalburüstü insanlar bu mesleğe hizmet etmek isteyenleri niçin alıkoymak istiyorlar. Halbuki bu meslekte sivrilmiş olan insanlar ancak bu mesleklerindeki muvaffakiyetlerine göre sivrilmişlerdir. Ve bu meslekte hizmet ettikleri zaman hem memlekete hem de şahıslarına hizmet etmiş olurlar. Bunlar, bu mesleklerin öncüleridir. Bunları ayırmak o mesleği öldürmek demektir.

Arkadaşlar; mademki bu okulların bütün programları, her şeyi böylece tesbit edilmiştir. O halde bu okullara giren öğrencilerin birinden diğerine kolaylıkla geçmek istemesinin mânası nedir? Ortaokullar liseler için, liseler de üniversiteler için hazırlanmıştır. Beri taraftan meslek okulları bu mesleğe intisap etmek ve o meslekte memlekete hizmet etmek için hazırlanmıştır. O halde bu meslekte yetişmiş insanların diğer okullara geçmesini neden arzu ediyoruz? Şimdi arkadaşlar diyorlar ki, yüksek kabiliyetlere imkân vereiim. Doğrudur. Hakikaten hepimiz bu cemiyet içinde yetişmiş olan gençlere, elemanlara kabiliyetleri nisbetinde imkân vermeyi elbette arzu ederiz. Zaten insan hakları da onu emreder. Binaenaleyh bu arkadaşlarımızın daha yüksek tahsil yapmasını arzu ederiz. Fakat arkadaşlar, biraz evvel kendi meslekleri bakımından bir kayıp olduğunu arz etmişlerdi. Bugün üniversitelerimize liselerden talebe alınıyor. Liselerimiz arasın-

daki mevcut olan farklar dolayısiyle üniversiteler müşkilât içindedir, buralardan gelen arkadaşları düşünürsek müşkilât bir kat daha artacaktır. Temenni edelim ki bu lise meselesi ele alınmış olsun. Arkadaşların arzusu veçhile bu me ele halledilecekse o zaman üniversitelere de daha kolaylık olur ve istenilen şey de temin edilmiş olur. Yalnız bugün üniversite kapıları bunlara kapanmış değildir arkadaşlar. (*Kapalıdır sesleri*)

Şunu arzedeyim: şimdiye kadar biz bunlardan çoklarını kendi sıralarımızda gördük ve yetiştirdik. Bunlar imtihanlarını vererek üniversiteye gelmişlerdir ve diğer arkadaşlariyle çalışmaktadırlar. Eğer bundan sonra daha iyi bir usulle bu arkadaşların üniversitelere geçmeleri ve ötekilerle aynı seviyede tahsil yapmaları sağlanırsa çok yerinde olur ve bundan istifade edilir.

Maruzatım bu kadardır, efendim.

Baha Arkan — Muhterem arkadaşlar; aziz meslektaşlarım; Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun hazırlamış olduğu raporu dikkatle dinledim. Söz alışımın sebebi kendi mesleğime ait bir mevzu ile alâkalı bir konuşma yapmak değildir. Doğrudan doğruya dikkatimi çeken birkaç noktanın yüksek heyetinize arzıdır.

Eksik gördüğüm mevzulardan birisi; akşam sanat okulları ile sayıları yüzleri bulan meslek teknik okullarına devam eden genç kız ve erkeklerin hattâ bunların öğretmen ve ustalarının sağlığı mevzuu üzerinde raporda en ufak bir işarete rastlamamış olduğumu üzüntü ile arzetmek isterim.

İkinci nokta, biliyorsunuz ki, endüstrileşen dünyanın çalışma temposuna uymuş olan memleketimiz bilhassa son beş yıl içinde hakikaten büyük bir kalkınma hamlesi içindedir. Teknik elemanların kıymetini benden daha iyi takdir eden siz muhterem arkadaşlarım pek iyi bilirsiniz ki Maarif Vekâletinin ehemmiyetle üzerinde durduğu ve Yüksek Şûra'da mevzuubahis edilen bu gibi elemanların yetiştirilmesi hususunda gerekli okulların açılması için sarfedilen maddi ve manevî imkânları nazarı dikkate alacak olursak bunların iş çalışma saatleri bakımından da ayrıca durumlarının tedkik edilerek Şura'nın muhterem komisyonu tarafından bazı ka-

rarlar alması şayanı arzu iken bunlar üzerinde durulmadığını gördük.

Üçüncü bir nokta da; teknik öğretim okullarımızın biliyorsunuz ki bir kısmı yatılıdır. Yatılı okul problemleri üzerinde raporda maalesef en ufak bir işaret yoktur. Binaenaleyh yatılı okul problemleri üzerinde de durulması lâzımdır.

Dördüncü nokta; öğrencilerin refahını sağlıyan problemler üzerinde hiç durulmadığını görüyoruz.

Memleketimizde cehaletle mücadele mevzuunda; Cumhuriyet rejiminin kurulduğu günden bu yana, büyük bir cihat demiyeyim ama, büyük fedakârlıklar yapılmakta ve gayretler sarfedilmektedir. Bu itibarladır ki hiçbir memlekete nasip olmıyan bir memlekete kavuşan Türk gençliği Maarif Vekâletimiz tarafından geniş bir yardıma mazhar olmaktadır. Fakat bu yardımın ilânihaye devam edebileceği, bütün kalbi temennilerime rağmen, şimdiden hudutlandırmamıza imkân yoktur. Binaenaleyh okullarımıza düşen birtakım vazifeler mevcuttur. Bu itibarla öğrencilerin sosyal refah ve sosyal problemleri üzerinde muhterem komisyonun durmasını arzu ederim. Fakat buna ait en ufak bir kayda rastlamadım.

Son bir nokta olarak arz edeyim ki; teknik okullarımızda yardım kolları mevcuttur. Bunlar kendi yönetmeliklerine göre birtakım icraat yapmaktadırlar Fakat bunların verimli olduğunu tamamen iddia edebilecek vaziyette değiliz Maalesef birçok noktalarda muvaffakiyet gösteren bu kollar bazı noktalarda aksaklıklar göstermektedir. Bu itibarladır ki bu dört madde içinde formüle ettiğim meseleleri bir önerge halinde hazırladım. Vaktin darlığı hasebiyle okumıyorum, olduğu gibi Riyasete takdim ediyorum. Komisyon teklifine ilâveten okunmasını arz ve istirham ederim.

Başkan — Baha Arkan arkadaşımızın ileri sürdüğü hususat komisyona intikal edip incelenen konular değildir. Bu gibi hususlarda vaki olan teklifierin gündeme alınıp komisyonun incelemediği bir nokta üzerinde bir teklif vaki olursa bunun Şûra tarafından yeniden ele alınması lâ-

zımdır. Bu itibarla bu gibi tekliflerin temenni olarak verilmesini ve daha doğrusu bu gibi hususlarda Şûraya teklifte bulunulmamasını rica edeceğim.

Sami Kayral — Muhterem arkadaşlar, Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun kıymetli raporunu dinledik. Kanaatımca getirilmiş olan değer şuradadır: Devamlı bir tetkik, araştırma ve istişare komitesinin kurulmasıdır, bunu bütün Maarif camiası içinde her türlü teferruattan uzak bir dimağ vazifesini görebilecek bir organ olarak hissettiğim için bu küçük rapor kanaatımca en büyük vazifeyi görmüş oluyor.

Muhterem arkadaşlar, her tip okul bir takım gayelerin gelişmesi için açılır. Hükümetiniz gerek insan enerjisi ve gerekse maddî bakımdan okullarımıza büyük yatırımlar yapmıştır. Ferdin, topluluğun ve mahallî ihtiyaçların zaruretleri karşısında bu okullar hem keyfiyet hem de kemiyet itibariyle gittikçe yükselmektedir. Elbette değişik hayat şartları içerisinde gerek ferdin, gerekse toplumun zaruri ihtiyaçlarının, ilmin ışığı altında inceden inceye tetkik etmeden muayyen mevzularda bir takım prensip kararlarına varmak güçtür. Bu itibarla raporun en mühim tarafı, devamlı bir istişare ve devamlı bir inceleme komitesine lüzum göstermesidir. Ben bunu çok yerinde görüyorum.

Diğer bir husus; memleket gençlerinin ilk, orta, lise ve meslek okulları ve üniversitelerimizi dolduran gençlerin sayısı ve kalitesi gittikçe yükselmektedir. Kanaatımca bunların yine ilmin ışığı altında hakiki ilgi ve kabiliyetlerine göre muayyen kademelerden itibaren tahsili zaruridir. Binaenaleyh iktisadî sebeplerle, zaruri sebeplerle çok kıymetli ve çok müstait olan gençlerin şu veya bu meslek okuluna girmesi, hiçbir zaman bu gençlere ilmin bahşedileceği en yüksek kademeye yükselmelerine engel olmamalıdır. *(Alkışlar)* Bu itibarla sanat enstitülerini lise muadili yapmak hususunda bir takım endişeler hissediyorum. Sarih olarak ortaokul tahsilinden sonra öğretmen okulları da muazzam bir problem teşkil etmektedir. Binaenaleyh bizim sayın Vekilimiz ve rektörümüz burada olduğuna göre bu toplulukta kendileri-

nin bu hususta beyanlarını duymakta bu Komisyon raporlarını teyit etmesi bakımından çok fayda görüyorum.

Sayın Vekilimiz «16 yaşını ikmal eden bir genç kabiliyeti nispetinde yüksek tahsilini e devam edebilmelidir» dediler. (*Alkışlar*) Sayın Rektör de böyle söylediler. Binaenaleyh arada kesir kalmış bâzı şeyler demokratik hayatın zorlaması karşısında eriyecektir ve Komisyonun ileri sürdüğü bu husus muhakkak gerçekleşecektir. (*Alkışlar*)

Kademeler meselesine gelince; memleketin teknik eleman ihtiyacını hakikaten anketlerle ve bir takım araştırmalarla tesbit etmek zarureti vardır. Bugüne kadar çırağa ihtiyaç vardır, teknikere ihtiyaç vardır, mühendise ihtiyaç vardır, iş yapacak insanlara ihtiyaç vardır diye işi kabul edecek şahıslar arasında bir araştırma yapılması gerekirdi. Bu meseleye el koymuş bunu da tetkik konusu olarak ele almıştır. Çırağın tarifi gibi hususlar cidden zaruridir. Şunu hatırlatayım ki şu Fakültenin önünde koca Sinan'ın bir heykeli vardır. Bu Sinan şu veya bu mektepden yetişmiş değildir. Fakat bunların üzerlerindeki mezar taşlarını kaldırmak lâzımdır. Bu gençleri henüz doğmadan öldürmeğe hakkımız yoktur. Klâsik Maarif sistemi yerine hayatın sistemine doğru gitmek artık bir zaruret halini almıştır. (*Alkışlar*)

Başkan — Söz alan arkadaşlar, söz müddetlerine dikkat ederek konuşsunlar. Buyurun Osman Ülkümen.

Osman Ülkümen — Pek muhterem arkadaşlar, Erkek Teknik öğretim Komisyonunun huzurunuza getirdiği raporun bilhassa teşkilât bakımından taşıdığı yeni zihniyet ve görüş Erkek Teknik Öğretim müesseselerimizin ve dolayısiyle burada çocuklarımızın gelişmesini, mükemmeliyetini sağlama bakımından tekdirle karşılanacak kadar güzeldir. Komisyonun bu vadideki çalışmalarını şükranla karşıladığımı arz etmek isterim. Yalnız belirtmek istediğim hususlar kısaca şunlardır:

Birincisi; Komisyonun raporunun üçüncü maddesinin yedinci satırında (*bu okullara bedeni ve zihni seçime tabi*

tutulan ilkokul mezunları alınacaktır) tabiri vardır. Belki de bedenîseçimde bu da kasdedilmiştir. Yalnız bunun vazıh olarak (el maharetleri bakımından) kelimelerinin ilâvesinin muvafık olacağını zannediyorum. Yani (bu okullara bedenî ve zihni yönden ve el maharetleri bakımından seçime tabi tutulan çocuklar..) kelimelerinin ilâvesi muvafık olacaktır.

İkincisi; raporun sekizinci sahifesinin 12 nci pragrafının sonunda (Çarşamba günleri öğleden sonra ders konulmıyacaktır) denilmiş. Bu çok ehemmiyetli bir noktadır. Bendeniz bunun (Orta yapı ve sanat okulları ile sanat enstitülerinde Çarşamba günleri öğleden sonra ders yapılmaz. Bu zaman zarfında öğrencilerin gelişmesini temin maksadiyle faydalı olan çeşitli eğitim çalışmaları yaptırılır) şeklinde bir madde halinde yazılması muvafık olur kanaatındayım. Proğramların tetkik edilmesi lâzım gelirken, programın ne ana hatlarının ne de teferruatının Şuraya getirilmemiş olması dolayısiyle raporun programla ilgili cephesini noksan buluyorum.

Yapı Enstitülerimiz için sanat ve yapı okullarımız belli başlı öğrencilerin yetişmesi bakımından karşımıza çıkan bir iki mesele vardır. Bunlardan birisi genel bilgi dersleri ile teknik maharetlerle ilgili derslerdir. Tatbikatta, bunların tam bir surette tevazun ettirilebilmesi ve bunlar arasında bağlılık temin eylenmek suretiyle ayarlanmış olmamasıdır. Binaenaleyh belki vaktın darlığından; belki teferruatlı mesaiye imkân bulunmadığından bu mühim mesele müphem kalmıştır. Eğer uygun bulunursa bu cihetl, bilhassa raporda umumi hayatın tasvibi yanında hiç olmazsa ana hatlariyle derslerin çeşitleri, bunların kadroları, müfredat programında yer alacak konular ve hususiyetlerine göre neler düşünülüyor, bunlar açıklanmalıdır. Bu bakımdan raporun bu kısmını kifayetsiz ve noksan buldum.

Başkan — Vaktiniz dolmuştur.

Osman Ülkümen (Devamla — Efendim, istirham ediyorum, gayet kısa iki nokta üzerinde daha duracağım. Bir iki dakika daha lutfedilirse minnattar kalacağım.

Başkan — Arkadaşımızın konuşmasına devam etmesini kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmemiştir.

Osman Ülkümen (Dvamla) — O halde bunları yazılı olarak sunarım.

Başkan — Mehmet Ali Demir.

Mehmet Ali Demir — Muhterem Yüksek Şûra Üyeleri, okunan raporun formasyon bölümünün 16 ncı sahifesinin ikinci prografında (Meslek tahsiline hazırlık formasyonu liselere devam veya lise imtihanları verilmek suretiyle iktisap olunur) denilmektedir ki bu ibare sanat enstitülerimizden mezun olan çok kabiliyetli gençlerimize yüksek tahsillerini yapmasına mani olabilir.

Muhterem arkadaşlar,kendine.kabiliyetine.maddî durumuna güvenen bir gencin tahsilinin önüne set çekmek, baraj kurmak frenlemek acaba demokrası ile idare edilen bir memlekette demokrasi prensiplerine ve bu prensiplerin ruhuna aykırı olmaz mı? Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun bir maddesinde der ki (*Her vatandaş istediği tahsili yapmakta ve istediği meslek sahibi olmakta serbesttir.*) Bütün kanunlarımızın ana temelini ve ruhunu teşkil eden bu kanunun vatandaşlara tanıdığı hakların önüne set çekmek doğru olmaz kanaatindeyim.

Yüksek Şûra Üyeleri, öyle zannediyorum ki çoğunuz muhtelif okullarda hali hazırda tahsile devam eden çocukların velisi bulunuyorsunuz. Çocuğunuzun bir yıl sınıfta kalması sizler ve aileniz için ne kadar acı ise yüksek tahsil yapmak arzusunda bulunan çocuğunuzun yüksek tahsil yapmasına mani olmak onu lise mezunundan ayrı tutmak önüne baraj kurmakta sınıfta kalan yavrunuz kadar sizler ve aileniz için acı olmaz mı?

Bugün sanat enstitüsü mezunları için açık olan kapılar mahduttur. Hepinizin bildiği şibi Ankara Meslek Teknik Öğretmen okulları.Zonguldak Maden Teknik Okulu ile İstanbul Teknik ve Tekniker okullarıdır. Bu okullara giren, bunlardan mezun olanların iş sahalarında çok iyi muvaffak oldukları inkâr edilmez bir hakikattır. Bu hakikat Komisyon toplantısında söz alan kıymetli üye arkadaşlarımız tarafından ifade buyrulmuştur Bu hale göre sanat enstitülerine değer kazandırmak ve hakiki değerini vermek için bu okul me-

zunlarının lise mezunları gibi üniversitenin ilgili şubelerine imtihanla girmek hakkının tanınması uygun ve yerinde olur kanaatındayım.

Muhterem arkadaşlar, Enstitülerimiz mezunlarına bu hak tanındığı takdirde mezun öğrencilerimizin velilerinin ve yıllardan beri ömürlerini memleketin ihtiyacı olan teknik elemanları yetiştiren öğretmenlerin çektikleri izdirapları dindirmiş olacaksınız. Şu anda bir çok vatandaşlar Altıncı Maarif Şûrasının kıymetli üyelerinin memleket için hayırlı ve isabetli kararlarını sabırsızlıkla bekledikleri gibi sanat enstitülerinin çatısı altında bnlunan ve ekserisi fakir aile çocukları olan 35 bine yakın öğreci de kendilerine meslekleriyle ilgili yüksek tahsil kapılarının imtihanla açılmasını ve bugüne kadar kapatılan bu krpıların artık açılma zamanının çoktan geldiğini sabırsızlıka beklemektedirler. Bu hakkın yavrularınızdan esirgenmemesini yüksek heyetinizden rica eder; ikinci noktai nazarın rapordan çıkarılmasını Yüksek Başkanlık Divanı tarafından oya konulmasını teklif eder, hepinizi hürmetle selâmlarım. (*Alkışlar*)

Atıf Tansu — Muhterem arkadaşlar, Teknik Öğretim Komisyonu raporunda iki fikir tebellür etmektedir. Bu iki fikir, iki noktai nazar halinde rapora derç edildi ve esbabı mucibesi yazıldı. Yalnız ilk bakışta bu iki noktai nazarın birbirinden pek farklı olmadığı zannı hasıl olabilir. Filvaki birisinde lise mezunları veya lise muadili talebe alınır.

Birinci noktai nazar da (meslek tahsiline hazırlık formasyonu lise, lise kültürü ile takviyeli yapı ve sanat enstitüleri veya lise muadili bir okula intisap olunmalıdır Meslek tahsilinin müddeti asgarı dört senedir. Unvanı mühendis olmalıdır. Dört senelik tahsilden sonra ihtisas yapmak üzere tahsile devam edebilmeli ve ihtisas kolları belirtilmek suretiyle (mütahassıs mühendis unvanı alınmalıdır.) diyor ve bunun selâhiyeti artırmadığını ifade ediyor. Selâhiyet hakkında hiçbir hudut tanımıyor.

İkinci noktai nazar da klâsik lise diplomasını şart koşuyor. Burada bir fark olmakla beraber tahsil müddeti asgarı

sekiz sömestir olarak alınıyor. Demekki bir tek mühendislik vardır, girişte bir fark oluyor demektir.

Arkadaşlarım, hakikat böyle değildir. Bu iki nokta arasında çok büyük bir fark vardır. Onun içindir ki Erkek Teknik Öğretim Komisyonu bir neticeye varamamıştır. Bu iki noktayı huzurunuza getirmiş ve yüksek kararınıza bırakmıştır. Birinci gaye, Anglo Saksonların takip ettiği gaye, ikincisi de, Almanya, İsviçre Hükümetlerinin takip ettiği gayedir ki bizim memleketimizde takibedilen bu ikinci gayedir. Anglo Saksonların Master unvanını verdikleri mühendis değildir. Tekniker yetiştirmek bakımından bunu bariz olarak bildiriyorlar ve diyorlar ki; ancak ortaokul mezunları alınarak yetiştirilir, müddeti dört senedir. Bunları bir arkadaşım haklı olarak sordu. Yarı mühendis olarak yetiştirilir dendi.

İkinci noktai nazar, bugün memlekette muvaffak olmuş, eserler vermiş mühendislerin kaldırılmasını ve teknikerlerin ikamesini istiyor. Yalnız mühendis ve yüksek mühendis diye tanınan ve Amerika'daki Master derecesinde mühendisler kabul ediyor. Bu iki noktai nazar üzerinde dikkat nazarlarınızı celbederim ve kararlarınızı buna göre vermenizi rica ederim (*Alkışlar*)

Başkan — Kabul edilen takrir gereğince büyüklerimizi ziyaret edecek olan heyet hareket edecektir.

Mahir Tuna — Muhterem Şûra üyeleri, meslektaşlarım. Bendenizin temas etmek istediği bir çok hususlara arkadaşlar temas ettiler. Yalnız sanat enstitülerinin üç yıllık olması halinde ne yolda inkişaf etmek, nasıl bir okul açmak gibi bir hususa temas etmek istiyorum.

Hepinizin malûmdur ki Türkiye'de yetmiş tane sanat enstitüsü, seksen tane o ta sanat okulu vardır. Herbirlerinin iktisadî ve coğrafi karekteri bir birinden ayrıdır. Bu itibarla her yerde aynı tip okul açmak ve herbirini lise mertebesine ulaştırmak gibi maddî imkânsızlıklar içinde bulunuyoruz. Onun için aynı coğrafi ve iktisadî şartlar taşıyan bölgelerde birer iş kursu açılmasını talep ediyorum. Böyle olunca bu köylerden, vilâyet ve kazalardan gelebilecek ve oralarda bi-

tirdikleri orta sanat okullarından sonra bu okullara devam etmek imkânı elde edilebilecektir. Asıl müşkilât beş altı bölgede toplanması halinde laboratuvar ve bina bakımından olacaktır. Bu sebeple bunun tercih edileeeğini zannediyorum. Gönül isterdi ki yurdumuzun her tarafındaki okullarımızı dört başı mamur şekilde teçhiz edelim. Bu imkânsızlık karşısında iktisadî ve coğrafi bakımından buna imkân yoktur. Vilâvet, kaza ve köylerden gelecek orta sanat okulunu bitirenlerin daha istifadeli şekilde yetişmelerini sağlıyacak hususun nazarı itibare alınmasını temenni ediyorum. Bugün Kırıkkale'de bir sanat okulu vardır. Eskiden olduğu gibi üç sanat şubesi halinde değildir. Çok çeşitli sanat şubelerini de bünyesinde toplamak imkânları dahilindedir. Yüksek okul sayılarının az olması bakımından ve halk eğitimi merkezlerini teşkil etmesi bakımından bunun faideli olacağını mülahaza etmekteyim.

Maruzatım bundan ibarettir.

Başkan — Nihat Saydam.

Nihat Saydam — Muhterem arkadaşlar, mesele memlekette nasıl mühendis yetiştirildiği meselesidir. Binaenaleyh memleketimizde mühendis yetiştiren müesesseseleri bir an yok farz edelim. Böyle bir problem karşısında kaldığımız zaman nasıl bir tedbir alacağımızı düşünelim. Şüphesiz en iktisadî şekilde ve en yakın yoldan, en fazla muhtaç olduğumuz mühendis kitlesini yetiştirmek problemi ile karşı karşıya olacağız. Bunun için çok söylenen Anglo-Sakson metodu üzerinde duracağız.

Bugün Anglo-Sakson memleketlerinde yahut Amerika'da yetişen mühendislerin %90 nının yalnız mühendis sıfatını haiz oldukları görülmektedir. Bunun üstünde ilerlemek isteyen, araştırma yapan, ilim yapmak isteyen mühendislere yol açılmıştır. Onlara da bir unvanla bir şey temin edilmiştir. Binaenaleyh memleketimizde yüksek mühendise fazla ihtiyacımız yoktur. Şurada burada yüksek mühendis ihtiyacını karşılıyacağımız yerde Teknik Üniversitede mühendis okulunu açarsak ihtiyaçlar çabucak karşılanacaktır. (*Alkışlar*) Bu fakir memleket mütevazi bütçesiyle hangi sisteme gitmeli-

dir.? Yani yüksek mühendismi, yoksa mühendismi fazla yetiştirmelidir? Binaenaleyh komisyonun ileri sürdüğü bu iki meselenin muhakkak reye konmasını ve en fazla neye ihtiyacımız olduğunun belirtilmesini teklif ediyorum.

Nurettin Baç — Muhterem Şûra üyeleri, raporun orta sanat okulları ve sanat enstitülerinin lise devrelerindeki tedrisat sisteminde arzu edilen değişikliklerin yapılması hususuna bendeniz de iştirâk etmekteyim. Şu bakımdan; 12-15 yaş arasında bulunan bir çocuk gençtir. Bütün enerjisini daha ziyade fiziki ve ruhi gelişmesine sarfettiğinden daha çok enerji isteyen hususlara sarfetmeğe vakti yoktur. Bu itibarla daha ziyade umumi bilgi derslerinin siklet merkezini teşkil etmesini bendeniz teklif etmekteyim.

İkinci konu olarak sanat liseleri meselesine geliyorum. Asrımızda günden güne inkişaf eden teknik gelişme bizi bu mevzu üzerine dikkatle eğilmeğe sevketmelidir. Şunu arzetmek istiyorum ki, memleketin gelişmesi için teknik elemanların mevcudiyeti ayni teknik gelişmeyi hızlandıracaktır. Bu bakımdan şimdiye kadar sanat enstitülerinin sanat liseleri haline inkilabı çocuklarımıza bugünkü zaman içerisinde daha lüzumlu ve daha kifayetli bilgiler kazandırmasına sebep olacaktır. (*Alkışlar*)

Öte yandan sanat liseleri mezunlarının yüksek tahsil kademelerine devam etmeleri konusuna gelince; muhterem üyeler şu noktayı hatırlatmama müsaade etsinler. Biz buna benzer bir meseleyi halletmişizdir. Ticaret liseleri meselesi, niçin aynı konuyu; aynı zaviye ve aynı şartlar içinde mütalaa etmiyelim. Şu halde sanat liselerinin formasyon bakımından lüzumlu bir takım değişiklikler ihtiva etmesi ve bu okullar mezunlarının yüksek tahsile devamları, ticaret liseleri ölçüleri dahilinde sağlanabilir kanaatındayım.

Diğer taraftan bugünkü hal yüksek malûmlarıdır. Sanat ve yapı enstitülerinde tedrisat daha çok genişliğine olmaktadır. Ve yine şu realietyi daima göz önünde tutmak lâzımdır ki mezunların bir çoğu, bilfarz marangoz ve terzilik gibi yerlerden mezun olanların bir çoğu başka mesleklerle meşgul olmaktadır. Neden? Bölgenin ihtiyacı karşılanmamıştır

da ondan.. Bu itibarla bölgenin ihtiyacına uygun şubelerin teessüsü ve burada tedrisatın genişliğine ve derinliğine yapılması lâzımdır kanaatındayım.

Sanat enstitülerinde fikir ve ruh terbiyesi bakımından düşündüğümüz hususlara ilâvesi gereken müzik ve beden terbiyesi mevzuu vardır. Hakikaten bu öğrencileri, bilhassa ikinci devre öğrencilerini kasdediyorum. Bunların beden eğitimi ve müzik dersleri görmemeleri ve müzik eğitimi almamaları bir noksanlık doğurmaktadır.

Formasyon ve unvan konusuna geçiyorum. Formasyonun hedef tuttuğu unvanı muhakkat ki objektif ölçüler içinde araştırmak ve kararlaştırmak mecburiyetindeyiz. Unvanları muayyen formasyonlara tabi tutup bir netice almamız lâzımdır. Unvanlar kazanılır fakat unvanlar hiçbir zaman verilmez. Netice olarak şunu arzetmeme müsaade buyurun. Sezarın hakkını Sezar'a vermeliyiz. Hepinizi hürmetle selâmlarım. *(Alkışlar)*

Başkan — Halit Aslangil.

Halit Aslangil — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım ve meslektaşlarım, Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporunu dikkatle dinlemiş bulunuyorum. Bu müesseselerde ve diğer öğretim müesseselerinde bir mecburi hizmet problemi vardır. Burada okuyan çocuklar Demoklesin kılıcı gibi bir kılıcın altında titremektedir. Genç, istikbal endişesinde iken gerek kendisinden gelme, gerekse öğretmenlerden gelme problemler dolayısiyle ekseriyeti yüzde otuz üç muvaffak olmaktadır. Geri kalanı sınıfta kalmaktadır. İki sene üst üste kalan çocuğu kovuyoruz. Bunun manası kanaatımca; «ey çocuk biz sana bir şey yapamadık, haydi sen evine git». Fakat beri taraftan Devlet haklı olarak, ama haklı mı haksız mı belli değildir, kovuşturma yapmakla çocuğun ailesini yıkmaktadır. Çocuk zaten yıkılmıştır. Bendeniz bu halin ortadan kaldırılmasını ve mecburi hizmet işinin okulun bitmesinden sonra ele alınmasını arz ve teklif ediyorum. Bu ayrıca biz öğretmenler için de ferahlatıcı bir husus olacaktır. Not verirken, çocuklarımızı çalışmalarına bağlanış veya lakayitleri hususunda göz önüne alırken «bu çocuk iki senelik

tir, onu gözetmeliyiz» gibi bir tesir altında bulunmaktayız. Okula devam eden çocuklar üzerindeki mecburi hizmet işini kaldırırsak öğretmen olarak hem bizler hemde öğrenciler ve bilhassa öğrenci velileri geniş bir nefes alacaklar ve bu sayede çocuklarını okumağa daha fazla zorlıyacaklardır.

Teklifim bundan ibarettir, hepinizi saygı ile selâmlarım.

Başkan — Raşit Mocan

Raşit Mocan — Muhterem arkadaşlar. bendeniz raporun sanat enstitüleri ile ilgili kısmına temas etmek ve bu hususlaki fikrimi izah etmek istiyorum.

Komisyon raporunun sekizinci sayfasının on üçüncü maddesinde (*Yapı ve Sanat Enatitülerinin öğretmen ihtiyacı tam olarak karşılanmamaktadır. Bir taraftan ihtiyacı süratle karşılamak üzere tedbirler alınırken diğer taraftan yüksek dereceli okulların öğretmen ihtiyacı genel olarak Teknik Öğretim teşkilâtının muhtelif sahalarındaki mütehassıs eleman ihtiyacı üzerinde ehemmiyetle durulmaktadır. Bu hususları temin için gerekli imkânlar sağlanmalıdır.*) denmektedir. Bu cümlelerin zımnında Komisyon şunu anlatmak istemiştir. Sanat Enstitülerinde yetişen gençlerin lüzumlu formasyonları ve mahaeretleri iktisap etmelerinde en büyük amil öğretmendir. Komisyon, bu okullarda öğretmen ihtiyacını karşılamağı ve bu müesseseleri dünyadaki benzerleri seviyssine çıkarmağı ehemmiyetle ele almıştır. Bugün erkek sanat enstitüsü ve ticaret liselerinin meslek, kültür öğretmenlerini yetiştirmekte olan yüksek dereceli öğretmen okullariyle eğitim enstitülerinde çalışan öğretmenlerin idare ve eğitime ait bütün mevzuatı talimatnamelerle yürütülmektedir ve kanunun teminatı altında bulunmamaktadır. Bu itibarla bütün yüksek okulları içine alan bir yüksek okullar kanunu tasarısının hazırlanmasının yüksek Şûra heyetinin temennisi olarak karara bağlanmasını ve Maarif Vekâletine duyurulmasını arz ve teklif ediyorum. (*Alkışlar*)

İzzettin Silier — Muhterem arkadaşlar, Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun raporunun en orijinal tarafı, içinde ayrı görüşün belirtilmiş olmasıdır. Bu görüşlerden birini meselâ, sanat enstitüsü öğretmenleri temsil ederken ikinci-

sini teknik okul öğretmenleri müdafaa ettiler. Acaba böyle ayrı iki fikrin ortaya çıkışının sebebi nedir? Bir fikre saplanıp da diğer bir fikri kabul etmemek gibi bir şey ortada yoktur. Arkadaşlardan birisi kuvvetli esbabı mucibe zikrettiler ve Avrupadan da bâzı misaller verdiler. Buna rağmen tek bir fikrin ortaya çıkmaması da şundan doğmaktadır; bugün memleketimizde iş hayatının genişliği dolayısiyle iş hayatımızın teknik elemanlara ihtiyacı vardır. Bu elemanlar umumi bilgi seviyesinde ne olmalıdır? Bu husus esaslı bir şekilde etüd edilmemiştir. Bu böyle olduğu için ortaya bir takım fikirler atılmaktadır. Orta Avrupada şu veya bu memlekete benziyor veya dünyanın şu veya bu memleketine benziyor diye tezler bizce muhterem olarak kabul edilebilir ama hangisi memleketin hayatına uyacaktır diye düşündüm. Bence buna karar vermek imkânı yoktur.

Teklifim şu olacaktır; İhtisas Komisyonunun dahi tek bir fikir üzerinde israr etmemesi gibi muhterem Şûra heyetinin de bu fikirler üzerinde israr etmemesini istiyeyim. Bunlardan birisini herhangi birisini tercih etmek, icabederse tevhit etmek, sonra gerekli tedbiri almak lâzımdır. Zaten araştırma teşkilâtı bu işi tetkik edecektir, bu işi oraya bırakalım, bu hususta gerekli kararı versin, memleket hayrına en uygun olan şekli o bulsun.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. (*Alkışlar*)

Başkan — Hayrettin Dönmezer.

Hayrettin Dönmezer — Muhterem arkadaşlarım; raporun üç noktasına dokunacağım.

Birincisi; formasyona aittir. Raporda deniliyor ki: «*Meslek tahsiline hazırlık formasyonu, lise, lise kültürü ile takviyeli yapı ve sanat enstitüleri veya lise muadili bir mektepte iktisap olunmalıdır. Meslek tahsilinin müddeti asgari dört senedir. Unvanı (mühendis) olmalıdır. Dört senelik tahsilden sonra ihtisas yapmak üzere tahsile devam edebilmeli ve ihtisas kolları belirtilmek suretiyle (mütehassıs mühendis) unvanı alınmalıdır.*»

Şimdi bunu evvelâ memleketimiz muvacehesinde tetkik edelim. Bir kere, komisyonda da müteaddit defalar arz etti-

ğim gibi Amerikada geniş bir seçme ders programları vardır. Adeta sanat enstitüleri programlarında High scho ol'deki programlar tatbik edilmektedir. Fransada teknik bakalorya ihdas edilmiştir. Orada teknik kolejler talebelerine, meslek ihtisasları dolayısiyle ayrılan gruplara tamamlayıcı öğretim yapılmaktadır. Bu hal muhtelif memleketlerde tatbike girişilmiş bir sistemdir ki burada da tatbik edilmesi abes olmaz. Zaten dünyada bu mevzular böylece tatbik edilmektedir. Yalnız mühendislik için lise seviyesinde bir tahsil şüphesiz lâzımdır. Bu hususta sanat enstitülerinde Vekâletin tensip edeceği şekilde tamamlayıcı kurslar ihdas edilmek suretiyle bu imkânın verilmesini uygun buluruz. Zira bugün İstanbul Teknik Okulu bu talebeleri almaktadır ve bu talebeler çok iyi yetişmektedir. Gayemiz randumanı daha ziyade artırmak tır. Bu bakımdan şimdiki vaziyeti ıslâh edecek bir tedbir alınması muvafık olur. Yani ben de aynı fikirler üzerinde konuşuyorum.

İkincisi; memleketimizde bugün mütehassıs mühendis sayısı azdır. Bir çok ecnebi memleketlerden mütehassıslar getiriyoruz. O halde mütehassıs sınıfın teşekkülüne imkân vermeliyiz. İllâ nazari bilgilerle teçhiz edeceğiz yolundan artık vaz geçmeliyiz. Mühendislik çok ihtisas istiyen bir meslek olduğu için tecrübelere müstenit yetişmesi lâzımdır. Yalnız bir noktayı da tavzih edeyim; tarihi çok derin, mazisi şereflerle dolu olan Teknik Üniversitemize herhangi bir şekilde fikir empoze etmek istemiyorum, bizim gayemiz Amerikan sistemi, yani dört senelik tahsilden sonra daha ileri tahsil görmesi, tecrübe edilmiş bir sistemin memlekette kurulmasıdır. Yoksa devam eden bir sistemi illâ bozmak değildir. Çünkü bir memleketteki tahsil muhtelif karakterde olmalıdır. Üç karakterli bir sistemin mevcudiyeti muhtelif karakterde insan yetiştirmek için faydalı olur. Yani memleketimizde Amarikan sisteminin tesisi de mümkün olmalıdır. Fakat başka sistemlerin bulunması da men edilmemelidir.

Bu bakımdan ayrıca şu noktaya işaret etmek istiyorum, arkadaşlarımız bir meslekî piramitten bahsediyorlar. Her şeyden evvel hayattaki piramitin nazara alınması lâzımdır. Çün-

kü meslekî piramit hayat piramitine nazaran en tabandadır. (*Bravo sesleri*) Onun için hayattaki piramite bakarak meslekî piramit kurulmalıdır. Meselâ Fransa'da bir tane kondoktör mektebi vardır, bir çok mühendis mektebi vardır. Bu nisbetsizlik hayatın doğurduğu zaruretlerden doğmaktadır. Binaenaleyh esas sistem, ferde yetişmesi için tam bir serbestiyet vermek imkânıdır ve bu lâzımdır. Bunun için de muhtelif karakterli liseler olmalı ve bu liselerde yetişecek insanlara aşağılık duygusu tevlit edecek unvanlar verilmemelidir. Bu bakımdan mühendislik sisteminin tatbik edilmesini ve bu hususun Yüksek Vekâlete arzına karar vermenizi rica ederim.

Başkan — Kifayeti müzakere takriri vardır. Yalnız bu takrir kabul edilirse daha evvel söz alanların hakkı gayet tabiî olarak mahfuz tutulur.

Yusuf Özdiril — Efendim, çok değerli heyetinizi hurmetle selâmlarım. Mevzuu bahis olan madde komisyonda ele alınan maddelerin en önemli bir maddesidir. Sonra, bugüne kadar teessüs etmiş olan öğretim nizamlarının değişmesinî ıcabettiren bir meseledir. Bu hususta ne kadar konuşulsa yeridir. Şûra vazifesini bugün hitama erdirecektir. Onun için bu mevzuda söz almış olanların konuşmalarına arkadaşlarımızın müsaade buyurmalarını rica ediyorum. (*Alkışlar*)

Başkan — Kifayet takriri aleyhinde konuşuldu. Reye arz ediyorum: Kifayeti kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Söz Süleyman Kazmaz'ındır.

Süleyman Kazmaz — Muhterem arkadaşlar, benim temas etmek istediğim mevzulara benden evvel konuşan arkadaşlar temas etmiş oldukları için sözlerimi kısa keseceğim.

Biz her şeyden evvel insanları yetiştirmek, istidat ve kabiliyetleri cemiyet için bir değer haline getirmek için çalışan bir meslekin mensuplarıyız. Bu itibarla insanların inkişafına, bilhassa çocukların inkişafına mani olacak dertleri, engelleri ortadan kaldırmak, her şeyden evvel gençlerin inkişafını temin edecek tedbirleri almak bizim başlıca vazifemizdir. Onun için teknik öğretim çalışmalarını bir esasa

bağlarken bu noktayı bilhassa nazarı itibare almamız lâzımdır. Bu itibarla kamisyonda iki fikir olarak tesbit edilen görüşlerden, ben şahsen sanat lisesi ve yapı enstitüsü mezunlarına yüksek tahsil imkânlarının sağlanmasının karar altına alınmasına taraftarım.

İkinci bir noktaya daha temas etmek istiyorum; Raporun 18 nci sahifesinde şöyle bir kayıt vardır. Deniliyor ki: «*Bu mevzuda tek görüş hâkim olmuştur. İş sahasındaki hizmetlerin kıymetlenmesi ve istimal olunan vasıtaların yüksek değeri muvacehesinde işçi sınıfının, amele grupu hariç, mutlaka ilk mektep tahsili ile mücehhez olması şart telâkki edilmektedir.*»

Malûmu âliniz Anayasa mucibince ilk öğretim mecburi bir tahsildir. Bu itibarla bir vatandaş grupunun adeta bu tahsilin dışında kalmasını mazur göremeyiz.

Bendeniz, bu durum karşısında, bu kaydın raporda yer almamasını şahsen temenniye şayan görmekteyim.

Maruzatım bundan ibarettir. (*Alkışlar*)

Fikret Çeltikçi — Muhterem arkadaşlar, vaktin kifayeti nisbetinde bendeniz de rapordaki dört noktaya temas edeceğim.

Raporun birinci kısmında mevzuu bahis edilen iki kurul vardır. Birisi, meslekî ve teknik öğretim istişare kurulu diğeri de, teknik araştırma kuruludur. Birinci kurula luzum yoktur. Maarif Vekâletinin esas gayeleridir ve bu gibi işlerle zaten meşguldur. İkinci kurula luzum vardır. Böyle bir teşekkülü görmek arzusundayız.

İkinci nokta olarak; mühendislik yani istihsal ve imar faaliyetlerine iştirâk eden teknik elemanların yetişmesi ile ilgili hususta bâzı düşüncelerimi arzetmek istiyorum.

Mühendis sınıfı, bugün artık anlaşılmıştır ki yüksek tahsille elde edilen bir meslek erbabının sınıfıdır. Bu, öyle bir meslek haline gelmektedir ki bilhassa son senelerde görüyoruz çok esaslı matematik, fizik ve diğer tabii ilimlerin bihakkın hazmedilmesi ile başlayan bir kültür işidir. Bu böyle olunca, esas itibariyle bu kâfi geldiğine göre, mühendis yetiştirmek için, mühendis olacak kimselerin bu nevi ilmi,

kültürel bilgilere sahip olabilmeleri için nasıl yetiştirilebileceklerini düşünmemiz esas prensibimiz olmalıdır. Sanat enstitülerinin lise haline ifrağı bir gaye halinde gözüküyor. Böyle olunca anlaşılıyor ki sanat enstitülerine luzum yoktur. Halbuki bu liselerden yetişecek insanlara mesleke, teknik bilgi ve çok kuvvetli bir takım bilgiler vermek mecburiyetindeyiz ki bu gayeyi temin etmiş bulunalım. Bu sayede bir çok memleketlerde mühendis sadece teknik hüviyetiyle görülür ve yalnız bir takım fenni ve teknik bilgilerle mücehhez insan telâkki edilir. Biz başka bir zihniyet içinde mutalaa ediyoruz. Tamamiyle ilim adamı seviyesinde, araştırıcı ve mutlaka üniversiter mahiyette b r tahsil yapmış olarak telâkki ediyoruz; bu telâkki esas oldukça bizim memleketimizdeki klasik telâkkilere göre başlangıçta lise görülüyor. O halde lise ayarında tahsil veren nasıl bir mektep mevcut olursa olsun ondan çıkacak her talebe buralarda bu nevi tahsili temin eden müesseselerde elbette kendisine tahsil imkânı bulunacaktır. Bütün maksat bunu temin etmektir.

Bir noktayı daha belirtmek istiyorum, ki burada bu mevzu üzerinde belki çok mütenevvi fikirlerde, çok değişik düşüncelerde olan arkadaşlarımızın bir kısmı ekseriyet kazanabilir. Temenni ediyorum ki biraz evvel arzetmiş olduğum gibi muhakkak şekilde lüzumlu olan bir araştırma komitesi, bir enstitü veya müessese bu mevzuu ele alsın ve icabeden şekilde memleketimizin en iyi görebileceği, düşünebileceği ve lâyık olabileceği bir şekilde hal çaresini o bulsun. Aksi takdirde kanaatımca bu kadar ilmî bir mevzuun burada hal edilmesine imkân yoktur. Bu arada hususî bir nokta var. Bunu da belirtmek istediğimi arzettim. Bazı nokta arda mühendislik tahsil süresinin 4, bazı noktalarda 10 sene gibi ifadelerle belirtilmiş olduğunu raporda görüyoruz. Bendeniz Fransa'da tahsil etmiş olan bazı mühendislerin ki, bunlar yüksek mühendislik ruhsatnamesini haizdirler, bunların esas itibariyle yetişme tarzı diğer memleketlerdeki üniveriste tahsiline benzemiyor ve yüksek mühendisler yalnız üç senelik poli teknik mektebine hazırlık olmak üzere iki senelik matematik sipasiyle tahsili görüyorlar. Yalnız bu mekteplerin süresi düşünülecek olursa demek ki bir tazad içine düşece-

ğiz. 4 sene olmayan ve hatta poli teknik mektebi gibi 2 seneyi ikmal etmiş olan ve fevkalâde mükemmel riyaziye tahsili yapmış bulunan talebeler, üç senelik tahsil yapmış gibi telâkki ediyorum. (*Alkışlar*)

Başkan — Yusuf Özdiril.

Yusuf Özdiril — Çok değerli Şûra Üyeleri, hepinizi hürmetle selâmlarım.

Bendeniz bu raporun sanat ve yapı entstitüleri (liseleri) mevzunlarının yüksek öğretime devamları hakkında serdolunan iki muhalif noktai nazara temas etmek istiyorum.

Kanaatımca mesele, (Bu okulların lise haline gelerek mesleki hüviyetlerini kaybetmeleri meselesi değildir. Çünkü bu husus, raporun alâkadar maddesinde açıklanmış; meselenin okullarda bugün meri statüden mütevellit muazzam zayiatı önliyerek devrin zihniyetine uygun ve pedagojik bir form vermek gayesine matûf olduğu sarahatla beyan edilmiştir.

Hakikatte mesele, doğum halinde bulunan bir zihniyet inkişafının, bir sosyal gelişmenin tabiî neticesidir.

Memleketimiz süratli bir içtimai inkişaf yolundadır. Her sahada her şey ileriye doğru değişmektedir. Pek tabii olarak bu hareketlere muvazi yeni nizamlar ihtiyacı doğmaktadır. Beşerî muhafazakârlığımız, kurulu nizamlardan ayrılmamıza müsaade etmemekte, bizi eteklerimizden çekmektedir. Gayri ihtiyari yeni nizamların belki zararlı olacakları hususunda bizi endişeye ve muhalefete sevketmektedir. İşte durum bundan ibarettir.

Bendeniz, belki pek haklı olan bu endişeleri izale edecek hususları izaha çalışacağım.

Sanat ve yapı liselerinden yüksek öğretime intikal edecekler, kalite itibariyle seçkin çocuklardır. Çünkü, esas itibariyle, sanat enstitüleri, iş hayatına biran önce çıkmak zorunda kalan gençlerin, fakir ve orta halli aile çocuklarının ekseriyet teşkil ettiği okullardır. Malî durumları her çeşit tahsile müsait olanların yüzde nisbeti pek zayıftır.

Bu bakımdan, daha yüksek öğretime devamları zaten fevkalâde müşkildir. Binaenaleyh; son derece büyük temayül ve kabiliyete sahip olmıyanlar, esasen bu tarafa rağbet

etmiyeceklerdir. Şu halde, bu kanala büyük ölçüde bir akımın tecelli etmesi, kalitesiz çocukların hucumu, nihayet, fiilen istihsal işlerinde çalışacak teknisyen kademelerinde bir azalış meydana gelmesi gibi endişeler varit olamaz.

Diğer taraftan, türlü imtihanlardan geçtikten sonra yüksek tahsile katılmak imkânı bulmuşlar ise, bu öğretim havası içinde, liseden gelenlerle tahaddüs edecek mahdut bilgi farklarını gidermeğe bir intibak sevki tabiisiyle gayret edeceklerdir. Bu derece seçkin kabiliyetlerin, önlerindeki sedleri aştıktan sonra atalete düşecekleri tahmin edilemez.

Bu defa da aksi mülahazayı ele alalım:

Sanat Enstitülerinin verdikleri bu mahdut sayıdaki seçkin kabiliyetler mutlaka bir (lise bitirme belgesi) ile tazyik olunurlarsa, yüksek öğretim yolunda (iki dereceli bir tasfiye) ye tabi tutulacaklardır demektir.

İtiraf etmek adilâne olur ki, imtihan heyetleri için, normal öğretim dışında imtihana gelenler hakkında insiyakî bir şüphecilik mevcuttur. Haklı olup olmadığı hususunda mütalâa serdine lüzum görmesine, beyhude ümitsizliğe sevkedilmelerine sebep olacaktır. Kaldı ki, aşırı gayretlerle bu sertifikayı (belgeyi) almış olanların da, muhalefete temel teşkil eden gayeyi sağlamıyacağı kanaatındayım. Çünkü: Bütün bilgilerin istihsalinde zaman unsurlarının rolü büyüktür. Kısa zamanda zorla öğrenilmiş bilgiler bir imtihan belgesi sağlasalar dahi, hakikatte, normal bir hazım süresi içinde temessül edilmiş sayılamazlar.

Binaenaleyh, bu sertifika işi, meseleyi güçleştirmekten gayri bir faide sağlamaz.

Nihayet: (formasyonlar) raporunun ilgili (a) fıkrasında sanat enstitülerinden yüksek öğretime doğrudan doğruya yükseliş konusunun tecrübe edilmiş ve muvaffak olmuş bulunduğu da mukayyettir. Bu beyan olunan başarının, halen yürürlükte bulunan sanat enstitüleri groğramına göre, elde edildiğine muhterem heyetinizin bilhassa nazarı dikkatini celbederim.

Halbuki, sanat enstitüleri tali komisyonunda büyük bir ekseriyetle kabul edilmiş bulunan raporun 4. maddesinde

(müfredat programlarının yüksek öğretime devam edecekleri hazırlıyacak şekilde, farklı esaslara göre tanzim edileceği) tasrih olunmaktadır. Böyle bir programın, memlekete yüksek değerde fen adamları yetiştirmekten gayri endişeleri olmıyan üniversitelerimizin pek muhterem tedris heyetini tatmin edeceğinden eminim.

Bütün bu hususlar dışında, ILO ve UNESCO tarafından hazırlanan 5 yıllık teknik öğretim plânında (madde 21) aynen: *(müstesna kabiliyetteki çocuklara başlangıç eğitimleri sanatkârlığa doğru tevcih edilmiş olsa dahi yüksek teknoloji seviyelerine ulaşabilmeleri için imkânların bahşedilmesi)* prensibi kabul edilmiştir.

Nihayet, şu noktaya da dikkatinizi çekmek isterim ki, bütün bu kurulmuş ve haklı bir endişeye istinat eden eleme şartları, dünün şartlarıdır. Beşeriyetin tefekkür kabiliyeti tekâmül halindedir. Bizde ise bu inkişaf bir hamledir, bir sıçramadır, bir muazzam gelişme şeklindedir.

Bugünün geniş öğretim ve sosyal imkânları içindeki çocuklarımızın öğrenme kabiliyetlerinde bu kadarcık bir ilerleme mevcut değil midir? Dünkü arabacı bugün şofördür, dünkü mütevekkil ev kadını, bugün bütün sosyal faaliyetlerimizde erkeklerle omuz omuza çalışmaktadır ve başarılıdır, dünkü yalnız tüfeğini kullanabilen nefer, bügün havacıdır, makinecidir, radarcıdır.. *(Bravo sesleri, alkışlar)*

Varlıklarıyla iftihar ettiğimiz üniversitelerimizin mühim bir vazifesi de ilmî araştırmalar yapmak, bu sahadaki hamlelere önderlik etmektir. Böylesine olgunlaşarak kendini mesele haline getiren bir formasyon konusunu tecrübe etmekte büyük millî menfaatler mülâhaza edilmelidir. Daha müsamahakâr bir düşünce ile meseleyi denemeye vazetmek kanaatımca büyük bir memleket hizmeti olacaktır.

Çok muhterem heyetinizin problemi sükûnetle teemmül etmek lûtfunda bulunmasını memleketin yükselmeğe, bütün güçleriyle yurd hizmetinde ilerlemeğe çalışan bu bir avuç seçkin yavruya imkân vermelerini, lâyık oldukları kolaylıkları bahşetmelerini saygılarımla rica ediyorum. *(Alkışlar)*

Bunu kösteklemek istidadındaki (doğrudan doğruya yüksek öğretim giriş imtihanlarına kabullerini men eden) b fik-

rasının raporda çıkarılması yolundaki kararınızı istirham ederim. (*Alkışlar*)

Başkan — Vakkas Aykurt.

Vakkas Aykurt — Muhterem arkadaşlarım; formasyon tali komitesinin iki ayri noktai nazar olarak bahsetmiş olduğu hususlardan bir tanesini, teknik okul öğretim heyetini niçin desteklemekte olduğunu arz etmek istiyorum.

Teknik okul; uzun müddetten beri memlekete yüksek kalitede mühendis yetiştirmiş bulunan ve yetiştirdiği mühendislerin kalitesini memleket sathındaki imtihan ve tecrübesi ile millete arz etmiş bulunan bir okuludur, netice müsbettir.

İkincisi; önemle bir vazifeyi teknik okul uzun müddetten beri üzerine almış bulunuyor. Acaba memlekete bu kaliteli mühendisleri en kısa ve en iyi yollardan yetiştirebilmek için hangi yolu takibetmek icabeder?

Bunun için teknik okulun muhtelif memleketlerdeki mühendis yetiştirme sistemleri esaslı etüde tâbi tutulmuş ve netice, komisyonun birinci naktai nazarını teşkil eden şekilde belirtilmiş bulunmaktadır. Bu noktai nazarların bariz farklarını nazarlarınıza arzetmek istiyorum. Birincisinde rijit sistem, yalnız lise diplomasını elinde bulundurmak veyahut lise imtihanlarına tabi olmak ve muvaffak olmak kaydiyle mühendislik tahsiline imkân veren bir noktai nazar, rijit, dondurulmuş, klâsik bir metod. Onun yanında lise mezunlarına girme imkânlarını sağlamakla beraber bu seviyede kabul edilmiş bulunan öğrencilerin de girmesine imkân veren ve aynı zamanda lise kültür seviyesine ulaşmış bulun. dukları memleket maarif teşkilâtı tarafından kabul edilmiş ve edilecek bulunan okulların mezunlarının da ayrıca bir imtihana tabi tutulmadan alınması meselesini derpiş etmektedir. Çünkü kültür sadece muayyen bir yol tatbik eden bir öğretim değildir. Kültür iktisap edilmiş bulunan bilgilerin heyeti umumiyesinin bir hulâsasıdır. (*Alkışlar*) Liselerimizde bile edebiyat ve fen şubelerini ayırmaktayız. Bu kısımlara intisap etmiş olan öğrencilerin aldıkları bilgiler ayrı ayrı olmakla beraber iki kısım kültürünü lise kültürü olarak kabul etmekteyiz. Bizim memleketimizde ancak bu kadar ay-

rılma durumu arzeden bu husus diğer memleketlerde daha geniş bir zaviyeden mutalaa edilmektedir. High school'u dikkate alalım. High school'lar müteaddit hedefli öğretim yapan okullar haline getirilmiştir. Bu öğretimler öğrencinin istikbalde takip edeceği serbestiye dayanır. Bu öğretimin mesleki hüviye'ini veya öğretimi daha çok küçük yaşta seçebilmek imkânını bahşetmek, ferdin hürriyetini sağlamak ve kendisinin bir şahsiyet iktisap etmesine imkân ve fırsat vermek yolu takip edilmektedir. Bir öğrenci fizik, kimya, aritmetik, geometri gibi fen bilgilerine doğru yönelebileceği gibi mühendislik bilgilerine de teveccüh edebilir. Veyahutta başka bir öğrenci ileride mühendislik tahsiline yöneleceği için fizik ve ayrıca teknolojik bilgi almayı faideli bulur. Neticede High school'den mezun olabilmek ve yüksek okula intisap edebilmek için sadece matematik ve fizik bilgileri iktisap etmek behemehal şart koşulmuştur. Diğer taraftan teknolojik bilgi iktisap etmiş olan ve matematik, fizik ve kimya bilgilerini elde etmiş bulunan bir öğrencinin mühendislik tahsiline devam etmesine müsaade edilmemelidir.

Başkan — Vaktiniz tamamdır.

Vakkas Aykurt (Devamla) — İki dakika müsaadenizi rica edeceğim. Sözlerim bitmek üzeredir.

Başkan — Arkadaşımızın konuşmasına devam etmesini kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edilmiştir. Devam buyurun.

Vakkas Aykurt (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, Amerika Üniversiteleri, High school, müteaddit okulları nazarı dikkate alarak, mühendis mektebine gelen öğrencilerden şunları isterler. High school mezunu olmakla beraber şu miktarda fizik, şu miktarda kimya, şu miktarda geometri ve diğer dersler, bilhassa lisan görmüş olmalarını isterler. O halde bir öğrencinin High school'da bunları iktisabetmiş olması gerekir. Fakat aynı zamanda bunlar derler ki: bu öğrencinin eğer bu istenilen bilgilerden bir puvanı eksikse, yani iki saat az ders görmüşse, fakat o öğrenci okulunun en üstün öğrencilerinden ise bu öğrenci kendisinden bâzı

dersler istenilmeden yüksek okula geçebilir. Çünkü bu öğrenci çalışkan bir öğrencidir ve ispat etmiştir ki, eksik olan tarafını Yüksek Mühendis okulunda, herhangi bir *ihtara* lüzum ve mahal bırakmadan ikmal edecektir.

Dikkat buyurmuşsanız derece itibariyle daha aşağıda olanlar için bir şey söylemiyorum, bu eksiklerin muayyen ve mahdut ölçüde olması icabettiğine işaret etmek istiyorum. Bu gibi öğrencilere, sizin için kurs açtık, gelin devam edin diyoruz.

Şu halde ortada iki sistem var demektir. Birincisi rijit sistemdir ki, eksikleri katiyen müsamaha ile karşılamaz. İkincisinde ise, senin eksik tarafın var, fakat bu eksiğini tamamlamak için bu kursa devam edebilirsin demek suretiyle elâstikî bir sisteme imkân veriliyor. Bu ikincisi Anglo-Sakson metodudur.

İşte teknik okul rijit ve dondurulmuş sistemi diğer sistemle birlikte tetkika tabi tutmuş ve neticede elâstikî sistemi desteklemiş bulunmaktadır. Bu sistem hâlen mühendis yetiştirme meselesinde mevzuu bahistir. Teknik okul mühendis yetiştirme sistemini esaslı bir etüde tabi tutmuş ve neticede varmış olduğu kararı yani rijit sistemden ayrılmayı destekleme suretiyle fikrini açığa vurmuş bulunmaktadır. Çünkü bu metotda mühendis yetiştirmede takibedilen noktai nazar şudur. Bir mühendisin umumi formasyonu itibariyle haiz olduğu yaratıcılık ruhunu ilerideki faaliyetlerinde kullanabilmesine medar olacak kabiliyet ve meslekî zevkine onu yükseltmeği esas tutmak. Ona lüzumlu ve esaslı bilgileri bütün bazlariyle vermek.. Onun hakikatlere ve esaslara nüfuz etmesini sağlamak ve mesleğin muayyen branşlarına intibakını sağlamak. Bunları mühendis namzedine bilhassa şu yolda öğretmek: Karşılaşacağın problemi şu noktasından ele alacak ve şu suretle halledeceksin..

Yaratıcılık ruhu böyle bir terbiyenin ve tenmiyenin neticesi olabilir. O halde mühendise pek çok şeyler öğretip onun kafasını yormaktansa esaslı malûmat vermek ve yürü-

yeceği yolları göstermek faydalıdır. Mühendise yaratıcılık ruhunu aşılıyabilmek için bu ruhun meydana geleceği zamanın ona verilmesi ve mühendisin bu zaman içinde kafasını o tarafa yöneltmesi icabeder.

Başkan — On dakikalık bir istirahat veriyorum.

Kapanma saati:
17

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI

ALTINCI BİRLEŞİM
İKİNCİ OTURUM

Açılma saatı: 17,30
23 - 3 - 1957

Başkan — Prof. İlhami Cıvaoğlu.

Sekreterler — Mahir Tuna, Neriman Binal.

Başkan — Ekseriyet vardır, oturumu açıyorum.

Söz Şükrü Er'indir. (*Yok sesleri*) o halde Murat Öget.

Murat Öget — Çok muhterem üyeler; yüksek teknik tahsilin lise veya meslekî tahsil üzerine bina edilmesi meselesinin çok esaslı tetkiklerden sonra karara bağlanmasını zaruri görmekteyim. Bu iki sistemden hangisinin esas alınması icabedeceği hakkında bu mevzuda benden çok daha salâhiyetli olan arkadaşlarım mütalâa beyan ettiler. Ben sadece şu noktaya temas edeceğim.

Memleketimizin hangi teknik meslek kademelerinden yetişeceği ve ne kadar elamanın yetişmesine ihtiyaç olduğu esaslı surette tesbit edilmeden şu veya bu esas hakkında bir karara varmanın ileride telâfisi mümkün olmıyan fena neticeler vermesi muhtemeldir. İşte bu bakımdandır ki formasyon meselesinin, tahsil kademelerinden birinden diğerine geçiş esaslarının ve bu kademeler arasındaki münasebetlerin objektif esaslara dayanılarak etüdü için, memleketimize en hayırlı olacak sistemi ve yolu bulabilecek ilmî bir araştırma müessesesinin kurulması ve bu problemin halli hususunun bu araştırma müessesesine terki hususunun çok yerinde olacağı kanaatindeyim. Aksi takdirde ileride telâfisi çok müşkül fena neticelere doğru gidilmesi muhtemeldir. (*Alkışlar*)

Kâzım Nami Duru — Sevgili arkadaşlarım, 60 yıllık öğretmen arkadaşınızım. Çok tecrübelerim var, görmüşüm, geçirmişim.. Onun için sözlerimi tatlılıkla karşılamanızı rica ederim.

Ben bu Şûra'da en çok Halk Eğitim işiyle uğraştım, fakat söz söylemedim. Niçin? Kanun projesini okudum, esbabı mucibesini beğendim. Noksanları varmış.. Bunlar zamanla telâfi edilir.

Raporu dinledim ve okudum. Yazanları içerisinde memleketin hakikaten övünülecek pedegogları var. Onların düşünceleri bence çok kıymetli olduğu için kalkıp ta söz söylemek ihtiyacını hissetmedim.

Ticaret Komisyonuna gittim, orada bâzı sözler söyledim, nazarı itibara alınmadı. Bu, o söylediğim sözlerin hakikat olmamasından değil. alışılmış birtakım esaslara uymamasından idi.

Gelelim, kız ve erkek teknik öğretmen okullarına: Bunlara ben umumiyetle teknik okullar diyorum. Biliyorsunuz Cumhuriyetten sonra Ömer Buyse isminde birisini getirdiler, bu zât bize bir takım raporlar verdi. Ondan sonra da âcil bir teftiş neticesinde Maarif Vekâletinin teknik şubesinden bâzı erkek ve kızlar seçildi. Eransaya, Belçikaya gönderildiler. Bu çocuklar tahsillerini yaptıktan sonra geri döndüler ve öğretmenlik yapmağa başladılar. Bu gençler o memleketlerde elde ettikleri tahsili ve görgüyü kazalarımıza kadar ilettiler. Demek ki bunlar bir ihtiyacı karşıladı. Bu türlü ihtiyaçların karşılanması yolunda atılaçak adımları takdir etmemek elden gelmez.

Raporlar yazılır, bilmem neler neler yapılır.. Bunların hepsi sözdür. Bunlar tatbikatta kıymet göstermeli, söz olarak kalmamalıdır. Fikirler yerine getirilmeli..

Ardakaşlar; size iddia edeceğim ki, benim memleketimin halkı hakikaten halktır; anadan doğma, tarihin içinden yetişmiş halktır; adına Tükr derler. Bu Türk, dünyada mevcut milletlerin en mutekidi, en değerlisi ve en ulusudur. (*Alkışlar*)

Bir misal arz edeyim: Şimendiferlerimiz avrupalılardan alınınca onları kim idare etti? Bizim adamlarımız, bizim

okumamış yazmamış sanatkârlarımız.. Bugün memleketin içinde birçok demiryolları var, bunları idare eden kimlerdir? Denizcilik Bankasında memurlar, hattâ kaptanlar var. Kaptanların içerisinde okuma yazma bilmiyenlerde var. Demek ki, okuma yazma temel değil, vasıtadır.

Öğrenin, hakikatı öğrenin, çalışmayı öğrenin.. Çalışma aşkını verin.. Bu memleketin başka şeye ihtiyacı yoktur. (*Alkışlar*)

Geçen akşam operaya gittim. Avrupada opera belki üç yüz senelik bir sa'yin mahsulüdür. Benim memleketimde ise on, on beş senelik bir sa'yin mahsulüdür. Fakat gerek müzik, gerek kız ve erkek artistlerin hareketleri ağlattı beni. Niçin? Çünkü onlarda fevkalâde bir istidat vardı, bu istidadı gördüm ve sevindim. Demek ki bu memleketin her şeye kabiliyet ve istidadı var. Yeter ki bu memleketi içlerinden seven, bu milleti uğrunda ölesiye seven insanlar eksilmesin. Lakırdı değil, hareket! Netice? Benim istediğim budur.

Benim ömrüm kaç senedir? Ben seksen bir yaşındayım, geri kalan kaç senedir? (*Alkışlar*) Ölünceye kadar çalışmak ahdü peymanındayım. (*Şiddetli alkışlar*)

Çalışacağım! Niçin? Çünkü bu topraktan yetiştim, bu mekteplerde okudum, bu memleketin köylüleriyle ve mehmetçikleriyle beraber yetiştim. (*Alkışlar*) Sokakta büyüdüm, çocuklarla bir arada büyüdüm. Halk demek, bunlar demektir. Ben bu suretle demokrat olmağa çalıştım. Amma oldum mu? Orasını Allah bilir. (*Gülüşmeler*) Bana öyle geliyor ki, gerçek bir demokratım; yani halkçı..

Arkadaşlardan rica ediyorum, sözden ziyade amele kıymet versinler, yapılan işleri takdir etsinler, Maarif Şûrasından iyi neticeler alınacağını umsunlar.. Benim sizlerden istirhamım budur. (*Sürekli alkışlar*)

Başkan — Sayın Kâzım Nami Duruya biraz müsamaha ettim, kendileri 60 senelik öğretmendirler de onun için. Bunun için sizlerden cesaret aldım. Ancak muhterem heyetinize beş dakikalık kaydın devam ettiğini hatırlatmak isterim.

Sait Sadi Danişmendgazioğlu — Altıncı Türk Millî Eğitim Kurulunun saygı değer üyelerini ve dinleyicilerini selâmlarım.

Buraya Türk milletinin yaşıyan aydınlarının düşüncelerinin karşılaştırılması için yurdun türlü bölgelerinden gelerek toplandık. Herkesin olduğu gibi benim de bir Maarif Şûrası anlayışım var. Ben Maarif Şûrası denilince, belli konular üzerinde yurt aydınlarının bu konular üzerinde düşünen, belli fikirleri olan, denemeleri olan yurt aydınlarının kesinleşmiş, doğru saydıkları düşüncelerini karşılaştırmak üzere toplanmış bir büyük heyet.. Ben sanırdım ki arkadaşlar hazırlıklı olarak gelmiş, bâzı öğretim müesseselerini temsil eden arkadaşlar, gruplar, toplantılarda kendi görüşlerini belirtmişler.. Bâzıları da bu toplantı esnasında görüşlerini açıklıyacaklar..

Erkek teknik öğretim komisyonunun başlangıcında söz aldığım zaman, bu komisyonun üyesi olan arkadaşlarıma, «Bugünkü Türkiyede Maarif davaları içindeki teknik öğretimin gayesi nedir?» diye bir soru vermiştim. Görüşmeleri takibettim, fakat bu sorunun karşılığını alamadım.

Arkadaşlarım çalıştılar, sağ olsunlar, hepsinin hüsnüniyetinden eminim. Hepsi de bu memleketi seven, bu vatanın öz çocuklarıdır, fakat bu komisyonda bilhassa müsbet ilimlerle uğraşan, teknik ilimlerle mücehhez olan üyelerin biraz da kendi mesleki sahalarına dönüş gayelerine uygun olarak işlerini tesbit etmeleri daha iyi olur, sanıyorum. Bu yol tesbit edilmeden teferruat üzerinde görüşmeler açıldı ve sabırla dinledim. Neticeyi burada dinlediniz. Bugünkü Maarif branşlarına göre bu işleri hazırlayan arkadaşların hüsnüniyet sahibi olduklarını arzetmek isterim. Bir matematikçi tabiri ile söylüyorum, hüsnüniyet böyle davaları halletmek için lâzımdır, fakat kâfi değildir. Bunun yanında bu memleketin zamanın hangi ânında, mekânın neresinde olduğunu müdrik olmaları gereken bu günkü teknik adamlarının, teknik öğretimin gayesini ve bu gayeye bizi götürecek yolları göstermeleri gerekirdi.

Arkadaşlarım iki görüş getirdiler. Raporda bu görüşler vardır, kendileriyle beraberim. Bu iki görüş şudur:

Birincisi, şimdiye kadar bir karakuvvet halinde önümüzde duran, kabiliyetlilerin yükselmelerini engellieyen şartları ortadan kaldırmak için yapılması lâzım gelen işler hakkında yeni bir görüş getirilmesidir. *(Alkışlar)*

İkinci görüş, bugünkü atom çağının meydana getirdiği fizik ve matematik ilimlerindeki ve kimyadaki ilerlemenin, insanın düşünce muhafazası yenilikler meydana getirmenin bugünkü görüşe göre olması lâzım geldiğini tesbit etmek için tutulan yolu gösterecek bir müessesenin lüzumuna duyulan ihtiyacı belirtti. Yani dinliyor ki, teknik öğretim davamızda lüzumlu bilgiler için ilkin olması lâzım geleni değil, olmuş olanı ve olmakta olanı inceliyecek bir müesseseye şiddetle ihtiyaç vardır. Bu hususta kendileriyle beraberim, dünya görüşüne uygundur. *(Kâfi kâfi sesleri)*

Başkan — Sait Sadi Danişmendgazioğlu'nun konuşmasının devamını kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Sait Sadi Danişmendgazioğlu — Teşekkür ederim. Görüşlerimi yazılı olarak Riyasete takdim ederim, arkadaşlar zabıtlardan okurlar.

Akif Tuncel — Efendim; erkek sanat enstitüleriyle yapı enstitüleri komisyonunun hazırladığı raporda yapılan teklifler hakikaten yerindedir. Bütün maddelerin aynen ele alınarak tahakkuk safhasına konulmasını arzediyorum.

Artık dünyanın gidişi değişmiştir, bundan böyle müstahsil eleman yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Bu da teknik okullar vasıtasiyle mümkün olur. Yüksek Heyetinize sunulan rapor bu yolda olduğumuzu göstermesi bakımından şayanı takdirdir.

Bir Fransız Maarif nazarının şu sözlerini sayın Şûra üyelerine arzetmek isterim: «*Hâlen 1,200,000 klâsik talebemiz vardır sanat teknik okullarına devam edenlerin sayısı ise 600,000 e yakındır. Teknik öğretim talebe sayısının klâsik şubelere giden talebe sayısına yaklaştığı gün Fransa'yı yoluna girmiş sayarım.*»

Binaenaleyh teklifte mündemiç olduğu üzere sanat liselerinin açılması şarttır. Yüksek teknik okullariyle teknik üni-

versitelerimizin kapıları bu okul mezunlarına açılmalıdır. İyi ve kafaları müsait olanlar tahsillerine devam edebilmelidir. Bu yapıldığı takdirde sanat okullarımıza revaç artacak ve dolayısiyle müstahsıllar sınıfının sayısı çoğalacaktır.

Formasyon ve unvanlar mevzuunda iki ayrı noktai nazar ortaya atılmıştır. Her iki noktai nazarın da, uzun müzakere ve münakaşalardan sonra Umumi Heyete getirilmesi kararına varılmıştır. Ayrıca tekniker ve çıraklık mevzuları da ileride teşkil edilecek komisyonlarda incelenecektir. Çabuk ve acele bir karara varılmamak için raporun tümünün birden Maarif Vekâletine havalesi lüzumuna kaniim. Bu mevzuda bazı arkadaşlarla birleşerek bir takrir sunmuş bulunuyoruz. (*Alkışlar*)

Başkan — Kıfayeti müzakere takriri var, 16 arkadaş konuşmuştur.

Nuri Kodamanoğlu — Efendim, Akif Tuncel arkadaşımızın teklifi her iki teklifin bir karara bağlanmaksızın teemmül edilmek üzere Maarif Vekâletine tevdiine dairdir. Bu meseleyi Başaknlık kifayeti müzakereden evvel oya korlarsa; kifayeti müzakere meselesi kendiliğinden halledilmiş olur. Bu teklif reddedilirse o takdirda devam mevzuu bahsolur.

Cemal Tüzün — Takririn üzerinde söz istiyorum.

Başkan — Buyurun.

Cemal Tüzün (Devamla) — Efendim; özür diliyerek arzetmek isterim ki, altı kişi konuştuktan sonra kifayeti müzakere takriri verilirse o anda reye vazedilir. Ancak bu oya vazedilme kifayetin bu takririn hemen kabul edileceği manasını tazammun etmez. Eğer kifayeti müzakere aleyhinde konuşacak arkadaş olmazsa bu takririn hemen oya konulması lâzımdir.

Başkan — Gelen teklifin aleyhinde iki, lehinde de iki kişi konuşmuştur, ancak henüz (üzerinde) kanuşan olmamıştır. Kifayet ancak bu şekilde altı kişi konuştuktan sonra reye konulabilir.

Nuri Kodamanoğlu — Kifayeti müzakere takririnin aleyhinde söz rica ediyorum.

Başkan — Takrir üzerinde iki kişi konuştuğu için başka kimseye söz veremem. Şimdi takriri okutuyorum

Sayın Şûra Başkanlığına

Üniversiteye girme meselesi, üniveristeyi ve Maarif Vekâletini ilgilendiren müşterek bir meseledir. Hukuk ve eğitim bakımından muhtelif çehreleri vardır.

Bu itibarla, Nuri Kodamanoğlu'nun, Erkek Teknik Öğretim Komisyonu umumi heyetinde başkanlık divanı tarafından memnuniyetle karşılanan izahının burada da dinlenilmesini, verilecek karara yardım etmesi bakımından faydalı olacağı mülâhazasiyle, tensiplerinize arzederiz.

Nureltin BAÇ *Hikmet İLÂYDIN*

Başkan — Efendim; bu takriri reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bir nezaket takriri var, okutuyorum.

VI. Maarif Şûrası Başkanlığı Yüksek Makamına

Devlet Konservatuvarı ile Devlet Tiyatrosunun Şûramız için tertib ettikleri temsil ve gösterilerden Sûramızın duyduğu memnuniyetin, Türk sanatında elde edilen başarıları takdir ve iftiharla müşahede etmiş bulnuduğumuzun bu millî müesseselere duyurulmasına Genel Kurulca karar verilmesine tavassut buyurulmasını saygılarımla arzederim. (*Alkışlar*)

Mehmet EMİRALİOĞLU

Başkan — İcabı yerine getirilmek üzere bu takriri kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hıfzırrahman Raşit Öymen — Arkadaşlar; raporun tek mevzu halinde konuşulan formasyon ve karşılıklı haklar meselesi bütün meslek okullarımıza teşmil edildiği takdirde bu, bir Şûranın başlıbaşına konusu olacak kadar önemli bir problemdir. Nitekim rapor okunduktan sonra ticaret okullarının ziraat okulları bahsinden daha evvel, hayattaki faaliyet tarzları ele alındı. Rapor beş dakikanın tesiri altında görüşüldü ve arkasından hemen telgraf yetiştirildi. Halbuki buraya bir tedbir bulmak formüliyle getirilmişti.

Şimdi, hakikaten bâzı arkadaşlarımın da temas ettikleri gibi, mesele kültürel bakımdan ve hattâ eğitim politikası bakımından bütün meslek ve okullara teşmil edilmez ve bunların birtakım ittisal noktaları, mafsallaşmaları ayarlanmazsa, birçok münasebetsizliklere de yol açabilir. Binaenaleyh, benim Nurettin Baç arkadaşımla beraber görüşüm, prensibi kabul etmekle beraber, bu raporda iki başlığı olan görüşten en isabetli tarafı alınırsa bu en doğru şekil olacaktır. Olur veya olmaz, o başka.. Eğer sadece bir mevzu olarak alınması icabederse o da başka.

Ben sorarım arkadaşlara, mukabili daha güzel isimler varken l i s e ismini nereden aldılar. Bu lise ismini daha mı iyi bulmuşlardır? Kolej daha cazip değil midir? Belki daha iyi ve cazip bir isim bulunması mümkündür. İşte bu okullar yeni bir takım müesseselerdir. Teknik üniversiteye götüren yollara sürükleyen taptaze yeni müesseseler.. Kaldı ki kanaatimce tasarının asıl birinci şıkkı üzerinde temayülü olan arkadaşlarınızdan biriyim. Yani Amerikalının söylediği gibi, (aslolan nerede okudun değil, ne biliyorsun?) sualine cevap vermektir. (*Alkışlar*) Atatürkün bir sözü bu binanın giriş kapısı üzerinde hepimizin gözüne çarpmaktadır: Hayatta En Hakîkî Mürşit İlimdir..

Diğer taraftan yine Atatürkün bir sözü hatırıma geldi: Tahsil hayatta bir süs, bir imtiyaz ve bir tahakküm vasıtası olmamak lâzımdır. Benim görüşüm şudur: Bir taraftan ilim ciddiyet ve ağırlığının icabı olarak hiyerarşik dersler yoliyle ilmin ağır dallarına uzanmak hakkını arıyan tedris sistemi, diğer taraftan üst ilim kademelerine çıkmak gücünü ve cesaretini kendinde hisseden gençlerin o hedefe ulaşmak için kendilerine yol açmak istemesi karşısında, ilmin kendiliğinden gelen ve elli senedenberi inkişaf eden seyri içinde husule gelen barikatlarda birtakım ferahlık gediklerinin açılması taraftarıyım ve buna kaniim. Hattâ o kadar meslek hassasiyetine temas edildiği halde bu konuda çok sahipsiz bâzı okulların, bilhassa meslek öğretmen okullarının, olduğunu biliyorum: bu okulların hiç adı anılmadı, anılmaz da.. Bir insan bir meslek öğretmen okulunu bitiriyor, Gazi Ens-

titüsünde de okuyor, kendisi bir öğretmen okuluna, veya bir liseye öğretmen olmağa lâyıktır, fakat bu öğretmen olmağa lâyık olduğu okula öğrenci dahi olamıyor. (*Gülüşmeler*)

Bu meseleleri bize ayrılmış olan 3-5 dakika gibi kısa bir zaman içinde anlatmaya imkân yoktur. Bendeniz Kâzım Nami hocadan sonra sıraya girmiş olduğuma göre belki daha da uzun konuşabilirdim, fakat kısa konuşacağım,

Şimdi mesele yüksek tahsil ve üniversitenin kendi seviyesini muhafaza etmesi ve emniyet altında bulundurulması şartiyle hâlâ bir çare aranmasıdır. Bu çareyi arkadaşlar iki koldan gösteriyorlar. Ben temenni ederim ki bu bir hizaya ve yola gelsin ve o hizada gitsin. Ben bunu tasrihe uğraştığım halde başaramadım. Bu iki başlı problemin içinden çıkılması bir hayli müşkül görünüyor. Amma esas temayül 25 senedenberi o istikamettir ve bu temayül itibariyle mesele zaten halledilmiştir. Bu, tarihî zaruretin bir ifadesidir, bir merhalesidir. Hangi görüşü ondan ayırmak lâzımsa siz onu tasrih edin.

Teknik Üniversiteyi diğer üniversiteler kıskanmış ve istememiştir. Amma bütün bunların içerisinde biz de, bütün dünyada olduğu gibi, teknik üniversiteler fen liseleri veyahut kabiliyetlerin iş bölümünün tatbiki sistemi ile kendi müessesesini kurmuştur.

Daha fazla işgal etmek istemiyorum. Reorganizasyon mahiyetinde gelen raporda bir liberasyon suplesi hareketi. nin bir an evvel ayarlanması ve millî zekâyı açacak, örtülü kabiliyetlere imkân verecek yolların serbest bırakılmasının bir millî kazanç, bir millî vazife cümlesinden olduğunu ifade ediyorum. (*Alkışlar*) Ancak bunun bir presizyon tarafı vardır ki inkâr edilemez. Bendeniz lise tabirini yol gösterici olarak aldım. Kolej tabiri belki daha yakışır. L i s e eski ecnebi kültürden kalma bir isimdir. Bunlar bir hedefi istihsal için iyi kötü baş vurulmuş bir yoldur.

Nurettin Baç arkadaşımla bir takrir vermiş bulunuyorum. Binaenaleyh bu demokratik zihniyet istikametinde yukarı müesseselerin de kendi vazifelerini yapmaları lâzımdır. Üniversite, çok talebe gelince «haydi gidin» demiştir. Binaenaleyh bunu düşünerek karşısındaki gençlerin kabiliyetlerini nazarı

itibara almak suretiyle meslekî yolların tayininde komisyonun bir çare bulması lâzımdı, bunu yapmamıştır. Biz bu çareyi ararsak belki hataya düşebiliriz. Meselenin Vekâletçe ele alınması yerinde olur. (*Alkışlar*)

Başkan — Fikri Suvar.

Fikri Suvar — Muhterem arkadaşlar; söz olan hatiplerin % 901 konuşmalarını yalnız sanat enstitüsü mezunlarının yüksek tahsil yapmaları imkânlarını sağlamak hususu üzerinde teksif ettiler. Bendeniz Yüksek Heyetinizden soruyorum: Esas dava bu mudur? Teknik ordumuzun piramidal olarak gerek kemmiyet ve gerekse keyfiyet bakımından yetiştirilmesi değil midir? Arzu edilirdi ki, burada birçok hatipler yüksek tahsil formasyonu dışında kalan formasyonlar üzerinde de bir fikir ifade etmiş olsunlar. Bu cihet şu ana kadar pek meskût geçildi.

Bendeniz bunu bu şekilde ifade ettikten sonra esas sözümü rapora getirmek istiyorum. Raporda Yüksek tahsil müessesesinden behsediliyor. Bundan anladığım mâna, kanaatimce, fakülte, okul veya kolejlerdir. Bu hususun bilhassa bu şekilde ifade edilmesini istirham ediyorum.

Muhterem arkadaşlar; biz mühendis camiası olarak bu memlekette bundan böyle yalnız bir tek unvan kullanılmasını istiyoruz. Buna da ameli ve nazarî olarak mühendis diye bir ifade bulduk. Bunun bu şekilde vatan sathına yayılmasını yine mühendisler camiası olarak arzu ediyoruz. Raporumuzda mühendislik tahsili kademelerinde bu hususa dikkat buyurulmasını istirham ederim.

Unvanlar mevzuunda birinci noktai nazar olarak, biraz evvel bir arkadaşımın da buyurduğu gibi, mühendis, yarı mühendis, yüksek mühendis, mütehassıs mühendis gibi tâbirler zaman zaman bizi yanlış yollara sevkedebilir, iltibaslara yol açabilir.

Bu bakımdan bu birinci noktai nazar olarak kademeli sistemde, eğer Anglo Sakson sistemi kasdediliyorsa bunun raporda, bu teklifte yer almasında faide mülâhaza ediyoruz.

Raporun 20 nci sahifesindeki 9 ncu mevzuda; eski unvanların intibakı mevzuu vardır. Kaatimce bu mevzu doğ-

rudan doğruya mühendislik unvanlarının haricinde bir mevzu olarak ele alınmıştır. İntibak keyfiyetinde bu, mühim bir unsur olduğundan bunun mühendislik dışında meslek unvanlarının intibakı şeklinde kaleme alınmasında faideli mülâhaza etmekteyim.

Maruzatım bundan ibarettir (*Alkışlar*).

Bir Üye — Biraz evvel verilen kifayeti müzakere takririni niçin reye koymuyorsunuz?

Başkan — Söz alanlara soracağım, üzerinde konuşmalar yapıldıktan sonra reye koyacağım.

Ekrem Eraş — Teknik öğretim komisyonunda en fazla müzakere ve münakaşa edilen mesele üniversiteye girecek olanların formasyonu meselesi idi. Bu formasyon iki türlüdür. Birincisi lise tahsilini tamamlamış olanların girmesi, diğeri de sanat okullarından mezun olanların dahi hususi bir imtihanla üniversite şubelerine girmesidir.

Arkadaşlarım, üniversitede yapılan tahsil, mühendislik tahsili ilimdir. İlim tahsili ise bir takım temel bilgilere dayanır. Bu temel bilgileri veren müesseselerin heyeti mecmuasına lise veya kolej diyoruz.

Sanat enstitülerinden çıkmış olan genç Türk çocukları arasında yüksek kabiliyetli olanların üniversitelere girebilmeleri imkânlarının sağlanması hakkında savunulan fikirlerde yalnızca bir deneme imtihanından gerçek mühendislik meslekine intisapları istenmektedir. Mukabil teklifte ise bu liselerden mezun olacakların lise bütünleme imtihanını verdikten sonra mühendislik okullarına girmesi talep edilmektedir.

İkinci talebi müdafaa eden arkadaşlar, liselerde bütünleme imtihanına girilmemesi tezini savunmakta idiler. Halbuki bizim sanat enstitülerinden mezun olan gençlerin bütünleme imtihanını verebilecek kabiliyet, ehliyet ve zekâda olduğunu kabul etmemiz icabeder. Temel kültüre istinat etmiyen ilim adamlarının memlekete kendi meslekleri yönünden iyi bir vazife ifa edemiyecekleri muhakkaktır. Biz teknik üniversitelerimize mühendislik tahsilinde lüzumlu temel bilgiler

elde edilmeden girilmesini kabul edersek, tıp ve hukuk için de bu noktai nazarı kabul etmemiz mantıkî bir zarurettir. Bu mantıki zaruret neticesi meselâ sağlık okullarından mezun olanların tıp fakültesinde, hemşire ve ebelerin de kendi meslekleriyle alâkalı yüksek okullarda tahsil yapmalarını kabul etmek icabeder. Bu itibarla bunların tam bir formasyona tâbi tutulmaları lâzımdır. Tam formasyonu haiz olmıyan bir tabidin hemşehrilerimizi tedavisine imkân olmadığı tabiidir. Tam formasyonu haiz olmıyan bir hâkimin önünde haklarımızı müdaafa etmek durumuna düşmekte kabul edilmiyecek bir şeydir.

Ahmet Özel — Muhterem arkadaşlarım; bir haftadan beri devam eden mesai neticesinde hepimizin azçok yorgun olduğumuzu tahmin ediyorum. Bugün de inşallah mesaimiz verimli ve feyizli bir surette sona erecektir.

Teknik öğretim mevzuunda arkadaşlarımın çok hassas olduklarını bilhassa müşahade etmiş bulunyorum. Denebilir ki; bir memleketin kalkınmasında, bir memleketin medeni hedeflere ulaşmasında teknik tahsilin ehemmiyeti son derece büyüktür. Bugün Almanya çok ileri gitmiş ise nüfusunun binde ikisinden fazlasının mühendis olmasından ve şayet Amerika teknikte çok ileri gitmiş ise nüfusunun binde üçünün mühendis oluşundandır. 1900 senesinde Amerikanın nüfusu 75 milyon ve mühendis sayısı 40 000 iken 50 sene sanra yani 1950 de Amerikanın nüfusu iki misli artmiş, buna mukabil mühendislerin sayısı on iki misli artarak 500 000 i geçmiştir. Sadece 1950 senesinde Amerikada mühendislik diploması alanların sayısı 50 000 civarındadır. İngilterenin ve diğer medeni memleketlerin bu mevzu ile ne dereceye kadar alâkalı olduğunu çok iyi bilirsiniz, istikbale ma'ûf yeni yeni plânlar hazırlamakta olduklarını bilirsiniz. Bu kadar ehemmiyetli bir konu üzerinde, memleketimizin bugünkü dinamik gelişiminin koymuş olduğu, meydana getirmiş bulunduğu teknik eleman ihtiyacının biran evvel temini ve aynı zamanda onların formasyon bakımından hazırlanması için ne gibi tedbirlerin alınması lâzım geleceği hususunda elbette istişari mahiyette heyeti aliyenizin noktai nazarını öğrenmek istedik.

Değerli arkadaşlarım, Avrupa ve Amerikadaki muhtelif sistemlerin, bilhassa Orta Avrupanın, meselâ Almanyanın teknikum sistemi, Anglo Saksonların master ve bachelor sistemi vardır ki, bunların ikisi de muvaffak olmuş sistemlerdir. Bugün Almanya bu sistem sayesinde geri kalmadığı gibi Amerika da kendi sistemleri içerisinde geri kalmamıştır. Bilâkis çok ileri gitmişlerdir. Ancak bizim kuruluşumuzda, teknik tahsil müesseselerinin kademesinde geçirdiğimiz tecrübe ve halen uygulamakta olduğumuz nizam malûmdur.

Orta öğretimde takip edilen sistem Anglo-Sakson sisteminde olduğu gibi değil, daha çok garbi Avrupada olduğu gibidir. Yani bizde verilen formasyon bilhassa Amerikada tatbik edilen master ve bachelor sisteminde verilen formasyona muadil değildir. Bizimki aşağı yukarı onların onuncu sınıfı civarında bir formasyon vermektedir. Amerikalılar kendi kolejlerinden eksik kalan formasyonu ikmal ederler, ilmî bir zemin hazırlarlar. Ya birinci sınıfta veya sonuncu sınıfta bunu ikmal için tertip alırlar, ve yahut ta bütün sınıflara taksim edilmesi suretiyle bu noksanı telâfi ederler. Sonra bu master ve bachelor sistemi Amerikada sadece teknik tahsile ait değildir. Bütün üniversiteler bu nizam üzerine kurulmuştur.

Şimdi ne için bâzı arkadaşların noktai nazarına uyarak bu nizamı memleketimizde tesis ettiğimizi düşünelim. Bu nizam bir taraftan orta öğretimi, demin arzettiğim formasyon bakımından tazyik edecek ve o sistemi değiştirmek icabedecek, diğer taraftan bir üniversiteye tatbik edilen bu nizamın diğer üniversitelere de tatbik edilmesi lâzım gelecektir. Teknikte ileri olan memleketlerde mevcut olan bir nizam vardır. Bu demektir ki, bu sistemin kabulü bir taraftan orta okulu tazyik edecek öte taraftan üniversiteyi tazyik edecektir. Binaenaleyh alışılmış bir nizamdan başka bir nizama geçiş elbetteki çok zordur, intibakı müşkildir.

Eğer Orta Avrupa sistemi muvaffak olmamış, sadece Anglo-Sakson sistemi muvaffak olmuş olsaydı, o vakit bu külfete katlanmıyalım, bizzat üniversiteyi tazyik ederek bu yana kaymağa çalışalım diyebilirdik. Ama önümüzde muazzam bir teknik vardır. Binaenaleyh bizim sistemimiz de bu

sistem olduğuna göre kaymak doğru olacakmıdır? Sadece ameliyat bakımından değil aynı zamanda hukukî bakımdan da doğru olacakmıdır? Çünkü üniversiteler kanunen muhtardırlar. Üniversiteler, doçent ve profesörleri, ögrencilerini kendi formasyonlarına göre almaktadırlar. Bütün dünyadaki üniversitelerde bilinilen ölçülere göre alırlar. Binaenaleyh bu mesele zaten bir üniversite kanunu meselesidir. Ve Üniversitelerarası Kurulunun kararı meselesidir, Senatonun kararı meselesidir, yönetmelik meselesidir. Burada üniversite tamamiyle serbesttir. Hazırladıkları yönetmeliği vakıa Maarif Vekâleti tasdik eder, ama üç ay zarfında tasdik etmezse otomatik olarak yürürlüğe girer. Binaenaley bu mesele memleketimizde bir taraftan hukuk bakımından, diğer taraftan formasyon ve anane bakımından teessüs etmiş durumdadır. Bu itibarla sanat enstitülerini, bir sene ilâvesi suretiyle liseye kalbetmek ve teknik lise imtihanını vermek suretiyle bunların da otomatik olarak üniversitelere devam etmelerini sağlamak bir defa hukuken zordur. Bu, doğrudan doğruya Üniversitelerarası Kurulun vereceği kararla olur. Nitekim buna benzer kararlar birkaç defa Senatoya götürülmüş ve Senatoca geri çevrilmiştir.

Ancak açılış konuşmamda da belirttiğim gibi memleketin müstait evlâtlarının belli istikamette ilerleme imkânlarını da sağlamış olmak gerekir. Biz de yok mu? Var. Nitekim lise bitirme imtihanı ve devlet imtihanı vermek suretiyle lise mezunu olmak her ferde açıktır. Bu şekilde sanat enstitüsünden imtihan vermek suretiyle lise mezunu olmuş ondan sonra da üniversiteye devam etmiş olanlar vardır. Sanat enstitüsünden mezun olanlara yükselmek için kapılar kapalı değildir. Tekniker okullarını bitirenler doğrudan doğruya teknik okula girerler, orasını iyi derece ile bitirirlerse mühendis de olabilirler. Açılıştaki konuşmamda belirtmiş olduğum gibi, Teknik Üniversiteye girip mühendis veya yüksek mühendis olmak için gereken tedbirlerin hazırlanmakta olduğunu ve Maarif Vekâletinin bunda mutabakat halinde bulunduğunu bildirmiştim. Memleketimizde müstait gençlerimizin doğrudan doğruya ilerleme imkânlarını durduran bir hal de mevcut değildir.

Şûranızın alacağı kararların, ileriye süreceği fikir ve mülâhazaların kalıplaşmaması lâzım gelir, kanaatindeyim. Zaten Şûra, istişarî mahiyettedir. Burada türlü mevzulara, türlü yönlerden istikamet verilerek, muhtelif fikir ve mülâhazalar belirtilmelidir. Bu itibarla Komisyonun teklif ettiği gibi bir ihtisas komisyonu teşkil edilmek suretiyle bu fikirlerin muhtelif yönlerden tetkik edilmesi suretiyle memleket için en nafi olan cihet tatbik edilir ve memleket için daha iyi neticeler elde edilir. Bu itibarladır ki Şûranın zabıtlarında muhtelif fikirler halinde geçmiş ve istikametleri kalıplaşmış olan mütalâaların kıymetlendirilmesi imkânına sahip olmak bizim için çok yerinde bir şey olacaktır.

Şimdilik maruzatım bu kadardır (*Alkışlar*).

Başkan — Efendim, kifayeti müzakere takriri hakkında iki arkadaş üzerinde konuştu. Leyhte ve aleyhte konuşan arkadaşlarımız da vardır.

Cemal Tüzün — Evvelâ ben söz istemiştim.

Başkan — Leyhte ve aleyhte ve üzerinde konuşan arkadaşlar çok olduğuna göre kifayeti reye arzedeceğim.

Cemal Tüzün — Muhterem arkadaşlar, kifayetin aleyhinde bulunuyorum. Çünki mesele anlaşılmamıştır. Neden anlaşılamamıştır, arzedeyim: Sayın Maarif Vekilimiz, açış nutuklarının 16 ncı sayfasının orta paragrafında; teknik kademelerden birbirine geçilmesini, ve temellerden itibaren de islâhat yapılmasını beyan buyurmuşlardı. Bunu da bir hükûmet görüşü olarak söylemişlerdi. Bu gün ise lise bakaloryasından, lise imtihanından bahsediyorlar. Halbuki lise bakaloryasını vermek için teknik kademelerden bahsetmeye lüzum yoktur. Hiç mektebe gitmiyen bakkallık eden bir vatandaş da lise bakaloryasını verir. Sabahleyin de söylediğim gibi, hiç mektebe gitmemiş berberin, bakkalın da her hangi bir valandaşın da lise diplomasını aldıktan sonra teknik üniversiteye gitmesi mümkündür. Haftalardanberi bizi buraya getirip münakaşa ettirmekte, birbirimize kırdırmakta mâna yoktur (*Şiddetli alkışlar*).

Başkan — Kifayeti müzakere teklifini reyinize arzediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi bu müzakerenin başından beri söz almış bulunan ve komisyon raporlarının tadiline ait bulunan arkadaşların noktai nazarlarına komisyon adına sözcü arkadaş mütalâalarını arzedecektir. Buyurun efendim.

Arif Öget — Sayın Şûra üyeleri, bendeniz Teknik Öğretim Komisyonunun sanat ve yapı enstitüleri konusu üzerindeki tenkitlere cevap vermek için buraya geldim. Bu tenkitler çok ufak meselelere inhisar etmekle beraber hepsine ayrı ayrı cevap vermek istiyorum.

Evvelâ sayın Baha Arkan arkadaşımıza cevap vermek istiyorum.

Sıhhi konular mevzuu gündemde hiç mevzuubahis edilmemiştir Ders müddetlerinin haftada 48 saat veya daha fazla olması hakkında da raporumuzda hiçbir kayıt yoktur.

Bir sayın arkadaşımız da enstitü açılmasında coğrafi ve iktisadî şartların nazarı dikkate alınması ve ona göre açılması lâzım geldiği fikrini müdafaa ettiler. Bizim raporumuzda, yedinci maddede enstitülerdeki sanat dalları ve şubeleri tesis edilirken muhitin iktisadî zaruretlerinin bilhassa nazarı itibare alınması konusu ayrıca zikredilmiştir. Bu itibarla arkadaşımın tenkidi yerinde değildir.

Bir arkadaşımız öğretmen okuluna, öğretmen yetiştirmek konusunda bazı şeyler söylediler. Bizim arzettiğimiz raporda 13 ncü maddede söylemek istediğimiz şu idi: Yapı okuluna sanat enstitülerimize daha fazla eleman yetiştirmek için gayret ederken, uğraşırken teknik öğretmen okuluna Öğretmen olacak gençleri yetiştirmek için çareler aradık. Ve bu hususları temin için de gerekli maddî imkânların sağlanmasını derpiş ettik.

Çarşamba günü öğleden sonra ders konulmamasının sebebi atelye derslerinin bulunması değil, içtimaî faaliyetlerle spor faaliyetlerine meydan vermek içindir. Hatta ayrı bir madde ile sanat enstitülerine müzik derslerinin konulmasını istemekliğimiz de bundan dolayı ileri gelmiştir.

Bir sayın arkadaşımız neden dolayı ek karardan bahsedildiğini sordular. Bu ek karar meselesi şudur: davayı açıklıyayım: Bunlardan birisi doğrudan doğruya endüstri erbabından Vekâletin seçeceği zevatla, mühendisler birliğinden ve üniversitelerden çağırılacak olan arkadaşlardan mürekkep heyetin senede bir defa yapacağı istişaredir.

İkinci kurul ise, bu istişare kuruluna lazımgelen mevzuları hazırlamak ve verilen kararları kıymetlendirmek için daimî mesaide bulunacak olan kuruludur. İkisinin de mevcut olması lazımdır kanaatindeyiz. Bir arkadaşımız, sanat enstitülerinden bazı derslerin neden çıkarıldığı hakkında sual sordular. Raporda esbabı mucibesi bulanmakla beraber arzedeyim:

Sanat okullardaki mesaiyi bir az tahfif etmek için, sanat enstitülerini bitiren gençlere yüksek öğretimi sağlamak istediğiniz için bu şekli tercih ettik. Arzett ğim gibi raporumuzda bu husus tetaylı olarak izah edilmiştir. Beni dinlemek lûtfunda buluduğunuz için teşekkür ederim (*Alkışlar*).

Orhan Alsaç — Muhterem arkadaşlar; Komisyonumuz mesaisinin bizim tali komisyana ait kısımlarından çok bahsolundu. Bilhassa üzerinde durulan formasyona ait hususlarda sizi rahatsız edeceğimden dolayi üzülüyorum.

Komisyon iki noktai nazardan birisini diğerine tercih etmeden huzurunuza getirmiştir. Hattâ bunlara birinci ve ikinci teklif denilmesi hususunda da münakaşalar oldu. Bendeniz bunlardan birini ve diğerini müdafaa edenlerin fikirleri hususunda maruzatta bulunmıyacağım. Herhangi bir tezi müdafaa etmiyeceğim. Ancak, «Bir noktayı müdafaa ediyorlar, bunu müdafaa ederken diğer noktada bulunmıyanları var gibi göstermek şekline sapıyorlar.» düşüncesine işaret etmekle iktifa edeceğim.

Sayın arkadaşımız dediler ki «zapta geçsin diye söylüyorum lise ve muadili kaydı konulsun.» Biz de kendilerine zapta geçsin diye söylüyoruz ki, böyle bir şey yoktur. Teklifimiz konuştuğumuzun aynen yazı haline intikal etmiş şeklidir. Tekliflerin birisi bunların tevzin edilmesini istemektedir, yerindedir.

Bir arkadaş, (yarı mühendis) tabiri üzerinde durdu? 70 kadar âzası olan komisyonda kendileri de bulundukları halde bu tabiri yanlış anlamışlar. Şurasını tebarüz ettirmek isterim ki, bizim burada kullanmak istediğimiz tabiri arkadaşımız pek anlamamışlar. Bir misalle arzediyorum:

«Bahçemde bir portakal var, bunun yarısını al» desem muhatabım portakal ağaçlarının yarısını söker gider mi? Tabiî portakalların yarısını alacağını anlamıştır. Bunun gibi mühendislik tahsilinin bir kısmı vardır ki, münhasıran tatbikatla alâkalıdır. O nasıl öğretilebilir.

Binaenaleyh hepsini bilen mühendise nazaran bu malûmatın ancak bir kısmını bilen kimse manasına «yarı mühendis» tabirini kullandık. Yoksa aşağılayıcı bir tedbir diye aklımızdan geçmedi.

«Yüksek kademeye çıkmak için ikinci teklif engel koyuyor, insan haklarını hiçe sayıyor.» dediler. Rica ederim, iki metre yükseklikteki yere çıkmak isteyen bir adama merdiven uzatmak onu hakir görmek midir? yoksa ona yardım etmek midir? Binaenaleyh «kademelerle ilgili teklif insan haklarını baltalıyor.» denilebilir mi?

Bir arkadaşımız, tekliflerden birisinin mevcut müesseselerden bir tanesini kasdettiğini söyledi. Komisyonumuzda böyle bir sey söylenseydi böyle bir şey kastedilmediğini fikir sahipleri ifade ederlerdi. Binaenaleyh, «bu fikir böyle diyor, aslında şu maksatla söylenmiştir.» demek doğru olmaz. Böyle bir kasit olmadığını, sözcü olarak, söylemek durumundayım.

Bir arkadaşımız, ikinci sınıf olan orta okul tahsilinin temel tahsil olan ilk okul tahsiline dayandığını, çünkü Türkiyede ilk tahsilin mecburi olduğunu söyledi. Çök haklıdırlar; bunun bu şekilde yazılmış olmaşı bir kısmının ilk tahsiline lüzum olmadığını ifade etmek için değildir. Ancak başka türlü ifadesi komisyon âzalarından bir kısmının tereddüdünü mucibolduğu için «ilk tahsil» ibaresi geçmiştir, elbette kendilerinin söylediği gibidir.

Yine bir arkadaşımız, rijid ve suples sistem dive iki hususu belirttiler. Sözlerimi bitirmeden evvel bu hususlaki teklifi tekrar okutacağım:

Bir talihsizlik esri olarak raporun iyi yazılmamış olmasından dolayı bu gibi tenkitler yapılmıştır. Türk milletinin istidatları ve kabiliyetleri dolayısiyle büyük işler başardığını söyliyen Kâzım Nami hocamızın her iki noktai nazarın da bu şekilde olduğunu belirtici bir konuşma yaptığına kaniim.

Son olarak, Sait Sadi Danişmendgazioğlu arkadaşıma cevap verecektim, fakat ne demek istediğini anlıyamadım.

Sait Sâdi Danişmendgazioğlu — Mantıklarımızda fark var.

Bir Delege — Sözcü objektif konuşmamaktadır.

Başkan — Efendim; arkadaşımız buyurdular ki, «sözcü şahsi fikrini ifade eder şekilde konuşmaktatır.» Kanaatimce arkadaşımız diğer komisyon sözcüleri gibi komisyon adına konuşmakta ve vazifesini yapmaktadır. Konuşması şahsi değildir.

Orhan Alsaç (*Devamla*) — Son olarak yazılanları okumak suretiyle her iki fikri huzurunuzda arzediyorum:

Birinci noktai nazar: Bu formasyonu lise tahsiline inhisar ettirmek doğru değildir. Muadeleti kabul olunan diğer liselerde yetişmiş olan kabiliyetlere terakki imkânı verilmelidir. Bu husus fiilen tatbik edilmiş ve tercübeler bunun iyi neticeler verdiğini göstermiştir. Yüksek tahsile müstait olanların seçilmesi veya bir elemeye tabi tutulması, duhullerdeki meslekî tahsiller arasında bir teselsül ve terakki imkânının mahfuz tutulması da tabiî ve mantıki bir mülâhazadır.

İkinci noktai nazar: Yüksek tahsil için umumi kültür şart ve esastır. Lise tahsili yüksek tahsilin kabul edilmiş yegâne temelidir. Bu şartın ihdasiyle teselsül ve terakki imkânları kaldırılmış olamaz. Liselere devam mecburiyeti aranmamakta, ancak lise formasyonunun tevsikı zaruri görülmektedir. Duhul imtihanları bir formasyon tayini imtihanı olmayıp, mahdut kadro imkânları muvacehesinde tatbik olunan bir eleme imtihanıdır. Nihayet orta meslek kademelerinden yüksek tahsile şartsız geçiş kabul olunursa, bu meslek erbabına cemiyette itibarlı bir mevki temin edip kendilerini orada tutmak lâzımdır.

Sıtkı Lâlik — Tekniker okullarından mezun olanlarla dışarıdan gelenlerin aynı bir rejimemi tabi tutulacağı ileri sürüldü «Akşam tekniker ve gündüz tekniker okullarını dışarıdan bitirenler için tedbir alınmalıdır.» deniyor. Yani bu okullardan geçen vatandaşların gündüz tekniker okullarından da geçmesi raporda dercedilmiştir.

Başkan — Raporlar hakkında yapılmış bulunan ve şimdi okunacak olan teklifleri reyinize arzedeceğim.

VI. Maarif Şûrası Başkanlığına

Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun formasyon, unvan ve personel ihtiyacı mevzularında hazırlamış olduğu raporda iki fikrin ayrı ayrı zikredildiği görülmektedir.

İhtisas komisyonunun dahi karar vermekten çekindiği bu hususlarda Yüksek Şûranın da bir karar vermeksizin görüşlerden birini tercih veya ikincisini kabul ederek gerekli tedbirlerin alınmasının, kurulması tavsiye edilen vekâletler arası ve müesseseler arası teşkilâta bırakılmasını teklif ederiz.

İmza *İzzettin SİLİER*
okunamadı

Başkan — Bu önergenin leh ve aleynide konuşuldu, sözcüler de konuştu.

Kifayeti müzakere teklifini ihtiva eden takrirde de deniliyor ki: «Gerek raporun okunmasından, gerek komisyonun izahatından tenevvür edilmiştir. Müzakereler kâfi görülerek rapordaki birinci noktai nazarların hepsinin reddiyle bu raporların geri kalan kısmının reye konmasını teklif ederim.»

Bir önerge daha var, aynı mahiyettedir.

Nuri Kodamanoğlu — Aynı mahiyettedir.

Başkan — Kifayeti müzakereden sonra takrir reye konamaz.

Cemal Tüzün — Benim de önergem var.

Bir Üye — Bütün önergeler okunsa ..

Başkan — Eğer müzakereye gece de devam edeceksek Başkanlık bir tasnif yapsın. Bendeniz aynı manada olan önergelerin bir tanesini okutuyorum. Bir tanesi şu:

Yüksek Başkanlığa

Raporun formasyon kısmındaki esaslı görüş farkları muadili meslek okulları ve sahalariyle de ilgili bulunduğundan, Şûranın temayülü istikametine uyulmakla beraber bu iki teklifin kesin tedbir şekillerine gidilmeden daha etraflı çalışmalarla düzenlenmesi ve bu kısımdaki işin Maarif Vekâletince bir an önce ele alınması lüzumunu yüksek tasvibinize saygılarımızla sunarız.

Hıfzırrahman Raşit ÖYMEN *Nurettin BAÇ*

Başkan — Bir de Cemal Tüzün ve arkadaşlarının takriri var ki, üniversite ve yüksek okullara lise muadili meslek okulları mezunlarının da girebilmesini sağlamayı hedef tutmaktadır. Okutuyorum.

Yüksek Riyasete

Şifahen arzettiğim sebeplerle ve erkek teknik komisyonunun büyük ekseriyetinin kabul ettiği üzere ilgili üniversite ve yüksek okullara lise, lise muadili meslek okulları, sanat enstitüleri, yapı enstitüleri mezunları kız ve erkeklerin girmeleri ve mevcut yüksek mühendislerin kanun çıkarmakla yüksek mühendislik unvanlarının istirdadı mümkün olamıyacağından mühendislik kademelerinin yine mühendis ve yüksek mühendis olarak kalması temennisinde bulunulmasını Yüksek Heyetin tasviblerine sunarız.

Cemal TÜZÜN *Nüzhet UNAT*

Başkan — Bu takrir esasa taalluk etmektedir. Fakat şimdi diğer önergeler var.

Üçüncü mühim nokta da halen iki ayrı görüş belirmiştir. Bu görüşü karara bağlamadan Maarif Vekâleti yoliyle bu meseleleri tetkike bırakmak yolu.. Fakat bu şunu mutazammın değildir: Komisyon raporunun tümünü kabul ederseniz, bu üç noktai nazar dışındaki maddelerden birisinde

enstitü mezunlarının yüksek tahsile gitmesi büyük ekseriyetle kabul edilmiştir.

Süleyman Adıyaman — Usul hakkında arz edeceğim: Efendim; birkaç saat süren ve sayın Şûra üyelerini meşgul eden ve haddi zatında gayet basitleştirilmiş iki esas karşısındayız. Bunlardan bir tanesi, istidatlı Türk gençliğine bu istidatlarının verdiği imkânların sağlanmasını müdafaa edenlerin, bir de onu müdafaa etmiyenlerin tezleri.. Bu teklifin reye konulması lâzımdı. Netice ya birisinin veya ötekisinin kabuliyle bitecek ve mesele hallolunacaktı. Şimdi maddeleri tamamiyle reddedilmiş veya kabul edilmemiş bir rapor karşısında değiliz. Raporda sade bir noktanın kabul veya reddi isteniliyor.

Konuşacağım mesele şu: Sayın Hükûmet ve Bakanlık bu kanun ve bu talimatnameyi kendi teknik komisyonlarından geçirmek suretiyle kanunî formasyonu kendi kendine kurabilirdi, Şûrayı çağırmadan da bunu yapabilirdi. *(Alkışlar)* Mademki Şûra çağrılmıştır, Şûra'nın umumi temayülü kararlara bağlanarak netice elde edilmelidir. *(Alkışlar)* Gaye muhakkak Hükûmetin icraatına müessir olacak bir karara varmak değildir. Şûra'nın kararını Bakanlık veya Hükûmet uygun bulabilir. Veya eski formasyonun devamı lüzumunu kabul ve bunu meslek için daha hayırlı addedebilirler. *(Usul hakkında sesleri)*

Usul hakkında konuşmam şu idi: Mesele güzel bir şekilde ifade edildiği halde bunu daha geciktirmiyerek ya doğrudan doğruya raporun Bakanlık makamına arzını veya tümü hakkındaki karardan evvel teferruat hakkındaki esaslı kararlara varılmasını teklif ediyorum. *(Alkışlar)*

Başkan — Usul hakkında konuşan arkadaşım Başkanlığı bir noktada itham ettiler. Şunu tavzih edeceğim: Komisyonca alınmış bir karar var ki şimdi okuduğumuz önergeler bu kararın dışındadır.

Arif Öget — Efendim; rapordan okuyorum: (4 — Yapı ve sanat enstitüleri, öğretim süreleri üç yıla çıkarılmak suretiyle sanat liseleri haline getirilmelidir. Bu okullara orta

sanat ve yapı okullariyle orta okulu bitiren öğrencilerden yapılacak test yoklamalarında muvaffak olanlar kabul edilir.

Bu okulların müfredat programları mezunlarını endüstrinin istediği teknisyenler ile memlekette mevcut bilumum yüksek teknik öğretim müesseselerine devam edecekleri hazırlamak üzere gerekli farklı esaslara göre tanzim edilmelidir.)

Başkan — Bunun hakkında Komisyon karar vermiş. Tümünü kabul etmekle bnnu da kabul etmiş alacaksınız. Şimdi noktai nazarını ileri süren arkadaşların ifadeleri benim ileri sürdüğüm fikirlerden başkadır. Formasyon bakımından komisyon kanaatini üç noktada belirtmiştir.

Cemal Tüzün — Hayır, heyeti umumiyeden teklif olarak geçirmek istiyordu.

Başkan — Cemal Tüzün arkadaşımız oturdukları yerden «hayır» dediler. Benim söylediğim bir karara aittir. Komisyonda böyle bir karar verilmedi dediler. Komisyonda böyle bir karar verildiği halde Cemal Tüzün arkadaşımız heyeti umumiyeden aksi bir karar çıkmasını istiyorlar, hayır diyorlar, komisyon bu şekilde karar vermedi diyorlar.

Şükrü Er — Usul hakkında söz istiyorum.

Başkan — Buyurun.

Şükrü Er (*Devamla*) — Efendim; usul meselesi hakkında arzı cevap edeceğim: Benden evvelki arkadaşımın dediği gibi bir tek karar vermek mecburiyetindeyiz. (*Evet sesleri*) Buna mecbur muyuz, değil miyiz? (*Meeburuz sesleri*) İnandığımız bir karar varsa bunu meydana koymakta fayda vardır. Ancak şunu da müşahede ettik ki, arkadaşımızın da dediği gibi, ortada iki sistem vardır, birisi Anglo-Sakson sistemi, ikincisi de Orta Avrupa sistemidir. (*Alkışlar*)

Başkan — Usul hakkında konuşmanız lâzımdır. Raporun heyeti umumiyesini ve buna ait takrirleri reye koyarken başkasının söylediği sözleri tekrar etmeyiniz. Bu türlü usul dışı söz alan arkrkadaşlara katiyen söz vermem. (*Bravo sesleri*)

Şükrü Er (*Devamla*) — Bu kadar kayıtlı bir şekilde usul hakkında fikrimi izah etmek zor olacaktır. Evvelce konuşan arkadaşımız usul olarak dedi ki, «Şûra bir karar alır.» Ben diyorum ki, tek bir karar almak mecburiyetinde değildir. Çünkü Şûra bir mevzu üzerinde kanaat getirmişse reyini izhar eder ve kararını verir. Eğer kanaatlerde müphemiyet varsa Şûranın doğrudan doğruya mevcut dokümanları ilgili makamlara intikal ettirmek te yetkisi dahilindedir. Biz burada tek bir karar alacağız diye bir kaide vazedemeyiz.

Şimdi biz karar verebilir miyiz? (*Veririz sesleri*)

Cenan Sahir Sılan — Maruzatım usul hakkındadır. Saatlerden beri gelişen müzakerelerde esas teşkil ettiği zannedilen bir noktai nazar farkının olmadığını tebarüz ettirmek istiyorum. Bunun için söz aldım. (*Bu usul değil sesleri*) Maruzatım ve kanatim Yüksek Şûramızın salim kararlara varma. sını gösterecek bir usul hakkında olduğu için müsaadenizi rica ederim.

Efendim; birinci noktai nazarı acaba yanlış mı anladım tekrar okudum. İkinci noktai nazarda da aynı fikirler mündemiçtir. İkinci noktai nazardaki esbabı mucibe kısmını okursak, her iki taraf için de lise muadeleti kabul edildiğine göre, fikir birdir. Iki taraf yoktur. (*Var sesleri*) Nasıl kabul ederseniz.

Süheylâ Arel — Teknik elemanlarımızdan yüksek kabiliyetlere lise formasyonu vererek kabiliyetlerini inkişaf ettirmek maksadiyle onlara yüksek ilim kapılarını açmak istiyen ve bu uğurda bütün iman, kudret ve hitabetleriyle üç gündür müdafaa eden sayın Şûra üyelerini candan teşekkür eder ve bütün heyecanımla selâmlarım.

Arkadaşlar, bu heyecan hiçbir zaman sönmemelidir. Cünkü bu dâva aziz Türkiyenin kalkınma yükünü üzerine alan teknik elemanlarımızın mukadderatı meselesidir. (*usul hakkında sesleri*) Bu heyecan, bu fedakâr kütlenin yaratma ve yaşatma kudretinin bir cevheridir. Eğer biz bu cevheri desteklemez ve ona muhtaç bulunduğu kan ve canı vermezsek o bizi yaşatmaz, kalkındıramaz. (*Alkışlar*)

Enver Ziya Karal — Arkadaşlar, usul hakkında konuşacağıma emin olmanızı rica ederim. (*Alkışlar*).

İşin şurasına gelmiş bulunuyoruz. Önümüzde bir komisyon raporu ve bunun için verilmiş önergeler var. Komisyon raporu okunduğu ve müzakere edildiği için artık reyinize arzedilmesi vaziyeti var. Önergeler teker teker okunmadan reye vazedilemez, onlar halledilmeden de komisyon raporu reye konmaz (*Tamam sesleri*). Binaenaleyh buradaki önerge lerden veya tekliflerden en zıt olanını Başkanlık ilk olarak reye koyar, şayet o reddedilirse ikincisine geçer. Hangisi kabul edilirse mesele bitmiştir. Usulün burasında olduğumuzu arzederim (*Alkışlar*).

Başkan — Efendim, Riyaset vazifesini dikkatle yapmaktadır. Efendim, rapora zıt olan bir teklif vardır, okutuyorum.

Sayın Şûra Başkanlığına

Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun formasyon bölümündeki ikinci noktai nazarların hepsinin reddiyle raporun kalan kısmının tümünün reye arzını dileriz.

Mehmet OKYAY Supli ÖZADALI Şekip ÖZSOY Mustafa AKAN

Başkan — Komisyon sözcüsü söz istemektedir. Konuşmasını kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Takriri dinlediniz, reye arzediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Demek ki komisyon raporundaki ikinci noktai nazar olarak serdedilen kısımdaki teklif tamamen reddedilmiştir (*Şiddetli alkışlar*).

Bu takririn kabulü dolayısiyle bu mevzu ile ilgili bütün takrirleri kaldırıyorum.

Bir önerge daha vardır, Cemal Tüzün arkadaşımızındır. Mühendis ve yüksek mühendis tâbirlerinin ibkasiyle (mütehassıs mühendis) tâbirinin kaldırılmasını istemektedir. Bu, rapor dışında bir tekliftir. Bir komisyon tarafından üzerinde münakaşa edilmiş bir mevzu değildir. Bu itibarla teklifi oya koymuyorum.

Şimdi tadil tekliflerinin okunmasına devam ediyoruz, Mehmet Emiralioğluna ait olan takririn önce birinci maddesini okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki hususların rapora derç ve bu konulardaki komisyon görüşünün ifade olunmasına tavassutunuzu arz ve rica ederim.

Mehmet EMİRALİOĞLU

1 — Mesleki teknik öğretime iş eğitimi ve iş sevgisi verilmek suretiyle hizmet eden ilkokulların işlik çalışmalariyle iş derslerinin ilkokul programı çerçevesi içinde her bakımdan desteklenmesinin lüzumlu görüldüğü...

Arif Öget — Efendim; gerek bu maddenin, gerekse bundan sonra gelen (ilkokullarda iş yerlerinin de desteklenmesi) hususundaki maddenin bizim gündemimizle alâkası yoktur. Teknik öğretim okulları vasıta ve aletlerinin gönderilmesi hususunda ayrıca temenni dermeyan ettik. O da zannederim 17 nci maddededir. Mamafih heyeti umumiyeniz nasıl tensip ederse öyle hareket ederiz.

Başkan — Gündemimizle ilgili olmıyan maddelerin müzakere edilmemesini kabul buyurdunuz. Buna göre bu takriri olduğu gibi Maarif Vekâletine vereceğiz.

Maarif Şûrası Sayın Başkanlığı

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporunun sahife 8, madde 13 ünde yüksek dereceli meslek okullarının öğretmen ihtiyacını karşılamayı ve bu müesseseleri dünyadaki benzerleri seviyesine çıkarmayı ehemmiyetle ele almış bulunmaktadır. Bu fikirden mülhem olarak bugün kız ve erkek teknik enstitüleri ile yapı enstitülerinin ve ticaret liselerinin meslek, atelye ve genel kültür dersleri öğretmenlerini yetiştirmekte olan yüksek dereceli öğretmen okullariyle eğitim enstitülerinde çalışan öğretmenlerin eğitim, öğretim ve idari bilcümle mevzuatı talimatnamelerle yürütülmekte, bir kanunun teminatı altında bulunmamaktadır. Bu itibarla bütün yüksek okulları içine alan bir (Yüksek Okullar Kanunu) tasarısının hazırlanması için yüksek Şûra heyetinin umumi temayülü olarak bir karara bağlanmasını ve keyfiyetin Maarif Vekâletine duyurulmasını arz ve teklif ederim.

Raşit MOCAN

Başkan — Komisyondan izah etmesini rica ediyorum.

Arif Öget — Tahminime göre raporun 13 ncü maddesi, kız ve erkek teknik öğretmen okullariyle, ticaret öğretmen okuluna öğretmen yetiştirmek hususunda Vekâletçe tedbirler alınmasını ve evvelce alınmış tedbirleri tahakkuk ettirmek için maddi imkânlar sağlanmasını teklif sadedinde ele alınmıştır. Başkaca bir diyeceğim yoktur.

Başkan — Bu hususta komisyonda müzakere cereyan etmiştir. Şimdi okunan önergeyi reylerinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi diger bir takriri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki tekliflerimin Şûra Umumi heyetine arzını ve Umumi Heyetçe tasvib olduğu takdirde Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporuna ithalini saygı ile arzederim.

1 — Raporun üçüncü maddesinin 7 nci satırındaki «bedeni ve zihnî» kelimelerinden sonra «ve el mehareti bakımından» kelime erinin eklenmesi.

2 — Raporun sekizinci sahifesindeki 12. maddenin sonunda kerre içinde zikredilen «çarşamba günleri öğleden sonra ders konulmıyacaktır» cümlesinin başlı başına ve şu şekilde bir madde haline getirilmesi: «Orta yapı ve sanat okullariyle sanat liselerinde çarşamba günleri öğleden sonra ders yapılmaz.»

Bu zamanda öğrencilerin ders dışı «müzik, spor, güzel sanatların diğer kolları, kitaplık, çeşitli eğitsel faaliyetler... v.s.. gibi eğitim çalışmalarına hasredilir.»

3 — Raporda mahalli sanatların geliştirilmesine çalışılacağı zikredilmektedir. Ancak, bugün sanat enstitülerinde, eldeki mevzuata göre, «mevcut olan mahallî sanatlar atelyeleri»nin mahallî sanatları geliştirmedeki hayatî ve ehemmiyetli fonksiyonu dolayısiyle raporun 7 nci maddesinin sonuna bir fıkra halinde:

«Erkek orta yapı ve sanat okullariyle sanat liselerindeki mahallî sanatlar atelyelerinin, mahallî sanatları ve geçim

yollarını geliştirmedeki hayatî ve önemli foksiyonları gözönünde tutularak, geliştirilmesi her okulun gerçekleştirmeye çalışacağı bir konu olmalıdır.» eklenmesi.

4 — Rapora, bir madde halinde şunların eklenmesi :

«Orta yapı ve sanat okullariyle sanat liselerinde çalışan teknik dersler öğretmenlerinin ve bilhassa atelye öğretmen ve ustaları, pedagojik manada ve pedagojik formasyon bakımından kısa devreli kurslara tabi tutulur.»

5 — Orta yapı ve sanat okullariyle erkek sanat enstitülerindeki öğrencilerin, bilhassa atelye çalışmaları ve pratik meharet kazanmalarını sağlamada önemli rolü ve fonksiyonu bulunan ve 3423 sayılı kanunla kurulan döner sermayelerin Şûra kararları sonundaki bu okullara verilecek veçhe ve çalışma şekline ve okulların bugünkü ihtiyaçlarına uygun düşecek surette mevzuatın miktar ve çalışmaları verimli kılma bakımından esaslı bir revizyona tabi tutulması hususları Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporunun teklifler kısmına eklenmelidir.

Osman ÜLKÜMEN

Başkan — Takrir uzundur. Şimdi müsaadenizle takririn birinci maddesini tekrar okutuyorum.

(*Osman Ülkümenin takririnin birinci maddesi tekrar okundu*)

Arif Öğet — Komisyon bu fikre tamamen iştirak eder.

Başkan — Reylerinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

(*Takririn ikinci maddesi okundu*)

Başkan — Komisyon.

Arif Öğet (*Devamla*) — Biraz evvel izahat verirken komisyonda aynı gaye ile hareket ettiğimizi, bilhassa bu konu üzerinde uzun uzadiya müzakereler yaptığımızı söylemiştim. Eğer münasip görerek bu maddeyi ilâve ederseniz şükranla kabul ederiz.

Başkan — Teklifi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

(*Takririn üçüncü maddesi okundu*)

Arif Öğet (*Devamla*) — Raporda bu kısım yoksa da bu husus Komisyonda uzun uzadıya münakaşa edildi. Bu münakaşa neticesinde şimdilik bu hususta bir karar almamızın pek muvafık olmıyacağı, ileride kurulacak teknik kurulunun bu konu üzerinde düşünmesi gerektiğini bir tek cümle ile ifade ettik.

Osman Ülkümen — Teklifimin sayın Arif Öget'in izah ittiği şekil ile münasebeti yoktur. Bugün eldeki enstitülerde mahallî sanatlar vardır. Sanat liselerinden ayrı bir şeydir. Bunların takviyesi maksadiyle teklif ediyorum.

Arif Öğet (*Devamla*) — Sözüm yanlış anlaşılmış, ben ondan bahsetmek istemedim.

(Bütün sanat enstitüleri için mahallî ihtiyaçlar nazarı itibara alınmak suretiyle) diye bir madde koyduk, mahallî sanatlardan bahsetmedik. Bu işi yapma vazifesinin ileride kurulacak teknik kuruluna bırakılmasını istedik. Bunun sümmettedarik kabul edilecek bir iş olmadığı kanaatine vardık.

Başkan — Takririn bu maddesini kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmemiştir.

(*Osman Ülkümenin takririnin dördüncü maddesi tekrar okundu*)

Arif Öğet (*Devamla*) — Bu da detay meselesi olsa gerektir. Bu kurslar aşağı yukarı her sene yapılmaktadır.

Başkan — Efendim, komisyonun mütalâasını dinlediniz. Takririn okunan bu dördüncü fıkrasını reylerinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

(*Takririn beşinci maddesi okundu*)

Arif Öğet — Müddet üzerinde de durmıyacağım. Fakat bizim raporumuzda teknik öğretim okullarının, sanat enstitülerinin ve yapı enstitülerinin talimatname, nizamname ve teşkilâtlarının yeniden revizyona tabi tutulması hakkında münhasıran yazılmış bir madde vardır. O maddede (Şûrada teferruat üzerinde durmaktansa esaslar üzerinde durduk) denilmektedir.

Başkan — Bu maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bir önerge daha vardır, okutuyorum:

Sayın VI. Maarif Şûrası Başkanlığına

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporunun 18 nici sahifesinin ikinci noktai nazar bendinin birinci satırında (yarı mühendis ayarında geniş bir kitleye ihtiyaç vardır) denilmektedir. Mucip sebeplerini şifahi olarak arzetmiş bulunuyorum. Bu ibarenin kaldırılmasını ve yerine «Çeşitli meslek sahalarında teknik yapıcılıklarına ve meharetlerine güvenilir bilgili elemanlara büyük ihtiyaç vardır» cümlesinin konulmasını arz ve teklif ederim.

Celâl TARIMAN

Başkan — «Yarı mühendis» tabirini zaten kaldırdık.

Şûra Başkanlığına

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporunun:

1 — Sekizinci sahifesindeki 12 nci maddenin kaldırılmasını,

2 — Ticaret Öğretim Komisyonu dileklerinin Şûra dileği haline getirilmesini arz ve teklif ederim.

Reşat MIZRAK

Arif Öget — Sayın arkadaşlar, Erkek Teknik Öğretim Komisyonunun verdiği raporda 8 nci sahifede 12 nci madde şudur: «Meslek dersleri ve atelye öğretmenleri her gün mesai saatlerinde okulda bulunmaya mecbur tutulmalıdır. Bu suretle eğitim ve öğretim işlerinin istenildiği şekilde yürütülmesi mümkün olacaktır. Bunun için bu öğretmenlere kanuni ders saatlerinin üstündeki mesaileri için ek dersi veya ekzersiz ücreti verilmelidir». Bizim tali komisyonlarımız ve teknik öğretim komitesi bu maddeyi ittifakla kabul etmiştir. Bunun faydalı olduğuna kaniiz, keyfiyeti arzederiz.

Başkan — Efendim, 12 nci maddenin komisyon raporunda tayyedilmesini istiyen takriri reyinize arzediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir takrir daha vardır. Fakat mevzuumuzu alâkadar etmediği için okutmuyorum.

Yeni bir takrir geldi, okutuyorum:

VI. Şûra Yüksük Başkanlığına

Erkek Teknik Öğretim Raporuna aşağıdaki hususun ilâvesini arz ve teklif ederim:

Bilumum yatılı meslekî okullarda (öğretmen okulları da dahil) öğrenciler okula alınırken kendilerinden taahhütname alınmaktadır. Bu husus gerek öğrenciler gerekse öğretmen ve veliler için şu noktalardan tatbikatta mahzurlar meydana getirmektedir:

Bu taahhüt öğrenciden alınmalı. Fakat ancak mezun olduktan sonra uygulanmalıdır. Öğrenci okula devam ederken iki yıl sınıfta kalınca başarısızlıktan dolayı okuldan kovulmaktadır. Ve bu öğrenci için tazminat takibatı yapılmaktadır.

Bu takibatın yapılmamasını yüksek Şûraya arz ve tasvibini istirham ederim.

Halit C. ASLANGİL

Başkan — Komisyon.

Arif Öget — Efendim, bu bir kanun meselesidir. Biz bu hususta fikir ve mütalâa beyan edecek durumda değiliz.

Başkan — Teklifi reye arz ediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir takrir daha var, okutuyorum:

Yüksek Kongre Başkanlığına

Mühendis ile yeni tekniker arasında halen mevcut bulunan ve fen memuru namiyle yurt hizmeti gören mülga Kondoktor Mektebi Âlisi, mülga Nafıa Fen Mektebi Âlisi, mülga Nafıa fen Mektebi ile teknik okulun mülga fen ve tekniker kısmı mezunlarının durumlarını tesbit ve tayin

maksadiyle, teknik öğretimde formasyon ve unvanlar mevzuunda nazarı itibare alınarak, komisyon raporunun 9 ncu maddesi sonunda bu okul isimlerinin tasrihini arz ve istirham eylerim.

M. Sabri ERTEKİN

Başkan — Komisyon namına Orhan Alsaç.

Orhan Alsaç — Komisyonumuz raporunun 9 ncu maddesinde bu mevzu nazarı itibare alınmış fakat teklif gibi bir isim saymak tarafına gidilmemiştir. Bu arada unutulan her hangi bir isim olursa yanlışlık olur diye bundan sarfı nazar edilmiştir. Bu işle alakadar olan Maarif Vekâleti bunu bilir. Binaenaleyh komisyon olarak burada isim tasrih etmeye lüzum görmüyoruz.

Başkan — Komisyonun mütalâasını dinlediniz. Teklifi reyinize arz ediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Orhan Özdile ait başka bir önerge vardır. Fakat diğer önergeler içinde bu kabul edildiğine göre reye koymuyorum.

VI. Maarif Şûrası Başkanlığına

Erkek teknik öğretim raporunun 19 ncu sayfasında mimarlık unvanına müteallik bir parağraf bulunmaktadır.

Mimarlığın ayrı bir meslek olması ve «Mimari mühendisliği» diye bir branşın mevcut olmaması, dolayısiyle, sözü geçen parağrafın rapordan çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Hayrettin DÖNMEZER, Muhittin KOPARAL, Süreyya GÜNDEŞ

Rüştü ULTAN, İzzettin SİLİER

Başkan — Komisyon sözcüsü.

Orhan Alsaç — Komisyonumuz bu mevzuun müzakeresinde, bugün mimarlığın teknikle gayet sıkı çalışma yapmak mecburiyetinde olduğu ve bu tahsili veren müesseselerin, diğer mühendislik tahsil müesseselerine çok benzer şekilde tahsil yaptıklarını tesbit etti ve buradaki mimarlığın, mühendisliğin umumi tahsil seviyesine

muadil olduğuna karar verdi. Buradaki mimar ve mühendislik, fikir olarak tamamdır. Teklife komisyon olarak iştirak etmiyoruz.

Başkan — Takriri reye arzediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Efendim, bundan başka iki takrir daha var. Her ikisi de kabul edilmiş mevzulara taalluk etmektedir.

Çok uzun bir teklif daha vardır, temenni mahiyetindedir. Şimdi müzakeresi kabil olmayan, fakat az çok alakası olması dolayısiyle Maarif Vekaletine gönderilmesi icabetmektedir. İçinde birçok komisyonları alâkadar eden fikirler vardır. Bir takrir daha vardır ki, komisyonda görüşmesine ve Şûra'nın bir karara bağlamasına imkân yoktur. Bunu da Maarif Vekâletine vereceğiz.

Bu şekilde muamele yapılmasını kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Şimdi temenniler kısmını da bitirmiş oluyoruz.

Efendim, tadilâtla raporun tümünü, dört tali komisyonun raporlarını ihtiva eden Erkek Teknik Öğretim Komisyonu Raporunun tümünü oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir. (*Alkışlar*)

Arif Öget — Ayrıca dört temenni daha var, bunları şimdi tekrar okuyacağım.

Teknik Pğretim Komisyonu Başkanlığına

DİLEK

Komisyonumuz müzakerelerinde müteaddit defalar zekâ ve kabiliyetlerin korunması temennisinde bulunulmuştur. Halbuki 6660 sayılı kanunda «Güzel Sanatlar da fevkâlade istidat gösteren çocukların devlet tarafından yetiştirmesi» kabul edilmekte, zekâ ve teknik kabiliyet alanında fevkalâde üstün olan çocuklarımızın yetiştirilmesi ve korunması hususunda tatmin edici kanun hükümleri bulunmamaktadır.

Bu itibarla zekâ ve teknik istidat alanında fevkalâde üstün olan çocukların da kanunun himayesi altına alınması

hususunu uygun bulduğu takdirde, komisyonumuzun, umumi heyette bir temennide bulunmasını rica eder, saygılarımızı sunarız.

Remzi ÖNCÜL *SİLİER* *Necmi SARI*

Sait YADA *Akif TUNCEL* *(II imza okunamadı.)*

Başkan — Bu temenni Şûra yolu ile Maarif Vekâletine gönderilecektir. Temenni okundu dinlediniz. Oyunuza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanlık Divanına

Her memleketin tahsil müessesesi kendi realite ve ihtiyaçlarına uygun evsafta mühendis yetiştirir. Bu bakımdan yabancı mühendis yetiştiren müesseselerin tasnif edilerek Türk talebelerinin nisbeten bünyemize uygun müesseselerde okumalarını temin etmek gerektiği ve bu öğrencilerin tedrisat esnasındaki disiplininin daha iyi esaslara bağlanması üzerinde titizlikle durulmasının oya konulmasını ve karara bağlanmasını arz ve teklif ederim.

İzzettin SİLİER

Başkan — Efendim, bu önergenin muhatabı Şûra değildir. Maarif Vekâleti ni alakadar eden bir konudur. Binaenaleyh, tensip ederseniz Maarif Vekâletine tevdi edelim. (*Muvafık sesleri*) Temenni mahiyetinde olmak üzere Maarif Vekâletine tevdi edilmiştir.

(*İsmail Yalman'ın kadınlara tekniğin alt kademelerinde yer verilmesi hakkındaki takriri tekrar okundu*)

Başkan — Komisyonun mütalaası var mı efendim?

Arıf Öget — Efendim, bizim gündemimizde böyle bir madde yoktu. Ben şahsen canı gönülden iştirak ederim. Bu itibarla, arkadaşlar ne derler bilmem.

Başkan — Önergeyi reyinize arzediyorum: bir temenni mahiyetinde olmak üzere kabul edenler..... Etmiyenler..... kabul edilmiştir.

(Ahmet Elgin ve Mustafa Saltkaya ve arkadaşlarının üç maddelik takriri tekrar okundu)

Başkan — Komisyonun mütalaası nedir efendim?

Orhan Alsaç — Efendim, komisyonumuz bu mevzuu çalışmaları hududu içinde bulmamıştır. Ancak raporun bir maddesinde, hatta iki maddesinde bu nevi okulların kime ait olursa olsun, derece ve nevilerinin tesbiti işinin Maarif Vekâletine bırakılması hakkında bir temenni vardır. Bu şekil içinde kaldığımız taktirde bir diyeceğimiz yoktur. Aksi takdirde selahiyetimiz dahilinde telakki etmiyoruz.

Başkan — Maarif Vekâletine gönderilebilirmi?

Orhan Alsaç — Evet.

Başkan — Komisyon bu önergeyi salâhiyet bakımından müzakere etmemiştir Yalnız Komisyonda alınan kararlar gereğince Maarif Vekâletine gönderilebilir. Emrederseniz Başkanlıkça Maarif Vekâletine gönderilmesi yerinde olur.

Nuri Kodamanoğlu — Efendim, bu takririn muhtevası Şûranın gündeminde yoktur. Doğrudan doğruya Ziraat Vekâleti ile ilgili bir tasarruftur. Şûranın tasarruf ederek havalesine imkân yoktur. O itibarla takririn reye konulmaması icabeder.

Başkan — Usul bakımından mütemmim izahat verdiler. Şimdi takriri reyinize arzediyorum; nazarı itibara alınmasını kabul edenler.... Etmiyenler.... Nazarı itibara alınması kabul edilmemiştir.

Efendim, bu suretle temenniler de karara bağlanmış oluyor. Erkek Teknik Öğretim okullarına ait bütün raporlar hitama ermiştir. Şûranın bu ce'sesinde Başkanlık vazifemi yaparken gösterdiğiniz yardımdan dolayı arzı teşekkür eder ve alınmış olan kararların memlekete hayırlı ve uğurlu olmasını cenabı haktan dilerim. (*Alkışlar*)

Bir takrir daha gelmiştir, okutuyorum.

Sayın Şûra Başkanlığına

Vakıt çok ilerlemiş ve birçok üyeler de yarın vazifelerine

dönmek üzere vasıta temin etmiş bulunmaktadırlar. Kız Teknik Öğretim Komisyonu raporunun fasıla verilmeden hemen tetkikine geçilmedeği takdirde ekseriyet temininin mümkün olamıyacağı endişeşi ile, Erkek Teknik Öğretim Komisyonu raporunun okunmasına geçilmesini arz ve rica ederiz.

Aliye ÇOŞSUN, Zeynap TANAYDI, Türkân TEMİZ, Mebuse BİRGİNİ, Necile AAKIRCI

Başkan — Teklifin leh ve aleyhinde mütalâa yar mı? Mütalâa olmadığına göre reyinize arzediyorum; Kabul edenler..... Etmiyenler..... Kabul edilmiştir.

Efendim, on dakika istirahat için oturuma ara veriyorum.

Kapanma saati
20.10

ALTINCI MAARİF ŞÛRASI

ALTINCI BİRLEŞİM
ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati 20.30
23.III.1957

Başkan — İzzet Birand

Sekreterler — Mahir Tuna, Süleyman Kazmaz

Başkan — Sayın Şûra üyelerini saygı ile selâmlarım.

Kız Teknik Öğretim Komisyonunun raporunu tetkik ve müzakere etmek üzere celseyi açıyorum. Şimdi Komisyon raporunu dinliyeceğiz.

Bir Üye — Rapor sabahleyin tevzi edilmiş olduğundan üyelerin raporu okumuş olduğunu zannediyorum. Eğer Şûra üyeleri tasvip ederlerse okumadan müzakeresine geçelim. (*Okunsun sesleri*)

Başkan — Komisyon raporunun Şûra azalarına sabah tevzi edildiğini ve azalar tarafından okunduğunu, binaenaleyh raporun okunmadan müzakeresine geçilmesi teklif edilmektedir, Teklifin leyh ve aleyhinde konuşmak mümkündür. Fakat vaktımız dar olduğu için bu hususta söz vermeden teklifi reyinize arzedeceğim. Rapor okunmadan müzakeresine geçilmesini kabul edenler..... Etmiyenler..... Kabul edilmemiştir

Rebia İren — Efendim, Şûranın toplanabilmesi için ekseriyetin bulunması gerekir. 560 üyemiz olduğuna göre acaba salondaki azaların ne kadar olduğunu tahmin edebilir miyiz? Zannediyorum ki üçte bir aza ancak mevcuttur. (*Ekseriyet var sesleri*)

Başkan — Müsaade ederseniz celsemiz, devam edegelen mesaimizin temadisidir. Bu itibarla ekseriyetimiz mevcuttur.

Şimdi Kız Teknik Öğretim Komisyonu raporunu okutuyorum.

VI. Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

(Kız Teknik Öğretim Komisyonu çalışma raporu:)

19 Mart 1957 Salı günü saat 9.30 da Kız Teknik Öğretim Komisyonu 65 üyenin iştirakiyle toplandı, yoklama neticesinde üyelerin hepsinin mevcut olduğu anlaşılarak Başkanlık Divanının seçimine geçildi. Açık oyla seçimin yapılması hususundaki teklif ittifakla kabul edilerek yapılan seçim neticesinde Komisyon Başkanlığına Âliye Coşkun, Başkan Vekilliğine Hayrullah Örs, Sözcülüğe Adnan Eseniş, Nezihe Özuygur ve Raportörlüğe Ülker Okçuoğlu, Zeynep Tanaydı ve Altan Köse ittifakla seçilmişlerdir.

Şûra gündemine uygun olarak Vekâletçe hazırlanmış bulunan ve Maarif Şûrası rehberinde yer almış esaslar dahilinde görüşmeler yapılması teklifi kabul edilerek aşağıdaki 8 maddenin sırasiyle müzakere edilmesi kararlaştırıldı:

I — Kız Teknik Öğretim gayelerinin gözden geçirilmesi ve bugünkü hayat şartlarına ve ihtiyaçlarına göre ayarlanması.

a) Türkiye'de ev kadınlığı ve aile hayatının icabı olan problemler nelerdir?

b) Kız Teknik Öğretim programları esaslarının tâyini.

c) Kız Teknik Öğretim Okulları programlarında esneklik.

II — Kız Enstitüsü programlarında gözetilecek esaslar.

III — Enstitü sonrası eğitim ve öğretimi.

IV — Akşam Kız Sanat Okulları programlarında gözetilecek esaslar.

V — Köy Kadınları Gezici Kursları programlarında gözetilecek esaslar.

VI — Kız Orta Sanat Okulları durumunun incelenmesi.

VII — Ders yılı süresi ve imtihan şekilleri hakkındaki düşünceler.

VIII — Meslekî ve Teknik Öğretim için ayrıca teftiş kadrosu ihdası.

Komisyonca kararlaştırılan müzakere maddelerinden birincisini teşkil eden Kız Teknik Öğretimin gayeleri yeniden gözden peçirildi, etraflıca yapılan münakaşalar neticesinde, Kız Teknik Öğretimin,

1 — Umumî Eğitim,

2 — Ev kadınlığı Eğitimi,

3 — Fertlerin, ailelerin, topluluk ve memleketin ihtiyaçlarına uygun meslekî eğitim hazırlığının gayeleri olarak kabulü kararlaştırıldı. Ancak bu gayelerin tahakkukuna esas olacak hususların tesbiti lüzûmuna kanaat getirildi ve aşağıdaki maddeler münakaşa ve kabul edildi.

Kız Teknik Öğretimin gayelerinin üç bölümünü teşkil eden esaslar şunlardır:

A) Umumî Eğitim mesuliyeti aşağıdaki hedefleri iktiva etmelidir:

1 — Başkalariyle iyi bir münasebet temin edebilmek için lüzumlu anlayış, bilgi ve maharetleri geliştirmek.

2 — Kendini tanımayı geliştirmek ve devamlı bir gelişme için lüzumlu bilgiyi kazanmak.

3 — Şahsî problemleri halletmek ve isabetli karar verebilmek için gerekli bilgi, anlayış ve maharetleri geliştirmek.

4 — İnsanın bedenî, ruhî inkişafı hakkında bilgi ve anlayışı artırmak ve tatminkâr beşeri münasebetler için gerekli maharetleri geliştirmek.

5 — Kendi sosyal muhitinde aileyi, cemiyeti, milleti ve dünyayı tahlil etmek ve bu hususta mesuliyet deruhte etmek için gereken bilgi, anlayış ve maharetleri geliştirmek.

6 — Günlük hayata ait problemlerin hallinde lüzumlu ilmi metodlara ve ilme müteallik bilgi ve anlayışı artırmak.

7 — Bir kimsenin kültürel mirası ve mirasa ait sanatların günlük hayatın zenginleştirilmesinde yaptığı hizmet hakkında gereken, bilgi, anlayış ve mahareti geliştirmek.

8 — Boş zamanların şahsî, ekonomik, estetik veya cemiyet gelişmesi için kullanılmasında gereken bilgi, anlayış ve mahareti geliştirmek.

9 — Öğrenimin mahiyeti, yaparak öğrenmenin faydaları fertlerin ihtiyaçları ve her yaş devrinde beşeri inkişaf hakkında bilgi ve anlayış.

10 — Eğitimin nihai gayesi, «düşünme, his ve hareket geliştiren bilgi neticesinde meydana gelmiş bir davranıştır» faraziyesinin temel bir faraziye olduğu.

B) Ev kadınlığı Eğitiminin hedefleri:

Ev kadınlığı öğretimi her ferdin aile hayatına katılması esasına müstenittir. Bu eğitim fertlerin inkişafında kıymetlerin daimî surette idamesinde ve fertlerin ailelerin ve cemiyetlerin kuvvetlendirilmesinde aile hayatının en büyük ehemmiyeti haiz olduğunu kabul eder.

O halde ev kadınlığı bilgisi öğretimi, aile hayatında karşılaşılan problemlerin halolması için bir veya daha fazla fertlere yardımda bulunan ve bu suretle herkes için daha verimli ve mesut bir hayat sağlıyan bir eğitim programıdır. Şu halde Türkiye'de ev kadınlığı öğretimi aşağıdaki hedefleri haiz olmalıdır.

1 — Aile sağlığının devam ettirilmesi ve daha iyi hale getirilmesi hastalıkların önlenmesi ve bununla beraber hasta olanlara iyi bakılması.

2 — Ailenin daha iyi beslenmesi için gıdaların hazırlanması, servis, istihsal ve depo edilmesinde lüzumlu bilgi, anlayış ve maharetlerin inkişafı.

3 — Aile giyim eşyası ve malzemesinin seçilmesi, yapılması, bakılması, yenilenmesi ve tamiri için lüzumlu bilgi, anlayış ve maharetlerin geliştirilmesi.

4 — Çocukların bakımı ve bunlara rehberlik hususunda gerekli bilgi, anlayış ve maharetlerin geliştirilmesi.

5 — Bir evin seçilmesi, döşenmesi, bakımı ve idaresi için bilgi, anlayış ve maharetlerin geliştirilmesi.

6 — Ev techizatının seçilmesi, bakımı ve kullanılması için gerekli bilgi, anlayış ve maharetlerin geliştirilmesi.

7 — Aile içinde paranın yerinde sarfedilmesi için gerekli bilgi, anlayış ve maharetlerin geliştirilmesi.

8 — Memnuniyet verici şahsi, ailevi ve topluluk münasebetlerinin geliştirilmesi ve devam ettirilmesi için gerekli bilgi, anlayış ve maharetlerin geliştirilmesi.

9 — Ev içinde gerek beşeri gerekse maddi kaynakların faydalı bir şekilde idaresi için gerekli bilgi, anlayış ve maharetlerin geliştirilmesi.

C) Meslek Eğitiminin hedefleri:

1 — Hayatını kazanma eğitimi gören bir ferdin, cemiyetin sınaî ve iktisadî durumuna hizmet etmesi.

2 — Bir fert olarak yaptığı işten cemiyetin kalkınması ve şahsî bakımdan memnuniyet duyması esasına müstenittir.

Meslek Eğitimi, umumiyetle bir öğrenciye uygun iş veya mesleğin icabettirdiği bilgi, maharet ve tavırla hazırlayan bir tahsil programı olarak düşünülür. Kızlar için meslek eğitimi ev içinde veya dışında yarım gün veya bütün gün üzerinden para kazanmaya doğru yöneltilebilir. Böyle bir eğitim ihtisas eğitimi veya hem hayatını kazanma hem de ev kadınlığı eğitimini bir arada taşıyan bir eğitim olabilir. Birçok kadınlar hem ev kadını hem de yarım veya bütün gün çalışan meslek kadınları oldukları için meslek eğitim programları kadınların bu rollerini gözönünde bulundurmalıdır.

Aile büyüyüp geliştikçe kadınların rolleri de değiştiğinden mesleğe hazırlık, programlar, ev kadınlığı veya iş hayatında yahutta her ikisinde rol alan kadınların mesuliyet ve vazifeleri değiştiği gibi, eğitimde önem verilen esasların ve yetiştirme tarzının muhtelif yaşlara göre tahavvül edebileceğini kabul ve teslim etmelidir.

Komisyonca yapılan münakaşalar esnasında halen memleketimizde ev kadınlığı ve aile hayatının icabı olan problemlerin neler olduğu incelendi ve:

1 — Mevcut eğitim sisteminin kızlarımızı bir mesleğe yeteri kadar hazırlamadığı,

2 — Ev kadınlığı bakımından kifayetli bir yetiştirme sağlamadığı anlaşıldı.

Bu problemler gözönünde tutularak kız teknik öğretim programlarının şu esasları ihtiva etmesine karar verildi:

1 — Kız ve kadınlar için mevcut meslekî imkânlar hakkında bilgi ve anlayış.

2 — Kifayetli bir meslekî eğitim için gerekli bilgi, anlayış ve maharetler.

3 — Yurdun sosyal ve ekonomik şartları ve bu şartların aile yaşayışının değişen tarzları, örf ve âdetleri ve problemlerine tesiri hakkında bilgi ve anlayış.

4 — Çeşitli coğrafî mahallerde veya aile tiplerinde muhtelif yaş seviyesinde yaşayan ve gelişen fertlerin muayyen ve özel alâkaları, ihtiyaçları hakkında bilgi ve anlayış.

5 — Fertlerin aile ve topluluk hayatının tekâmülünde, fert ve okulların mesuliyet ve rolü hakkında bilgi ve anlayış.

6 — Öğrencilerin evleri ve meslekî tecrübeleriyle ilgili olan tesisat ve vasıtalar, öğretim metodları ve malzemesi.

7 — Çalışmalarda programa ve plâna önem verilmesi, öğrencilere rehberlik, öğretim metodları ve okul sistemlerinin doğrudan doğruya eğitim programı gayeleriyle münasebettar kılınması hususunun kabul edilmesi.

Ayrıca programların öğrenci, aile ve muhit özellikleri gözönünde tutularak ihtiyaçları daha iyi karşılayabilecek şekilde hazırlanması prensip olarak kabul edildi. Bu maksatla programların esnek olması bir zaruret olarak mütalâa edilmiştir.

Bundan sonra Kız Teknik Öğretimin bütün müesseseleri teker teker ele alınmış ve ilk olarak kız enstitüleri konusu görüşülmüştür.

Kız enstitüleri programlarının esasları münakaşa edilirken ders konularının fazla derinliğine işlendiği üzerinde duruldu. Buna mukabil memleketimizde aile ve cemiyet hayatının gerektirdiği bazı konulara lâyıkiyle yer verilmediği ileri sürüldü. Bu düşünce kız enstitüleri programlarının iki devre olarak mütalâa edilmesi fikrinin kabülüne böylece yol açtı. Birinci devrede halen ortaokullarımızın vermeğe çalıştığı umumi bilgiler yanında aile bilgisinin esaslarını veren üç yıllık bir program tatbik edilecektir. Bu tasarıya göre birinci sınıfta genel bilgilere verilen yer %86, ikinci sınıfta %81, üçüncü sınıfta %67 nisbetindedir. Aile bilgisine verilen

yer ise birinci sınıfta %14, ikinci sınıfta %19, üçüncü sınıfta ise %33 olmak üzere tedricen artmaktadır. İkinci devre ise iki sınıf olarak düşünülmüş, her bir sınıf da ikişer dönem olarak mütalâa edilmiştir. Bu devrede devam eden genel bilgi derslerinin daha ziyade sanat ve meslek bölümleriyle ilgili bir karakter taşıması gözönünde tutulmuş ve ikinci sınıfın son dönemine doğru gidildikçe azaltılmıştır. Buna mukabil meslek dersleri %55 nisbetinde yer almıştır. Geri kalan %45 ise aile bilgisi ve genel bilgi derslerine ayrılmıştır Ancak tasarı halinde sunulmuş bulunan ev programının tekemmül ettirilmesi ve müfredatın tesbiti için zamanın kâfi gelmiyeceği düşüncesi ile ilerde muhtelif bölgelerden de davet edilecek mütehassıs öğretmenlerle müştereken esas programların sonradan hazırlanması kararlaştırılmıştır.

İkinci dönemde devam eden aile bilgisi ve genel bilgi derslerinin mecburiyeti yanında «meslek dersleri ihtisas kolları» seçmeli dersler olarak kabul edilmiştir. Öğrenciler kabiliyet ve istidatlarına göre ev kadınlığı, atelyecilik (Biçki-Dikiş, Nakış, Çamaşır, Moda eşyası, Çiçek, Şapka, Resim gibi...) sekreterlik, okul sağlığı asistanlığı, müesseselerin gıda ve tanzim ve servisi işleri ve müesseselerde dahilî işler idareciliği gibi kollarından birinde ihtisas yapabileceklerdir.

Halen tatbik edilmekte olan programların yanında böyle bir tasarının ele alınması değişen cemiyet ihtiyaçlarını daha iyi karşılıyabilmek, çocukları daha iyi yetiştirebilmek, sağlık şartlarını islâh etmek, kıymetli insan gücünden istifade etmek ve böylelikle hayat standardını yükseltmek bakımından zarurî görülmüştür. Kız enstitüleri mevzularının görüşülmesi sırasında gözönünde tutulan bir cihet de haftalık ders saatleri olmuştur. Halen kız enstitülerinde günde 8 saat üzerinden haftada 44 saat ders yapılmaktadır. Bu ise öğrenci ve öğretmen yönünden çok yorucu ve yıpratıcı bir keyfiyettir. Onun için yeni program tasarısına göre Çarşamba ve Cumartesi günleri 4 er, diğer günler 7 şer saat olmak üzere haftada 36 saat ders yapılması ve Çarşamba günü öğleden sonrasının eğitsel faaliyetlere tahsisi lüzumlu görülmüştür.

Kız enstitülerimizden birçoğunun bünyesinde mevcut olup bugüne kadar bulunduğu muhite faydalı hizmetlerde

bulunan döner sermayeli tekâmül atelyelerinin, sınıf tedrisatı içersinde bulunmaları eğitim ve öğretim bakımından mahzurlu olduğu görülmüştür. Bu atelyeler yine okul bünyesinde muhafaza edilmekle beraber, bir kooperatif teşkilâtı şeklinde ele alınıp enstitüyü bitirmiş olanların olgunlaşması ve aynı zamanda halkın ihtiyaçlarına da cevap verecek bir teşekkül olarak da devam ettirilmesi uygun görülmüştür.

Okullarımızda yapılmakta ve çevresi için faydalı olan defilelerin okulun eğitsel faaliyetlerini aşmıyacak mahiyette yapılmasına bilhassa önem verilmesi üzerinde durulmuştur.

Enstitü sonrası eğitim ve öğretim:

Bugün kız teknik öğretim sahasında, Kız Teknik Öğretmen Okulundan başka ileri seviyede hiçbir enstitü sonrası tahsil verecek müessese yoktur. Kız Teknik Öğretmen Okuluna her yıl müracaat eden kız enstitüsü mezunlarının ancak 1/10'i kabul edilmektedir.

Gerek öğrencilere iş temini hususunda, gerek cemiyetin her gün artan ihtiyaçlarına cevap verecek elemanları yetiştirmek bakımından enstitü sonrası eğitim ve öğretime zaruret olduğu aşikârdır.

Bunun için de şimdilik ihtiyaç görülen kollar sunlardır:

1 — Tıbbî sekreterlik ve dişçi asistânlığı şubesi,

2 — Okullar ve hastahaneler için gıda maddeleri yetiştirme şubesi,

3 — Müesseselerin gıda tanzim ve servis işleri şubesi,

4 — Müessese dahilî işler idareciliği şubesi,

5 — Çocuk mürebbiyeliği şubesi.

Çevre ihtiyaçlarına ve ekonomik zaruretlere göre çeşitli kollar ilâve edilecektir.

Akşam Kız Sanat Okulları:

Halen mevcut olan akşam kız sanat okullarında muhtelif sanat kolları mevcuttur. Buraya devam eden öğrenciler yaş bakımından çok farklıdır. 12-16 yaş arasındaki öğrenciler için süresi iki yıl olan ayrı kurslar tertibi düşünülmüş çocuk bakımı ve eğitimi, sağlık bilgisi, ev işleri ve sanatları konularını ihtiva eden bir aile bilgisi ünitesi tertiplenmesi

kabul edilmiştir. Ayrıca bunların yanında arzu eden öğrencinin bir sanat dalına devamına imkân sağlanması lüzumlu görülmüştür. Haftalık ders saatleri hazırlanacak programlara göre tâyin edilecektir. Bu suretle 12 yaşından 50 yaşına kadar muhtelif yaşta öğrencilerin aynı atelyede çalışmaları ö retim ve eğitim bakımından arzettiği mahzurlar da bertaraf edilmiş olacaktır.

16 yaşının üstünde bulunan yetişkinler için çok çeşitli, kısa süreli kurslar açılması uygun görülmüştür. Bu kurslar basitten mürekkebe gitmek suretiyle birbirini tamamlıyacak mahiyette olacaktır. Ancak kendisinin muayyen bır seviyeye göre yetiştirildiğini ispat eden kimselerin mutlaka birinci kurstan başlaması lüzumlu görülmiyecek, seviyesine uygun bir kursa girmesi mümkün olacaktır.

Akşam kız sanat okulu programını tamamlıyanlara bir akşam okulu diploması, bu program için de yalnız kendi ihtiyacına cevap veren bir veya iki kursu bitirenlere (bir belge), bir meslek branşının seri halindeki kurslarını başarı ile bitirenlere (bir meslek sertifikası) verilmesi uygun görülmüştür.

Akşam kız sanat okulunun umumî programı şunları ihtiva etmektedir:

1 — Besin bilgisi ve beslenme,
2 — Çocuk bakımı ve eğitimi,
3 — Sağlık bilgisi ve evde hasta bakımı,
4 — Giyim,
5 — Ev işleri ve sanatları,
6 — El sanatları

Belge ve sertifika alacakların takibedecekleri kurslar şunlardır:

1 — Besin bilgisi ve beslenme,
2 — Yerleşme ve iç tezyinatı,
3 — Sağlık bilgisi ve evde hasta bakımı,
4 — Çocuk bakımı ve eğitimi,
5 — Gıdaların muhafazası, (konserve, kurutma, isleme, salamura, turşu)
6 — El sanatları, (nakış, örgü, çiçek, bebek, resim ve diğer fantazi işler)

7 — Giyim, (erkek, kadın, çocuk çamaşırı ve diğer giyim eşyası)

8 — Güzellik salonu yardımcıları, (manikür·pedikür, kadın berberi)

9 — Ev işleri yardımcıları ve ihtiyaca göre sair kurslar.

Akşam okullarında da kız enstitülerinde olduğu gibi mezunların sanat kollarında olgunlaşmaları ve maharetlerini artırmaları için ihtiyaç duyuldukça bir kooperatif teşkilâtına bağlı olarak tekâmül atelyelerinin açılması uygun görülmüştür.

Akşam okullarında eğitsel faaliyetler olarak ihtiyaç hissedilen yerlerde müzik, beden eğitimi, lisan ve benzeri gibi konuların nazarı itibare alınması uygun görülmüştür.

Köy Kadınları Gezici Kursları:

Köy kadınları gezici kurslarının bütün meseleleri incelenmiş ve aşağıdaki görüşlere varılmıştır.

1 — Halk Eğitim çalışmalarına taallûk eden ve köylü vatandaşa büyük hizmet ve fayda temin eden köy gezici kursları çalışmalarının daha verimli olabilmesini temin için Dahiliye, Ziraat, Sağlık, İktisat ve Ticaret Vekâletleriyle Maarif Vekâleti arasında sıkı bir koordinasyon teminine şiddetle zaruret vardır.

2 — Köy kadınları gezici kurs öğretmenlerinin gerek yaş, gerek meslekî olgunluk bakımından daha kifayetli hale getirilebilmeleri için enstitü tahsilinden sonra iki yıllık bir eğitim ve öğretime tâbi tutulmaları ve son altı ayını öğretmenlik staj devresi olarak kabulü daha faydalı görülmüştür.

3 — Köy kadınları gezici kurslarının ilk okullarla beraber birer haftalık iki dinlenme tatili yapması lüzumlu görülmüştür.

4 — Köy kursu öğretmenleri için kurslar sonunda bağlı oldukları okullarda açılan atelye çalışmalarından beklenen faydanın temin edilemediği görüldüğünden bu çalışmaların kaldırılması uygun görüldü.

5 — Köy kadını gezici kurs öğretmenlerinin, noksanlarını tamamlamak ve yenilikleri takip edebilmelerini sağla-

mak üzere iki veya üç yılda bir, büyük şehirlerde açılacak yaz seminerlerine tâbi tutulmaları uygun görülmektedir.

6 — Köy kadınları gezici kurs eşyalarının nakli, çalışma yerlerinin temini, yakacak ihtiyaçlarının karşılanması ve kurs eşyaları arasına bir de tam teçhizatı ile soba ithali hususunda gerekli tahsisatın bütçeye konması, ayrıca demirbaş eşyanın tamir işlerinin erkek teknik öğretim okulları tarafından deruhte edilmesi lüzumlu görülmektedir.

7 — Köy kadınları gezici kursları öğretmenlerine bir eğitim vasıtası olarak bir radyonun da verilmesi köy kalkınması bakımından faydalı ve lüzumlu görülmektedir.

8 — Köy kadınları gezici kurs başöğretmenlerine denetleme işleri için verilmekte olan tazminat yerine harcırah kanununa göre harcırah ödenmesi; Kurs öğretmenlerinin de bağlı oldukları vilâyetlere kadar değil iş yerlerine kadar harcırahlarının temini.

9 — Köy kadınları gezici kurs öğretmenlerinin devamlı mahrumiyet içinde çalıştıkları dikkate alınarak köyde geçen hizmetlerinin bir yılının bir buçuk yıl olarak emeklilik süresine eklenmesi hususu temin edilmelidir.

10 — Köy kadınları gezici kurslarında başarı ile en az beş yıl hizmet etmiş kurs öğretmenlerinin akşam kız sanat okullarına veya kız enstitülerine öğretmen olarak tâyinlerinin temin edilmesi (bu gibilerin öğretmenlik formasyonlarını takviye maksadiye meslek kurslarına tâbi tutulmaları düşünülebilir).

11 — Kız enstitüsü tahsili üzerine iki yıllık bir tahsil gördükten sonra köy kadınları gezici kursu öğretmenliğine tâyin edilen ve bu sahada en az beş yıl başarı ile hizmet etmiş olanlardan Kız Teknik Öğretmen Okuluna girmek istiyenlere bu okulun ikinci veya üçüncü sınıfına girme hakkı sağlanmalıdır.

12 — Köy kadınları gezici kursları programlarının yeniden hazırlanmasında Ziraat ve Sağlık Vekâletleri ile işbirliği yapılması, çevre özelliği ve ihtiyaçlarının bilhassa gözönünde bulunması zaruri görülmektedir.

13 — Köy kadınları gezici kursu öğretmenlerinin rehberliği ile köylü genç kız ve kadınlarının kış aylarındaki

boş vakitlerini değerlendirmek ve mahallî küçük el sanrtl
rının geliştirilmesi teşvik suretiyle meydana gelecek mamu
lerin kız enstitüsü mezunları için kurulması düşünüle
kooperatifler yoliyle satışlarını sağlıyarak köye yeni gel
kaynakları açılması çok faydalı görülmektedir.

14 — En ücra köydeki kurstan başlıyarak bütün kız tek
nik öğretim kademelerindeki müesseseler arasında, çalı
maları birbirine yaymak, ihtiyaçları en kısa şekilde merciin
ulaştırmak, yenilikleri bütün ilgililere duyurmak, dostluk v
işbirliği bağlarını kuvvetlendirmek maksadiyle iyi organiz
edilmiş bir haberleşme ve danışma teşkilâtının kurulma
ve bunun Maarif Vekâletinin uygun göreceği bir merkez
bağlanması mühim bir ihtiyaç olarak duyulmaktadır.

15 — 40,000 den fazla köyün ihtiyacını bugün çalışmak
ta olan 587 köy kadınları gezici kurslarının karşılıyam
yacağı gözönüne alınarak kurs öğretmenlerinin tek merke
olan Kız Teknik Öğretmen Okulunda yetiştirmekle kalma
yıp bu âcil ve şiddetli ihtiyaca daha geniş ölçüde cevap v
rebilmek için ilköğretmen okulu ve kız enstitüsü buluna
vilâyetlerde bu iki müessesenin işbirliği ile kurs öğretmen
yetiştirme imkânlarının aranması tavsiyeye şayandır.

16 — Köy kursuna katılan öğrenciler arasında liderli
vasfını taşıyanların devre sonunda öğretmenin yerini tut
bilecek vasıfta yetiştirilmesine önem verilmesi ve bu suretl
köyde çalışmaların devamının sağlanması elzem görülmek
tedir.

17 — Çevrenin özelliği bakımından güç şartlar altınd
çalışan öğretmenlerin, en çok beş sene hizmetten sonra şar
ları daha müsait yerlere nakledilmeleri, meslekî inkişafla
bakımından lüzumlu görülmektedir.

18 — Kurs eşyalarının harap olmasına mani olmak üze
re, uzak bölgeler arasında yapılacak öğretmen nakillerind
demirbaş eşyanın yerinde bırakılması; ancak bu işte bi
düzensizliğe sebebiyet vermemek için ayrılan öğretmeni
daha evvel mesuliyetine terk edilmiş bulunan demirbaş eşy
ve malzemenin maarif müdürü, kız enstitüsü veya akşar
kız sanat okulu müdürü, gezici kurs başöğretmeni ile kö
muhtarı tarafından tesbit ve teslim alınması faydalı olacaktır.

Kız Orta Sanat Okulları:

Halen sayıları 9 olan kız orta sanat okullarının kâfi derecede faydalı olmadığı, mezunlarına yeteri kadar bilgi ve maharet sağlıyamadığı gözönünde tutularak bu okulların ya enstitü haline getirilmeleri veya tamamen kaldırılmaları üzerinde durulmuştur. Esasen bu okulların açıldıkları tarihten bugüne kadar sayılarının gittikçe azalması da ihtiyaca tam cevap veremediklerini göstermektedir.

Şüphesiz ki, bu 9 okulu hemen tasviye etmek cihetine gidilemez. Yeni sisteme göre açılması düşünülen 2 devreli enstitüler faaliyete geçirildiği zaman bu okulların yerlerini diğerleaine terk edecekleri tabiidır.

İmtihanlar ve Değerlendirme:

Kız teknik öğretim okullarındaki öğrencilerin bilgi ve maharetlerini değerlendirmek hususunda halen takip edilmekte olan yoklama ve imtihan usullerinin mahzurlu olduğu ileri sürüldü. Şöyle ki; yıl sonunda yapılan imtihanların öğretim müddeti zararına çok uzun sürdüğü, öğrencileri yorduğu ve heyecanlandırdığı, onlara iş malzemesi temini hususunda birtakım maddi külfetler yüklediği ve yarattığı psikolojik hava bakımından da yıl içinde başarılı olan birçok öğrencileri başarısızlığa sevkettiği ve daha bunlara benzer birtakım mahzurları olduğu anlaşıldı. Onun için mevcut imtihan şekli yerine, öğrencilerin yıl içindeki çalışmalarını daha sistemli bir müşahede ve değerlendirme yolu ile tesbiti belirtme imtihanlarının da bu sisteme uygun esaslar dahilinde şekillenmesi uygun görüldü.

Bu arada sınıf geçme yerine ders geçme usulünün de kabulü hususunda tekliflerde bulunuldu ve mucip sebepler olarak da şunlar gösterildi:

Atelye derslerinde üstün durumu olan bir öğrencinin umumi bilgi derslerinin bazılarında başarısı tam olmıyabilir. Bu sebepten sınıfta kalarak muvaffak olduğu dersleri tekrarlaması öğrenci için psikolojik mahzurlar ve aileler için ekonomik külfetler tevlit etmektedir.

Tasarı halinde bulunan yeni programa göre açılacak de neme kız enstitülerinde ders geçme sisteminin de denenmes için bu hususta orta öğretimin Ankara ve İstanbul'daki De neme Okullariyle işbirliği yapması faydalı görülmüştür.

Deneme kız enstitüsü programları ile elde edilecek so nuçları değerlendirebilmek için, mevcut sistemle tedrisat devam eden bir enstitüyü kontrol okulu olarak kabul edi iki program arasındaki farkı ilmî metotlarla ölçmenin zarü ri olduğu ve ancak alınacak sonuçlara göre deneme kı enstitülerinin adedinin çağaltılarak bu programın memleke sathına yayılması hususuna gidilmesi uygun görülmüştür.

Kız Teknik Öğretim İçin Ayrıca Teftiş Kadrosu İhdası:

Kız teknik öğretim okullarında meslekî bakımda rehberlik edecek bu meslek bölümlerinde yetişmiş müfetti sayısının çoğaltılması ve bunların Meslekî ve Teknik Öğre time bağlı bir teşkilât olarak çalışmasının daha muvafı olacağı neticesine varılmıştır.

Kız Teknik Öğretim Komisyonunun Teklif ve Temennileri:

1 — Bazı üniversitelerimizin Ziraat Fakülteleri içinde e ekonomisi kısmı açıldığı ve bunlara lise mezunu öğrencile alındığı görülmektedir. Halbuki kız enstitülerinde ev eko nomisine yardımcı olacak çeşitli bilgi ve maharetler verildi ğinden enstitü mezunlarının buralara tercihen kabulü çol faydalı olacaktır. Ancak, öğrecilerimiz lise derecesinde umu mi bilgi almadıkları için üniversite kapıları kendilerine ka palı durumdadır. Tasarı halinde bulunan deneme kız enstü tüsü programlarında veya enstitü sonrası teşekküllerde bu cihet de gözetilerek yapılacak programa göre yetiştirilen kı enstitüsü mezunlarının üniversitenin ev ekonomisi kısmın kabullerine yol açılması çok lüzumlu görülmüştür.

2 — Bazı kız enstitüleri akşam kız sanat okullarında sınıf mevcutlarının çok olması yüzünden öğretimde istenilen randımanın elde edilmediği görülmektedir. Daha verimli ça lışabilmek için sınıfların mevcutlarını normal hale getirmek hususunda Vekâletçe gerekli tedbirlerin alınması lâzımgel diği kanaatine varılmıştır. Bu arada bir teklif olarak da ak

şam kız sanat okulları adının çalışmalarına uygun şekilde değiştirilmesi hususuna temas edilmiş ve Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

3 — Umumi bilgi dersleri bakımından mevcut ortaokulların programını tamamen karşılıyacak ve bu çağdaki öğrencilere geniş aile bilgisi maharetlerini kazandırecak olan yeni tip kız enstitüsü birinci devresinin kızlarımız için tek ortaokul tipi olarak kabul edilmesi, sosyal hayatımızın temeli olan ailenin kalkınması için önemli görülmüştür.

4 — Kız teknik okulları öğretmenlerinin haftada okutmak mecburiyetinde oldukları ders saatinin çok olduğu (28 saat) bunun orta öğretim öğretmenlerinde olduğu gibi 18 saate indirilmesi ancak öğretmenin derslerini bitirdikten sonra okulu terketmeyip ders dışı eğitsel çalışmalara katılması hususunun da gözönünde tutulması teklifi uygun görüldü.

5 — Erkek ve kız teknik okulları müdürlerinin makam maaşlarında bâriz farklar bulunduğu ileri sürülerek bu müsavatsızlığın ortadan kaldırılması için Vekâletçe gerekli tedbirlerin alınması üzerinde önemle durulmuştur.

6 — Kız teknik öğretim okulları müdürlerinin iyi idareci formasyonu alabilmeleri için gerekli yetiştirme tedbirlerinin Vekâletçe alınması teklif edilmiş ve Komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

Müdür ve yardımcılarının birtakım kırtası ve malî işlerden kurtarılarak asıl vazifeleri olan eğitim görevine kendilerini verebilmeleri için gerekli teşkilât değişikliğinin yapılması.

7 — Komisyonumuz üyelerinden Süheylâ Arel, Rebia İren ve Şükran Toker'in yazılı teklifleri ilgi çekici görüldüğünden umumi heyete aynen arzedilmesi muvafık görüldü.

8 — Kız Enstitüleri için umumi bilgi ve atelye dersleri kitap ihteyacının en kısa zamanda karşılanması.

9 — Tatil aylarında meslek öğretmenlerinin görgü ve bilgilerini artırmrk maksadiyle iyi lisan bilen ve teknik öğretim teşkilâtını da etraflıca tanıyan rehberler idaresinde gruplar halinde yabancı memleketlere gönderilmeleri teklifi kabul edilmiştir.

Ayrıca, herhangi meslek kolunda ihtisaslarını ilerletme istiyenler de daha uzun süreli tetkik ve tetebbu imkânla verilmesinin uygun olacağı ilâve edildi.

10 — Çocuklarımıza ve halkımıza kazandırmağa çalış ğımız sağlık, beslenme, aile hayatı, ev işleri ve sanatları gi teknik ve sosyal konularda hazırlanmış öğretici filimleri esas filimlerle birlikte bütün sinemalarımızda gösterilme hususunda ilgili makamlarca gerekli tedbirlerin alınma çok faydalı olacaktır.

Başkan	Başkan Vekili	Sözcü
Âliye COŞKUN	*Hayrullah ÖRS*	*Adnan ESENİŞ*
Sözcü	Raportör	Raportör
N.ÖZUYGUR	*Ü. OKCUOĞLU*	*Z. TANAYDI*

Raportör
Altan KÖSE

Kız Teknik Öğretim Komisyonuna Seçilen Üyeler

Adı ve Soyadı	*Adı ve Soyadı*
Aker Mükerrem	Eke Kâzım
Aksan Sabriye	Esenalp Melâhat
Arel Süheylâ	Eseniş Adnan
Arkan Baha	Feray Sabahat
Avar Sıdıka	Fenercioğlu Sevim
Bakırcı Nebile	Gören Pembe
Barutçuoğlu Nihal	Gönenç Nezahat
Berkalp Behice	Gönülalp Sabahat
Berker Aziz	Gülmen Neriman
Binal Neriman	Hatiboğlu Güzin
Bozkurt Sebahat	Hekimoğu Nuriye
Çadırcıoğlu Nazan	İncikaya Mücellâ
Çubukçu İffet	Kanad Halil Fikret
Çoşkun Aliye	Kansızlar Azime
Delibeyoğlu Zatiye	Karadeniz Pakize
Devrim Cemile	Köse Altan
	Karacabey İsmet

Adı ve Soyadı	Adı ve Soyadı
Müldür Süleyman	Tanaydı Zeynep
Oğuz Ali	Tanyeri Türkân
Okcuoğlu Ülker	Tiryakioğlu Mihriban
Özdil İlhan	Taker Şükran
Özuygur Nezihe	Tolunay Hakkı
Öge Nezehat	Torak Nuriye
Ömerbaş Şaziye	Türel Leman
Sayguner Tevhide	Tüzün Zerrin
Sevengil Belkıs	Temiz Türkân
Sevinç Mücevher	Tezel Saide
Sinangil Nadide	Uludağlı Şerife
Sungur Naime	Uygur Güner
Şaylan Neşet	Vassaf Belkıs
	Vural Nazmi
	Yüksel Remziye

Âliye Coşkun — Efendim, komisyonumuzda son dakikada alınmış, fakat maalesef rapora derç edilememiş birkaç madde var, müsaadenizle onu da okuyorum.

Okul ve öğrenci sağlığı ile ilgili olanlar:

1 — Maarif Vekâletinin merkez ve vilâyet teşkilâtında okul ve öğrenci sağlığı ile ilgili teşkilât bir an evvel kurulmalıdır. Bu teşkilât, öğrencileri ve öğretmenleri akıl ve beden sağlığı bakımından her ders yılı içinde sıkı bir tarama muayenesine tâbi tutmalı, en ufak hastalık belirtilerini erken teşhisile zamanında tedavi için tedbir almalıdır.

2 — Buna muvazi olarak yatılı okullarda ve bilhassa yatılı meslek okullarında, esas vazifeleri koruyucu, terbiye edici ve sıhhî murakabe olan maarif sıhhat teşkilatı tıbbî personelinden ayrı olarak, pansiyon tabipleri ile devamlı olarak çalışan hemşire veya sağlık memurları da vazifelendirilmeli ve bunlara verilecek ücretler okulların pansiyon giderlerinden karşılanmalıdır. Pansiyon tabibi, hemşire veya sağlık memurları seçilmesi işi okul müdürlerine bırakılmalı ve Vekâlet Sıhhat Dairesince bu zümreye dahil hizmetliler için iş akti formülü ile özel yönetmelikler hazırlanmalıdır.

3 — Sıhhat işleri dairesi meslek okullarının müfred programlarını sağlık bakımından tetkik ederek mütalâa b yan etmeli ve okul beslenme eğitimi programı meslek okı larına da teşmil edilmelidir. Ayrıca sıhhat teşkilâtına baj okul tabiplerine mahsus yönetmeliklerde, meslek okulların hususiyetleri gözönünde tutulmalı ve çalışma sağlığı ve kazaları bakımından alınması gerekli sıhhî tedbirler iç ayrı yönetmelikler Vekâlet Sıhhat İşleri Dairesi tarafınd hazırlanmalıdır.

4 — Meslek okullarında sağlık eğitimine ve hijyen b gisine daha geniş bir yer verilmeli ve bu derslerin fen de leri grupu öğretmenleri tarafından okutulabilmesi için kı süreli kurslar açılmalıdır.

5 — Öğrencilerin okul dosyalarına paralel olarak sıhh dosyaları da ayrıca tutulmalı, öğretmenler için de aynı işle yapılmalıdır.

6 — Öğrencilerin psikoteknik ve meslek rehberliği mu yenelerinde okul tabiplerinin de mütalâası alınmalıdır.

7 — Yatılı meslek okullarının yatakhanelerindeki ran sistemi kaldırılmalı, teneffüs ve oyun sahasından ayrı olar spor sahaları da ihdas ve teşkil edilmeli ve beden eğiti sportif çalışmalarda okul tabipleri daha aktif bir şekilde birliği yapmalıdır.

8 — Meslek okulları öğrenci ve öğretmenlerine mahs dinlenme kampları kurulmalı ve bunun için de yapı ve s nat enstitüleri kendi aralarında işbirliği yaparak temrin m hiyetindeki çalışmaları teksif suretiyle devamlı kamp tesisle meydana getirilmelidir.

9 — Öğrenci kol faaliyetleri arasında yer alan sağl kolunun daha verimli bir halde çalışması temin edilmelid

10 — Teknik okullarının müfredat programlarına (ok hijyeni, sağlık eğitimi) dersleri ilâve edilmelidir.

Başkan — Raporla ilgili bazı teklif ve temenniler va müsaadenizle onları da okutuyorum.

Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına
Ankara

Altıncı Maarif Şûrasının toplanması dolayısiyle memleket için faydalı kararlar almasını ve aşağıda arzettiğimiz hususların da nazarı itibara alınmasını temenni ederiz.

Cenup bölgelerinde sıcakların erken başlayıp geç bitmesi karşısında imtihanlardan alınacak randımanın arttırılması için:

1 — Haziran imtihanlarının erken başlaması,

2 — Eylül bütünleme imtihanlarının eylül içinde başlanmasının talebelerin muvaffakiyet derecelerini artıracağı cihetle Yüksek Şûraca muhitin özelliği nazara alınarak imtihanlar üzerinde bir değişiklik yapılması hususunda gerekli kararın alınmasını diler, muvaffakiyetler temenni ederiz.

15/3/1957

Adana Kız Enstitüsü Okul Aile Birliği Reisi Avukat
Ahmet UĞUR

Erkek Lisesi Okul Aile Birliği Reisi
Nuri ONURAL

Kız Ortaokul Okul Aile Birliği Reisi
İbrahim TEKİN

Birinci Ortaokul Okul Aile Birliği Reisi Avukat
Necati SEPİCİ

Başkan — Komisyona verilen ve komisyonca Umumi Heyete intikal ettirilen bir teklif var. Okutuyorum.

Kız Teknik Öğretim Komisyonu Başkanlığına

Komisyonumuz tasvip ettiği takdirde aşağıdaki temennilerin Genel Kurula sunulmasını ve üzerinde ehemmiyetle durulmasını arz ve teklif ederim.

1 — Kadın ister doktor, ister hakim, ister mebus, ister avukat, isterse âlim olsun, bunların yanında ve hattâ üstünde vatani bir vazifesi vardır ve onu yapmakla yükümlüdür.

Yuva kurmak, idame ettirmek ve ana olmak.

«Cemiyeti yükseltecek kadındır» sözünü bütün insanların kabul ettiği de bir hakikattir. Şu halde kadının kadınlık bilgileri ile mücehhez kılınması zarureti de aşikârdır.

Bugün kadın da erkek gibi vatan davasında, cemiyetin kalkınmasında, ailenin refahında müşterek mesuliyeti paylaşmıştır.

Binaenaleyh, tıpkı her lise mezunu erkeğimizin muayyen bir yaş ve zamanda vatani vazifesi olan askerliğini yapmak, yurdun müdafaasına ilerisi için hazırlanmak vazifesi kanunla mükellefiyet haline getirilmişse kızlarımız da orta okullardaki ev idaresi derslerinin daha esaslı ve tatbiki şekilde işlenmesinin temini ve lisede de bu hususa ehemmiyet verilmesi, bir an evvel akşam kız sanat okulları ve kurs sayılarının memleket sathına yayılmasının sağlanması, veya lise sonrasında yüksek tahsil kademelerine gitmeden evvel kız enstitülerimizin içinde hususi bir programla açılacak 3 veya 6 aylık aile bilgisi namı altında toplanacak bir eğitimden geçirilerek bir sertifika aldıktan sonra bir üst derece okula devam mecburiyetinin konulması.

2 — Tayin ve nakil yönetmeliğinin tatbikinde gösterdiği aksaklıkların ve bilhassa doğu ve mahrumiyet bölgelerindeki ideal sayılabilecek kadar kıymet arzeden kız enstitüsü, akşam kız sanat okulu ve köy kadınları gezici kursları başöğretmen ve öğretmenlerinin mesailerinin değer ölçüsü ile kıymetlendirilmeleri ve bilhassa nakil işlerinde belli süreden sonra merkezlere veya isteklere uygun yerlere alınmalarının gözetilmesi hususunda sözü edilen yönetmeliğin değiştirilmesi ve yönetmelik hükümlerine uyulması.

3 — İlerde toplanacak olan Şûraların daha verimli, maarif davalarımızın hallinde isabetli ve temkinli, bilgili kararlara varması için Şûra programına hazırlık devresinde merkeziyetçilikten kurtularak istişarelerin hadiseleri bizzat yaşayanlar ve hakiki şekilde yaşayanların çağırılarak fikir görgü ve bilgilerinden faydalanılarak hazırlanması.

4 — Şûra için hazırlık dokümanlarının bütün üyelere asgari bir ay evvel gönderilerek onların esaslar üzerinde imali fikir ederek, hazırlıklı gelmeleri ve Şûranın mahdut günlerini israf etmeden gayeye bir an evvel vasıl olunması.

5 — Şûra müddetinin kısa süre içinde sıkıştırılmayıp asgarî on, azami onbeş çalışma günü içine alınmasını teklif ve rica ederim.

Rebia İREN

Başkan — Tatbikattan alınan ve şumulü büyük ve kıymetli yazıyı dinlediniz. Riyaset teşekkürlerini katar. (*Alkışlar*) Bir takrir daha var, okutuyorum.

VI. Maarif Şûrası Başkanlığına

Teknik öğretimin gelişmesi hususunda sarfedilen gayret ve yapılan semereli çalışmalara muvazi olarak bilhassa kız teknik öğretim okullarının her türlü inkişafını sağlayacak dokümanları hazırlamak, komisyon çalışmalarında etraflı bilgileri vermek, bu suretle bu öğretim şubesi için hazırlanan komisyon raporunun çok mütekâmil bir şekilde meydana gelmesine yardım eden Kız Teknik Öğretmen Okulu öğretmenlerine teşekkür temennilerimizin iblâğını sayın Şûra azalarının tasviplerine arzederim.

Nadide SİNANGİL

Nuri Kodamanoğlu — Raporu hazırlıyan Kız Teknik Ööğretmen Okulu öğretmenleri ile diğer öğretmenlere de.

Başkan — İki takrir var, okutuyorum.

Şûra Başkanlığına

Rapor çok mükemmel hazırlanmıştır. Sistemli bir çalışmanın mahsulüdür. Tümü ile tasvibe sunulmasını arz ederim.

Hüsni DİKEÇLİĞİL

(*Alkışlar*)

Başkan — Bu alkışlarınızı ittifakla kabul şeklinde telâkki ediyorum; raporun tümünü oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... İttifakla kabul edilmiştir (*Alkışlar*).

Bir takrir daha var ıttılaınıza arz ediyorum.

VI. Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Öğretmenlik mesleğinin çeşitli kademelerinde çalışan arkadaşlarımızdan bir kısmı kültürel bakımdan mahrumiyet bölgelerinde vazife görmektedir. Bugünkü yönetmelik nakil şartlarının yetersiz olması, öğretmenlerin uzun zaman oralarda çalışmalarını zaruri kılmaktadır. Bu yüzden bir çok yetişmiş elemanlar kaybedilmektedir.

Millî Müdafaa Vekâletinin müsavi şartları havi nakil yönetmeliği gibi, muayyen sene çalışmalarını müteakip nakillerini mümkün kılacak ve öğretmenlere gelişme imkânı verecek yeni bir yönetmeliğe ihtiyaç vardır.

Ayrıca öğretmenlerin yurdun her bir köşesini tanımasına imkân verecek böyle bir yönetmeliğin hazırlanması hususunu sayın Şura Genel Heyetine arz ve teklif ederim.

Şükran TOKER, Leman TÜRER, Naime SUNGUR, Türkân TANYERİ, Sebahat BOZKURT, Şükrü ER, Mahir TUNA, Erdogan ARSAN, Münür YALÇIN, Ali OGUZ, Tahir TEZCAN, Necati ÖNER

Başkan— Bu takririn, alâkası dolayısiyle Maarif Vekâletine intikal ettirilmesi icabetmektedir. Maarif Vekâletine intikal ettirilmesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Maarif Vekâletine intikal ettirilmesi kabul edilmiştir.

Bir takrir daha var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Okulda ve okul dışında bulunan vatandaşlarımızın cinsel eğitimi ile ilgili problemlerle bunların halli üzerinde bazı esaslara varılmak üzere Yedinci Maarif Şûrasında bu konunun da ele alınmasının temenni mahiyetinde Maarif Vekâletine arzı için karar alınmasına tavassut buyrulmasını saygılarımla arz ederim.

Mehmet EMİRALİOĞLU

Başkan — Bu takrirle Yedinci Maarif Şûrasında konunun ele alınması istenmektedir. Bu hususu reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Bir takrir daha var, okutuyorum.

Altıncı Maarif Şûrası Sayın Başkanlığına

Kız Enstitülerinin son iki sınıflarından birinden ailevi sebeplerle tahsillerini terk etmek mecburiyetinde kalanların müraacatları halinde Sanat Enstitüleri ile lise ve ortaokullarda olduğu gibi dışarıdan imtihanlara girme hakkının tanınmasını ve bu suretle okullarını tamamlama imkânını bulamamış olan evlâtlarımızın yeni hamleler yapabilme imkânlarının sayın Şûranın yüksek takdir ve tasviblerine arz ederim.

Kemal ÜSTÜN

Başkan — Bu takriri kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bir takrir daha var, onu da okutuyorum.

Sayın Şûra Başkanlığına

1 — İlkokul öğretmenlerine yıpranma zammı olarak teklif edilen 75 liralık zam tasarısının aynı derece yorulan ve yıpranan bütün öğretmenlerimize teşmili,

2 — Kadrosuzluktan terfilerin gecikmemesi ve kadroların zamanında behemehal gönderilmesi,

3 — İki veya daha fazla çocuklu öğretmenlerin çocuklarının bir tanesinin Devlet okullarında okutulması.

Güner UYGUR

Başkan — Bu takririn Maarif Vekâletine temenni olarak intikal ettirilmesini kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Maarif Şûrası Başkanlığına

Altıncı Maarif Şûrasının gündeminde görülmesini arzuladığımız (öğretmen yetiştirme) müessesesinin Yedinci Maarif Şûrasının gündemine alınmasının karara bağlanmasını ve şimdiden bu konu üzerinde çalışmalara başlanmasını arz ve teklif ederim.

Kemal ÜSTÜN

Başkan — İki esas üzerindeyiz: Birisi, şimdiden hazırlık çalışmalarının yapılmasına dairdir. Vaktımız dar, bunla-

rın hazırlık çalışmalarını Vekâlet büroları yapmaktadır. Teklif sahibi de muvafakat ederlerse bunun bir temenni olarak Maarif Vekâletine tevdiini teklif ediyornm. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bir takrir daha var, okutuyorum.

Şûra Başkanlığına

Altıncı Maarif Şûrası gündeminde yer almıyan ve fakat Maarif hayatımızın esas unsuru olan öğretmen yetiştirme işinin:

a) Eğitim, öğretim problemlerinin hallinde,

b) Programların uygulanmasında,

c) Maarif teşkilâtının gelişmesinde ve nihayet

d) Memleketin kültürel, sosyal ve ekonomik hayatının inkişaf ve kalkınmasındaki önemi dikkate alınarak Yedinci Maarıf Şûrası gündemine konulması ve bu suretle öğretmenlik mesleğinin maddeten ve manen daha cazip bir hale getirilmesi hususlarının araştırılmasını arz ve teklif ederiz.

Nazmı VURAL *İlhan ÖZDİL*

Başkan — Efendim, Takrirde bahsedilen konuların Yedinci Maarif Şûrasında nazarı itibare alınmak üzere Maarif Vekâletine tevdi edilmesini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bir tel var, onu da okutuyorum.

Altıncı Maarif Şûrası Yüksek Başkanlığına

Sanat Enstitüsü mezunlarına yüksek tahsil imkânlarını bahşeden hayırlı, isabetli kararlarınızı büyük bir sevinç içinde öğrenmiş bulunuyorum. Yüksek Şûranın bu tarihi kararından dolayı şükranlarımızı arz eder derin saygılarımızı sunarız.

Türkiye Sanat Okulları Mezunları
Cemiyeti

Başkan — Efendim, Kız Teknik Öğretim raporu hakkındaki müzakereler bitmiştir *(Alkışlar)*

Şimdi sözü Sayın Maarif Vekilimize veriyorum, ve kürsüyü kendilerine terkediyorum.

Ahmet Özel — VI nci Maarif Şûrasının Muhterem üyeleri, bir haftadan beri devam etmekte olan mesai şu anda bitmiş bulunuyor

Bu bir hafta zarfında Millî Eğitim hayatımızla çok yakından alakalı ve son derecede mühim dört mevzu üzerinde ciddî çalışmalar neticesinde almış olduğumuz kararların memleketimiz için hayırlı ve feyizli olmasını temenni ederim.

VI ncı Maarif Şûrasına getirilmiş bulunan Halk Eğitimi kanunu memleketimizin içinde bulunduğu kalkınma hamleleri bakımından son derece önemlidir. Bilhassa bu istikamette almış olduğunuz kararlar ve tutmuş olduğunuz ışık memleketimiz için çok hayırlı olacaktır.

Halk Eğitimi, fikrî hayatımızı ileri bir seviyeye çıkaracaktır. Bir memleketin iktisadî gelişmesinde en mühim bir rol oynıyan teknik tedrisat mevzuunda da ehemmiyetle durmuş ve Maarif Vekâletin in ileride yapacağı çalışmalarına bu bakımdan da ışık tutmuş bulunmaktasınız.

Son yılların kalkınma hamleleri karşısında memleketimizin muhtelif kademelerdeki teknik elemana duyduğu ihtiyaç hakikaten ciddîdir. Bugün köy kurslarına devam eden 30 bin civarındaki çocuklarımızı da katacak olursak teknik tahsil yapan 125 000 talebemiz mevcuttur diyebiliriz. Bu rakamı süratle 200 000 e yükseltmek kararındayız. Bir memleketin teknik öğretiminde formasyon bakımından tekâmüle doğru gidilirken muhtelif kademeler arasındaki münasebet ve nisbetlerin elbetteki dikkatle tesbiti gerekmektedir. Bu itibarla mesele, bir tetkik mevzuu olarak huzurunuza getirilmiştir.

Şüphesiz ki, bir memleketin medenî seviyesi yükselir; teknik hayatı tekâmül ederken bunlara paralel olarak ticaret hayatı da gelişir. Bu itibarla milletimizin girişmiş olduğu büyük kalkınma hamleleri nazarı dikkate alınacak olursa ticaret öğretiminin ehemmiyeti de kendiliğinden ortaya çıkar. Ticaret öğretimine de gerekli önem verilmektedir.

Kız Teknik Öğretiminin sosyal ve iktisadî hayatımızda-

ki değeri hepinizin malûmudur. Binaenaleyh vatan sathına yaymağı düşündüğümüz Kız Teknik Öğretim mevzuunda Komisyonun hazırlamış olduğu, heyetinizin ittifakla kabul ettiği rapor Maarif Vekâletinin çalışmalarına rehber olacaktır.

Bundan sonraki çalışmalarımızda da bu tahsili memleketin bütününe yaymak hatta nahiyelere kadar götürmek, gezici köy kurslarımızı beş yıllık program içine alarak sayılarını 900 küsürden ikibine çıkarmak azim ve kararındayız.

Bu kıymetli mesainiz sonunda Maarifimizin ana davalarından olan dört konu etraflı bir şekilde tetkik edilerek rapor halinde tedvin edilmiş bulunmaktadır. İstişarî mahiyette olan bu fikirler bizim için kıymetlidir. İhtisas ve Araştırma Komisyonlarımızın çalışmalarına da bir esas teşkil edecektir.

Pek değerli meslekdaşlarım, VI ncı Maarif Şûrasını kaparken Heyeti Celilenize teşekkür eder, hepinizi muhabbetle selâmlarım. (*Alkışlar*)

Kapanma saatı:
22,25

İNDEKS

(Konuşanlar)

ADIYAMAN Süleyman: 279
AKYÜZ Hüsamettin: 122, 129
ALPTEKİN Mehmet: 197
ALSAÇ Orhan: 201, 221, 222, 274, 276, 289, 292
ANIL Muallâ: 126
ARKAN Baha: 234
AREL Süheylâ: 281
ARSAN Erdoğan: 224
ASLAN Halit: 128, 244
AŞKIN Necip: 129, 131
AYKURT Vakkas: 254, 255
BAÇ Nurettin: 167, 168, 243
BAŞGÖZE Cemil: 118
BİLEN Ali Fuat: 184
COŞKUN Aliye: 310
CURA Mustafa: 179
ÇELTİKÇİ Fikret: 249
DADAŞ Sırrı: 132, 133
DANİŞMENDGAZİOĞLU Said Sadi: 261, 262, 276
DEMİR Mehmet Ali: 172, 239
DİKEÇLİGİL Hüsnü: 127
DÖNMEZER Hayrettin: 101, 246
DURU Kâzım Nami: 259
EMİRALİOĞLU Mehmet: 104, 107, 113, 181, 230, 231
ER Şükrü: 40, 102, 182, 280, 281
ERAŞ Ekrem: 268
ERTEN Veli: 171
GÜNDÜZ İlhami: 155, 186, 190, 191 192, 193, 194, 195, 196, 197 198
GÜNEY Osman: 151
İNAN Hakkı: 105, 111, 178
İREN Rebia: 294
KARAL Enver Ziya: 282
KAYRAL Sami: 226, 236
KAZMAZ Süleyman: 173, 195, 196, 248
KODAMANOĞLU Nuri: 84, 175, 177, 263, 277, 292, 314
KURAL Esat: 106, 169
KUTLUTAN İbrahim: 98
LÂLİK Sıtkı: 277
MOCAN Raşit: 245
OĞUZ Ali: 120
OĞUZKAN Turhan: 123
ÖĞET Arif: 200, 226, 273, 279, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 291
ÖGET Murat: 258
ÖĞÜL Etem: 103
ÖNER Necati: 112
ÖYMEN Hıfzırrahman Raşit: 264
ÖZDİRİL Yusuf: 248, 251
ÖZEL Ahmet: 5, 269, 318
SAYDAM Nihat: 242
SILAN Cenan Sahir: 281
SİLİER İzzet: 245
SOMAR Ziya: 115
SUVAR Fikri: 267
ŞAPOLYO Enver Behnan: 110
TANSU Atıf: 240
TARİM Ahmet Tevfik: 170
TARIMAN Celâl: 106, 231
TECER Ahmet Kutsi: 105, 116, 143 151
TUNA Mahir: 241
TUNCEL Akif: 262
TURAT Hikmet: 70
TÜZÜN Cemal: 106, 222, 225, 228, 229 230, 263, 272, 277, 280
UYANIK Muvaffak: 109
ÜLKÜMEN Osman: 85, 133, 148, 149. 150, 152, 154, 237, 238, 239, 286
ÜSTÜN Kemal: 117
YARAR Rıfat: 37
ZORLUTUNA Salih Zeki: 125